

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการ การพัฒนากลไกการจัดการแรงงานเพื่อการขับเคลื่อนนโยบาย
ด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร

โดย
วชิรวัฒน์ อาริยะสิริโชติ และคณะ

กรกฎาคม 2561

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการ การพัฒนากลไกการจัดการแรงงานเพื่อการขับเคลื่อนนโยบาย
ด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร

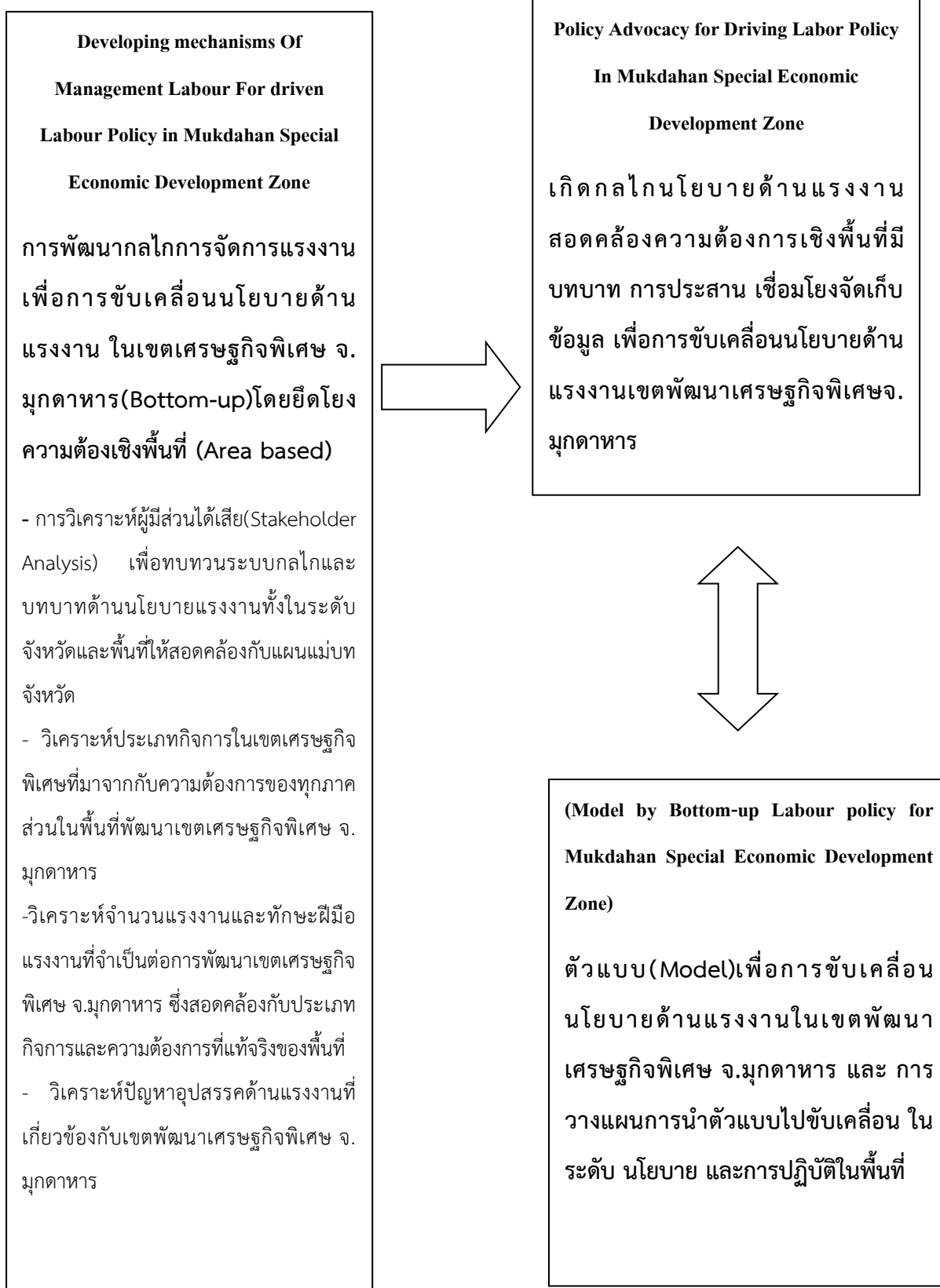
คณะผู้วิจัย	สังกัด
1.นาย วชิรวัฒน์ อาริยะสิริโชติ	วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2.นาย สุนทรชัย ขอบยศ	วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3.นาง ศุภลักษณ์ ศรีรัตนวรกุล	สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร กระทรวงแรงงาน

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัย โครงการ การพัฒนากลไกการจัดการแรงงานเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารเป็นงานวิจัยที่ได้เริ่มต้น จากการทบทวนเอกสารสำคัญและการลงพื้นที่เพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยจากพื้นที่ จ.มุกดาหาร ซึ่งพบประเด็นสำคัญนำมาสู่การวิจัยดังกล่าว ได้แก่ 1) ความยังไม่ชัดเจนและเป็นปัญหาที่ต้องมีการทำข้อมูลคือ เรื่องประเภทกิจการของท้องถิ่นซึ่งสะท้อนความต้องการและความเป็นไปได้ที่แตกต่างเมื่อดูจากเอกสารของ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ซึ่งยังต้องการการทำข้อมูลวิจัยเพื่อเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่เพื่อหนุนเสริม 2) ทักษะฝีมือรูปแบบไหนบ้างที่จะต้องใช้กับเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งต้องสอดคล้องกับประเภทกิจการในพื้นที่ 3) ปัญหาอุปสรรคที่ท้องถิ่นสะท้อนเรื่องข้อกัังวงเมื่อมีเขตเศรษฐกิจพิเศษเช่น จะจัดการอย่างไรกับจำนวนคน และแรงงานที่เพิ่มมากขึ้นเมื่อมีปัญหาอื่นๆ ตามมา ความเสี่ยงรูปแบบต่างๆ ที่จะตามมา ยังเป็นประเด็นสำคัญในพื้นที่ที่ต้องการมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ซึ่งจากข้อมูลจากการทบทวนนั้นได้สะท้อนถึงมิตินโยบายที่สำคัญคือมีความต้องการเชิงพื้นที่ในการร่วมกำหนดอนาคตและความเป็นไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ยึดโยงกับรูปแบบนโยบายสาธารณะแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) ซึ่งเป็นฐานคิดที่คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งในบริบทการดำเนินนโยบายในสังคมปัจจุบันและพื้นที่ที่มีความสลับซับซ้อนต้องการการยอมรับและความเข้าใจร่วมจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษซึ่งมีความแตกต่างในเชิงนโยบาย กฎระเบียบ วิถีปฏิบัติจากพื้นที่อื่น ดังนั้นการดำเนินนโยบายจากล่างขึ้นบน (Bottom-up Policy) นั้น “สะท้อนความเป็นจริงและเห็นผลในทางปฏิบัติ” การรับฟังเสียงเพื่อนำไปสู่การดำเนินนโยบายสาธารณะแบบล่างขึ้นบนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะสะท้อนถึงคิดการดำเนินนโยบายที่คำนึงเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้บริการ ซึ่งในพื้นที่ คือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวมถึง ประชาชน จ.มุกดาหาร เพื่อหลุดพ้นกับดักการออกแบบนโยบายที่ใช้รูปแบบเดียวและลงปฏิบัติเชิงพื้นที่กับทุกหนแห่ง (One size fit all) หากแต่เป็นประโยชน์ในการเป็นชุดข้อมูลในการตัดสินใจ รวมถึงมีการสังเคราะห์ตัวแบบ(Model) การขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในบริบทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อประโยชน์ในการออกแบบนโยบายและวิถีปฏิบัติให้ยึดโยงกับความต้องการเชิงพื้นที่ (Area-based approach) ทั้งตัวภาครัฐ ตัวแรงงาน ผู้ประกอบการและส่วนที่เกี่ยวข้อง อันเป็นประโยชน์กับภาครัฐส่วนกลาง ภาครัฐระดับจังหวัด แผนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน เพื่อให้การดำเนินไปของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นเป็นประโยชน์กับทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1.ประเภทกิจการ จำนวนแรงงาน และทักษะฝีมือแรงงานที่ควรส่งเสริม

ประเภทกิจการที่ควรส่งเสริม จำนวนแรงงาน และทักษะฝีมือแรงงานที่ควรส่งเสริม จากการวิจัยพบว่า ประเภทกิจการที่ควรส่งเสริมเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารจากเสียงสะท้อนของคนในพื้นที่ ซึ่งในเรื่องจำนวนนั้น ต้องเป็นการใช้การประมาณการ เหตุผลของการต้องใช้การประมาณการ เนื่องจาก การที่เราไม่สามารถมองความต้องการแรงงานเป็นแบบแท่งได้ เพราะมีความเคลื่อนไหว ไม่คงที่ต่ออัตราความต้องการแรงงาน ในแต่ละปี นั่นเอง รวมทั้งปัจจัยภายนอก ด้านเทคโนโลยีการผลิตที่มีบทบาทแทนคน สังคมที่จะพัฒนาเรื่องเครื่องจักรมากขึ้น เป็นต้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ตัวเลขจำนวนดังกล่าวนี้จึงต้องเป็นการประมาณการซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ในอนาคตตามบริบทสถานการณ์ในพื้นที่ (ผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงาน; สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร) มีดังต่อไปนี้ คือ

1.1) ประเภทกิจการด้านการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน

จากการวิจัย พบว่า เรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ถนน ระบบราง สะพาน ที่จะเชื่อมโยงการค้าการลงทุน กับประเทศ ลาว เพื่อเชื่อมการอยู่ร่วมกัน ของคนสองฝั่งแม่น้ำโขงนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นสิ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเป็นอันดับแรก เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาของเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการจ้างงาน ซึ่งจากการคำนวณ โดยใช้กระบวนการระดมสมอง (Brainstroming) ร่วมกันนำโดย สำนักงานแรงงานจังหวัด หอการค้า หน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายความมั่นคง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครแรงงานอำเภอ ตัวแทนแรงงาน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการใช้วิธีการ (Delphi) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญภาคการลงทุนในพื้นที่ช่วยทำการยืนยัน โดยการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ร่วมกัน คือ ต้องมีการสร้างถนนเชื่อมโยงเข้าไปในเขตเศรษฐกิจพิเศษในแต่ละ อำเภอ การเชื่อมโยงระบบราง ในภูมิภาค อีสาน อาทิ อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น เนื่องจากมีแนวโน้มที่จะเชื่อมโยงกับภาคตะวันออก / พื้นที่ จ.หนองคาย เชื่อมโยง กับเวียงจันทน์ ประเทศลาว โดยจากการวิเคราะห์พบว่าแรงงานในภาคโครงสร้างพื้นฐานในขนาดพื้นที่ 3 อำเภอ จ.มุกดาหารนั้นต้องใช้แรงงานที่เกี่ยวข้องประมาณการ 5,000 (ห้าพันคน) และ ทักษะฝีมือแรงงานที่จำเป็น คือ ช่างก่อสร้าง คนขับรถบรรทุกที่ชำนาญ วิศวกร นักบัญชี

1.2) ประเภทกิจการด้านการขนส่ง(โลจิสติกส์)

จากการวิจัยพบว่า กิจการด้านการขนส่ง (โลจิสติกส์) นั้น สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ จ.มุกดาหารที่เป็นเมืองชายแดน และเป็นพื้นที่ขนถ่าย พักสินค้า ดังนั้น จึงเป็นกิจการที่ควรส่งเสริมอย่างจริงจัง หากจะให้เกิดการพัฒนาไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งมีจุดพักและขนถ่ายสินค้าหลากหลายประเภท อาทิ สินค้าเกษตร โรงงานอ้อยน้ำตาล ยางพารา ซึ่งจำนวนแรงงานในภาคโลจิสติกส์ นั้นมุ่งเน้นไปในการเชื่อมโยงกับ โรงงานภาคเกษตรที่ จำเป็น ซึ่งจากการวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการระดมสมอง (Brainstroming) ร่วมกันนำโดยสำนักงานแรงงานจังหวัดหอการค้า หน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายความมั่นคง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครแรงงานอำเภอ ตัวแทนแรงงาน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการใช้วิธีการ (Delphi) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญภาคการลงทุนในพื้นที่ช่วยทำการยืนยันพบว่า ยังต้องมีการสร้างอาชีพ ที่เชี่ยวชาญ ภาคการขนส่ง ได้แก่ **คนขับรถบรรทุก ผู้จัดการระบบโลจิสติกส์ วิศวกร ช่างซ่อมรถยนต์** รวมแล้วประมาณ 2,000 อัตรา ให้สอดคล้องกับจำนวนโรงงานประมาณ 15 โรงงานในพื้นที่ ที่จะเกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ

1.3) ประเภทกิจการด้านโรงงานภาคเกษตร

จากการวิจัยพบว่า กิจการด้านโรงงานภาคเกษตร เป็นหนึ่งในรูปแบบประเภทอุตสาหกรรมที่ควรส่งเสริมอย่างยิ่ง ใน จ.มุกดาหาร เพราะ ศักยภาพ การที่เป็นเมืองที่มีการเพาะปลูก ด้านการเกษตร อาทิ อ้อย ยางพารา และ ควรพัฒนาส่งเสริม เพื่อให้เกิดอาชีพเหล่านี้กับคนในท้องถิ่น ขยายให้มากขึ้น เพราะในปัจจุบัน มีการไปนำวัตถุดิบ จากจังหวัดใกล้เคียงมาทำการผลิตแปรรูป ที่ มุกดาหาร ซึ่งฐานอาชีพ สำคัญ ที่เกี่ยวข้องคือ พัฒนาคุณภาพ ด้านการเกษตร ให้เป็น เกษตรกรที่ทันสมัยผลิตสินค้าป้อนโรงงาน อาทิ พืชเศรษฐกิจหลักในพื้นที่ อาทิ อ้อย ปอ มันสำปะหลัง ที่เข้าใจทั้งวิธีการผลิต การค้าการลงทุน การพัฒนาตนเอง ให้เชื่อมโยงการเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อม จากการวิจัยโดยใช้กระบวนการระดมสมอง (Brainstroming) ร่วมกันนำโดยสำนักงานแรงงานจังหวัดหอการค้า หน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายความมั่นคง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครแรงงานอำเภอ ตัวแทนแรงงาน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการใช้วิธีการ (Delphi) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญภาคการลงทุนในพื้นที่ช่วยทำการยืนยันพบว่าข้อมูลพบว่า ในจ. มุกดาหาร 3 อำเภอเขตเศรษฐกิจพิเศษ นั้น ต้องมีการสร้าง เกษตรกรที่ผลิตสินค้าป้อนโรงงาน คนขับรถบรรทุกส่งสินค้า พนักงานฝ่ายผลิต ประมาณการ 5,000 คน

1.4) ประเภทกิจการด้านการท่องเที่ยวพื้นที่ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม

จากการวิจัย พบว่า ศักยภาพของ จ.มุกดาหารคือการเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน ที่เป็นที่ยึดของภาคอีสาน และระดับประเทศ อาทิ ตลาดอินโดจีน ภูมิโนรมย์ แก่งกะเบา อนุสรณ์สถานบ้านท่านหนูฮัก พุมสะหวัน เป็นต้น ซึ่งล้วนมีความครบถ้วนในด้านศักยภาพ การท่องเที่ยว ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ และ พื้นที่วัฒนธรรม ชายแดนสองฝั่งโขง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงได้ทั้งระดับภูมิภาคอีสานและประเทศพม่าบ้านใกล้เคียง จากการวิจัยโดยใช้กระบวนการระดมสมอง (Brainstroming) ร่วมกันนำโดย สำนักงานแรงงานจังหวัดหอการค้า หน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายความมั่นคง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครแรงงานอำเภอ ตัวแทนแรงงาน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการใช้วิธีการ (Delphi) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญภาคการลงทุนในพื้นที่ช่วยทำการยืนยันพบว่าข้อมูลพบว่ายังต้องมีสาขาอาชีพที่ต้องทำการส่งเสริมพัฒนา คือ ภาคบริการ พนักงานเสิร์ฟ พนักงานต้อนรับโรงแรม ไกด์นำเที่ยว พ่อค้าออนไลน์ ผู้ประกอบการร้านค้า ช่างทอผ้า บาร์เทนเดอร์กาแฟ เครื่องดื่ม เชฟทำอาหาร ซึ่งมีจำนวน ที่ควรขยายตัวประมาณการ 3,000 คน

1.5) ประเภทกิจการด้านการแพทย์ทางเลือก

จากการวิจัย พบว่าศักยภาพของ จ.มุกดาหาร ที่เป็นที่ยึดของคนในภาคอีสาน และระดับประเทศ คือ การรักษา โดยการแพทย์ทางเลือก ของมูลนิธิ แพทย์วิถีธรรม นำโดย (หมอเขียว) ใจเพชร กล้าจน ซึ่งเป็นอีกหนึ่งประเภทกิจการ ที่ควรมีการส่งเสริม เพราะจะเชื่อมโยงกับคนในท้องถิ่นที่มีโอกาสสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และเป็นรองรับ การบำบัดโรคภัยไข้เจ็บที่จะตามมา เมื่อเกิดการพัฒนาพื้นที่ ที่จำนวนคนเข้ามามากขึ้น ย่อมมีอาการเจ็บป่วยมากขึ้น จากการวิจัยโดยใช้กระบวนการระดมสมอง (Brainstroming) ร่วมกันนำโดย สำนักงานแรงงานจังหวัดหอการค้า หน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายความมั่นคง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครแรงงานอำเภอ ตัวแทนแรงงาน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการใช้วิธีการ (Delphi) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญภาคการลงทุนในพื้นที่ช่วยทำการยืนยันพบว่าข้อมูลพบว่ายังต้องมีสาขาอาชีพที่ต้องทำการส่งเสริมข้อมูลพบว่า ควรมีการเตรียมการส่งเสริมอาชีพ หมอนวดพื้นบ้าน เกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพร หมอภูมิปัญญาพื้นบ้าน เพื่อรองรับการขยายตัวดังกล่าว อีก ประมาณกว่า 1,000 อัตรา

2. ปัญหาอุปสรรคข้อกั่วงวลด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดมุกดาหาร

สรุปได้ ดังต่อไปนี้

2.1) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความเข้าใจเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ

จากการ วิจัย พบว่า เสียงสะท้อนสำคัญจากพื้นที่ ในความกังวลและสะท้อนปัญหาอุปสรรคด้านแรงงานที่เกิดขึ้นในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร นั้น มี อุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อนด้านแรงงาน คือ กระบวนการรับรู้ข่าวสารและความเข้าใจเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น ซึ่งในปัจจุบัน พบว่าเป็นเรื่องของข้อมูล ระดับหน่วยงานรัฐ ในระดับส่วนกลางและจังหวัด ที่เป็นส่วนที่รวมศูนย์ ซึ่งประชาชนได้สะท้อนเรื่องการรับรู้ ความเข้าใจข้อมูล ข่าวสารนั้นรู้เพียงแต่ว่าจะมีการมาดำเนินการด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่ในรายละเอียด อาทิ นโยบายด้านแรงงาน เข้าใจว่ายังอยู่ในขั้นการเตรียมพร้อม เป็นต้น ซึ่งแรงงานเห็นว่า เป็นอุปสรรค ที่ควรมีการจัด การพูดคุยทำความเข้าใจในระดับ ชุมชน หรือ ต้องมีกระบวนการที่ให้ทุกคนได้เข้าถึง การเสนอหรือรับทราบข้อมูลมากกว่านี้

2.2) ด้านวิถีชีวิตประจำวัน

จากการวิจัย พบว่า มีข้อกั่วงวล เกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวัน ของประชาชน ที่ต้องปรับเปลี่ยน ทั้งมิติความเป็นอยู่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม ที่ได้สะท้อนจากข้อมูลพื้นที่ ที่กั่วงวล เรื่องความเป็นอยู่หากเป็นเมืองที่เน้นอุตสาหกรรมนั้น ย่อมเกิดการขยายตัวของผู้คนมาจะมากกระทบชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกันของคนที่หลากหลาย ความกังวลเรื่องอาชญากรรม รูปแบบอาชีพ ที่อาจต้องปรับเปลี่ยน การวิตกกังวลกลัวโดนแย่งงานแย่งอาชีพ รวมไปถึง ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม มลพิษในชีวิตประจำวัน

2.3)ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจของแรงงานในท้องถิ่น

จากการวิจัย พบว่า เสียงสะท้อนจากพื้นที่ ที่สะท้อนถึงข้อกั่วงวลอุปสรรค คือ วิถีชีวิตประจำวัน ที่ต้องปรับเปลี่ยนไป หากมีการเกิดขึ้นของโรงงานขนาดใหญ่ ระบบชีวิตที่เป็นเมือง เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จะมีการต้องนำเข้าแรงงานข้ามแดน ที่มีผลกระทบกับแรงงาน ท้องถิ่น และแรงงานนั้น อาจจะต้องเป็นแรงงานที่มีทักษะ สูง จึงมีความกังวลอย่างยิ่งในการที่จะต้องมีการออกแบบการพัฒนาทักษะแรงงานเฉพาะให้เท่าทัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบ ประเภทกิจการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น เป็นอุตสาหกรรมประเภทใช้เทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่ใช้ทักษะเฉพาะความชำนาญขั้นสูง อาทิ โรงงานอุตสาหกรรมการเกษตร โกดังสินค้าโลจิสติกส์ โรงงานชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ซึ่งสะท้อนถึงภาวะที่จะต้องมีการนำเข้าแรงงานนอกพื้นที่ไม่ว่าจะเป็น จาก ประเทศเพื่อนบ้าน หรือ ในประเทศที่มีทักษะแรงงานสูงกว่า

2.4) ด้านการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

จากการวิจัยพบ ว่า ข้อกังวล อีกประเด็นที่น่าสนใจ คือ เรื่องการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่ได้เสนอมุมมองที่น่าสนใจ ว่า จากการคาดการณ์นั้น แน่นอนว่าเมื่อเขตเศรษฐกิจพิเศษ เกิดขึ้นนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมได้รับผลกระทบ เนื่องจากมีจำนวนคน เพิ่มขึ้นในพื้นที่ ย่อมนำปัญหา ที่เพิ่มขึ้นตามจำนวนคนไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรม ชยะ สภาพชีวิต ความแออัดของเมือง การจราจร ที่มีข้อกังวลว่า ภาระเหล่านี้ใครจะรับผิดชอบ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปถึงระบบการจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดระบบการทำงานการออกแบบบริการสาธารณะ

3.ตัวแบบ (Model) เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดมุกดาหาร ที่สอดคล้องกับฉากทัศน์ (Scenario)เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดมุกดาหาร

จากการวิจัย พบว่า ฉากทัศน์ (Scenario)ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ. มุกดาหาร นั้น กล่าวได้ว่า ในระยะ 10 ปี (พ.ศ.2560- พ.ศ.2570) นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 5 ปี ข้างต้นมีความเป็นไปได้มากที่สุดจากการระดมสมอง (Brainstroming) ร่วมกันโดยภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการใช้วิธีการ (Delphi) เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล และเป็นข้อสรุปร่วมกันของภาคีเครือข่ายในการวิจัย ทั้งภาคแรงงาน สำนักงานแรงงานจังหวัด ตัวอาสาสมัครแรงงาน ประชาชนในพื้นที่ ภาครัฐ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายความมั่นคง ภาคเอกชน หอการค้า ผู้ประกอบการ พบว่า ความเป็นไปได้มากที่สุดของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ในระยะเวลาดังกล่าวนั้น ที่เกี่ยวข้องกับมิติด้านแรงงาน คือ การจะยังไม่มีนักลงทุนมาลงทุนหรือมีก็จำนวนน้อยและยังไม่ครอบคลุมตามแผนหรือประเภทกิจการมุ่งหวังจากรัฐบาล เนื่องจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น คือ การยังไม่เห็นภาพการพัฒนาไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่มาจากข้อมูลและประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง การวางแผนการพัฒนาที่มุ่งเน้นไปที่นักลงทุนและตลาดเคลื่อนในการวางเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน การออกแบบการพัฒนาเมือง จากเหตุผลดังกล่าวแน่นอนว่าเมื่อยังไม่ชัดเจนเรื่องการพัฒนาเชื่อมโยงทั้งระบบ และขาด ภาคการลงทุน ทำให้ระบบการสร้างอาชีพ การขับเคลื่อนด้านแรงงานเป็นไปในเชิงการรอผลจากการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นและรอนโยบายจากส่วนกลาง (เชิงรับ)

จากวัตถุประสงค์การวิจัย ด้านตัวแบบ (Model) เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร จึงควรดำเนินไปโดย เชื่อมโยงจากการมองฉากทัศน์ (Scenario) คือ

- 1) การร่วมกันออกแบบกำหนดอนาคตความเป็นไปของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- 2) มิติด้านแรงงาน

ประเภทกิจการ จำนวนแรงงาน ทักษะอาชีพที่ควรส่งเสริม 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการเข้าถึงการ
ออกแบบการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชนอย่างครบทุกมิติทั้งเศรษฐกิจและสังคม

ด้านบทบาทของกลไกจากตัวแสดงสำคัญ ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

1. คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ(กนพ). 2. หน่วยงานระดับจังหวัดส่วนกลาง คือ 2.
สำนักงานแรงงานจังหวัดและหน่วยงานในสังกัด 3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานระดับจังหวัด อาทิ
หอการค้า ฝ่ายความมั่นคง กรมธนารักษ์ สาธารณสุขจังหวัด 4. หน่วยงานในระดับพื้นที่ 3 อำเภอเขต
เศรษฐกิจพิเศษ คือ อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.หัวน้ำใหญ่ 5. ศูนย์เฉพาะกิจออกแบบหลักสูตรและพัฒนาด้านทักษะ
ฝีมือแรงงานเตรียมพร้อมการขยายตัวเศรษฐกิจ

**บทบาทและกระบวนการขับเคลื่อนกลไกนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร
ดังต่อไปนี้**

บทบาทและกระบวนการ คือ หน่วยงานระดับจังหวัดส่วนกลาง คือ สำนักงานแรงงานจังหวัดและ
หน่วยงานในสังกัด ควรเป็นหน่วยงานสำคัญเจ้าภาพหลัก ในการ สร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนใน
พื้นที่ในมิติเรื่องความเข้าใจในเขตเศรษฐกิจพิเศษด้านแรงงาน โดยผ่านกลไกอาสาสมัครแรงงานและเชื่อมโยง
กับประชาชนในระดับพื้นที่โดยการจัดเวทีระดับตำบลในการเสนอข้อมูล ความต้องการด้านแรงงาน ทักษะฝีมือ
ที่ต้องการให้แรงงานพัฒนา รวมทั้งประเด็นการพัฒนาประเภทกิจการที่คนในท้องถิ่นต้องการ และ ประเด็น
สำคัญ อย่างยิ่ง คือ การสร้างงานที่มีคุณค่า (Decent work) ที่ประชาชนในพื้นที่ได้สะท้อน ถึงความสำคัญที่
อยากให้เกิดขึ้นมากกว่าการส่งเสริมเพียงทักษะตาม กระแสการส่งเสริมแรงงาน ควรเป็นสิ่งที่ถูกหยิบยกมา
รวมกันขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานเตรียมพร้อมการขับเคลื่อนไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้ง
การร่วมกับภาคีเครือข่ายภาควิชาการในการผลิตองค์ความรู้และสร้างสรรค์การพัฒนาด้านแรงงาน อาทิ
วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นต้น

ประเด็นที่สอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานระดับจังหวัด อาทิ หอการค้า ฝ่ายความมั่นคง
กรมธนารักษ์ สาธารณสุขจังหวัด ควรเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในรูปแบบ หุ่นส่วนการพัฒนา (Partner) และ
เพื่อนร่วมทางเชิงวิพากษ์ กล่าวคือ การเป็นหน่วยงานที่ร่วมหนุนเสริมและคอยให้ข้อมูลข่าวสาร และเข้าร่วม
การวิพากษ์ การขับเคลื่อนการพัฒนาด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากหน่วยงานเหล่านี้มีความ
เข้มแข็งด้าน ข้อมูลข่าวสาร วิธีปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับระบบราชการ และมีรูปแบบการทำงานที่สามารถนำ
ข้อมูลมาร่วมหนุนเสริม กับ สำนักงานแรงงานจังหวัดได้ ในเรื่องการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

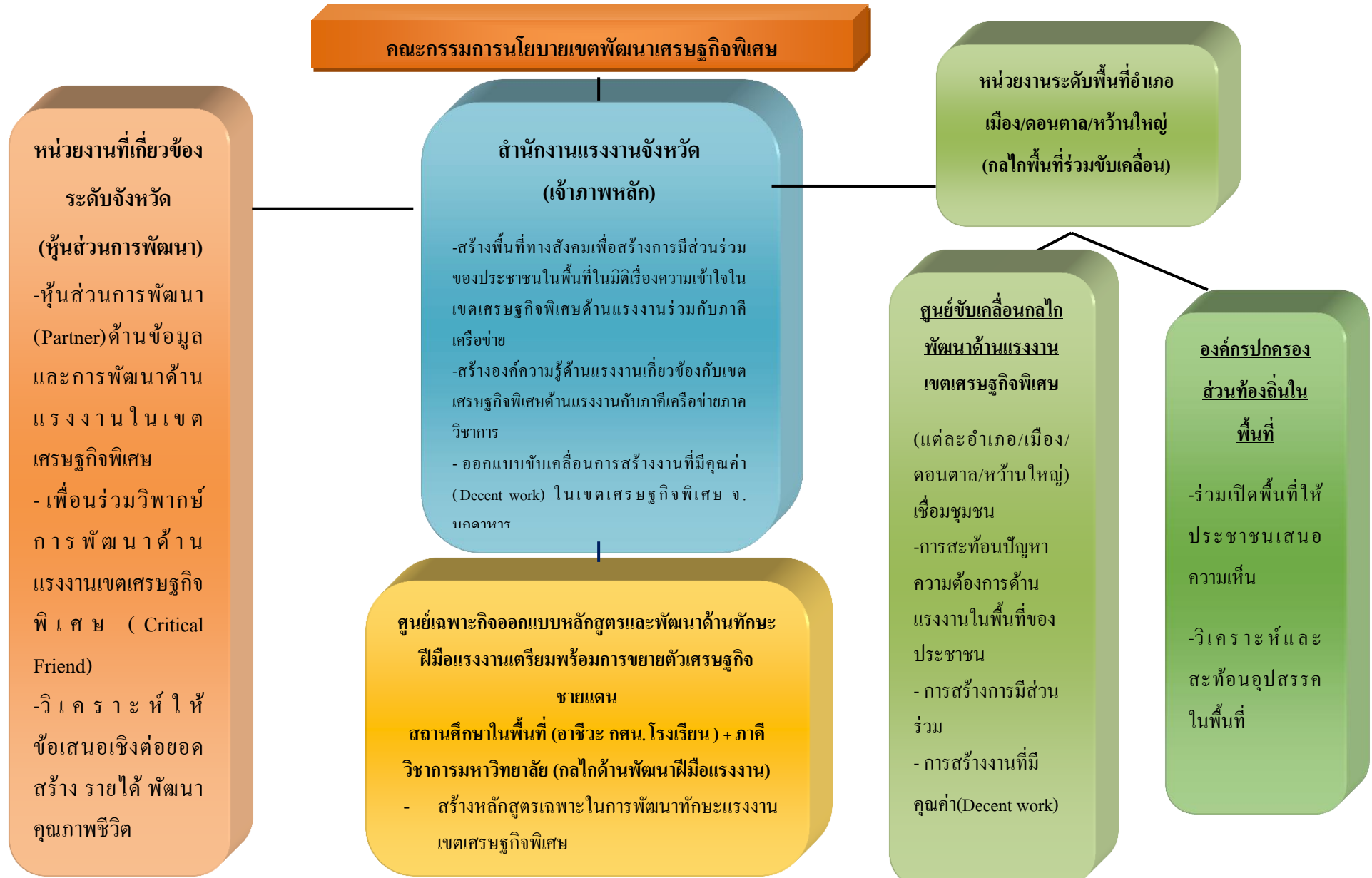
ประเด็นที่สาม หน่วยงานระดับพื้นที่อำเภอ อาทิ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โรงเรียนประจำอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอ โรงพยาบาลอำเภอ ควรมีบทบาทเป็นกลไกพื้นที่ เป็นผู้สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร (Support) รวมถึงเป็นหน่วยงานหนุนเสริมข้อมูลร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานระดับจังหวัด เพื่อทำการร่วมขับเคลื่อนข้อมูลและเป็นฐานข้อมูลสำคัญระดับพื้นที่อำเภอให้กับ เจ้าภาพหลัก คือสำนักงานแรงงานจังหวัด โดยบทบาทนั้น เป็นการให้ข้อมูลเชิงรุก และ ให้ข้อเสนอให้กับหน่วยงานเจ้าภาพในแต่ละวาระประเด็นการขับเคลื่อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ประเด็นที่สี่ คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ควรกระจายอำนาจการตัดสินใจมาให้หน่วยงานระดับจังหวัด โดยเฉพาะในเรื่องแรงงาน โดยเน้นเป็นผู้รับฟังข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ร่วมกับการกำหนดมาตรการ มากกว่า การเน้นกำหนดมาตรการมาสู่พื้นที่ (Top-Down) เพียงอย่างเดียว

ประเด็นที่ห้า ควรมีศูนย์ข้อมูลเฉพาะด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ตั้งอยู่ในอำเภอและมีเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเรื่องดังกล่าวโดยอาจเริ่มจาก อาสาสมัครแรงงานระดับตำบล เป็นต้น ที่เน้นเป็นพนักงานด้านข้อมูลข่าวสาร สร้างพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล และสะท้อนปัญหาในพื้นที่ และเชื่อมร้อยไปที่สำนักงานแรงงานจังหวัดในการนำข้อมูลด้านแรงงานในพื้นที่ ไปออกแบบการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ต่อไป

ประเด็นที่หก ควรมี ศูนย์เฉพาะกิจออกแบบหลักสูตรและพัฒนาด้านทักษะฝีมือแรงงานเตรียมพร้อมการขยายตัวเศรษฐกิจ โดยเป็นศูนย์เพื่อการออกแบบหลักสูตรการพัฒนาแรงงานเฉพาะพื้นที่ จ. มุกดาหาร เนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยให้สำนักงานแรงงานจังหวัดร่วมกับภาคีอาชีวศึกษาในพื้นที่ (อาชีวฯ กศน. โรงเรียนในพื้นที่) และ ภาคีวิชาการมหาวิทยาลัย (กลไกด้านพัฒนาฝีมือแรงงาน) ร่วมกันขับเคลื่อนออกแบบหลักสูตรพัฒนาฝีมือแรงงานที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ต่อไป

ตัวแบบ (Model) การขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร (พัฒนาโดยผู้วิจัย)

4.อภิปรายผล จากการวิจัย สามารถอภิปรายผลรายประเด็นได้ ดังนี้

ประเด็นแรก ความต้องการประเภทกิจการ จำนวนแรงงาน ทักษะฝีมือแรงงานที่จำเป็นนั้น เมื่อดำเนินการวิเคราะห์ ฉากทัศน์ (Scenario) ที่เป็นไปได้ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร โดยการวิเคราะห์ระดมสมอง (Brainstorming) ร่วมกันโดยผู้วิจัยและภาคีเครือข่ายด้านแรงงานในพื้นที่ที่สำคัญ ได้แก่ สำนักงานแรงงานจังหวัดห่อการค้า หน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายความมั่นคง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครแรงงานอำเภอ ตัวแทนแรงงาน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประเภทกิจการ ที่เป็นไปได้และควรพัฒนาส่งเสริมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ใน 3 อำเภอ คือ อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.หว้านใหญ่ มี 5 ประเภทกิจการ นำร่อง ที่สำคัญ ที่พื้นที่เห็นว่าควรเป็นประเภทกิจการนำร่อง คือ 1.ประเภทกิจการด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2.ประเภทกิจการด้านโลจิสติกส์ 3.ประเภทกิจการโรงงานภาคเกษตร 4.ประเภทกิจการการท่องเที่ยว ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม 5.ประเภทกิจการการแพทย์ทางเลือก ซึ่งจากการวิจัยจะเห็นได้ว่า ประเภทกิจการจากการวิจัยครั้งนี้นั้น มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางกับข้อเสนอของ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ที่ได้เสนอ 5 ประเภทกิจการ ได้แก่ 1.อุตสาหกรรมเกษตร ประมง และกิจการที่เกี่ยวข้อง 2.อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 3.กิจการโลจิสติกส์ 4.นิคมหรือเขตอุตสาหกรรม 5.กิจการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว (เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มุกดาหาร : สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร 2559) หากแต่ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจจากการวิจัยคือ ประเภทกิจการที่พื้นที่ได้สะท้อนและให้ความเห็นร่วมกันนั้น ในเชิงรายละเอียดของประเภทกิจการนั้น พบว่า มีความแตกต่างในรายละเอียด ซึ่งมาจากการที่ได้ร่วมกันวิเคราะห์ ฉากทัศน์ (Scenario) ความเป็นไปได้ในอนาคตของพื้นที่ ที่มองภาพแบบเป็นระบบขั้นตอน คือเรื่องของประเภทกิจการที่ควรส่งเสริมในลำดับต้น คือ การต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กล่าวคือ การดำเนินไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น จะเห็นได้ว่า เงื่อนไขสำคัญของเขตเศรษฐกิจพิเศษทั่วโลก คือต้องมีการพัฒนาเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ถนน การขนส่งมวลชน ระบบเมือง และทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนตามบริบทที่เหมาะสมของพื้นที่แต่ละแห่งซึ่ง ไม่สามารถใช้สูตรสำเร็จหรือรูปแบบนโยบายแบบเดียวกับทุกพื้นที่ (One Size Fit all) ได้ ซึ่ง จ.มุกดาหาร นั้นต้องมีการมาทบทวนเรื่อง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วน ภาครัฐ ภาคประชาสังคมได้เข้ามาร่วมกันออกแบบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดต่อไป และจะเห็นได้ว่า มีประเภทกิจการเฉพาะที่สะท้อนทุนทางสังคมของพื้นที่ (Social Capital) อาทิ การแพทย์ทางเลือกที่ได้สะท้อนถึง เงื่อนไขสำคัญ ของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ นั้น จึงต้องฟังเสียงจากฐานล่าง (Bottom – Up) ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในอนาคต เพราะข้อมูลจากพื้นที่นั้น จะทำให้เราได้เห็น ในเชิง คุณค่ามากกว่า เชิงมูลค่า จากการประมาณการโดยใช้สูตรคำนวณ หรือข้อมูลทางเทคนิคต่างๆ จากนักเทคนิค จาก

ส่วนกลาง (ศูนย์ราชการ) โดยกล่าวได้ว่า เชิงคุณค่าในที่นี้ ได้สะท้อนถึง ศักยภาพ อาทิ ทุนมนุษย์ (Human Capital) ความรู้ความสามารถของคนในพื้นที่ จ.มุกดาหาร ที่จะเห็นข้อมูลความเป็นจริงเพื่อการพัฒนาได้ถูกที่ถูกทาง ตรงตามเป้าหมายและความต้องการจากพื้นที่ กล่าวได้ว่า ในอนาคตนั้น การวิเคราะห์ถึงทิศทางการพัฒนาหรือวางแผนความเป็นไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ควรให้ความสำคัญ ของข้อมูลในเชิงคุณค่าโดยเน้นวิเคราะห์ในมิติ ทุนจากพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นทุนทางสังคม (Social Capital) ทุนมนุษย์ (Human Capital) ศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลที่แท้จริงผูกโยงกับวิถีชีวิตสถานการณ์ความเป็นจริงในพื้นที่เป็นสำคัญเพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกแบบการพัฒนาที่เป็นไปได้และได้ประโยชน์กับพื้นที่อย่างแท้จริง

ประเด็นที่สอง จากการวิจัยพบว่า มีช่องว่างที่สำคัญในเรื่องการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ที่พบ คือ 1) ช่องว่างด้านการรับรู้ ที่สะท้อนได้จากผลการวิจัย ที่ประชาชนในพื้นที่ยังต้องการการเติมเต็มเรื่องความเข้าใจ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงาน ในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มมากขึ้น ให้ตามทันสถานการณ์การรับรู้จากรัฐบาลหรือผู้กำหนดนโยบาย 2) ช่องว่างด้านความรู้ กล่าวคือ หากจะพูดถึงเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น ในภาพรวมของข้อมูลและมิติที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนั้น ล้วนเป็นข้อมูลเชิงเทคนิค ที่ประชาชนทั่วไปในท้องถิ่นเข้าถึงได้ยาก ทำความเข้าใจได้ยาก เป็นข้อมูล ของนักเทคนิค แขนงต่างๆ อาทิ เรื่องผังเมือง เรื่องแผนการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรม การสรุปย่อ ข้อมูล การแปลงสารเพื่อให้สื่อสารได้เข้าถึงประชาชนทั่วไปจึงมีความสำคัญในแง่ การดึงการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนเข้ามาร่วมออกแบบทิศทางความเป็นไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ในอนาคต 3) ช่องว่างด้านนโยบาย กล่าวได้ว่าเป็นอีกหนึ่งช่องว่างที่สำคัญที่ต้องได้รับการเติมเต็ม เนื่องจาก รูปแบบนโยบายของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร นั้นเป็นรูปแบบ บนลงล่าง (Top Down) จากคณะกรรมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ซึ่งลักษณะของการดำเนินนโยบายแบบดังกล่าว ต้องอาศัยการกำกับ ออกแบบทิศทาง โดยรวมศูนย์การตัดสินใจที่ส่วนกลางเป็นหลัก ซึ่งพบว่า มีภาวะของการที่ฐานพื้นที่ที่มีความสนใจเคลื่อนงานที่เกี่ยวข้องแต่ ต้องรื้อรื้อ คำสั่งหรือมาตรการจากส่วนกลาง จึงทำให้ในการดำเนินการที่เป็นประโยชน์เชิงพื้นที่นั้น ไม่ทันท่วงที หรือเสียโอกาส อาทิ เรื่องการสนใจในการพัฒนาออกแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของจังหวัดมุกดาหาร ที่มีข้อมูลด้านการค้าการลงทุนและข้อมูลศักยภาพพื้นที่ ที่พร้อมในการ ขยับ ขยับเคลื่อน การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่เป็นประโยชน์ในพื้นที่ ดังนั้นประเด็นสำคัญ คือการปรับรูปแบบการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษและแรงงาน โดย กระจายอำนาจการตัดสินใจที่พื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถออกแบบเองได้ อาทิ ด้านแรงงาน ประเภทกิจการที่ต้องการ ทักษะฝีมือแรงงานที่ต้องการ มิติด้านแรงงานที่ควรส่งเสริมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและพื้นที่ จ.มุกดาหาร เป็นต้น โดยให้พื้นที่ได้มีโอกาส สะท้อนข้อมูล (Bottom

up) โดยมีการส่งเสริมให้เปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็น รวมถึงจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการสร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่ มิติการพัฒนาด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประเด็นที่สาม จากการวิจัย พบว่า กลไกการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร นั้น มีตัวแสดงสำคัญสามภาคส่วนใหญ่ คือ สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องด้านแรงงาน หน่วยงานพื้นที่อำเภอ ซึ่งปัจจุบัน ได้ดำเนินการในลักษณะ เตรียมความพร้อมด้านแรงงานในบริบทการเป็นเมืองชายแดน ซึ่งจากการวิจัยได้มีการสะท้อนว่า ทางกระทรวงแรงงาน ดำเนินการพัฒนาทักษะแรงงานให้เป็นแรงงานทักษะสูง เพื่อรองรับการเติบโตของธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีในภาคอุตสาหกรรมที่จะเข้ามาลงทุนในพื้นที่ และเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน มีความสอดคล้องกับ 13 กลุ่มกิจการที่ส่งเสริมการลงทุน อาทิ การแปรรูปสินค้าเกษตร อาหาร ธุรกิจบริการ เช่น โลจิสติกส์และการท่องเที่ยว หลักสูตรการฝึกจะเน้นการฝึกสำหรับปูพื้นฐานด้านความรู้และทักษะเบื้องต้น ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรมใหม่ที่จะเข้ามาลงทุนได้ รวมถึงการฝึกทักษะด้านภาษาต่างประเทศและความปลอดภัยในการทำงาน จากการวิจัย มีข้อสังเกตสำคัญ คือ ความต้องการเชิงพื้นที่นั้น สนใจในการขับเคลื่อนกลไกนโยบายด้านแรงงานที่มีทิศทางเคลื่อนที่ รุดหน้าเพิ่มเติม (Beyond) ในประเด็นที่สนใจการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานโดยให้เป็นหลักสูตรเฉพาะที่สอดคล้องกับ 5 ประเภทกิจการ นำร่อง 1.ประเภทกิจการด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2.ประเภทกิจการด้านโลจิสติกส์ 3.ประเภทกิจการโรงงานภาคเกษตร 4.ประเภทกิจการการท่องเที่ยว ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม 5.ประเภทกิจการการแพทย์ทางเลือก โดยมีการสร้างหลักสูตรเฉพาะโดยการร่วมกันของภาคีเครือข่าย คือ สำนักงานแรงงาน พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด สถานศึกษา อาชีวศึกษา และเครือข่ายมหาวิทยาลัย เพื่อร่วมกันดำเนินการเป็น **“ศูนย์เฉพาะกิจออกแบบหลักสูตรและพัฒนาด้านทักษะฝีมือแรงงานเตรียมพร้อมการขยายตัวเศรษฐกิจชายแดน”** ที่มุ่งเน้น การเตรียมพร้อมด้านแรงงานที่ไม่ได้มอง ว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษ จะเกิดขึ้นหรือไม่ แต่สนใจในการวางแผนและดำเนินการด้านแรงงานเพื่อการเตรียมพร้อมปรับตัวของเขตเศรษฐกิจชายแดนซึ่งที่ผ่านมาแล้ว ตัวเลขการขยายตัวของเศรษฐกิจชายแดน จ.มุกดาหารนั้น มีมูลค่ากว่าแสนล้านบาท สะท้อนถึงเรื่องการเตรียมการเรื่องการปรับตัวให้เท่าทันการขยายตัวและกระแสการพัฒนาของเศรษฐกิจชายแดน รวมถึงสิ่งที่พื้นที่ได้สะท้อนร่วมกันเรื่องแรงงาน อาชีพ นั้นไม่ใช่อาชีพที่ทำไปเพียงใช้ชีวิตในแต่ละวันแต่ควรมีความก้าวหน้า ยกย่องคุณภาพชีวิต กล่าวได้ว่า การสร้างงานที่มีคุณค่า (Decent work) เป็นอีกโจทย์สำคัญที่พื้นที่มุ่งจะขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมาย ไปไกลกว่า การที่จะให้มีเพียงการมีงานทำเพียงเท่านั้น

ประเด็นที่สี่ จากการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร นั้น ไม่สามารถมองเพียงมิติความต้องการ ทักษะ จำนวนแรงงาน ในประเภทกิจการที่มุ่งหวังในเขตเศรษฐกิจพิเศษ แล้วนำมาयरระดับขับเคลื่อนกลไกและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ตามความมุ่งหวัง ฉากทัศน์(Scenario) ในอนาคต ในเรื่องดังกล่าวได้เพียงมิติเดียว ซึ่งจากการวิจัย ทำให้เห็นแง่มุมสำคัญ จากการสัมภาษณ์ที่สะท้อน มิติที่สำคัญไม่แพ้การมุ่งแต่ประเด็น ความต้องการประเภท กิจการและจำนวนแรงงาน คือ มุมมอง เรื่องความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ (Economic Sustainable) ที่การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารนั้นไม่สามารถมองได้เพียง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) แบบดั้งเดิม อาทิ เรื่องมูลค่าทางเศรษฐกิจ หรือ ภาวะการว่างงาน แล้วจะเป็นเงื่อนไขชีวิตความสำเร็จแบบเบ็ดเสร็จตายตัว หากแต่มีเรื่องที่เกี่ยวข้องเป็นจตุรภาคฐานสำคัญในการวิเคราะห์ มองไปข้างหน้าในพื้นที่ ที่ได้สะท้อนมุมมองเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ไปในทิศทางร่วมกัน คือ โจทย์ความท้าทายไม่ได้มีแต่เพียง จะต้องใช้แรงงานเท่าไร ทักษะแบบใด กิจการแบบใด หากแต่เป็นเรื่องของการมีเขตเศรษฐกิจพิเศษแล้วนั้น แรงงานในท้องถิ่น จะได้รับการพัฒนาทักษะแรงงานและคุณภาพชีวิต มากน้อยเพียงใด และจะต้องพัฒนา ไปในทิศทางของ การสร้างระบบการจัดสรรที่เป็นธรรม (Distributive justice) ทั้งเรื่อง รายได้ คุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน ที่ต้องได้รับการจัดสรรอย่างเป็นระบบ ทั้งบทบาทของภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่น ทั้ง ภาคประชาชน ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวได้มีบทบาทร่วมพัฒนา รวมถึงเรื่องที่ผูกโยงเกี่ยวข้อง อาทิ ภูมิสังคมที่พื้นที่ใด ควรที่จะสร้างโรงงาน หรือ พัฒนาแบบใดจึงจะสอดคล้องกับสภาพชีวิต รวมทั้งการจัดสรร ที่ดินที่จะต้องใช้ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการขยายฐานอุตสาหกรรมและเพิ่มจำนวนแรงงาน ตามความมุ่งหวังอนาคตร่วมกัน ที่จะจัดสรรอย่างไร ให้เกิดความเป็นธรรมและไม่เป็นการพรากสิทธิของประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งเรื่องสิ่งแวดล้อม ที่ต้องได้รับการดูแล ใส่ใจ ควบคู่กับการพัฒนาอุตสาหกรรมของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้ซึ่งได้อภิปรายมาแล้วนั้น สอดคล้องกับงานศึกษาของ Farole and Akinici (2011) เรื่อง *Special Economic Zones Progress, Emerging Challenges, and Future directions* ที่ได้เสนอกรอบคิดสำคัญ ห้าประการในการพิจารณาความสำเร็จหรือล้มเหลวของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ 1)การสร้างแรงดึงดูดในการลงทุน 2)การสร้างงาน 3)การสร้างผลประโยชน์อันเป็นพลวัต โดยเฉพาะการกระจายความรู้และเทคโนโลยีสู่ท้องถิ่น 4) การสร้างหลักประกันด้านความยั่งยืนและการปฏิรูปเศรษฐกิจ 5)การรักษาสิ่งแวดล้อม โดยกล่าวได้ว่า 5 ประการสำคัญที่กล่าวมานั้น ถือเป็นการวัดความสำเร็จเชิงพลวัต (Dynamic measure of success) ที่ไปไกลจากการวัดแค่เพียงมุมมอง มูลค่าทางเศรษฐกิจ หากแต่ ไปไกล ด้วยการมองความพลวัต ที่สอดคล้องกัน ของทั้งเรื่อง เศรษฐกิจ แรงงาน สิ่งแวดล้อม บทบาทของท้องถิ่น ซึ่งสะท้อน จากการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งการพัฒนาของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การ

พัฒนากลไกการจัดการแรงงาน ในอนาคตนั้นต้องวิเคราะห์ความเชื่อมโยง และความเป็นพลวัตของมิติ 5 ประการดังกล่าวอย่างเป็นองค์รวม เพื่อให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น ประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่อย่างแท้จริง

ประเด็นที่ห้า จากการวิจัยพบว่า ประเด็นสำคัญที่ถูกนำมาถกเถียงและพูดถึงอย่างมากจากการวิจัยครั้งนี้ คือ บทบาทของตัวแสดงในระดับพื้นที่ ในการขับเคลื่อนกลไกการจัดการแรงงานเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร กล่าวได้ว่า ตัวแสดงอันเป็นภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบจากการวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้ 1) ภาคแรงงาน (ตัวแรงงานในพื้นที่) 2) ภาครัฐ (หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านแรงงานเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร) 3) ภาคเอกชน (หอการค้า / ผู้ประกอบการ) 4) ภาคประชาสังคม 5) ภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้สะท้อนข้อมูลน่าสนใจ จากวิจัย นั้น ทำให้เห็น ถึง ความพยายาม และสนใจในการพัฒนาด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร หากแต่ระดับความเข้มข้นและการแสดงบทบาท นั้น มีข้อจำกัดของแต่ละภาคส่วนอันผลมาจากปัจจัยสำคัญ อาทิ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับต่างระดับกัน บทบาทหน้าที่ หน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย การเข้าถึงข้อมูลและการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันตามวาระ ซึ่งจากการวิจัยนั้น พบข้อมูลสำคัญจากพื้นที่ ที่ได้สะท้อนร่วมกันคือ งานที่เกิดจากความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงาน โดยไม่ได้เน้นเพียงความสัมพันธ์เชิงทางการนั้น จะทำให้งานประสบความสำเร็จโดยมาจากความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ อาทิ การพัฒนาฝีมือแรงงานในพื้นที่ในการยกระดับความรู้ ความเชี่ยวชาญทักษะแรงงาน ที่ใช้กลไก ความไม่เป็นทางการ ความไว้วางใจ เชื่อใจ ร่วมกัน ของสำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร ที่ได้ร่วมกับอาสาสมัครแรงงาน ร่วมกับภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งภาคประชาสังคม เช่นเครือข่ายประชาสังคม จ.มุกดาหาร ในการชักชวนร่วมคิด ร่วมทำ ซึ่งสะท้อนถึงการร่วมกันในรูปแบบ การบริหารจัดการแบบพหุภักดิ์ (Collaborative Governance) ซึ่งจะเห็นได้จากมีตัวแสดงที่เป็นภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับวิถีคิด วิธีการทำงานด้านแรงงาน ร่วมกัน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ โดย Donahue (2004) จากบทความ *On Collaborative Governance* ที่ได้เสนอการบริหารจัดการโดยการพหุภักดิ์ร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนพัฒนาไปด้วยกัน และที่สำคัญคือ การขับเคลื่อนกลไกที่น่าสนใจส่งเสริมระดับในการพัฒนาด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารต่อไปในอนาคตนั้น คือการใช้โมเดลการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่ได้ค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้ร่วมกับการส่งเสริม มุ่งเน้นการบริหารจัดการแบบพหุภักดิ์ (Collaborative Governance) ซึ่งได้สะท้อนถึงการบริหารจัดการแบบพหุภักดิ์ร่วมกันของภาคส่วนต่างๆในพื้นที่ จ.มุกดาหาร ซึ่งจะไม่ใช่กลไกทางการบริหารที่อยู่ในโครงสร้างการจัดการที่ชัดเจนตายตัวขาดความยืดหยุ่น แต่เป็นการบริหารจัดการที่เฉพาะเจาะจง กับบริบท และเป้าหมายของจังหวัด

มุกดาหาร สอดคล้องกับข้อเสนอของ (Ausell and Gash, 2007) *Collaborative Governance in Theory and Practice* ที่ได้ อธิบายถึงการบริหารจัดการแบบพหุภาคีกำลังจะไม่ใช้กลไกทางการบริหารที่อยู่ในโครงสร้าง การจัดการที่ชัดเจนแน่นอน ตายตัว ทว่า มักเป็นปรากฏการณ์การบริหารจัดการเป็นเรื่องราวๆ ที่เฉพาะเจาะจง กับบริบท และเป้าหมายของท้องถิ่น นั้นๆ นั่นเอง

5. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.1) ข้อเสนอเชิงนโยบาย

5.1.1) ภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารนั้น ควรมี นโยบายในการหนุนเสริมการขับเคลื่อนกลไกด้านแรงงานโดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจการตัดสินใจมาไว้ที่ ระดับกลไกนโยบายพื้นที่จ.มุกดาหาร เป็นการลดช่องว่างเชิงนโยบาย ให้หน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ได้ ร่วมตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบทิศทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับการ พัฒนาด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงในบริบทเมืองชายแดน ของ จ.มุกดาหาร ต่อไปในอนาคต

5.1.2) ภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายในรูปแบบการทำงานในลักษณะการร่วมรังสรรค์ (Co creation) ในพื้นที่ จ.มุกดาหาร โดยมุ่งเน้นนโยบายการเปิดพื้นที่ทางสังคม ให้เกิดการพูดคุยสะท้อน ข้อมูล ความคิดเห็น และมีหน่วยงานศูนย์เฉพาะทางที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการพัฒนาแรงงานในเขตเศรษฐกิจ พิเศษในระดับพื้นที่อำเภอที่ทำหน้าที่ รวบรวมข้อมูล จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนข้อมูลทั้งในระดับ จังหวัดและสะท้อนข้อมูลไปยังภาครัฐส่วนกลาง

5.1.3) ภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายผลักดันให้เกิด ศูนย์เฉพาะกิจเพื่อออกแบบหลักสูตร และพัฒนาด้านทักษะฝีมือแรงงานเตรียมพร้อมการขยายตัวเศรษฐกิจชายแดน เพื่อเป็นหน่วยงานสำคัญที่ทำ หน้าที่เฉพาะในการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาด้านทักษะฝีมือแรงงาน รวมทั้ง การสร้างงานที่มีคุณค่า (Decent Work) ในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร รวมทั้งการเตรียมพร้อม สำหรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจชายแดน จ.มุกดาหารต่อไปในอนาคต

5.1.4) มีนโยบายการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)ในพื้นที่ เขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้มีอำนาจใน การตัดสินใจ นอกจากที่สถานการณ์ปัจจุบัน มีเพียงหน้าที่ ที่ต้องเข้าร่วมประชุม ตามวาระ แต่ควรดึงองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาโดยให้เกิดอำนาจหน้าที่ชัดเจน เพราะเป็นกลไก ที่สามารถเข้าใจรับรู้ข้อมูลปัญหา รวมทั้งสามารถปรับบทบาท ตามสถานะความจำเป็นในเป็นเจ้าภาพในระดับ พื้นที่ ที่เป็นผู้เชื่อมโยงข้อเสนอของพื้นที่และเป็นหน่วยงานในการเปิดพื้นที่สร้างการมีส่วนร่วมโดยรัฐมีการ

สนับสนุนด้านงบประมาณในการทำงานเฉพาะเรื่องการออกแบบการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษรวมทั้งการขยายตัวของความเป็นเมืองชายแดน ของ จ.มุกดาหาร ต่อไป

5.1.5) การพัฒนากลไกการจัดการแรงงานเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ในอนาคตต่อไปนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายที่เชื่อมโยงกับเรื่องความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ (Economic Sustainable) ที่เน้นการพัฒนางานมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ (Co creation) ในประเด็นด้านการพัฒนาทักษะแรงงาน คุณภาพชีวิตแรงงาน การยกระดับศักยภาพท้องถิ่นเพื่อพัฒนาแรงงานรวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสภาพชีวิตของแรงงาน

5.1.6) มีนโยบายที่มุ่งเน้นส่งเสริม ต่อยอด การบริหารจัดการแบบพหุภาคี (Collaborative Governance) ที่ให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องด้านแรงงาน ได้มีบทบาทตั้งแต่ร่วมคิดออกแบบ ร่วมทำ ร่วมประเมินความสำเร็จจากการออกแบบการประเมินร่วมกันของพื้นที่ จ.มุกดาหารในการพัฒนาด้านแรงงาน อันจะทำให้การขับเคลื่อนกลไกนโยบายด้านแรงงานนั้นเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่ จ.มุกดาหาร มาจากความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ต่อไปในอนาคต

5.2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

5.2.1) ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเรื่องแรงงาน ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ทรัพยากรเรื่องข้อมูลข่าวสาร ในมิติเรื่องแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร อย่างสม่ำเสมอ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการติดตามเชื่อมโยงข้อมูล มีรายงานสรุปข้อมูลในแต่ละปี เพื่อลดช่องว่างเรื่องการรับรู้ และช่องว่างด้านความรู้

5.2.2) ควรมีการนำตัวแบบ (Model)การขับเคลื่อนกลไกนโยบายด้านแรงงาน ที่ได้เสนอในงานวิจัยนี้ ไปประยุกต์ใช้ขับเคลื่อนงานด้านแรงงานในพื้นที่ เพื่อจะเกิดการขับเคลื่อนในลักษณะเครือข่ายนโยบาย (Policy Network) ทั้งยังเป็นการขับเคลื่อนเพื่อเป็นการเตรียมการทำให้เกิดการพัฒนาเต็มเต็มกลไกที่จำเป็นต่อบริบทสถานการณ์การพัฒนา จ.มุกดาหาร ต่อไปในอนาคต

5.2.3)ภาคประชาชนในพื้นที่ ควรเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงาน ทั้งที่ภาครัฐและภาคเอกชนได้จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ยกระดับข้อมูล องค์ความรู้ในพื้นที่ เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์กับพื้นที่ต่อไปในอนาคต

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการประเภทกิจการในพื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอันมาจากข้อเสนอของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใน จ.มุกดาหาร 2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำนวนแรงงานและทักษะฝีมือแรงงานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ซึ่งสอดคล้องกับประเภทกิจการและความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ 3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร อันมาจากข้อมูลที่แท้จริงของพื้นที่ 4. การสังเคราะห์ตัวแบบ (Model) เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลที่แท้จริงของพื้นที่เป็นสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่า ประเภทกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ที่พื้นที่ต้องการ 5 ประเภทกิจการสำคัญ คือ 1. กิจการด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2. กิจการด้านโลจิสติกส์ 3. กิจการด้านโรงงานภาคการเกษตร 4. กิจการด้านการท่องเที่ยว ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม 5. กิจการด้านการแพทย์ทางเลือก โดยมีความต้องการจำนวนแรงงานกว่า 16,000 คน โดยมีทักษะฝีมือแรงงานที่ต้องพัฒนา อาทิ สาขาอาชีพการช่าง สาขาอาชีพด้านการผลิตในภาคอุตสาหกรรม สาขาอาชีพภาคบริการ การท่องเที่ยว สาขาอาชีพด้านแพทย์พื้นบ้าน เป็นต้น โดยมีปัญหาอุปสรรคด้านแรงงาน ได้แก่ 1. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความเข้าใจเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ 2. ด้านวิถีชีวิตประจำวัน 3. ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจของแรงงานในท้องถิ่น 4. ด้านการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และเกิดตัวแบบ การขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ซึ่งประกอบด้วย 3 ภาคส่วนสำคัญ คือ 1. สำนักงานแรงงาน จ.มุกดาหาร 2. หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องระดับ จ.มุกดาหาร 3. หน่วยงานภาคีเครือข่ายระดับพื้นที่ อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.หว้านใหญ่ จ.มุกดาหาร เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนในลักษณะฉันทกกำลังร่วมกันให้เกิด ศูนย์เฉพาะกิจออกแบบหลักสูตรและพัฒนาด้านทักษะฝีมือแรงงานเตรียมพร้อมการขยายตัวเศรษฐกิจชายแดน ตามความต้องการของพื้นที่ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายพัฒนาด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงกับเรื่องความยั่งยืนทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนาองค์กรความร่วมมือรังสรรค์ ในประเด็นด้านการพัฒนาทักษะแรงงาน คุณภาพชีวิตแรงงาน การยกระดับศักยภาพท้องถิ่นเพื่อพัฒนาแรงงาน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสภาพชีวิตของแรงงาน

คำสำคัญ: กลไกการจัดการแรงงาน, นโยบายด้านแรงงาน, เขตเศรษฐกิจพิเศษ

Abstract

The objectives of this study are; 1. to analyze what businesses are in demand for the special economic zone from the proposals of all relevant sectors in Mukdahan; 2. to analyze the demand for manpower and skilled labor which is necessary for the development of the Mukdahan special economic zone, according to business types and the true demand of the area; 3. to analyze labor obstructions related to the Mukdahan special economic zone from the true information of the area; and 4. to synthesize a model to drive labor policy in the Mukdahan special economic zone. This study is based on qualitative and action research to derive accurate and true information on the area.

From the study, five types of businesses are in demand for the special economic zone; 1. infrastructure development businesses; 2. logistics businesses 3. agricultural manufacturing businesses; 4. tourism, local wisdom and cultural businesses; and 5. alternative medicine businesses. Manpower needs for these businesses total 16,000, and include a range of skilled labor which need to be developed, including technicians, industrial production workers, service workers, tourism workers and local medical workers. The labor obstructions are; 1. perceptions of news and the level of understanding about the special economic zone; 2. daily life; 3. the economic security of local manpower; and 4. The adaptation of local administrative organizations in the special economic zone. The prototype for driving labor policy in the Mukdahan special economic zone consists of three important sectors; 1. the Mukdahan Provincial Office of Labour; 2. the Associates department of Mukdahan; and 3. the Local associates department of Mueang Mukdahan District, Don Tan District, and Wan Yai District, Mukdahan. These three sectors Collaborative Governance to drive the special center which designs the course and develops skills to be ready for the growth of the border economy, and according to the area's demands. Related sectors should have policies to develop manpower in the Mukdahan special economic zone to link with economic sustainability, which focuses on the development of creative cooperation in Skills Development, Quality of life, and Local Potential Development. These are for the development of manpower and the environment which affects the life quality of the available manpower.

Keywords: Labor Management Mechanism, Labor policy, Special Economic Zone

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย การพัฒนากลไกการจัดการแรงงานเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ต้องขอขอบพระคุณ ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา ผู้อำนวยการหน่วยบูรณาการวิจัยและความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ (ABC Unit) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนหนุนเสริมการวิจัยและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัย

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.อรัญญา ศิริผล คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยแรงงาน ระบบสุขภาพ และการศึกษาการจัดการและร่วมรังสรรค์พื้นที่ชายแดนในบริบทการพัฒนาชายแดนเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและภูมิภาคอนุวัฒน์ลุ่มน้ำโขง สำหรับข้อเสนอและคำแนะนำทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ รศ.ดร.ศิริพร วัชวัลคุ์ ที่ปรึกษาหลักเครือข่ายมหาวิทยาลัยไทยด้านชายแดนศึกษา ที่ได้ให้การหนุนเสริมและข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ รศ.สีดา สอนศรีอดีตคณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ ผศ.เชิงชาญ จงสมชัย คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้การหนุนเสริมส่งเสริมและให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์และเห็นถึงความสำคัญถึงการวิจัยดังกล่าว

ขอขอบคุณ สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร หอการค้า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน ข้าราชการ แรงงาน ประชาชน ในพื้นที่ อำเภอเมือง อำเภอดอนตาล อำเภอหว้านใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งทุกภาคส่วนถือเป็นกุญแจสำคัญของงานวิจัยครั้งนี้ในการให้ทั้งข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

วชิรวัฒน์ อาริยะสิริโชติ และคณะ

กรกฎาคม 2561

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อ	ต
กิตติกรรมประกาศ	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	9
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	68
บทที่ 4 ผลการวิจัย	74
บทที่ 5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะจากการวิจัย	200
บรรณานุกรม	210
ภาคผนวก	216

บทที่ 1

บทนำ

1.1ความเป็นมาและความสำคัญของการทำวิจัย

สถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่งในการอยู่ร่วมกันและขับเคลื่อนความเป็นอยู่ของสังคมมนุษย์ ซึ่งในปัจจุบันนั้น มีสถานการณ์สำคัญคือการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีพื้นที่สำคัญในเชิงศักยภาพและมูลค่า คือ พื้นที่เศรษฐกิจชายแดนของประเทศไทย ซึ่งมีจังหวัดชายแดนสำคัญอยู่ทั่วทุกภูมิภาค โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดชายแดนสำคัญหนึ่งของประเทศอยู่ในซึ่งมีอาณาเขตติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเป็นแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งเป็นแขวงใหญ่อันดับสองของ สปป. ลาว รองจากนครหลวงเวียงจันทน์ซึ่งมีประชากรมากกว่า 1 ล้านคน จังหวัดมุกดาหารกับ สปป. ลาว มีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน ระยะทาง 72 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครเมืองหลวงของประเทศ 642 กิโลเมตร มีพื้นที่ 4,339.83 ตารางกิโลเมตร จังหวัดมุกดาหารมีความสำคัญในเชิงนโยบายและเศรษฐกิจอย่างยิ่งในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นจังหวัดที่เป็นพื้นที่สำคัญในโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub region: GMS) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม การเกษตร การค้า การลงทุนและบริการ เพื่อให้เกิดการจ้างงานยกระดับการครองชีพ,การถ่ายทอดเทคโนโลยีและการศึกษาระหว่างกัน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งเสริมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสการแข่งขันในเวทีการค้าโลก ผ่านกลยุทธ์หลัก 3 ด้าน คือ สนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างกัน (Connectivity) เพื่อให้เกิดการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) โดยการรวมกลุ่มกันในอนุภูมิภาค (Community) ซึ่งมีเส้นทางสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเทศไทยและจังหวัดมุกดาหาร คือ แนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East West Economic Corridor: EWEC) เป็นการเชื่อมโยงพื้นที่ด้านตะวันออกจากเวียดนาม ผ่าน สปป.ลาว บนเส้นทาง R 9 ข้ามสะพานแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เข้าสู่ไทย และไปสู่สหภาพพม่า หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างทะเลจีนใต้กับทะเลอันดามัน โดยมีระยะทางรวมประมาณ 1,450 กิโลเมตร จากข้อมูลสำคัญด้านการขยายตัวเศรษฐกิจชายแดน พบว่า จังหวัดมุกดาหาร เป็นประตูการค้าสำคัญของประเทศ ปี 2558 ที่ผ่านมา มูลค่าการค้าชายแดนของจังหวัด มีมูลค่ารวม 93,920 ล้านบาท (สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร ; 2559) แยกเป็นมูลค่าการส่งออก 34,916 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นสินค้า

ประเภทหน่วยประมวลผลข้อมูล ฮาร์ดดิส ส่วนประกอบอุปกรณ์กล้องและน้ำมันเชื้อเพลิง และแยกเป็นข้อมูลนำเข้า 45,825 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภททองแดงบริสุทธิ์ที่ยังไม่ได้ทำสำเร็จรูป และมูลค่าสินค้าผ่านแดน 13,179 ล้านบาท (สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร, 2559) ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นมูลค่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจอันดับต้น ๆ ของประเทศ และที่สำคัญคือเป็นหนึ่งในพื้นที่ของการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่จะเกิดขึ้น

จากเหตุผลสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ทั้งในมิติศักยภาพเชิงพื้นที่และมิติศักยภาพเชิงเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ และมีการเกิดขึ้นของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดมุกดาหาร (Mukdahan Special Economic Development Zone-SEZ) เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2557 ที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กนพ. ได้มีมติเห็นชอบขอบเขตพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจมุกดาหาร 11 ตำบล เนื้อที่ 361,524 ไร่ หรือ 578.5 ตารางกิโลเมตร ในเขตพื้นที่อ.เมืองมุกดาหาร 5 ตำบล ได้แก่ ต. ศรีบุญเรือง ต.มุกดาหาร ต. บางทรายใหญ่ ต.คำอาฮวน ต.นาสีนวน อ.ดอนตาล 2 ตำบล ได้แก่ ต.ดอนตาล ต.โพธิ์ไทร อ.หว้านใหญ่ 4 ตำบล ได้แก่ ต.หว้านใหญ่ ต.ป่งขาม ต.บางทรายน้อย ต.ชะโนด โดยคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ประกาศให้จังหวัดมุกดาหารมีความเหมาะสมในการลงทุน มี 5 ประเภทกิจการสำคัญ ดังนี้ 1) อุตสาหกรรมเกษตร ประมง และกิจการที่เกี่ยวข้อง 2) อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 3) กิจการโลจิสติกส์ 4) นิคมหรือเขตอุตสาหกรรม 5) กิจการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว (สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร, 2559)

หนึ่งมิติที่สำคัญในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ คือ แรงงาน ซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญของการดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยข้อมูลสำคัญ ด้านแรงงานนั้นพบว่า จังหวัดมุกดาหารมีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 347,264 คน เป็นประชากรวัยทำงาน (อายุ 15 จำนวน 195,383 คน คิดเป็นร้อยละ 71.01 ของประชากรที่วัยทำงานและเป็นผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 79, 776 คน คิดเป็นร้อยละ 28.99 และในจำนวนผู้อยู่ในกำลังแรงงานทั้งหมดแบ่งออกเป็นผู้มีงานทำจำนวน 192,705 คน คิดเป็นร้อยละ 70.03 ผู้ว่างงานจำนวน 1,340 คน คิดเป็นร้อยละ 0.69 และผู้รอฤดูกาล จำนวน 1,338 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร : 2559) จังหวัดมุกดาหารมีแรงงานข้ามชาติที่ได้รับอนุญาตทำงานรวมทั้งสิ้น 879 คน ส่วน

ใหญ่เป็นแรงงานสัญชาติลาว ซึ่งลดลงจากไตรมาสที่แล้ว จำนวน 193 คน โดยประเภทอุตสาหกรรมที่มีผู้ทำงานสูงสุด 5 ลำดับแรก คือ เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมงร้อยละ 53.53 ของผู้มีงานทำทางรองลงมาเป็นการขายส่งขายปลีก ร้อยละ 15.31 การก่อสร้าง ร้อยละ 7.15 การผลิตร้อยละ 5.37 และการบริหารราชการและการป้องกันประเทศ ร้อยละ 5.32 และเมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 4 ปี 2558 ที่ผ่านมา จะพบว่าผู้ทำงานในสาขาเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง สาขาการก่อสร้าง มีสัดส่วนลดลง ขณะที่สาขาการขายส่งขายปลีก การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ และการผลิต มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น และมีเศรษฐกิจด้านอุปทาน (การผลิต) ภาพรวมในไตรมาสที่ 2/2559 มีสัญญาณขยายตัวเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนและขยายตัวจากไตรมาสที่ 1/2559 สะท้อนจากดัชนีภาคเกษตรกรรมขยายตัวร้อยละ 123.97 พิจารณาจาก ปริมาณผลผลิตอ้อยโรงงาน ปริมาณยางพาราแผ่นดิบ ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง และจำนวนอาชญาบัตรโคเนื้อ ซึ่งขยายตัวร้อยละ 181.65 ร้อยละ 124.75 ร้อยละ 52.43 และร้อยละ 59.49 ตามลำดับ ดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรมขยายตัวร้อยละ 10.12 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน สะท้อนจากจำนวนทุนจดทะเบียนอุตสาหกรรม ปริมาณการใช้ไฟฟ้าภาคอุตสาหกรรม และจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 12.56 ร้อยละ 9.25 และร้อยละ 4.79 ตามลำดับ โดยเป็นโรงงานประเภทบดย่อยพลาสติก (รีไซเคิล) การอบข้าวเปลือก และคอนกรีตผสมเสร็จ(สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร, 2559) สะท้อนให้เห็นถึงการขยายตัวของอุตสาหกรรมที่รองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดได้เป็นอย่างดี จากตัวเลขที่กล่าวมานั้น ได้สะท้อนนัยยะสำคัญของการขยายตัวภาคเศรษฐกิจของมุกดาหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรม

ซึ่งปัจจุบันนั้นการดำเนินงานของเขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหารนั้นอยู่ในขั้นประกาศหาผู้ที่จะมาดำเนินการ ตามแผนของพื้นที่โดยมีแผนสำคัญในการเริ่มดำเนินการ คือแผนแม่บทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ระยะ 5 ปี พ.ศ.2559-2563 ซึ่งเป็นแผนสำคัญของส่วนราชการจังหวัดมุกดาหาร โดยมีประเด็นสำคัญที่สะท้อนปัญหาด้านแรงงานดังนี้ ประเด็นที่ 1) คือ กิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริมในเขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ยังไม่ครอบคลุมถึงบริบทพื้นที่ หรืออัตลักษณ์ (Identity) ของจังหวัดมุกดาหาร คือ ภาคการค้า และการบริการ ทำให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นยังรือที่ระงงทุน (สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร, 2559,น.25) และ

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอโครงการแบบย่อ (Project idea) ใน แผนแม่บทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ระยะ 5 ปี พ.ศ.2559-2563 ด้านแรงงาน (น.42) มีข้อเสนอที่สำคัญคือ ประเด็นที่ 2) การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหารควรมีการดำเนินงาน ดังนี้ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการลงทุน ทั้งประเภทการผลิต การบริการ และการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร, 2559, น.42) ซึ่งสอดคล้องกับการลงไปพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับหน่วยงานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร คือ สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลเมืองมุกดาหารและเทศบาลตำบลคำอาฮวน มีประเด็นสำคัญที่สะท้อนจากการพัฒนาโจทย์ที่เป็นข้อมูลความต้องการของพื้นที่ ได้แก่

- 1) ความยังไม่ชัดเจนและเป็นปัญหาที่ต้องมีการทำข้อมูลคือเรื่องประเภทกิจการของท้องถิ่นซึ่งสะท้อนความต้องการและความเป็นไปได้ที่แตกต่างเมื่อดูจากเอกสารของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ซึ่งยังต้องการการทำข้อมูลวิจัยเพื่อเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่เพื่อหนุนเสริม
- 2) ทักษะฝีมือรูปแบบไหนบ้างที่จะต้องใช้กับเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งต้องสอดคล้องกับประเภทกิจการที่พื้นที่
- 3) ปัญหาอุปสรรคที่ภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสะท้อนเรื่องข้อกังวลเมื่อมีเขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น จะจัดการอย่างไรกับจำนวนคน และแรงงานที่เพิ่มมากขึ้นเมื่อมีปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น สิ่งแวดล้อม ขยะ อาชญากรรม ความเสี่ยงรูปแบบต่างๆที่จะตามมายังเป็นประเด็นสำคัญในพื้นที่ที่ต้องการมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ

จากข้อมูลที่นักวิจัยได้ทำการวิเคราะห์จากแผนแม่บทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ระยะ 5 ปี พ.ศ.2559-2563 ของจังหวัดมุกดาหารและการลงพื้นที่เพื่อพัฒนาโจทย์ไว้เพื่อสะท้อนปัญหาความต้องการในพื้นที่นั้น จึงได้พบ 3 ประเด็นสำคัญ ที่พื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหารนั้นเห็นร่วมกันว่าเป็นปัญหา คือ 1) ประเภทกิจการที่แท้จริงที่สอดคล้องกับความต้องการเชิงพื้นที่นั้นควรเป็นอย่างไร 2) ทักษะฝีมือแรงงานรูปแบบใดบ้างที่จะต้องใช้กับเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งต้องสอดคล้องกับประเภทกิจการที่พื้นที่ต้องการ 3) ปัญหา

อุปสรรคด้านแรงงานที่หลายฝ่ายมีข้อกังวล อาทิ ความเสี่ยงรูปแบบต่าง ๆ ที่จะตามมานั้นจะเป็นอย่างไร และจะมีแนวทางป้องกันร่วมกันได้อย่างไร? ยังเป็นคำถามสำคัญที่ต้องการข้อมูลที่เป็นระบบเพื่อประกอบการนำไปใช้ทั้งเชิงนโยบายและปฏิบัติ ในทุกระดับของ จ.มุกดาหาร

จากเหตุผลสำคัญที่กล่าวมา ได้สะท้อนเรื่องข้อมูลเชิงพื้นที่อันเกี่ยวข้องกับประเด็นแรงงาน ที่ในพื้นที่เห็นว่า เป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดทำวิจัยอย่างเป็นระบบ งานวิจัยดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องทำในลักษณะวิจัยขั้นพื้นฐาน (Basic Research) อันเป็นข้อมูลการวิจัยที่ใช้เป็นข้อเสนอสำคัญและเป็นการวิจัยที่ไม่เข้าซ้อนการทำงานของภาครัฐใน จ.มุกดาหาร ที่ได้ดำเนินการอยู่แล้ว เนื่องจากการดำเนินงานของภาครัฐนั้น มีข้อจำกัดที่ต้องดำเนินงานเป็นกิจกรรมตามปีงบประมาณ และต้องการข้อมูลวิจัยในลักษณะดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ โครงการวิจัยดังกล่าวจึงมีหน้าที่และความจำเป็นในการทำข้อมูลเชิงวิชาการเพื่อสะท้อนข้อมูลความต้องการที่แท้จริงจากพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ คือ อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.ห้วยใหญ่ จ.มุกดาหาร อันเป็นการฟังเสียงของ ภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน ด้วยแนวคิดเชิงพื้นที่ (Area-based approach) อันเป็นอีกชุดข้อมูลในระดับพื้นที่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการร่วมประกอบกับข้อมูลจากส่วนกลาง อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการคลัง สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี (BOI) เพื่อใช้ในการเป็นฐานข้อมูลสำคัญด้านแรงงาน เพื่อการวางแผนที่สำคัญ อาทิ แผนการทำงานของภาครัฐส่วนกลางภาครัฐระดับจังหวัด รวมทั้งแผนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน เพื่อให้การดำเนินไปของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นเป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย

ดังนั้น คณะผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะดำเนินโครงการวิจัย การวิเคราะห์ความต้องการด้านแรงงานเชิงพื้นที่เพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร โดยเป็นการวิจัยในลักษณะสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง(Action Research) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในความต้องการด้านแรงงาน 4 ประเด็นสำคัญคือ

- 1) ประเภทกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่สอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วนในพื้นที่พัฒนา

เขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร

- 2) วิเคราะห์จำนวนแรงงานและทักษะฝีมือแรงงานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารซึ่งสอดคล้องกับประเภทกิจการและความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่
- 3) วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร
- 4) การสังเคราะห์ตัวแบบ (Model) เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร

อันมาจากความต้องการที่แท้จริงของทุกภาคส่วนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารคือ อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.หว้านใหญ่ จ.มุกดาหาร เพื่อเป็นประโยชน์ในการ ขยับ ขยับเคลื่อน ออกแบบนโยบาย และปฏิบัติในอนาคตโดยมาจากเสียงสะท้อนจากฐานล่าง (Bottom-up policy oriented) เพื่อหลุดพ้นกับดักการออกแบบนโยบายที่ใช้รูปแบบเดียวและลงปฏิบัติเชิงพื้นที่กับทุกหนแห่ง (One size fit all) หากแต่เป็นประโยชน์ในการเป็นชุดข้อมูลในการตัดสินใจ รวมถึงมีการสังเคราะห์ตัวแบบ(Model) การขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในบริบทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อประโยชน์ในการออกแบบนโยบาย และวิธีปฏิบัติให้ยึดโยงกับความต้องการเชิงพื้นที่ (Area based) ทั้งตัวภาครัฐ ตัวแรงงาน ผู้ประกอบการ และส่วนที่เกี่ยวข้อง อันเป็นประโยชน์กับภาครัฐส่วนกลาง ภาครัฐระดับระดับจังหวัด แผนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน เพื่อให้การดำเนินไปของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นเป็นประโยชน์กับทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

1.2 คำถามการวิจัย

- 1.2.1 ประเภทกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่สอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วนในพื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดมุกดาหาร เป็นอย่างไร
- 1.2.2 ความต้องการจำนวนแรงงานและทักษะฝีมือแรงงานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดมุกดาหารซึ่งสอดคล้องกับประเภทกิจการและความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ อย่างไร
- 1.2.3 ปัญหาอุปสรรคด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดมุกดาหารเป็นอย่างไร

1.2.4 ตัวแบบ (Model) เพื่อขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดมุกดาหาร
ควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อวิเคราะห์ความต้องการประเภทกิจการในพื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอันมาจากข้อเสนอของ
ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใน จ.มุกดาหาร

1.3.2 เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำนวนแรงงานและทักษะฝีมือแรงงานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ
พิเศษ จ.มุกดาหาร ซึ่งสอดคล้องกับประเภทกิจการและความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่

1.3.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ
จ.มุกดาหาร อันมาจากข้อมูลที่แท้จริงของพื้นที่

1.3.4 การสังเคราะห์ตัวแบบ (Model) เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจ
พิเศษ จ.มุกดาหาร

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้นที่เป็นรูปธรรม และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

1.4.1 เข้าใจความต้องการด้านแรงงานโดยมาจากข้อมูลที่แท้จริงเชิงพื้นที่ (Area based study) โดยยึดโยง
เนื้อหาสาระ คือ 1) ประเภทกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มาจากเสียงสะท้อนของทุกภาคส่วนในพื้นที่
2) วิเคราะห์จำนวนแรงงานรวมถึงทักษะฝีมือแรงงานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารซึ่ง
สอดคล้องกับประเภทกิจการที่พื้นที่ต้องการ 3) วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องกับเขต
เศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร โดยเป็นข้อมูลที่แท้จริงจากทุกภาคส่วนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร
เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญนำไปสู่การดำเนินการเชิงนโยบายและปฏิบัติให้กับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
(Bottom-up policy oriented)

1.4.2 เกิดต้นแบบการขับเคลื่อนนโยบาย (Model) เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานที่
สอดคล้องกับความต้องการเชิงพื้นที่และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร

1.4.3 เกิดฐานข้อมูลสำคัญ (Data based) จากการวิจัย ทั้งในประเด็นความต้องการมิติแรงงานเชิงพื้นที่ และการขับเคลื่อนนโยบายแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอันเป็นประโยชน์ในการประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ ในการออกแบบนโยบายและการวิเคราะห์วางแผนอนาคต (Scenario planning)

1.5 กระบวนการผลักดันผลงานดังกล่าวออกสู่การใช้ประโยชน์

1.5.1 การจัดเวทีอภิปรายข้อมูลและสังเคราะห์ต้นแบบ (Model) การขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานที่สอดคล้องกับความต้องการเชิงพื้นที่ (Area based) ซึ่งหน่วยงานทั้งภาครัฐระดับพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนจัดทำแผนที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน

1.5.2 การจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์และเอกสารเผยแพร่เพื่อส่วนที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์เพื่อประกอบการออกแบบนโยบายและการตัดสินใจ

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

2.1 เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones: SEZ)

2.1.1 ความหมายและรูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษ (ศิริวรรณ มนอัคระผดุง, 2558)

1) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones: SEZ) หมายถึงพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใดที่ได้รับการกำหนดและพัฒนาขึ้นมาภายใต้กฎหมายและการบริการกิจการในลักษณะเฉพาะ ซึ่งภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวนั้นจะมีการปรับปรุงลักษณะกายภาพของอสังหาริมทรัพย์ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการเสนอสิทธิพิเศษต่างๆมากมาย เพื่อเป็นการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ เช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การอำนวยความสะดวกในการดำเนินการและการบริการขั้นพื้นฐานต่างๆตั้งแต่ระบบขนส่ง ระบบไฟฟ้า ระบบประปา นอกจากนี้ยังจัดให้มีกิจการสนับสนุนและกิจการอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การจัดให้มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการด้านสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย และพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมท้องถิ่นนั้นให้มีความเจริญยิ่งขึ้น

2) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ หมายถึง บริเวณพื้นที่ที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) กำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่ง รัฐจะสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน สิทธิประโยชน์การลงทุน การบริหารแรงงานต่างด้าวแบบ ไป-กลับ การให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จและการอื่นที่จำเป็น

2.1.2 รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอาจจัดตั้งได้หลายรูปแบบ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักลงทุน โดยการสร้างสิทธิประโยชน์และกำหนดเงื่อนไขในการประกอบการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษต่าง ๆ สรุปโดยสังเขปได้ ดังนี้

1) เขตการค้าเสรี

เขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) หมายถึง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายในการลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มให้เหลือน้อยสุด หรือเป็น 0% และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับนอกกลุ่ม รวมทั้ง การลดมาตรการการทำเขตการค้าเสรีในอดีตมุ่งในการเปิดเสรีด้านสินค้า (Goods) โดยการลดภาระที่มีใช้ภาษีเป็นหลัก แต่เขตการค้าเสรีในระยะหลัง ๆ นั้น รวมไปถึงการเปิดเสรีด้านการบริการ (Services) ด้วย

2) เขตอุตสาหกรรมเสรี

เขตอุตสาหกรรมเสรี (Free Industrial Zone) หมายถึง พื้นที่บริษัทภายในประเทศหรือบริษัทต่างชาติ จัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตสินค้าหรือการแข่งขันกับตลาดต่างประเทศ โดยมีมาตรการจูงใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ด้านภาษี

3) เขตปลอดภาษี

เขตปลอดภาษี (Free Trade Zone) หมายถึง อาณาบริเวณที่อยู่ใกล้ท่าเรือหรือท่าอากาศยาน ที่อนุญาตให้นำเข้าโดยไม่ต้องเสียภาษี เป็นการนำเข้าและส่งออกไปยังประเทศที่สาม หรือนำเข้า

4) เขตการค้าชายแดนเสรี

เขตการค้าชายแดนเสรี หมายถึง เขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปหรืออุตสาหกรรมส่งเสริม และกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมแปรรูป หรืออุตสาหกรรมส่งเสริม

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันมีโครงการนำร่อง 3 พื้นที่ เกี่ยวกับการค้าชายแดนเสรี ได้แก่ อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

5) เขตพัฒนาการส่งออก (แปรรูป)

เขตพัฒนาการส่งออก (แปรรูป) ในประเทศไทยมีตัวอย่าง เช่น อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปหมายถึง 1) อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบด้านการเกษตร การประมงจากต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทยเพื่อทำการแปรรูปในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย และ 2) อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการนำ

วัตถุดิบด้านการเกษตรภายในประเทศมาทำการแปรรูปในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อส่งออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไปยังต่างประเทศ

2.1.3 ความเป็นมาและพัฒนาของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones: SEZ) เป็นลักษณะของเขตพื้นที่ในการประกอบอุตสาหกรรมและการค้าที่มีเงื่อนไขและสิทธิพิเศษบางประการแตกต่างจากการประกอบธุรกิจโดยทั่วไป เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุนและพัฒนาประเทศ โดยมีรูปแบบและการเรียกชื่อแตกต่างกัน เช่น ในประเทศจีนเรียกว่า “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” (Special Economic Zones) ประเทศมาเลเซียเรียกว่า “เขตการค้าเสรี” (Free Trade Zone) ประเทศเกาหลีเรียกว่า “เขตส่งออกเสรี” (Free Export Zone) ซึ่งในปัจจุบันเขตเศรษฐกิจพิเศษมีอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งประเทศทุนนิยมและสังคมนิยม การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การพาณิชย์ และเป็นแหล่งการเงินที่สำคัญอีกด้วย

การพัฒนาพื้นที่พิเศษที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการแข่งขัน โดยเฉพาะประเทศที่ระบบการให้บริการของภาครัฐที่ยังขาดความเป็นเอกภาพ การบริการล่าช้าไม่มีประสิทธิภาพ อันเป็นอุปสรรคที่ทำให้นักลงทุนจากต่างชาติไม่เข้ามาลงทุน รวมทั้งยังเป็นอุปสรรคทำให้การพัฒนาการลงทุนของนักลงทุนภายในประเทศไม่สามารถทำให้ดีขึ้น

พัฒนาการของแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่พิเศษขึ้นนี้ เริ่มมาจากการพัฒนาเขตนิคมอุตสาหกรรม (Industrial Zone) ในช่วงปี ค.ศ.1948-1950 ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมการส่งออก (Export Processing Zone) ในช่วงทศวรรษที่ 1970

เขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่ในการพัฒนาเฉพาะ แต่จะเน้นเป็นการพัฒนาระบบการให้บริการทั้งระบบ โดยลดกฎระเบียบที่ไม่จำเป็น ใช้เทคโนโลยีระบบเครือข่าย มีการให้บริการ

แบบศูนย์บริการร่วม ทำให้เกิดความรวดเร็วในการบริหารจัดการ ส่วนเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศกำลังพัฒนา มีความจำเป็นในการตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากสภาพการเมืองระบบราชการที่ไม่เอื้อต่อการลงทุน ธุรกิจการค้า มีความล่าช้าและมีระเบียบมาก จึงจำเป็นต้องมีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อวางกฎระเบียบให้เกิดความคล่องตัวในการทำธุรกิจ

2.1.4 พัฒนาการของเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศต่างๆ

พื้นที่พิเศษเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจมีชื่อความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ขึ้นอยู่กับขนาดของแต่ละพื้นที่ ขอบเขตการดำเนินงานและการจัดการเช่น Economic and Trade Cooperation Zone, Export Processing Zone and Industrial Zone โดยส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ให้เป็นพื้นที่บริการด้านการลงทุน มีระบบโครงสร้างพื้นฐาน มีสิทธิพิเศษด้านภาษี การจูงใจในด้านต่างๆสำหรับนักลงทุนเพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขัน(The World Bank,2011)

ปี 1937 เป็นปีเริ่มต้นการนำนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ แห่งแรกที่นิวยอร์ก (New York) สหรัฐอเมริกา และแห่งที่สอง คือรัฐเปอร์โตริโก(Commonwealth of Puerto Rico)โดยมีเหตุผลหลัก คือ เป็นการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติหรือการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ(Foreign Direct Investment) จึงทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีการนำเทคโนโลยี และความรู้ทักษะ ความชำนาญ (Soft Skill)มาใช้ เกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถของประชากรในพื้นที่(ASEAN Development Bank,2015)

ก่อนหน้าปี 1970 เขตเศรษฐกิจพิเศษ ส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก ส่วนในแถบเอเชีย และแปซิฟิกได้นำนโยบายพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมาใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศต่างๆ

Farole. T. & Akinci. G. (2011) ได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษคือ

- 1.เพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ (Foreign Direct Investment: FDI)
- 2.เพื่อลดปัญหาการว่างงาน
- 3.เพื่อเพิ่มโอกาสด้านการส่งออก
- 4.เพื่อเป็นกรณีศึกษาในการนำนโยบาย และกระบวนการใหม่ไปใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ

ประเภทรูปแบบของการดำเนินการของเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศต่างๆ แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

- 1) การดำเนินการโดยภาครัฐ 2) ภาคเอกชนดำเนินการ 3) ร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

(Public and Private Zone)(Special Economic Zones,2008) การนำนโยบายเศรษฐกิจพิเศษมาใช้เพื่อการพัฒนาประเทศ เพิ่มจำนวนขึ้นมากกว่าในอดีตอย่างเห็นได้ชัด ประเทศทั่วโลกมีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้งสิ้น 4,300 แห่ง โดยมีการจ้างงานรวมทั้งสิ้น 63 ล้านคน (Asian Economic work bank report,2015)

2.1.4.1 เขตเศรษฐกิจพิเศษในภูมิภาคเอเชีย

ประเทศจีนเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการนำนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษมาพัฒนาประเทศ (Chinese Special Economic Zone: ZES) จากผลการศึกษาของ Sengchanh พบว่าการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ SEZ ในประเทศจีนเมือง Sengchanh เป็นพื้นที่พิเศษที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดซึ่งก่อนหน้านี้เมือง Sengchanh เป็นเพียงหมู่บ้านประมงเล็กๆ ปัจจุบันกลายเป็นเมืองขนาดใหญ่ที่มีคนอาศัยอยู่ถึง 10 ล้านภายใน 20 ปีหลังจากนำนโยบายดังกล่าวไปใช้นอกจากนั้นในปี 1990ประเทศจีนยังมีนโยบายที่เรียกว่า “Going Out หรือ Going Global” คือการจัดตั้งเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศ(Oversea Economic Zones) มีนโยบายเพื่อจูงใจให้นักลงทุนของจีนไปลงทุนในต่างประเทศเพื่อสร้างตลาดใหม่ๆสร้างตราสินค้าระดับโลก (The World Bank 2011)

-ประเทศฟิลิปปินส์ เรียกพื้นที่เขตเศรษฐกิจว่า Philippines Eco-Zone เป็น Electronics Sector

-ประเทศอินเดียเลขเรียกเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษเป็น Software Technology Parks และเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ICT

-ประเทศไต้หวันและเกาหลีมีรูปแบบการจัดการที่น่าสนใจในการบูรณาการระหว่างพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและผู้ประกอบการ รวมถึงธุรกิจขนาดเล็กในท้องถิ่นในการที่จะนำเข้าวัตถุดิบหรือจำหน่ายวัตถุดิบให้กับกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นรูปแบบดำเนินการที่เชื่อมโยงกันระหว่างวิสาหกิจภายในท้องถิ่นกับนักลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นรูปแบบการเชื่อมโยงกับผู้จัดหาวัตถุดิบภายในท้องถิ่น (Backward linkages)

2.1.4.2 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย

ประเทศไทยได้นำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจมากระตุ้นเศรษฐกิจเช่นกัน โดยรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นนายกรัฐมนตรี โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่ชายแดนที่สำคัญๆ ของการเป็นจุดเชื่อมต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศไทยเรียกเขตพิเศษว่า “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” (Special Economic Zone: SEZ) และใช้ชื่อจังหวัดในการระบุพื้นที่ การกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่มีพื้นที่นำร่อง ระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 รวม 10 จังหวัด ดังนี้คือ

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 1 จังหวัดตาก มุกดาหาร สระแก้ว ตราด สงขลา

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 2 จังหวัดหนองคาย เชียงราย นครพนม กาญจนบุรี นราธิวาส

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(2559)ได้กำหนดของการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย ดังนี้คือ

- 1.เปิดพื้นที่เศรษฐกิจใหม่เชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้โอกาสที่ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- 2.เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้
- 3.ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายแดน และแก้ปัญหาความมั่นคงบริเวณชายแดน

2.1.5 กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่สำคัญของประเทศไทย

กรอบความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจร่วมกัน ในภูมิภาคนี้มี 2 ลักษณะ คือ

2.1.5.1 กรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC)

APEC จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2532 มีสมาชิก คือ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และอาเซียนเดิม (คือสิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน ฟิลิปปินส์ และไทย) จีน จีนไทเป ฮองกง ปาปัวนิวกินี เม็กซิโก ชิลี เปรู เวียดนาม และรัสเซีย รวมทั้งสิ้น 21 ประเทศ ด้วยความริเริ่มของออสเตรเลีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมระบบการค้าในระดับพหุภาคี สนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคและของโลก เพื่อลดอุปสรรคและอำนวยความสะดวกทางการค้า (สินค้าและการบริการ) และการลงทุนระหว่างสมาชิกโดยให้ความสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของเกดต์/องค์การค้าโลก

2) กรอบความร่วมมือ: การประชุมเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Meeting-ASEM)

การประชุมเอเชีย-ยุโรป เป็นข้อริเริ่มของสิงคโปร์และฝรั่งเศส เพื่อให้เป็นเวทีที่ผู้นำจากทั้ง 2 ภูมิภาค จะได้พบปะและหารือกันเพื่อหาช่องทางในการกระชับความสัมพันธ์ ขยายความร่วมมือและเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งสร้างความสมดุลในความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์กลางกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างเอเชีย ยุโรป และอเมริกาเหนือซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของโลก การประชุมเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Meeting-ASEM) จัดขึ้นครั้งแรกที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.

2.1.5.2 ความร่วมมือในกรอบอนุภูมิภาค ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1) การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)

อาเซียน ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 และมีพัฒนาการของความร่วมมือต่อเนื่อง ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม สหภาพเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา

ทั้งนี้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของอาเซียนขึ้นอยู่กับการทำงานให้ประเทศสมาชิกมีการพัฒนาขีดความสามารถให้ทัดเทียมหรือได้รับการยกระดับอย่างเหมาะสมต่อการรวมกลุ่มเป็นประชาคม เพื่อสร้างความเข้มแข็งร่วมกัน ทั้งในมิติการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม รวมทั้งการดำเนินการตามแผนแม่บทด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน

2) กรอบข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศลุ่มแม่น้ำอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Aeyawadee – Chaopraya - Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS)

ACMECS เป็นกรอบความร่วมมือที่ริเริ่มจากรัฐบาลไทยที่ต้องการผลักดันให้การพัฒนาเศรษฐกิจที่ก้าวตามกันของประเทศใน ACMECS คือ กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เมียนมาร์ เวียดนาม และไทย ที่ยังมีความแตกต่างกันในด้านเศรษฐกิจกับประเทศไทยที่ต้องอาศัยการพัฒนาทั้งในด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเสริมสร้างสมรรถนะและองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ อีกมากมาย สำหรับสาขาความร่วมมือประกอบด้วย Trade and Investment Facilitation, Agricultural and Industrial Cooperation, Transport Linkages, Tourism และ Human Resource Development

วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านความรู้และด้านวิชาการ ที่จะทำให้การพัฒนาในแต่ละสาขาความร่วมมือดำเนินไปได้อย่างราบรื่น โดยให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การจัดการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านวิชาการและอาชีพ และการส่งเสริมการเรียนรู้ระหว่างกันในปี ค.ศ. 2011

3) กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Sub-region: GMS) หรือ หกเหลี่ยมเศรษฐกิจ

กรอบความร่วมมือ GMS (Greater Mekong Sub-region) เป็นความร่วมมือของ 6 ประเทศ คือ ไทย สหภาพเมียนมาร์ ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีนตอนใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยมีธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asia Development Bank: ADB) เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก

วัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมการขยายตัวของอุตสาหกรรม การเกษตร การค้า การลงทุน และการบริการ เพื่อให้เกิดการจ้างงาน ยกระดับการครองชีพ, การถ่ายทอดเทคโนโลยีการศึกษาระหว่างกัน, การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งเสริมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสการแข่งขันในเวทีการค้าโลกผ่านกลยุทธ์หลัก 3 ด้านคือ สนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างกัน (Connectivity) เพื่อให้เกิดการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) โดยการรวมกลุ่มกันในอนุภูมิภาค (Community) ผลจากความร่วมมือหกเหลี่ยมเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมด้านการค้า และการบริการ ตลอดจนช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชน ซึ่งล้วนเป็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อทุกประเทศในอนุภูมิภาคนี้

โดยในระยะแรกของความร่วมมือจะเน้นการพัฒนาคมนาคมขนส่งทั้งทางบก เรือ และทางอากาศ เพราะเป็นสิ่งสำคัญในการเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในอนุภูมิภาคนี้โดยเมื่อทำเป็นโครงการแล้ว จะได้ถนนเชื่อมทั่วภูมิภาคถึง 9 สาย ทางรถไฟ 8 สาย ทางน้ำ 10 โครงการ และการขนส่งทางอากาศ 6 โครงการ เกิดการพัฒนาเป็นแนวพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจที่สำคัญ 3 แนวคือ แนวเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) แนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) และแนวใต้ (Southern Economic Corridor) ซึ่งมีเส้นทาง ดังนี้

1) เส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือใต้ (North-South Economic Corridor NSEC)

ประกอบด้วยเส้นทาง 3 เส้นทาง ได้แก่

1.1 แนวระเบียงย่อยด้านตะวันตก (Western Subcorridor) หรือ R3 เป็นเส้นทางจากคุนหมิง-ผ่านลาว หรือสหภาพเมียนมาร์-เชียงราย-กรุงเทพฯ ระยะทางประมาณ 1,800 กิโลเมตร

1.2) แนวระเบียงย่อยด้านตะวันออก (Eastern Subcorridor) ได้แก่ หนานหนิง-ฮานอย ผ่านเส้นทางหยั่ววี้ (Youyi-PRC) หรือเส้นทางฝางเจิงก่าง (Frangchenggang-PRC) –ตงซิง (Dongwing-PRC) –มองไค (Mong Cai-VN)

1.3). แนวระเบียงย่อยกลาง (Central Subcorridor) ได้แก่ คุนหมิง – ฮานอย – ไฮฟอง (Hai Phong-VN) ซึ่งเชื่อมต่อกับไฮเวย์หมายเลข 1 ซึ่งเป็นเส้นทางจากภาคเหนือไปภาคใต้ของเวียดนาม

2) แนวระเบียงเขตเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก(East-West Economic Corridor - EWEC) หรือ

เส้นทางหมายเลข 9-R9 เชื่อมโยงทะเลจีนใต้กับมหาสมุทรอินเดีย (ทะเลอันดามัน) เริ่มต้นจากท่าเรือดานัง (Da Nang Port-VN) ผ่านลาว-ไทย-ไปท่าเรือเมาะละแม่งหรือเมาะลำไย (Mawlamyine Port3Myanmar) ตัดกับ NSEC ที่จังหวัดต่างและพิษณุโลก ระยะทาง 1,320 กิโลเมตร

3) แนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้(Southern Economic Corridor - SEC) เชื่อมโยง ไทย – กัมพูชา

– เวียดนาม ประกอบด้วย 3 เส้นทางย่อย และ 1 เส้นทาง ได้แก่

3.1) Northern Subcorridor เริ่มต้นจากกรุงเทพฯ-อรัญประเทศ (ไทย)-ปอยเปต-เสียมเรียบ (เสียมราฐ)-สตึงเตร็ง (Stung Treng)-รัตนคีรี (RattanaKiri)-Ou Ya DAV (กัมพูชา)-Pleiku-Quy Nhon (เวียดนาม) ระยะทาง 1,150 กิโลเมตร

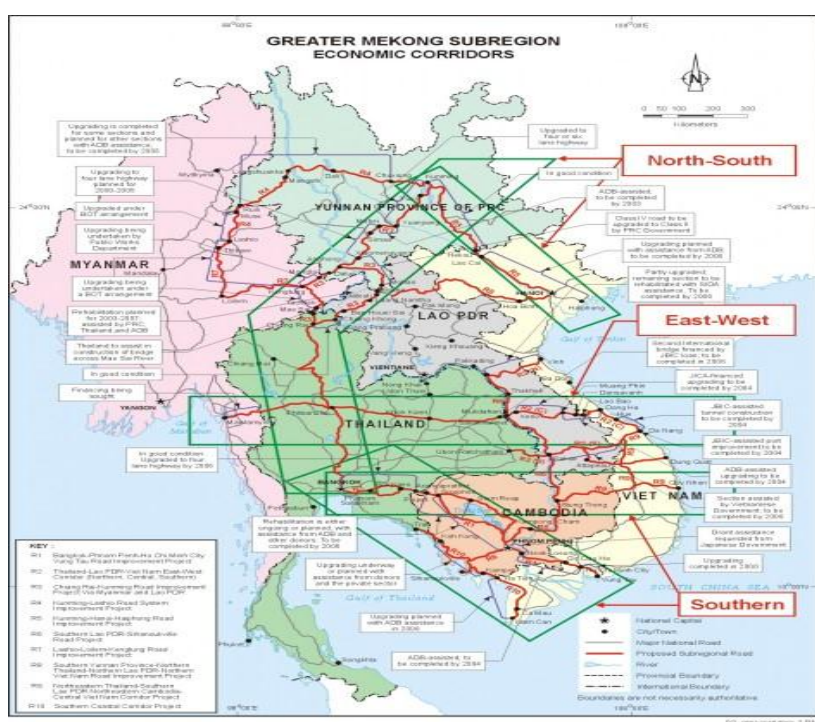
3.2) Central Subcorridor เริ่มต้นจากกรุงเทพฯ-อรัญประเทศ (ไทย)-ปอยเปต-พนมเปญ-บาเวต (กัมพูชา)-นครโฮจิมินห์-วุงเต่า (Vung Tau-เวียดนาม) ระยะทาง 1,005 กิโลเมตร

3.3) Southern Subcorridor เริ่มต้นจากกรุงเทพฯ-ตราด (ไทย)-เกาะกง-กาปอต (kampot-กัมพูชา)-ฮาเตียน (Ha Tien)-Ca Mau3Nam Can (เวียดนาม) เชื่อมโยงพื้นที่ Eastren Seabord

ของไทยกับชายฝั่งของกัมพูชา และเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเลียบชายฝั่งทะเล ไทย-กัมพูชา-เวียดนาม (R10) ระยะทาง 970 กิโลเมตร

3.4) Intercorridor Link เริ่มจาก สีหนุวิลล์-พนมเปญ-กราตี-สตึงเตร็ง (Stung Treng)-ดั่งกาลอ (ตระเปียง ครีล)-ปากเซ-สะหวันนะเขต เส้นนี้เป็นถนนสายหลักที่เชื่อม 3 Subcorridor เข้ากับแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor)

นอกจากเส้นทางถนนสายหลักแล้วระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridor: EC) ยังครอบคลุมถึงการพัฒนาระบบคมนาคมอื่นด้วย ได้แก่ ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ อาทิ กรณีแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ การพัฒนาเส้นทางรถไฟ(สายปอยเปต-พนมเปญ/สายพนมเปญ-นครโฮจิมินห์/สายพนมเปญ-สีหนุวิลล์) การพัฒนาการคมนาคมขนส่งทางน้ำ(เช่นท่าเรือพนมเปญ/ท่าเรือสีหนุวิลล์/ท่าเรือ Thi Vai/Vung Tau)

ภาพที่1 แนวระเบียงเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

ที่มา : ธนาคารพัฒนาเอเชีย

4) กรอบความร่วมมือบิมสเทค (Bay of Bengal Initiative Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation-BIMSTEC Summit: BIMSTEC)

BIMSTEC ประกอบด้วยสมาชิก 7 ประเทศ ได้แก่ บังกลาเทศ ศรีลังกา อินเดีย ไทย เมียนมาร์ เนปาล และภูฏาน เป็นกลุ่มความร่วมมือที่แข็งแกร่ง และมีศักยภาพด้วย มีประชากรกว่า 1,300 ล้านคน หรือ มีประชากรกว่า 1 ใน 4 ของประชากรโลก รวมทั้งผลิตภัณฑ์มวลรวมกว่า 2,467 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมี อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจถึง 6.4% ในปี 2555

นอกจากนี้ BIMSTEC ยังเป็นเวทีเชื่อมประสานนโยบาย Look East ของกลุ่มประเทศเอเชียใต้ กับ นโยบาย Look West ของไทย โดยมีการพัฒนาความเชื่อมโยงทางด้านโลจิสติกส์และคมนาคม การผลักดัน โครงการทำเรื่อน้ำลึกทวาย และถนนสามฝ่ายไทย-เมียนมาร์-อินเดีย โดยไทยมีความได้เปรียบด้านคมนาคม ภายในประเทศ มาตรฐานของระบบคมนาคมที่เป็นหัวใจสำคัญในการเชื่อมโยงเส้นทางเศรษฐกิจแม่โขง-อินเดีย (Mekong-India Economic Corridor-MIEC) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งยุทธศาสตร์เพื่อเชื่อมโยงอาเซียนสู่เอเชียใต้ได้

5) กรอบความร่วมมือ: แผนการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT)

IMT-GT เป็นการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย โดยเน้นสาขาความร่วมมือ 6 ด้าน 1) การค้าและการลงทุน 2) การเกษตร อุตสาหกรรมการเกษตรและสิ่งแวดล้อม 3) การท่องเที่ยว 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม 5) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ 6) ผลิตภัณฑ์และบริการฮาลาล

วัตถุประสงค์ คือ เพื่อต้องการพัฒนาในเขตจังหวัดพื้นที่ทางตอนใต้ โดยเน้นบทบาทของภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งนี้ ความร่วมมือเพื่อพัฒนามุ่งเน้นการพัฒนาสาขา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เน้นการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบของแนวพื้นที่สะพานเศรษฐกิจ สงขลา-ปีนัง-เมดาน (Seamless Songkhla-Penang-Medan Economic Development Corridor) ภายใต้การกำหนดประเด็น

ความร่วมมือบนพื้นฐานของการเชื่อมโยงศักยภาพด้านการพัฒนาของพื้นที่สะพานเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ เพื่อเป็นฐานเศรษฐกิจหลักที่สนับสนุนและกระจายการพัฒนาสู่พื้นที่ต่อเนื่องใน IMT-GT

2.1.6 เขตเศรษฐกิจพิเศษของต่างประเทศที่น่าสนใจ

ในเบื้องต้นนี้ขอเสนอการบริหารงานและสิทธิประโยชน์ของเขตเศรษฐกิจที่น่าสนใจของประเทศในเอเชีย ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และรัฐดูไบ มีเนื้อหาโดยสังเขป ดังนี้(ศิริวรรณ มนอัคระผดุง ; 2558)

2.1.6.1 สาธารณรัฐประชาชนจีน

1) การบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษ ระยะแรกรัฐบาลกลางได้โอนอำนาจให้รัฐบาลมณฑลกว่างต้งกำหนดหลักเกณฑ์ให้มีคณะกรรมการมณฑลกว่างต้งเป็นผู้บริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่มีการดำเนินงานระบบแล้ว (ค.ศ 1992-ปัจจุบัน) คณะรัฐมนตรี (State Council) ได้มีมติให้เมืองเสิ่นเจิ้น (Shenzhen Municipal) มีอำนาจตรากฎหมายและระเบียบต่างๆภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษเสิ่นเจิ้น มติดังกล่าวได้รับการรับรองจากประชาชนซึ่งมาจากการเลือกตั้ง ครั้งที่ 7 (The Seventh National People's Congress) เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ.1992 ดังนั้น เมืองเสิ่นเจิ้นจึงเป็นองค์กรบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษเสิ่นเจิ้นดังเช่นปัจจุบัน

2) สิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบการภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

1) ในการประกอบการ ผู้ประกอบการมีอิสระที่จะประกอบกิจการภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และในการจ้างชาวต่างประเทศเฉพาะงานด้านเทคนิคและการบริการจัดการ

2) บรรดาเครื่องจักร ชิ้นส่วน วัตถุดิบ และสิ่งอื่นที่นำเข้าจากต่างประเทศเพื่อใช้ในการประกอบการภายในเศรษฐกิจพิเศษได้รับการยกเว้นอากรขาเข้า

3) ภาษีเงินได้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษคิดในอัตราร้อยละ 15 แต่หากผู้ประกอบการใด ประกอบกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษภายใน 12 ปี นับแต่วันที่มีกฎหมายบังคับใช้ หรือมีการลงทุนตั้งแต่ 5 ล้านบาทหรือ สหรัฐ (ประมาณ 200 ล้านบาท) ขึ้นไป หรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีระดับสูง หรือที่มีผลประกอบการดีจะได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ

4) ค่าเช่าที่ดินในเขตเศรษฐกิจพิเศษต่ำมากเมื่อเทียบกับอัตราค่าเช่านอกเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขในการประกอบการ ดังนี้

1) ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตในเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องส่งออกทั้งหมด ถ้าประสงค์จะขายในประเทศจีนต้องได้รับอนุญาตจาก GPC และต้องเสียอากร

2) การส่งเงินได้หลังหักค่าใช้จ่ายและภาษีออกนอกประเทศต้องกระทำผ่านธนาคารชาติจีนหรือธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการในเขตพิเศษเท่านั้น

3) ผู้ประกอบการต้องทำประกันภัยแห่งชาติจีนหรือบริษัทที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการในเขตพิเศษเท่านั้น

4) การจ้างแรงงานที่มีใช้แรงงานด้านเทคนิคและการบริการจัดการ ต้องใช้แรงงานจีนซึ่ง “บริษัทจัดหางานในเขตพิเศษ” ที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายนี้เป็นผู้จัดหาให้ ในการนี้พนักงานและคนชาวจีนทุกคนที่จะทำงานในเขตพิเศษต้องผ่านการทดสอบจากบริษัทดังกล่าวก่อนการจ้างงานด้วย สำหรับรูปแบบของสัญญาจ้างงานเป็นไปตามที่ GPC กำหนด นอกจากนี้ผู้ประกอบการต้องมีมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยในด้านการทำงานและสุขอนามัยของพนักงานและคนงานด้วย

5) การเลิกกิจการต้องแจ้งเหตุผลให้ GPC ทราบก่อนเข้าสู่กระบวนการเลิกกิจการ

2.1.6.2 ประเทศเวียดนาม

1) การบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษโฮจิมินห์

โฮจิมินห์เป็นเมืองใหญ่ของเวียดนามเป็นแหล่งวัฒนธรรมและเทคโนโลยี และเป็นศูนย์กลางการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 24 ของการลงทุนทั้งประเทศ

โดยประเทศเวียดนามได้กำหนดนโยบายและมาตรการที่จะนำมาใช้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเวียดนาม : เป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษจะมุ่งเน้นด้านการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางอากาศ และทางน้ำ มีการพัฒนาการวางแผนในการก่อสร้างท่าเรือขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก ส่งเสริมการลงทุนในทุก ๆ ด้าน เพื่อกระตุ้นให้นักลงทุนมาลงทุนในบริเวณที่กำหนด รวมทั้งการพัฒนาให้มีพื้นที่ต่าง ๆ แยกกันเป็นเขตการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตอุตสาหกรรมและเขตธุรกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนี้ทำเฉพาะด้านของเวียดนาม ยังไม่มีการร่วมมือกันกับประเทศจีนหรือประเทศอื่น ๆ ด้านชายแดน

2) สิทธิประโยชน์ทางภาษีในการลงทุนในเขตเศรษฐกิจโฮจิมินห์ ได้แก่

1) ภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยปกติบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศเวียดนามจะต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 28 จากกำไรสุทธิ แต่อัตราพิเศษที่มีการเสนอให้แก่บริษัทลงทุนต่างชาตินั้นจะมีอัตราตั้งแต่ร้อยละ 10, 15 ละ 20 ซึ่งการนำมาใช้ดังกล่าวจะนำมาใช้กับโครงการต่าง ๆ โดยคำนึงปัจจัย ดังต่อไปนี้

การลงทุนในกิจการหรือพื้นที่ซึ่งสิทธิประโยชน์สามารถนำมาใช้ได้ และการลงทุนที่มีदारจ้างแรงงานท้องถิ่นอย่างน้อย 100 คน ต่อจำนวนแรงงานโดยเฉลี่ยของเมืองโฮจิมินห์ในปีนั้น

อัตราภาษีที่มีการเสนอให้เป็นพิเศษนั้นจะใช้ได้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง คือ ตั้งแต่ 10 ปี ถึง 15 ปี ยกเว้นในบางกรณีที่อัตราภาษีพิเศษดังกล่าวจะใช้ได้ตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจการ ตัวอย่างเช่น การลงทุนในไซ่ง่อน ไฮเทค ปาร์ค เมื่อสิทธิประโยชน์ทางภาษีได้ใช้จนครบเวลาที่กำหนด เมื่อครบกำหนดดังกล่าวบริษัท

ลงทุนต่างชาติต้องเสียภาษีในอัตราปกติ คือ ร้อยละ 28 เช่นเดิม นอกจากนี้การยกเว้นภาษีหรือการลดภาษีจะถูกนำมาสำหรับช่วงเวลาตั้งแต่ 2 ถึง 9 ปี สำหรับโครงการ(กิจการ) ซึ่งพึงพอใจกับเงื่อนไขที่กำหนดไว้ข้างต้น

2) ภาษีศุลกากร โดยแบ่งออกเป็นอากรขาออก ในประเทศเวียดนามนั้นการส่งออกเป็นสิ่งที่ได้รับการสนับสนุนและได้รับการกระตุ้นจากรัฐบาลเวียดนาม ดังนั้น อากรขาออกจะมีการจัดเก็บสำหรับสินค้าบางประเภทเท่านั้น โดยปกติคือ ทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น แร่ธาตุ สินค้าป่าไม้ (Forest Product) โลหะ (Scrap Metal) เป็นต้น อัตราอากรขาออกจะเริ่มตั้งแต่ร้อยละ 0-45 ราคาในการคำนวณอากรขาออกจะใช้ราคา F.O.B

อากรขาเข้า โดยปกติแล้วสินค้าทุกประเภทที่มีการข้ามเขตแดนประเทศเวียดนามจะตกอยู่ภายใต้อากรขาเข้าและอากรขาออกสำหรับสินค้าอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือยจะต้องเสียอากรขาเข้าในอัตราสูง ในขณะที่เครื่องจักร อุปกรณ์ วัสดุ ที่จำเป็นสำหรับการผลิต โดยเฉพาะเมื่อวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักรเหล่านั้นไม่ได้ผลิตภายในประเทศ จะได้รับอัตราอากรขาออกในอัตรา 0 หรือได้รับอัตราอากรขาเข้าในอัตราที่ต่ำกว่าปกติ จำนวนของชนิดสินค้าที่มีการเปลี่ยนผ่านและสินค้าที่มีการนำเข้ามาเพื่อการกุศลจะได้รับการยกเว้นอากรขาเข้า ในปัจจุบันมีอากรขาเข้า 3 อัตรา ดังต่อไปนี้

-อัตราปกติซึ่งใช้ได้กับประเทศที่ไม่ได้มีความตกลงกัน MFN กับประเทศเวียดนาม

-อัตราปกติซึ่งใช้ได้กับประเทศที่มีความตกลง MFN กับประเทศเวียดนาม

-อัตราพิเศษภายใต้ CEPT (Common Effective Preferential Tariff Scheme) นำมาใช้

กับประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งเวียดนามต้องลดภาษีนำเข้าจากสินค้าประเทศสมาชิกอาเซียน

เหลือไม่เกินร้อยละ 5 โดยเริ่มต้นทยอยลดภาษีตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ.2549

บริษัทลงทุนต่างชาติและชาวต่างชาติที่มีส่วนในการลงทุน ซึ่งจะได้รับสิทธิในการยกเว้นอากรขาเข้า สำหรับอุปกรณ์ เครื่องจักร และการขนส่งแบบพิเศษ (เป็นการนำมาเพื่อสร้างอสังหาริมทรัพย์ เช่น วัสดุ ก่อสร้างซึ่งไม่สามารถทำการผลิตได้ในประเทศเวียดนาม และวัตถุดิบที่นำเข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์พิเศษ

3) ภาษีมูลค่าเพิ่ม ในประเทศเวียดนามภาษีมูลค่าเพิ่มถูกนำมาใช้แทนภาษีซื้อขาย เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2542 ภาษีมูลค่าเพิ่มจะนำไปใช้กับการขายสินค้าและการให้บริการในประเทศเวียดนาม ยิ่งไปกว่านั้นภาษีมูลค่าเพิ่มจะนำไปใช้กับการขายสินค้านำเข้า ผู้นำเข้ามีหน้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มต่อศุลกากรในเวลาเดียวกันกับที่เสียอากรขาเข้า

อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่ใช้บังคับด้วยกัน 3 อัตรา คือ 0, 5 และ 10 ซึ่งอัตรา 0 จะนำไปใช้กับกรณีการส่งออกสินค้าและการให้บริการหลังการขายสินค้าในนิคมอุตสาหกรรมพิเศษ (Export Processing Zone : EPZs)

4) ภาษีสรรพสามิต จะทำการจัดเก็บภาษีจากสินค้าและบริการ ซึ่งอัตราภาษีจะเริ่มต้นตั้งแต่ ร้อยละ 10-80

5) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา บุคคลต่อไปนี้มีหน้าที่ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามกฎหมายเวียดนาม

- ประชาชนชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในเวียดนามหรือทำงานในต่างประเทศ
- บุคคลที่มีได้เป็นชาวเวียดนามแต่อาศัยอยู่ในเวียดนามเป็นการถาวร (มีถิ่นที่อยู่ในประเทศเวียดนาม) และ
- บุคคลต่างชาติที่มีหน้าที่การงานในประเทศเวียดนามหรือมีได้มีหน้าที่การงานในประเทศเวียดนาม แต่มีเงินได้เนื่องจากแหล่งเงินได้ในประเทศเวียดนาม เช่น ค่าสิทธิหรือค่าธรรมเนียมการโอนเทคโนโลยี เป็นต้น

ชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศเวียดนามตั้งแต่ 183 วัน หรือมากกว่านั้นภายในปีภาษีใดจะถือว่าเป็นผู้มีถิ่นในประเทศเวียดนาม เว้นเสียแต่จะมีการยกเว้นโดยอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ประเทศเวียดนามได้ทำขึ้นกับประเทศใด ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอัตราภาษีแบบก้าวหน้าโดยอัตราสูงสุด คือ ร้อยละ 50 ของเงินได้สุทธิ ในขณะที่ชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศเวียดนามมากกว่า 30 วัน แต่ไม่เกิน 183 วัน จะเสียภาษีในอัตราร้อยละ 25 ของเงินที่ได้จากแหล่งเงินได้ประเทศเวียดนาม สำหรับชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศเวียดนามน้อยกว่า 30 ไม่มีหน้าที่ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศเวียดนาม ในกรณีที่มีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีหัก ณ ที่จ่าย สามารถโอนเงินดังกล่าวที่ได้รับจากการทำงานกลับไปยังประเทศตนได้

2.1.6.3 เขตเศรษฐกิจพิเศษฟิลิปปินส์

1) การบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษของฟิลิปปินส์ เขตเศรษฐกิจพิเศษตั้งขึ้นตาม Special Economic Zone Act 1995 โดยกำหนดพื้นที่ที่สามารถแปลงสภาพเป็นเขตพิเศษไว้ 30 พื้นที่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของเศรษฐกิจในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม โดยให้ Phillippines Economic Zone Authority (PEZA) เป็นนิติบุคคล และมีหน้าที่วางแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทุกแห่งตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภาพรวม โดย PEZA จะต้องดำเนินการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นวางนโยบายและออกกฎระเบียบ กำกับดูแลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พร้อมทั้งทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจภายในเขตพิเศษ

สำหรับในเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น PEZA มีอำนาจหน้าที่จะจัดตั้งหน่วยงานย่อยขึ้นมาบริหารและจัดการเขตเศรษฐกิจนั้นเป็นการเฉพาะก็ได้ และแต่งตั้งผู้บริหารเขตพิเศษในแต่ละเขตเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการโดยเฉพาะด้วยก็ได้ แต่หน่วยงานย่อยดังกล่าวยังคงมีฐานะเป็นส่วนหนึ่งของ PEZA

2) สิทธิประโยชน์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Ecozone) จะได้รับตามกฎหมาย SEZ Act 1995 ดังนี้

1) นิติบุคคลที่ประกอบกิจการภายในเขต Ecozone จะได้รับยกเว้นภาษีทั่วไป (National Tax) และภาษีท้องถิ่น (Local Tax) ตามประมวลรัษฎากร โดยคงเสียภาษีนิติบุคคลเฉพาะตามที่กำหนดไว้ใน SEZ Act 1995 ในอัตรา 10% ของรายได้ที่เกิดขึ้นภายในเขต SEZ สำหรับในกรณีภาษีรายได้บุคคลธรรมดา นั้น SEZ Act 1995 มิได้กำหนดข้อยกเว้นหรืออัตราภาษีไว้เป็นกรณีพิเศษ ดังนั้น ผู้ที่ทำงานและมีรายได้จากเขตพิเศษจึงต้องเสียภาษีรายได้บุคคลธรรมดาในอัตราทั่วไปตามประมวลรัษฎากร

2) ธุรกิจที่ประกอบกิจการภายในเขตพิเศษจะมีสิทธิขอรับสิทธิประโยชน์ทางการเงิน (Fiscal Incentive) ในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ใน Presidential Decree No.66 ที่ออกตามกฎหมายจัดตั้ง Export Processing Zone Authority หรือ Book VI of Executive Order No.266 (Omnibus Investment Code of 1987)

3) เขต Ecozone เป็นเขตที่อยู่นอกเขตภาษีศุลกากร แต่ในกรณีที่เป็นผู้ประกอบการ ต้องการนำสินค้าที่ผลิตภายในเขต Ecozone ออกจำหน่ายปลีกภายในประเทศแล้ว ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการโดยชำระภาษีวัตถุดิบและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ PEZA กำหนด ทั้งนี้ เว้นแต่สินค้านี้จะเป็นสินค้าที่อยู่ใน Negative List ที่ PEZA และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น Department of Trade and Industry และ Bureau of Customs ได้กำหนดห้ามมิให้จำหน่ายภายในประเทศ

4) ผู้ประกอบการสามารถนำเงินทุนและกำไรจากการประกอบธุรกิจในเขต SEZ ที่ได้ชำระภาษีแล้ว และเงินตราต่างประเทศที่ได้แจ้งไว้กับธนาคารกลาง (Banka Sentra) ออกนอกประเทศได้โดยไม่ต้องอนุญาตจากธนาคารกลางก่อน แต่เงินทุนดังกล่าวจะต้องเป็นเงินทุนที่ได้แจ้งแก่ธนาคารไว้แล้วเมื่อนำเข้ามาภายในประเทศ

5) ผู้ประกอบการซึ่งเป็นชาวต่างชาติสามารถที่จะเช่าที่ดินหรืออาคารในเขต Ecozone ได้เป็นระยะถึง 50 ปี และการต่ออายุการเช่าได้อีก 25 ปี ทั้งนี้สิทธิการเช่าที่ดินและอาคารของชาวต่างชาติดังกล่าวสามารถขยายหรือโอนให้ผู้อื่นได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดใน Republic Act No.7652 (investors' Lease Act)

6) ผู้ประกอบการที่ลงทุนตั้งแต่ \$150,000 ขึ้นจะได้รับ Residential Visa สำหรับตัวเองและครอบครัวจาก PEZA โดยตรง มีผลให้ผู้ประกอบการดังกล่าวสามารถเข้าออกประเทศได้ โดยมีต้องดำเนินการขออนุญาตใด ๆ เพิ่มเติม นอกจากนี้ PEZA มีอำนาจที่จะให้ Work Permit เป็นระยะเวลา 2 ปี แก่ชาวต่างชาติที่ประสงค์ที่จะทำงานในเขต Ecozone ได้ หากเห็นว่าชาวต่างชาติ ดังกล่าวมีความสามารถพิเศษหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ชาวฟิลิปปินส์ไม่สามารถทำได้

7) เอกชนสามารถประกอบธุรกิจ shipping และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น คลังสินค้า (Private Containe terminal) ภายในเขต Ecozone ได้อย่างเสรี ทั้งนี้ SEZ Act of 1995 กำหนดให้ PEZA เป็นผู้ดูแลการประกอบธุรกิจ Shipping และรับผิดชอบเรือขนส่งสินค้าแทน Department of Transport and Communication โดย PEZA มีอำนาจออกระเบียบมาบังคับใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น

8) PEZA มีอำนาจจัดตั้งศูนย์รับจดทะเบียน (One Stop Service) และออกใบอนุญาตตามกฎหมายต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการประกอบการภายในเขต Ecozone ได้ โดยหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ จะส่งเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจอนุมัติ อนุญาตมาปฏิบัติงานในศูนย์รับจดทะเบียนธุรกิจต่าง ๆ ในเขต Ecozone ได้สะดวกและรวดเร็ว นอกจากนี้ในกรณีเลิกกิจการผู้ประกอบการที่จะแจ้งเลิกกิจการกับ PEZA ได้โดยตรง และเมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ PEZA กำหนดไว้แล้ว ผู้ประกอบการสามารถนำเงินออกนอกประเทศได้โดยไม่ต้องขออนุญาตธนาคารกลาง

9) PEZA เป็นผู้ดูแลในด้านสิ่งแวดล้อมภายในเขต Ecozone ขององค์กรแทนรัฐอื่น ๆ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ PEZA กำหนดเอง มีผลให้ผู้ประกอบการสามารถขออนุญาตดำเนินการได้สะดวกและรวดเร็ว

10) PEZA มีอำนาจที่จะรับรองถิ่นกำเนิดของสินค้าที่ผลิตภายในเขต Ecozone ได้เอง ดังนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดย Department of Trade and Industry หรือ Department of Finance มีผลให้ผู้ประกอบการสามารถที่จะดำเนินการส่งออกสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ Ecozone ได้อย่างรวดเร็ว

11) ผู้ประกอบธุรกิจภายในเขต Ecozone สามารถนำค่าใช้จ่ายในการพัฒนาฝีมือแรงงาน หรือจัดอบรมให้แก่ผู้บริหารภายในเขต Ecozone มาลดหย่อนภาษีได้

2.1.6.4 รัฐดูไบ (สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์)

1) การบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษดูไบ รัฐดูไบเป็นรัฐที่ใหญ่เป็นอันดับสองของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (United Arab Emirates) มีพื้นที่ประมาณ 3,855 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 674,101 คน ดูไบนำแนวคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษของสาธารณรัฐประชาชนจีนมาประยุกต์ใช้ จนทำให้ดูไบกลายเป็นศูนย์กลางรวมกิจกรรมทางเศรษฐกิจสำคัญของโลก สำหรับเขตพิเศษของดูไบ

เขตพิเศษ Dubai Technology, Electronic Commerce and Media Free Zone เป็นเขตพิเศษที่เน้นการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์และสื่อสารมวลชน ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย Dubai Technology, Electronic Commerce and Media Free-Zone law No.1 of 2000 โดยเขตพิเศษนี้เน้นการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสารมวลชน ซึ่งไม่ต้องใช้พื้นที่มากนักเขตพิเศษนี้จึงมีเพียง 37,000 ตารางกิโลเมตร ซึ่งภายในเขตจะมีพื้นที่ในส่วนที่เป็นสำนักงานที่เปิดให้ผู้ประกอบการเช่า และในส่วนที่เป็นพื้นที่ว่างเปล่าเพื่อให้ผู้ประกอบการเข้าไปพัฒนาและก่อตั้งองค์กร ธุรกิจด้วยการบริหารจัดการเขตพิเศษนี้ กฎหมาย

กำหนดให้จัดตั้ง The Free Zone Authority ขึ้น ประกอบด้วยประธานกรรมการ (Chairman) ผู้จัดการทั่วไป (Director general) และส่วนงานบริหาร (Executive body) โดยประธานกรรมการและผู้จัดการทั่วไป จะได้รับการแต่งตั้งจากผู้ครองนครดูไบ (The Ruler of Dubai)

2) สิทธิประโยชน์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การประกอบกิจกรรมในเขตพิเศษนั้น นอกจากผู้ดำเนินธุรกิจและนักลงทุนจะสามารถจดทะเบียนตั้งบริษัทใหม่ (ไม่จำกัดจำนวนและไม่คำนึงถึงสัญชาติของผู้ถือหุ้น) ในรูปแบบของ FreeZone Establishment (FZT) หรือจัดตั้งบริษัทสาขาหรือสำนักงานตัวแทนในเขต FZ ได้แก่ ผู้ดำเนินธุรกิจและนักลงทุนยังได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ผู้ดำเนินธุรกิจหรือกิจกรรมในเขตพิเศษสามารถนำผลิตภัณฑ์ สินค้า และการบริการต่าง ๆ จากแหล่งอื่นเข้ามาในเขตพิเศษได้ เว้นแต่สินค้าหรือบริการดังกล่าวเข้าข่ายเป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในแขนงต่าง ๆ หรือผลิตภัณฑ์ที่ถูกต่อต้านจากอาหรับ รวมทั้งสินค้าบริการและผลิตภัณฑ์ที่ถูกห้ามนำเข้าโดยกฎหมายอื่น ๆ ของอาหรับด้วย

2) ผลิตภัณฑ์ที่จัดซื้อ ผลิต หรือพัฒนาในเขตพิเศษ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ที่ส่งวนไว้หรือใช้เป็นส่วนหนึ่งในการประกอบรวมเข้ากับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในเขต จะได้รับการยกเว้นภาษีศุลกากร และจะไม่ถูกเรียกเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมอื่นเมื่อมีการส่งออก

3) องค์กรทางธุรกิจรวมทั้งพนักงานในองค์กรจะได้รับการยกเว้นภาษีทุกประเภท ซึ่งรวมถึงภาษีเงินได้ที่เกิดจากรายได้ที่ได้มาในดารดำเนินงานในเขตพิเศษ

4) ได้รับการยกเว้นและผ่อนปรนจากการปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการส่งมอบ หรือการโอนเงินทุนเงินรายได้ เงินรางวัล ออกนอกประเทศเป็นเวลา 50 ปี

5) สิทธิทรัพย์สินหรือกิจกรรมที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและจะไม่อยู่ภายใต้มาตรการอันถือเป็นการขัดกับหลักการสิทธิตลอดระยะเวลาที่ดำเนินกิจกรรมในเขตพิเศษ

6) การจ้างแรงงานเป็นไปอย่างเสรี

7) การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจหรือพนักงานจะไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายอื่นใดของรัฐดูไบ

2.2 ปัจจัยความสำเร็จของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศ

ลักษณะของเขตพิเศษที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน เวียดนาม และรัฐดูไบ

ปรากฏว่ามีลักษณะร่วมกัน 6 ประการคือ(ศิริวรรณ มนอัคระผดุง ; 2558)

- 1) ไม่จำกัดประเภทของกิจกรรมภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่อาจจะเน้นว่ากิจกรรมใด
เหมาะกับกิจกรรมประเภทใด เช่นเดียวกับเวียดนาม และรัฐดูไบ
- 2) องค์กรบริหารจัดการมีอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการทั้งด้านบุคลากรและ
การเงิน และมีอำนาจอนุมัติอนุญาตให้ดำเนินการทุกประเภทในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดย
ผู้ประกอบการไม่ต้องขออนุญาตหน่วยงานอื่นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักลงทุน
เช่นเดียวกับรัฐดูไบ ซึ่งเป็นสิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษี
- 3) องค์กรบริการจัดการเป็นผู้จัดหาสาธารณูปโภคอันจำเป็นเพื่อการลงทุนของ
ผู้ประกอบการ และผู้อาศัยอยู่ในเขตพิเศษ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม
การสาธารณสุข และการศึกษาในเขตพื้นที่ด้วย เช่นเดียวกับสาธารณรัฐประชาชนจีน
เวียดนาม และรัฐดูไบ
- 4) มีการให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ประกอบการและผู้อยู่อาศัย ทั้งสิทธิพิเศษทางด้านภาษีอากรและ
ความรวดเร็ว ถูกต้อง โปร่งใสในการให้บริการ ลดต้นทุน และการลดการทุจริตคอร์รัปชัน
- 5) การมีประชาสัมพันธ์ที่ดี

ส่วนประเทศที่ไม่ประสบความสำเร็จในการนำแนวคิดเขตพิเศษไปปรับใช้ก็มีลักษณะร่วมกัน 4 ประการ ซึ่งเป็นลักษณะของการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษประเทศฟิลิปปินส์

- 1) องค์กรบริหารจัดการไม่มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ และการให้บริการ ไม่มีประสิทธิภาพ ค่าเช่า มีขั้นตอนมาก และมีการทุจริต
- 2) สถานการณ์ทางการเมืองภายในหรือการเมืองระหว่างประเทศมีความผันผวนสูง
- 3) ประชาชนในพื้นที่ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวคิดและการดำเนินงานของเขตพิเศษ
- 4) ขาดการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม

2.3 สถานการณ์การค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

เมื่อมีการรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การค้าชายแดนของประเทศไทยต้องมีการปรับตัว เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นโอกาสทางการค้า การลงทุนที่สำคัญเพื่อส่งเสริมให้เกิดการค้าที่ยั่งยืน

2.3.1 สถานการณ์การค้าชายแดนชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ปี 2557 (มกราคม-กรกฎาคม)

1) ภาพรวมการค้าชายแดน ประเทศไทยมีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ เนื่องจากตั้งอยู่ตรงกลางของภูมิภาคกลุ่มประเทศอาเซียน มีแนวพรมแดนติดกับประเทศเมียนมาร์ สปป.ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย ซึ่งมีประชากรประมาณ 97.79 ล้านคน ด้วยแนวพรมแดนทางบก 5 พันกิโลเมตร จุดผ่านแดนรวม 90 จุด กระจายอยู่ใน 25 จังหวัด ตามแนวชายแดน การพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงระหว่างกัน ส่งผลให้การค้าชายแดนมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น มูลค่าการค้าชายแดนเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 11.45 ต่อปี ระหว่างปี 2551-2555 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสูงอย่างต่อเนื่อง

ในปี 2556 ไทยมีมูลค่าการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ เมียนมาร์ สปป.ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย รวมมูลค่า 924,237.06 ล้านบาท และในปี 2557 (ม.ค.-ก.ค.57) มีมูลค่าทางการค้าชายแดน 561,800.16 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2556 ในเวลาเดียวกัน คิดเป็นร้อยละสูงขึ้น ร้อยละ 5.42 บาท โดยมีมูลค่าการค้าชายแดน 910,500.45 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 71.20 ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศทั้งหมด

2) การค้าชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (เมียนมาร์ สปป.ลาว และกัมพูชา) มีมูลค่าการค้ารวม 561,800.16 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงระยะเดียวกันของ ปี 2556 ร้อยละ 5.42 โดยมีมูลค่าการค้ากับประเทศมาเลเซียมากที่สุด 296,036.77 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 52.69 ของมูลค่าการค้าชายแดน รองลงมา ได้แก่ ประเทศเมียนมาร์ 114,742.75 ร้อยละ 20.42 สปป.ลาว 87,038.48 ล้านบาท ร้อยละ 15.49 และกัมพูชามีมูลค่า 63,982.16 ล้านบาท ร้อยละ 11.39 ตามลำดับ

การส่งออก ไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีมูลค่า 342,824.60 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงระยะเดียวกันของปี 2556 มีมูลค่า 325,030.67 ร้อยละ 5.47 โดยมีมูลค่าการส่งออกไปยังมาเลเซียมากที่สุด 162,171.35 ล้านบาท คิดเป็น 47.30 ของมูลค่าการค้าชายแดน รองลงมาเป็น สปป.ลาว 72,640.41 ล้านบาท ร้อยละ 21.19 กัมพูชา 54,910.05 ล้านบาท ร้อยละ 16.02 และเมียนมาร์ 53,102.79 ล้านบาท ร้อยละ 15.49 ล้านบาท ตามลำดับ

การนำเข้า ไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีมูลค่า 218,975.56 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงระยะเดียวกันของทุกปี 2556 มูลค่า 207,880.19 ล้านบาท ร้อยละ 5.34 โดยมีมูลค่าการค้ากับมาเลเซียมากที่สุด 133,865.96 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 61.13 ของการนำเข้าการค้าชายแดน รองลงมาเป็นเมียนมาร์ 61,639.96 ล้านบาท ร้อยละ 28.15 สปป.ลาว มูลค่า 14,398.07 ล้านบาท ร้อยละ 6.85 และกัมพูชามีมูลค่า 9,072.11 ล้านบาท ร้อยละ 4.14 ตามลำดับ

ดุลการค้า ไทยได้เปรียบดุลการค้าชายแดนรวม 123,849.04 ล้านบาท โดยเกิดดุลกับประเทศ สปป.ลาวมากที่สุด มูลค่า 58,242.34 ล้านบาท รองลงมาคือพม่า 45,837.97 ล้านบาท มาเลเซีย มูลค่า 28,305.93 ล้านบาท และไทยขาดดุลเมียนมาร์ 8,537.17 ล้านบาท

ประเทศไทยมีสัดส่วนการค้าชายแดนกับชายแดนประเทศมาเลเซียมากที่สุดถึงร้อยละ 57 และประเทศไทยยังได้เปรียบดุลการค้ากับ สปป.ลาว มากที่สุด แต่เสียเปรียบดุลการค้ากับเมียนมาร์เพียงประเทศเดียว เนื่องจากการนำเข้าก๊าซธรรมชาติจำนวนมาก (ศิริวรรณ มนอัคระผดุง ; 2558)

2.3.2 ภาวะการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย ปี 2557 (ม.ค.-ก.ค.)

ประเทศไทยกับมาเลเซียมีมูลค่าการค้ารวม 296,036.77 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันปี 2556 มูลค่า 290,914.09 ล้านบาท ร้อยละ 1.76

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา รองลงมาคือเครื่องคอมพิวเตอร์ ไม่แปรรูป รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ

สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ สื่อบันทึกข้อมูล ภาพ เสียง จานแม่เหล็ก จานแม่เหล็กสำหรับคอมพิวเตอร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ

มูลค่าการค้า ทั้งการนำเข้าส่งออกจะอยู่ที่ด่านสำคัญสองด่านในจังหวัดสงขลา ซึ่งด่านศุลกากรสะเดามีมูลค่าการค้าชายแดนที่มากที่สุด ทั้งนำเข้าและส่งออกรวม 310,052.34 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 60.10 ของมูลค่าการค้าชายแดนกับมาเลเซีย และรองลงมา คือ ด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ ซึ่งเป็นด่านส่งออก 89,689.73 คิดเป็นร้อยละ 30.29 ของมูลค่าการค้าชายแดนกับมาเลเซียที่สำคัญเช่นกัน

คาดการณ์ว่าหลังจากที่มีการเปิด AEC ในปี 2558 การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย ผ่านด่านศุลกากรสะเดาและปาดังเบซาร์ จะเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 60 พบว่าในบรรดาประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งหมดมาเลเซียคือประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของไทย โดยมีสัดส่วนการค้ามากถึงร้อยละ 50 ของมูลค่าการค้าชายแดนรวม (ปี

2556) ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมาเลเซียเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในบรรดาประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมด

2.3.3 ภาวะการค้าชายแดนไทย-สปป.ลาว ปี 2557 (ม.ค.-ก.ค.)

ไทยกับสปป.ลาว มีมูลค่าการค้ารวม 87,088.48 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันปี 2556 มูลค่า 77,396.07 ล้านบาท ร้อยละ 12.46

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันดีเซล รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ น้ำมันเบนซิน ผลิตภัณฑ์เหล็ก เหล็กกล้า

สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ทองแดง ผลิตภัณฑ์รับส่งสัญญาณอุปกรณ์ติดตั้ง(โทรทัศน์ วิทยุ โทรศัพท์) ไม้แปรรูป ผลิตภัณฑ์ผัก ของปรุงแต่งจากผัก และปุ๋ย

มูลค่าการค้า ทั้งการนำเข้าและส่งออกที่อยู่ด้านสำคัญสองด้าน คือ ด้านศุลกากรหนองคาย จังหวัดหนองคายมีมูลค่าการค้า 36,222.24 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 41.61 ของการค้าชายแดน กับ สปป.ลาว ซึ่งเป็นมูลค่าการส่งออกมากที่สุด 35,549.38 คิดเป็นร้อยละ 56.25 ของการส่งออกชายแดนไป สปป.ลาว รองลงมาคือ ด้านศุลกากรมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหารมีมูลค่ารวม 21,135.8 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 24.28 และด้านศุลกากรมุกดาหารที่มีมูลค่านำเข้าที่มากที่สุด 12,068.20 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 83.81 ของมูลค่าการนำเข้าชายแดนจาก สปป.ลาว

แม้ว่าการค้าชายแดนระหว่างไทย-สปป.ลาว จะยังมีมูลค่าไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ แต่ไทยถือเป็นประเทศคู่ค้าอันดับ 1 ของ สปป.ลาว และมีส่วนแบ่งตลาดมากถึง 45% เพราะชาวลาวส่วนใหญ่นิยมใช้สินค้าไทยและมีความเชื่อมั่นในตราสินค้าไทยค่อนข้างสูง

2.3.4 ภาวะการค้าชายแดนไทย-เมียนมาร์ ปี 2557 (ม.ค.-ก.ค.)

ไทยกับเมียนมาร์ มีมูลค่าการค้ารวม 114,742.75 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันปี 2556 มูลค่า 110,367.58 ล้านบาท ร้อยละ 3.96 ไทยขาดดุลเมียนมาร์ 8,537.17 ล้านบาท

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันดีเซล เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ น้ำมันเบนซิน เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ผ้าฝ้าย และด้าย

สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ไม้ซุง สัตว์น้ำ พืช น้ำมัน และผลิตภัณฑ์

มูลค่าการค้า จากในด้านศุลกากรสงขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีมากที่สุด 59,117.19 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 51.52 ของมูลค่าการค้าชายแดนกับเมียนมาร์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าก๊าซธรรมชาติ ส่วนด้านส่งออกที่สำคัญอยู่ที่ด่านศุลกากรแม่สอด จังหวัดตากมีมูลค่าการส่งออก 32,875.35 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 61.19 ของมูลค่าการส่งออกชายแดนไปเมียนมาร์

อาจกล่าวได้ว่าเมียนมาร์เป็นตลาดการค้าชายแดนที่มีศักยภาพในการเจริญเติบโตสูงสุด โดยพบว่าในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การค้าชายแดนระหว่างไทยกับเมียนมาร์ ปี 2556 มีมูลค่า 196,866.33 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้ากว่าร้อยละ 9 นับว่ามากที่สุด ในกลุ่ม CLM ส่วนหนึ่งเป็นผลจากปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ที่มีพรมแดนติดต่อกันยาวถึง 2,400 กิโลเมตร ที่ช่วยเอื้อให้เกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประชาชนตามแนวชายแดนทั้งสองประเทศ

2.3.5 ภาวะการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ปี 2557 (ม.ค.-ก.ค.)

ไทยกับกัมพูชา มีมูลค่าการค้ารวม 63,982.16 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกัน ปี 2556 มูลค่า 54,224.16 ล้านบาท ร้อยละ 18.00

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ยานพาหนะอื่น ๆ และส่วนประกอบ เครื่องยนต์สันดาปภายในลูกสูบ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบน้ำมันเบนซิน

สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องรับส่งสัญญาณและอุปกรณ์ติดตั้ง (โทรทัศน์ วิทยุ โทรศัพท์) เครื่องจักรกลอื่น ๆ และส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ผักและของปรุงแต่งจากผัก ลวดเคเบิลที่หุ้มฉนวน และ อลูมิเนียมและผลิตภัณฑ์

มูลค่าการค้า ทั้งการนำเข้าและส่งออก จะอยู่ที่ด้านสำคัญสองด้าน คือ ด้านศุลกากรอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นด้านที่มีการนำเข้าและส่งออกมากที่สุด ซึ่งมีมูลค่าการค้ารวม 41,680.34 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 65.14 ของมูลค่าการค้าชายแดนกัมพูชา รองลงมาคือ ด้านศุลกากรคลองใหญ่จังหวัดตราดที่มีมูลค่าการค้ารวม 16,766.66 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 26.2 ของมูลค่าการค้าชายแดนกับกัมพูชา

การค้าชายแดนระหว่างไทย-กัมพูชา ที่มีแนวโน้มเติบโตดี โดยได้รับปัจจัยหนุนจากความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศเริ่มคลี่คลาย หลังจากมีการถอนทหารทั้งสองฝ่ายออกจากพื้นที่พิพาทบริเวณปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งคาดว่าจะช่วยหนุนปัจจัยภาวะการค้าตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาให้ขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง โดยพบว่าช่องทางการค้าที่สำคัญที่สุดและมีสัดส่วนของมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุด คือ “ตลาดโรงเกลือ” ที่อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วที่เชื่อมต่อกับด่านปอยเปต จังหวัดบันเตียเมียนเจย ของกัมพูชา ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจของกัมพูชา

สรุปได้ว่า การค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านขยายตัวมากขึ้น ซึ่งภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนและ

การพัฒนาตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ (Economic corridors) รวมถึงการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี 2558 ที่ประเทศสมาชิกจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินที่เสรีมากขึ้น การลดภาษีนำเข้าที่เหล็ร้อยละศูนย์ ทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้การค้าชายแดนมีโอกาสเติบโตมากขึ้น

2.4 เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

ประเทศเพื่อนบ้านเริ่มมีการจัดตั้ง SEZ หลายแห่ง ทั้งที่เปิดดำเนินการแล้วหรืออยู่ระหว่างการพัฒนา จึงมีแนวคิดที่ว่าหากเราสามารถเชื่อมโยงการลงทุนระหว่าง SEZ ของไทยกับ SEZ ของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อมองเห็นโอกาสและช่องทางการประสานความร่วมมือระหว่างกัน การส่งเสริมและเกื้อหนุนให้การค้าการลงทุนในภูมิภาคเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดการเปิดเสรีการค้าการลงทุนภายใต้กรอบ AEC ดังนั้น จะขอนำเสนอเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย โดยสังเขป ดังนี้

ตารางที่1 เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนประเทศไทยกับเขตเศรษฐกิจพิเศษประเทศเพื่อนบ้าน

เขตเศรษฐกิจ พิเศษไทย	เขตเศรษฐกิจพิเศษประเทศเพื่อนบ้าน
1.อ.แม่สอด จ.ตาก	สหภาพเมียนมาร์ เขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี (Myawaddy SEZ) ซึ่งคาดว่าจะจะเป็น SEZ สำคัญอีกแห่งที่มีแนวโน้มเติบโตสูง เชื่อมโยงกับด่านแม่สอดของประเทศไทย เมืองเมียวดีอยู่ในรัฐกะเหรี่ยง มีพรมแดนติดต่อกับ อ.แม่สอด จ.ตาก มีแม่น้ำยวมเป็นเขต กั้น และมีสะพานมิตรภาพไทย-สหภาพเมียนมาร์เป็นเส้นทางเชื่อมโยงการค้าระหว่างกัน ทำเล ที่ตั้งของเมืองเมียวดีอยู่ใกล้เมืองเศรษฐกิจที่สำคัญของสหภาพเมียนมาร์ อาทิ เมืองย่างกุ้ง และ เมืองมะละแหม่ง อีกทั้งยังอยู่บนเส้นทางเศรษฐกิจตามแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) เป็นจุดกระจายสินค้าที่สำคัญของสหภาพเมียนมาร์ รัฐบาลไทย และรัฐบาลสหภาพเมียนมาร์จึงมีแนวคิดที่สอดคล้องกันในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนบริเวณ ดังกล่าวให้เป็นเมืองคู่แฝดเพื่อกระตุ้นการค้าการลงทุนระหว่างกัน โดยเขตเศรษฐกิจเมียวดีนี้ มุ่งเน้นสนับสนุนอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น รวมถึงกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค สำหรับเขต เศรษฐกิจพิเศษเมียวดี จัดตั้งเมื่อปี 2552 มีพื้นที่ประมาณ 496 เอเคอร์ ภายในประกอบไปด้วย โชนพักสินค้านำเข้าและส่งออก, ศูนย์บริการศุลกากร แบบ OSS , โชนขนถ่ายสินค้า และเขต นิคมอุตสาหกรรม ฯลฯ ขณะนี้ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดย ตั้งแต่ ปี 2552 ถึงปี 2558 เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนการค้าผ่านจังหวัดเมียวดีจะมีการเจริญเติบโตหลายเท่าตัว ประการสำคัญ ทางรัฐบาลสหภาพเมียนมาร์ได้มีการปรับระเบียบการนำเข้าและส่งออก

	สินค้าผ่านเขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี จากเดิมที่ต้องขอใบอนุญาตที่มีการนำเข้าสินค้ากว่า 8,000 ชนิด แต่ขณะนี้ได้ยกเว้น 1,926 ชนิด โดยไม่จำเป็นต้องขอใบอนุญาต ในกลุ่มของสินค้าอุปโภคบริโภค, สินค้าการเกษตร และอุปกรณ์การเกษตร และสินค้าการเหมืองแร่ ขณะที่ผู้ประกอบการนำเข้า และส่งออกที่เข้าสู่ระบบการค้าถูกต้องตามกฎหมายทั้งประเทศมีกว่า 1,800 บริษัท และคาดว่าจะหลังจากนี้จะมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มที่ยังไม่เข้าลงทะเบียนจะเข้ามาสู่ระบบมากขึ้น ด้านคมนาคมมีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมระหว่างจังหวัดเมียวดีไปยังจังหวัดกอกาเรก คาดว่าดำเนินการก่อสร้างเสร็จภายในปี 2558 จะทำให้เส้นทางแม่สอดไปยังเมืองมาละแหม่ง เมืองหลวงของรัฐมอญ และเข้าสู่อย่างสะดวกสบายยิ่งขึ้น ใช้เวลาในการเดินทางเพียง 1 วัน จากปกติทุกวันนี้ต้องวิ่งรถขาเข้าสลับกับวิ่งรถขาออกไม่สามารถสวนทางกันได้ การเตรียมการด้านเทคโนโลยีมีการติดตั้งเครื่องเอ็กซ์เรย์ตู้คอนเทนเนอร์ เข้ามาตรวจสอบสินค้านำเข้า และส่งออกให้รวดเร็วยิ่งขึ้น
เขตเศรษฐกิจพิเศษไทย	เขตเศรษฐกิจพิเศษประเทศเพื่อนบ้าน
2. อนุรักษ์ประเทศ จ.สระแก้ว	กัมพูชา เขตนิคมอุตสาหกรรมพิเศษปอยเปตโอเนียง เมืองปอยเปต มีพื้นที่รวม 2,919 ไร่ จังหวัดบันเตียเมียนเจย อยู่ห่างจากชายแดนไทย 10 กม. ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 300 กม. ใช้เวลาในการเดินทางด้วยรถจากกรุงเทพฯ ไม่เกิน 3 ชม.ครึ่ง และอยู่ห่างจากท่าเรือแหลมฉบังของไทย 250 กม. -นิคมอุตสาหกรรมฯ ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากรัฐบาลกัมพูชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายจอม ประสิทธิ์ รัฐมนตรีอาวุโสและรัฐมนตรีการค้าของกัมพูชา -เฟสแรกของนิคมอุตสาหกรรมมีพื้นที่ 386.3 กม. เอ็กตาร์ (ประมาณ 2,356 ไร่) มีสิ่ง

	อำนวยความสะดวกและโครงสร้างฐานครบถ้วน ระบบขนส่งพลังงาน บำบัดน้ำเสีย พื้นที่สำหรับอยู่อาศัย ฯลฯ และมาตรการหลากหลายเพื่อจูงใจนักลงทุนต่างชาติ เช่น การตั้ง One-stop service center การยกเว้นการนำเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบ การยกเว้นภาษีต่าง ๆ (0%VAT, tax Holiday) ไม่จำกัดการส่งกำไรกลับประเทศ รวมทั้งสามารถรับรองธุรกรรมทางการเงินด้วยสกุลเงินของสหรัฐฯ กัมพูชา และไทย -อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ อาทิ สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และอุตสาหกรรมตัดเย็บ เครื่องจักร การเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูป สินค้ามอเตอร์ไซค์ และอุตสาหกรรมแก้ว-กระจก เป็นต้น -นักลงทุนต่างชาติสามารถเป็นเจ้าของอุตสาหกรรมได้ทั้งหมด (100% ownership) และเช่าที่ดินได้สูงสุดถึง 70 ปี (ต่ออายุได้) -การลงทุนของต่างชาติจะได้รับการคุ้มครองโดยไม่เลือกปฏิบัติ -นักลงทุนไทยสามารถใช้ประโยชน์จากต้นทุนแรงงานของกัมพูชาที่ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำของไทยมาก (ผู้บริหารนิคมอุตสาหกรรมฯ ระบุว่า ค่าจ้างแรงงานนิคมอุตสาหกรรมฯ ไม่เกิน 120 บาท/วัน)
3.อ.คลองใหญ่ จ.ตราด	เขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง (Neang Kok Koh Kong SEZ) ตั้งอยู่ที่บริเวณเกาะกง เชื่อมโยงกับ SE ของไทยที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ซึ่งเป็นบริเวณที่เหมาะสมแก่การลงทุน ในธุรกิจอาหารทะเลและการท่องเที่ยว เขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง กัมพูชา เป็นโครงการ เชื่อมโยงกับเขต SEZ ตราด ซึ่งอาจจะให้เป็นฐานผลิตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก โดยที่ฝั่งไทย อาจจะไม่ต้องลงทุนสร้างนิคมอุตสาหกรรมชายแดนที่อำเภอคลองใหญ่ เพราะไม่มีพื้นที่ขนาดใหญ่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่

	เขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง มีพื้นที่ทั้งหมด 2,100 ไร่ เปรียบเสมือนประตูการค้าระหว่างชายแดนไทย-กัมพูชา เนื่องจากทำเลที่ตั้งอยู่ในศูนย์กลางที่จะเชื่อมโยงกับเมืองสำคัญของไทยและกัมพูชา โดยตั้งอยู่ห่างจากท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรีเพียง 330 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพฯ เพียง 400 กิโลเมตร ห่างจากพนมเปญเพียง 297 กิโลเมตร และห่างจากท่าเรือสีหนุวิลล์ 233 กิโลเมตร ปัจจุบันการส่งสินค้าทางบกมีความสะดวกรวดเร็ว เขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกงอยู่ภายใต้การบริหารงานของ “พั๊ด สุภาภา” สมาชิกวุฒิสภากัมพูชา ในนามบริษัท เกาะกง เซก จำกัด (KOK KONG SEZ CO., LTD.) โดยได้รับสัมปทานจากรัฐบาลกัมพูชา ให้ตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณการค้าชายแดนด้านจังหวัดเกาะกง ติดกับอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เมื่อปี 2549 ทั้งนี้ มีการกำหนดอัตราค่าเช่าที่ดินเป็น 2 ระยะ คือ เช่า 30 ปี ค่าเช่า 30 ดอลลาร์สหรัฐต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ส่วนการเช่าระยะยาว 50 ปี อยู่ที่ 40 ดอลลาร์สหรัฐต่อ 1 ตร.กม. และเสียค่าไฟฟ้า 6 บาท/กิโลวัตต์ น้ำ 15 บาทต่อ 1 ลูกบาศก์เมตร และเสียภาษีอื่นๆ 1 บาทต่อ 1 ตร.กม./เดือน ปัจจุบันมีกลุ่มทุนเข้าไปตั้งโรงงาน 5 บริษัท ได้แก่ 1.บริษัท แคมโก มอเตอร์ จำกัด จากเกาหลี เช่าพื้นที่ 165,264 ตร.ม. ผลิตและประกอบอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้ในรถยนต์ ฮุนได เข้ามาตั้งแต่ปี 2551 2.บริษัท ยากิ จำกัด จากญี่ปุ่น เช่าพื้นที่ 60,900 ตร.ม. ผลิตสายไฟฟ้าเพื่อส่งออก ตั้งเมื่อปี 2555 3.บริษัท มิกาส่า จากญี่ปุ่น เช่าพื้นที่ 29,900 ตร.ม. ผลิตลูกฟุตบอล, อุปกรณ์กีฬา ตั้งเมื่อปี 2556
--	---

	4.บริษัท เคเคเอ็น แอฟฟอเรล จำกัดจากไทย ผลิตเสื้อผ้ากีฬาแบรนด์ไนกี้, อาติดาส ตั้งเมื่อปี 2555 ขณะนี้มีการเช่าพื้นที่ขยายเฟส 2 จะเริ่มดำเนินการปลายปี 2557 และ 5.บริษัท ฮานา ไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด จากไทยผลิตชิปไฟฟ้าส่งออก เข้ามาตั้งโรงงานปี 2557 โรงงานส่วนใหญ่ผลิตสินค้าแล้วขนส่งมาที่ท่าเรือแหลมฉบัง เพื่อส่งออกไปต่างประเทศ ขณะนี้มีการเช่าที่ดินเพื่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพียง 16% เท่านั้น จากพื้นที่รวมทั้งหมด 2,100 ไร่ มีพื้นที่เหลือรองรับการลงทุนได้อีก 84% จุดที่ดึงดูดนักลงทุน คือ มีระบบสาธารณูปโภค มีค่าแรงขั้นต่ำเพียง 4,000บาท/เดือน หรือเดือนละ 120-130 ดอลลาร์สหรัฐ มีที่พักคนงานจำนวนมากให้เช่าในอัตรา 1,600 บาท/ห้อง/เดือน นอกจากนั้น ยังได้สิทธิประโยชน์หลายด้าน เช่น การยกเว้นภาษี GSP ประเภทสิ่งทอและสินค้าการเกษตรบางรายการจากจีน 100% ยกเว้นภาษีนำเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบทั้งในการก่อสร้างและในโรงงาน ยกเว้นภาษีรายได้ 9 ปี จากนั้นเสียภาษีรายได้ 20% ที่สำคัญยังมีสำนักงานศุลกากรบริการส่งออก-นำเข้าแบบจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ (OSS) ในบริเวณด้านหน้าเขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง สามารถทำธุรกรรมการส่งออก-นำเข้าได้โดยไม่ต้องไปผ่านพิธีการศุลกากรที่พนมเปญนี้คือจุดได้เปรียบของเขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง
--	--

เขตเศรษฐกิจ พิเศษไทย	เขตเศรษฐกิจพิเศษประเทศเพื่อนบ้าน
4. อ.เมือง จ.มุกดาหาร	สปป.ลาว เขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน Savan-Seno Economic Zone ตั้งอยู่ในแขวงสะหวันนะเขต สามารถเชื่อมโยงการค้าการลงทุนระหว่างไทย สปป.ลาว และเวียดนาม ผ่านถนนหมายเลข 9 ภายใต้ระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) โดยจะเชื่อมโยงกับ SEZ ของไทยที่จังหวัดมุกดาหาร รัฐบาล สปป.ลาว ได้ออกคำสั่งนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ 2/นย ลงวันที่ 21 มกราคม 2545 ว่าด้วยการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาโดย JICL แต่เนื่องจากประกาศฉบับนี้ระบุอำนาจหน้าที่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโนไม่ชัดเจนจึงทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน จึงได้มีการออกคำสั่งนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ 148/นย ลงวันที่ 29 กันยายน 2546 ว่าด้วยเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน มาทดแทนและมีผลบังคับใช้แทนฉบับที่ 2/นย ลงวันที่ 21 มกราคม 2545 การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการค้า การลงทุน และการบริการแห่งหนึ่งในภูมิภาค โดยอาศัยจัดเด่นในด้านที่ตั้งของเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน ซึ่งตั้งอยู่บนเส้นทางหมายเลข 9 อันเป็นส่วนหนึ่งของระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ในการดึงดูด และส่งเสริมการลงทุน และการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเอื้ออำนวยให้เขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน เป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่ทันสมัยของประเทศ ช่วยสร้างอาชีพและยกระดับความรู้ ความสามารถด้านฝีมือแรงงานในอุตสาหกรรมของประเทศ ทั้งนี้ ธุรกิจที่มีศักยภาพ ได้แก่ ธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ รวมถึงการท่องเที่ยว เนื่องจากมีจุดเด่นที่สามารถเดินทางข้ามไปมาระหว่าง 3 ประเทศได้ภายในวันเดียว

5. อ.สะเดาและ ด้านสะเดาและ ด้านปาดังเบซาร์ จ.สงขลา	มาเลเซีย เขตเศรษฐกิจพิเศษในรัฐเคดาห์ SEZ Kedah ตั้งอยู่ตรงข้ามกับ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ได้แก่ โดยเฉพาะนิคมอุตสาหกรรม Bukit Kayu Hitam การค้าชายแดนนับเป็นส่วนประกอบหลักในการเพิ่มพูนรายได้ให้กับทั้งสองประเทศ อันเนื่องมาจากการได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ที่มีดินแดนเชื่อมต่อกันมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน อาทิ ด้านชายแดนสะเดา จังหวัดสงขลา และด้านบูกิต คายู ฮิตัม รัฐเคดาห์ โดยมีมูลค่ามากกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าการค้าโดยรวมทั้งหมดการพัฒนาเมืองแบบ Township ที่ปาดังเบซาร์ การพัฒนาสวนอุตสาหกรรมบริเวณชายแดน การพัฒนาเมืองแบบ Township ที่ โกตาปุตรา รัฐเคดาห์ การพัฒนาเมืองแบบ Township ที่โกตาเปอร์ดานา รัฐเคดาห์ รัฐบาลมาเลเซียยังได้ประกาศนโยบาย พัฒนาโครงการขนาดใหญ่ในพื้นที่ติดต่อชายแดนไทย ได้แก่ โครงการ Friendship city ที่ Kota Persahabatan ตรงข้ามกับปาดังเบซาร์
เขตเศรษฐกิจ พิเศษไทย	เขตเศรษฐกิจพิเศษประเทศเพื่อนบ้าน
	เมืองอุตสาหกรรมโกตาเปอร์ดานา ที่บูกิตกายูฮิตัม ตรงข้ามสะเดา ที่รัฐลาลาเมาเลเซียได้จัดตั้งเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งใหม่ รวมถึงเมืองโกตาปุตรา Kota Putra ที่จะเป็นแหล่งพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ยาง ซึ่งอาจจะเชื่อมโยงกับโครงการ Rubber City ในจังหวัดสงขลาได้

2.5 ความเป็นมาและแนวทางการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

2.5.1 ความเป็นมาของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยได้เริ่มการจัดตั้งขึ้นในรูปแบบของ “นิคมอุตสาหกรรม” ในระยะช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับแรก (พ.ศ. 2504-2509) ได้ให้ความสำคัญ โดยกำหนดนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศเป็นอันดับแรก ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) การพัฒนาประเทศเน้นการอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก แก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้าและการส่งเสริมการใช้แรงงานในประเทศ จึงได้มีการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมการส่งออกขึ้นโดยรวมอยู่ในหน่วยงานเดียวกัน และให้ทางราชการโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม ดำเนินการนิคมอุตสาหกรรมในรูปแบบทางราชการทำให้ขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ จึงได้จัดตั้งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ขึ้น ให้มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรมการส่งออก เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ตามคำประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 399 ต่อมาเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น กนอ.ได้ขอให้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัตินี้ดังกล่าว และขอให้ใช้พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2552 แทน

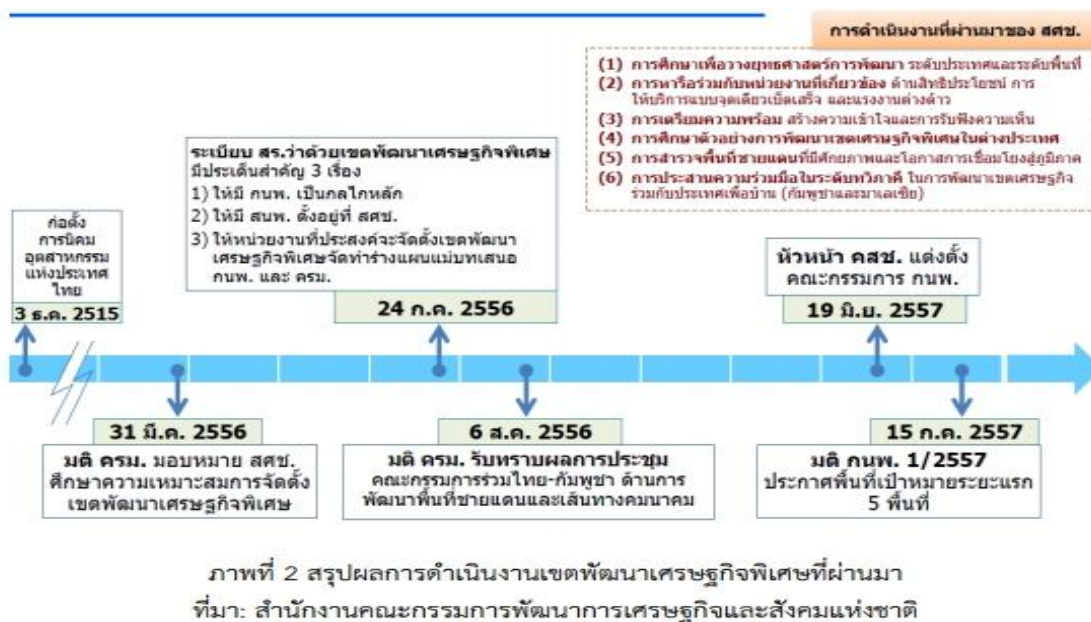
อย่างไรก็ดี นิคมอุตสาหกรรม และเขตอุตสาหกรรมการส่งออกจะส่งผลดีต่อการพัฒนาในประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา แต่แนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรมส่งออกมีข้อจำกัดที่สำคัญอยู่ 2 ประการ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง นิคมอุตสาหกรรม และเขตนิคมอุตสาหกรรมส่งออกจำกัดประเภทธุรกิจไว้เฉพาะ “อุตสาหกรรม” “อุตสาหกรรมส่งออก” และธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการอุตสาหกรรมหรืออุตสาหกรรมส่งออกเท่านั้น ทำให้นิคมอุตสาหกรรม และเขตนิคมอุตสาหกรรมส่งออกไม่สามารถรองรับธุรกิจอื่นอันเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจได้ เช่น การเกษตร การท่องเที่ยว การขนส่ง และการบริการ เป็นต้น

ประการที่สอง องค์กรที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเขตนิคมอุตสาหกรรม และเขตอุตสาหกรรมส่งออกไม่มีอำนาจในการบริการให้แก่ผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรม และเขตอุตสาหกรรมการส่งออกแบบเบ็ดเสร็จ ทำให้การบริการแก่ผู้ประกอบการล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเป็น และมีความจำเป็นต้องปรับปรุง โดยเฉพาะปัญหาการจัดการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ซึ่งทำให้เกิดแนวทางการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อแก้ไขเขตนิคมอุตสาหกรรมเดิมขึ้น

ด้วยสภาพปัญหาและข้อจำกัดของการบริการเขตพิเศษในรูปแบบนิคมอุตสาหกรรม พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงได้มีดำริและผลักดันให้เป็นส่วนหนึ่งของโรดแมปให้มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีคำสั่งที่ 72/2557 แต่งตั้ง คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ทำหน้าที่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในการสนับสนุนประเทศเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กระตุ้นเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ และช่วยกันรักษาความมั่นคงของประเทศ ได้ประชุมและมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนินการศึกษา ดังนี้

- 1) ศึกษาเพื่อวางยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระดับประเทศและระดับพื้นที่
 - 2) ทหาร่วมกับหน่วยงานในเรื่องการให้สิทธิประโยชน์ การให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ
- มาตรการสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว
- 3) เตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจและการรับฟังความคิดเห็นของภาคส่วนการพัฒนาในพื้นที่ชายแดน
 - 4) การศึกษาตัวอย่างรูปแบบการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศ
 - 5) สำรวจพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพและโอกาสเชื่อมโยงไปยังประเทศในภูมิภาค
 - 6) ประสานความร่วมมือในระดับทวิภาคีกับประเทศกัมพูชาและประเทศมาเลเซียในการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษร่วมกัน

2.5.2 แนวทางในการดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.)

2.5.2.1 การจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของไทยใน 5 พื้นที่ชายแดน

เพื่อให้สามารถก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์ในปี 2558 ได้แก่ (1) แม่สอด (2) อรัญประเทศ (3) ตราด (4) มุกดาหาร (5) สะเดา (ด้านศุลกากรสะเดาและด่านปาดังเบซาร์) ตามที่ประชุม กนพ. ครั้งที่ 1/2557 ได้ให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่มีศักยภาพ 5 พื้นที่ดังกล่าว โดยเน้นการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มการจ้างงาน และสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับประชาชน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามายังพื้นที่ตอนใน ปัญหาการลักลอบนำเอาสินค้าเกษตรที่ผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหาความแออัดบริเวณด้านชายแดน อย่างไรก็ตามการเลือกเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษต่อไปจะเลือกพื้นที่ชายแดนที่สอดคล้องกับการพัฒนาในระยะยาว เศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS Economic Corridors) เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ภาพที่ 3 จัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของไทยใน 5 พื้นที่
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.5.2.2 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติเพิ่มขีด

ความสามารถของประเทศ กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และแก้ปัญหาความมั่นคง

กลยุทธ์

- 1) สร้างพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ เน้นบริเวณชายแดนสำหรับระยะแรก โดยใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน
- 2) สนับสนุน SMEs ไทย และการลงทุนต่อเนื่องของไทยในประเทศเพื่อนบ้าน
- 3) จัดระเบียบพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และสินค้าเกษตรลักลอบจากประเทศเพื่อนบ้าน

2.5.2.3 หลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 4 เรื่อง ได้แก่

1) สิทธิประโยชน์สำหรับการลงทุน ดูแลโดยอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ให้สิทธิประโยชน์ตามเขตการส่งเสริมการลงทุนเขต 3 พิเศษ กล่าวคือ ลักษณะสิทธิประโยชน์เขตเศรษฐกิจพิเศษ จะให้เป็นแพ็คเกจทั้งการยกเว้นภาษีซึ่งจะให้เท่ากับการลงทุนในเขต พื้นที่ 3 ของบีโอไอ ที่ได้รับการยกเว้นภาษีนิติบุคคล 8 ปี และบวกเพิ่มได้อีก 3-5ปี แต่อาจจะเป็นการเว้นภาษีนิติบุคคลให้ 50% เท่านั้น ไม่ใช่ทั้งหมดเหมือน 8 ปีแรก ส่วนจำนวนปีที่จะได้ลดภาษีเพิ่มขึ้นอยู่กับธุรกิจที่จะไปลงทุน หากเป็นภาคธุรกิจที่รัฐบาลต้องการส่งเสริมก็จะได้รับการยกเว้นภาษีมากกว่า ธุรกิจที่รัฐบาลไม่สนับสนุน

นอกจากนี้ ผู้ที่เข้าลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษยังจะได้รับการปล่อยสินเชื่้อัตราดอกเบี้ยต่ำ รวมถึงในกรณีผู้ที่ไม่ได้มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ก็จะทำให้ทางบริษัทค้ำประกันอุตสาหกรรมขนาดย่อม บริษัทประกันสินเชื่้อุตสาหกรรมขนาดย่อม หรือ บสย. จะเข้าไปช่วยค้ำประกันให้

สำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษมีการพิจารณาควรจะให้ประกาศพื้นที่เป็นอำเภอ เพื่อให้สะดวกในการกำกับดูแล ซึ่งผู้ประกอบการที่จะมาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษยังต้องขอใบอนุญาตกับบีโอไอและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

-สิทธิประโยชน์อื่นทั้งที่เป็นภาษีและไม่ใช่อำนาจ

2) การให้บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service: OSS)

-จัดตั้ง OSS ด้านการลงทุน โดยมีสำนักงานภายในพื้นที่ และเชื่อมโยงกับศูนย์บริการด้านการลงทุนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน(บีโอไอ) ดูแลโดยคณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ฯ

-จัดตั้ง OSS ด้านแรงงาน สาธารณสุข และการตรวจคนเข้าเมือง ดูแลโดยคณะอนุกรรมการด้านแรงงานฯ

3) มาตรการสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว ดูแลโดยคณะกรรมการแรงงานฯ

-จัดระบบแรงงานต่างด้าวแบบไป-กลับ

-กำหนดแนวทางการฝึกอบรมแรงงาน

4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากรในพื้นที่ เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรม

ภายในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและเชื่อมโยงประเทศภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดูแลโดย

คณะกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากร

-ด้านบุคลากรและการผ่านแดน

-โครงสร้างพื้นฐานและการขนส่ง

-ระบบน้ำ ไฟฟ้า และอื่น ๆ

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) จะเป็นผู้เขียนเงื่อนไขและส่งให้คณะกรรมการร่วม

ภาครัฐและเอกชน (ก.ร.อ) รับทราบต่อไป

2.5.2.4 กนพ.ได้อนุมัติให้ตั้งคณะกรรมการ 3 ชุด เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานในส่วนที่ได้รับมอบหมายให้ กนพ. พิจารณาในเดือนสิงหาคม 2557 ได้แก่

1) คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน เสนอขอบเขตและการจัดหาพื้นที่ สิทธิประโยชน์ และแผนพัฒนาระบบบริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน ปลัด กค. เป็นประธาน/ผอ.สศค.เป็นเลขานุการ/สทท.เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

2) คณะอนุกรรมการศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคงเสนอแนวทางจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าว การพัฒนาฝีมือแรงงาน และการจัดตั้ง One Stop Service แรงงานต่างด้าว ปลัดรง.เป็นประธาน/รง.เป็นฝ่ายเลขานุการ/สศช.เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

3) คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากรเสนอแผนและลำดับความสำคัญการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน แผนปรับปรุงด้านบุคลากร/ด้านชายแดน และแผนพัฒนานิคมอุตสาหกรรม ปลัด คค. เป็นประธาน/ผอ.สนข.เป็นเลขานุการ/กรมศุลกากรและ สศช.เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

4) กระบวนการต่อมา กนพ. จะให้ คสช. ทำการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 5 พื้นที่ (ตุลาคม 2557-ธันวาคม 2558) ในลักษณะ ก่อน-หลัง ในประเด็น ดังนี้

- 4.1) ความก้าวหน้าการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 4.2) ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ
- 4.3) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง
- 4.4) ความพึงพอใจในภาคส่วนต่าง ๆ
- 4.5) ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปรับปรุงเพื่อการปฏิบัติให้เป็นไปอย่างถูกต้อง

มีประสิทธิภาพ และก่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ทั้งนี้ เพื่อใช้ประกอบในการพัฒนาและจัดตั้งเขต

เศรษฐกิจพิเศษในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2 สรุปสาระสำคัญพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 5 พื้นที่

เขตเศรษฐกิจ	การเชื่อมโยงระดับภูมิภาค	ศักยภาพ แนวทางการพัฒนา	การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน	ปัญหา ข้อจำกัด
อ.แม่สอด จ.ตาก มูลค่าการค้าชายแดน ปี 2556 46,308.94 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 19.6/ปี	-เป็นประตูฝั่งตะวันตกของไทยบนแนวระเบียงเศรษฐกิจออก-ตก (EWEC) -เชื่อมตรงกับเขตเศรษฐกิจชายแดนเมียวดี สามารถเชื่อมต่อสู่ท่าเรือมะละแหม่งและกรุงย่างกุ้งของเมียนมาร์	-มีฐานการลงทุนเดิมในพื้นที่ แรงงาน พร้อมอุตสาหกรรมใช้แรงงานเข้มข้น เช่น สิ่งทอ -อุตสาหกรรมสินค้าเกษตรแปรรูป -เฟอร์นิเจอร์ -การใช้ประโยชน์พื้นที่อุตสาหกรรม -พื้นที่ศุลกากร -ศูนย์โลจิสติกส์	-ขยายถนน 4 เลน (เส้นทางตาก-แม่สอด) -สะพานข้ามแม่น้ำเมยแห่งที่ 2 -การพัฒนาสนามบินแม่สอด	-การจราจรแออัดบริเวณด่านพรมแดน -การลักลอบขนสินค้าข้ามแดนผิดกฎหมาย -ขาดการวางแผนการพัฒนาเมืองอย่างเป็นระบบ -ปัญหาสังคมด้านต่างๆ จากแรงงานต่างด้าว -เส้นทางแม่สอด-ตากมีความคดเคี้ยว-ชัน -เส้นทางถนนในเมียนมาร์ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร

อ.เมือง จ.มุกดาหาร มูลค่าการค้า ชายแดนปี 2556 30,441.5 ล้านบาท เพิ่มขึ้น เฉลี่ย 20.1/ปี	-ประตูฝั่งตะวันออกไทย บนแนว EWEC -มีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว เชื่อมสู่ สปป.ลาว ผ่านเขตเศรษฐกิจพิเศษ สะพาน-เซโน สามารถ เชื่อมต่อสู่ท่าเรือดานัง ของเวียดนาม หรือขึ้นสู่ จีนตอนใต้(หนานหนิง)	-ฐานการผลิต อุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์ -การค้าส่ง พื้นที่ค้า ส่ง ศูนย์กระจาย สินค้า -การขนส่งต่อเนื่อง หลายรูปแบบพัฒนา พื้นที่ศุลกากร การใช้ ประโยชน์พื้นที่เพื่อ จัดตั้งคลังสินค้า ศูนย์โลจิสติกส์ -การท่องเที่ยวข้าม แดน	-การขยายทางหลวง (หมายเลข 12) -การพัฒนาระบบ รถไฟรางคู่ระยะทาง 336 กม.(บ้านไผ่- มหาสารคาม- ร้อยเอ็ด-มุกดาหาร- นครพนม)	-โครงข่ายเส้นทาง คมนาคมเชื่อมโยงกับ ประเทศเพื่อนบ้านยัง ไม่ได้รับการปรับปรุง -อยู่ห่างจากท่าเรือ (520กม.)การขนส่งผ่าน ท่าเรือดานังมีต้นทุนสูง ใช้เวลานาน) -ขาดการวางแผน พัฒนาเมืองอย่างเป็น ระบบ
อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว	-ประตูฝั่งตะวันออกไทย บนแนว SEC -เชื่อมต่อกัมพูชา ซึ่งมี เขตเศรษฐกิจพิเศษปอย เปต-โอเนียง Sanco- Poipet เสียมเรียบ และ	-เขตพื้นที่ค้า-ค้าปลีก -ฐานการผลิต อุตสาหกรรมแปรรูป สินค้าเกษตร -การขนส่งต่อเนื่อง	-ขยายทางหลวง 4 เส้น (สาย 304 อ. สารคาม บรรจบกับ สาย 33 สระแก้ว 27.7กม)(สาย33)ท่า ข้าม บรรจบกับสาย	-การจราจรบริเวณด่าน พรมแดนแออัด -โครงข่ายเส้นทาง คมนาคมในประเทศ เพื่อนบ้านไม่สะดวก

มูลค่าการค้า ชายแดน ปี 2556 ประมาณ 59,651.6 ล้าน บาท เพิ่มขึ้น เฉลี่ย 28.2/ปี	เมืองศรีโสภณ โดย สามารถเชื่อมต่อออกสู่ ทะเลผ่านท่าเรือของ เวียดนาม	คลังสินค้าระหว่าง ประเทศ -มีคณะทำงานร่วม ไทย-กัมพูชาเพื่อ จัดตั้งเขตเศรษฐกิจ พิเศษ	3511 หนองเอี่ยน 12กม) -ขยายเส้นทางรัฐ- ชายแดนเป็น 4 เลน ระยะ 22กม.	-ปัญหาสังคม เช่น แรงงานผิดกฎหมาย ยา เสพติด การค้ามนุษย์ -ปัญหาความมั่นคง การแบ่งเขตพรมแดน
เขตเศรษฐกิจ	การเชื่อมโยงระดับ ภูมิภาค	ศักยภาพ แนวทางการพัฒนา	การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน	ปัญหา ข้อจำกัด
อ.คลองใหญ่ จ.ตราด มูลค่าการค้า ชายแดนปี 2556 26,825.81 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 10.5/ปี	-ประตูฝั่งตะวันออกของ ไทยบนแนว Southern Corridor/Sub Corridor) -เชื่อมต่อเขตเศรษฐกิจ พิเศษเกาะกงของกัมพูชา สามารถเชื่อมเข้าถึง ท่าเรือสีหนุวิลล์ (233 กม.) และท่าเรือแหลม ฉะบัง (230 กม.)	-พื้นที่ท่องเที่ยว การ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ -การขนส่งต่อเนื่อง หลายรูปแบบ คลังสินค้าศูนย์โลจิสติกส์ -การค้าชายแดน พื้นที่การค้าชายแดน ปลอดภาษี -มีคณะการทำงาน ร่วมไทย-กัมพูชาเพื่อ จัดตั้งเขตเศรษฐกิจ พิเศษ	-การขยายทางหลวง 4 เลน(สายตราด- หาดเล็ก 35 กม.) -พัฒนารถไฟสาย แหลมฉะบัง-มาบตา พุด -ท่าเทียบเรือคลอง ใหญ่	-เศรษฐกิจมีขนาดเล็ก -ขาดแคลนแรงงานใน พื้นที่ -ขาดการวางแผน พัฒนาเมืองอย่างเป็น ระบบ

อ.สะเดา	-ประตูทางใต้ของไทยบน	-พื้นที่ต่อขยายนิคม	-ถนนมอเตอร์เวย์	-พื้นที่/การจราจรแออัด
จ.สงขลา	แนว NSEC	อุตสาหกรรม	สายหาดใหญ่-	-ขาดแคลนแรงงาน
มูลค่าการค้า	-เป็นแนวช่องทางขนส่ง	เชื่อมโยงเพื่อการ	ชายแดน	-สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม
ชายแดนปี	หลักทางถนนและราง	ส่งออก	-พัฒนารถไฟรางคู่	-ขาดการบริหารจัดการ
2556	เชื่อมต่อกับมาเลเซียสูง	-มีถนนและระบบ	เส้นทางหาดใหญ่-ปา	ตลาดเกษตรสินค้าครบ
(ด้านสะเดา)	สิงคโปร์	รางเชื่อมโยง	ดังเบชาร์	วงจร
333,022.68	-ใกล้ท่าเรือปีนังและ	ชายแดน		-การวางแผนการ
ล้าンบาท	ท่าเรือกลางของมาเลเซีย	-มีคณะชายแดนร่วม		พัฒนาเมือง
เพิ่มขึ้นเฉลี่ย	-อยู่ใกล้พื้นที่	ไทย-มาเลเซีย ด้าน		
9.1/ปี	อุตสาหกรรมหนัก	ปาดังเบชาร์ การ		
มูลค่าการค้า	อุตสาหกรรมยางพารา	ขนส่งต่อเนื่อง		
ชายแดนปี	อุตสาหกรรมฮาลาลของ	ยางพารา อาหารฮา		
2556 (ด้านปา	มาเลเซีย	ลาล ด้านสะเดา		
ดังเบชาร์)		ยางพารา อาหารฮา		
163,308.62		ลาล ด้านสะเดา		
ล้าンบาท		ยางพารา อาหาร		
เพิ่มขึ้นเฉลี่ย		ทะเล		
6.2/ปี				

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.6 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย

ประเทศไทยได้นำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจมากระตุ้นเศรษฐกิจเช่นกัน โดยรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นนายกรัฐมนตรี โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่ชายแดนที่สำคัญ ๆ ของการเป็นจุดเชื่อมต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศไทยเรียกเขตพิเศษว่า “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” (Special Economic Zone: SEZ) และใช้ชื่อจังหวัดในการระบุพื้นที่ การกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่มีพื้นที่นำร่อง ระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 รวม 10 จังหวัด ดังนี้คือ

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 1 จังหวัดตาก มุกดาหาร สระแก้ว ตราด สงขลา

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 2 จังหวัดหนองคาย เชียงราย นครพนม กาญจนบุรี นราธิวาส
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) ได้กำหนดของการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย ดังนี้คือ

1. เปิดพื้นที่เศรษฐกิจใหม่เชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้โอกาสที่ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
2. เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้
3. ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายแดน และแก้ปัญหาความมั่นคงบริเวณชายแดน

2.7 การพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร

จังหวัดมุกดาหารได้จัดทำร่างแผนแม่บทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร พ.ศ. 2559 – 2563 ซึ่งเป็นแผนงาน/โครงการ ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัด ร่วมกันผลักดันและจัดทำขึ้นเพื่อดำเนินการพัฒนาเขตฯ ให้มีความก้าวหน้า ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเตรียมความพร้อมจังหวัดเพื่อรองรับการลงทุน

ความคืบหน้าของเขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร

(กรุงเทพธุรกิจ 2559) น.ส.พจนีย์ อรรถโรจน์ภิญโญ รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ (สศช.) เปิดเผยถึงความคืบหน้าของนโยบายการพัฒนาเขต

เศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทย ว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในระยะที่ 1 แบ่งเป็น 6 พื้นที่ ได้แก่ เขตเศรษฐกิจพิเศษ สงขลา ตาก สระแก้ว ตราด มุกดาหาร และหนองคาย ซึ่งมีศักยภาพ ในการเป็นฐานการผลิต ที่จะกระจายสินค้าจากประเทศไทย ไปยังประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศอื่นๆ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนบทบาทของประเทศไทย เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) โดยเขตเศรษฐกิจพิเศษ มุกดาหาร - สะหวัน - เซโน สปป.ลาว โดยได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อ พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากร ในพื้นที่ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษใน ปีงบประมาณ 2558 -2559 ประกอบไปด้วย 1.โครงการเร่งด่วน ปี 2558 วงเงิน 1,663 ล้านบาท โดยเป็น งบประมาณที่ใช้ในงานด้านการพัฒนาด้านบุคลากร 812 ล้านบาท ด้านการคมนาคม 500 ล้านบาท และภาคเกษตร 350.85 ล้านบาท โดยจังหวัดมุกดาหารได้งบประมาณ 13% จากงบประมาณทั้งหมด ส่วนใน ปีงบประมาณ 2559 ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามแผนบูรณาการ เขตเศรษฐกิจพิเศษวงเงิน 5,749 ล้านบาท แบ่งเป็นงบประมาณด้านต่างๆประกอบด้วย การพัฒนาเส้นทางคมนาคม 4,336 ล้านบาท การพัฒนาด้านบุคลากร 910 ล้านบาท การสร้างนิคมอุตสาหกรรม 21 ล้านบาท ภาคเกษตรและการสาธารณสุข 131 ล้านบาท และการปรับปรุงสาธารณูปโภคอื่นๆ 351 ล้านบาท โดยจังหวัดมุกดาหารได้ งบประมาณ 14% นอกจากนี้ ยังมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องการลงทุนในหลายด้าน ได้แก่ 1.การจัดตั้ง ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (OSS) เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลแก่นักลงทุนและให้ความช่วยเหลือกับผู้ประกอบการที่จะลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ คือศูนย์ดำรงธรรมมุกดาหาร ในส่วนของการเตรียมความพร้อมเรื่องแรงงานและศูนย์บริการเบ็ดเสร็จหลังจากที่คณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติเห็นชอบการจัดระบบการจ้างคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาทำงานในลักษณะ ไป-กลับ หรือตามฤดูกาล ตามมาตรา 14 แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551 โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานในลักษณะบูรณาการเพื่อให้อุตสาหกรรมและผู้ประกอบการที่จะเข้าไปลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งจำนวนหนึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องการใช้แรงงานจำนวนมาก ผ่อนคลายเข้า-ออกชายแดนในส่วนของการทรมหาตไทย ออกประกาศกำหนดบัตรผ่านแดนตามความตกลงว่าด้วยการ

ข้ามแดนระหว่างไทย -เมียนมาร์ ไทย -ลาว และไทยกัมพูชา เป็นเอกสารแทนการเดินทางสำหรับการขอ อนุญาตการทำงาน สำนักตรวจคนเข้าเมือง ได้มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ในการใช้งานระบบตรวจบัตร ผ่านแดน โดยระบบควบคุมการผ่านแดน (Border Control System -Immigration Card) มาใช้ในการ ดำเนินงาน กระทรวงแรงงาน ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องกำหนดท้องที่ สัญชาติ ประเภทหรือ ลักษณะงานตามช่วงเวลาหรือฤดูกาล หรือเงื่อนไขที่คนต่างด้าวอาจขอรับใบอนุญาตตามมาตรา 14 ฝึกอบรมแรงงานไทย/ต่างด้าว เสริมความรู้ด้านความปลอดภัยการทำงานแก่สถานประกอบการ และใน ส่วนของกระทรวงการต่างประเทศ ได้ขอแก้ไขความตกลงว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างรัฐเพื่อเพิ่ม วัตถุประสงค์ให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ โดยใช้บัตรผ่านแดน เป็นเอกสาร ประกอบการอนุญาตทำงาน โดยปัจจุบันแรงงานกัมพูชาสามารถเข้ามาทำงานใน ลักษณะไป -กลับ นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งศูนย์แรงงานและศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงานใน ศาลากลาง จ.มุกดาหาร ทั้งนี้ ในการรักษาสุขภาพของแรงงานในพื้นที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้แรงงานต่างด้าวตรวจสอบสุขภาพ ปีละครั้ง โดยสถานบริการของรัฐ และกำหนดให้มีประกันสุขภาพครอบคลุมช่วงเวลาที่ทำงานอยู่ใน ประเทศไทย

สิทธิประโยชน์ของนักลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

(เรวดี แก้วมณี, 2558) สิทธิประโยชน์การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งใหม่ สำหรับประเทศไทยจึงทำให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนต่างก็ตื่นตัวในการเตรียมความพร้อมเพื่อ รองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่กำลังจะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบในไม่ช้านี้ ในส่วนของอำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหารพัฒนาพื้นที่เป็นย่านการค้าส่งและขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ ด้วยความได้เปรียบด้าน โครงสร้างพื้นฐาน โดยพัฒนาให้เป็นเขตประกอบการเสรีกรณีเป็นกิจการเป้าหมายที่ได้รับการส่งเสริม สำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษตามที่ กนพ. กำหนด ให้บริเวณพื้นที่ตำบลบางทรายใหญ่ซึ่งเกี่ยวข้องกับ กิจกรรมโลจิสติกส์ การอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าข้ามแดน สถานีขนส่งผู้โดยสารที่เชื่อมโยง การเดินทางทั้งในระดับเมืองและระดับภูมิภาค เขตพาณิชย์กรรม ตลาดกลางสินค้าเกษตร ปรับปรุง

กิจกรรมบริเวณเขตพื้นที่เขตการค้าดั้งเดิมให้เป็นเขตการค้าปลอดภาษี ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เป็นตลาดการค้าชายแดนที่มีความทันสมัยและมีระบบการจัดการที่มีมาตรฐาน พร้อมได้รับสิทธิประโยชน์ในระดับสูงสุด ด้วยการ "ยกเว้น" ภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี และได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้ 50% เพิ่มอีก 5 ปี เฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายตามเงื่อนไขของประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนตามยุทธศาสตร์ใหม่ปี 2558 สำหรับกิจการเป้าหมายที่ได้รับการส่งเสริมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดมุกดาหาร ครอบคลุม 5 กิจการ ได้แก่ อุตสาหกรรมการเกษตรประมงและกิจการที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ กิจการโลจิสติกส์ นิคมหรือเขตอุตสาหกรรม และกิจการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังมีสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากกรมศุลกากร กรณีที่ผู้ประกอบการมีความประสงค์จะตั้งเขตปลอดอากรและคลังสินค้าทัณฑ์บน ซึ่งจะมีการให้สิทธิประโยชน์ ได้แก่ ยกเว้นอากรนำเข้าเครื่องจักรยกเว้นอากรนำเข้าวัตถุดิบที่นำมาผลิตเพื่อส่งออก ยกเว้นอากรขาออก ยกเว้นอากรการจัดหรือทำลายวัสดุ ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) สำหรับวัตถุดิบที่นำเข้ามาผลิตเพื่อส่งออก ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) สำหรับสินค้านำเข้า-ส่งออก และกำหนดระยะเวลาเก็บสินค้า ยกเว้นในส่วน of คลังสินค้าทัณฑ์บน กำหนดให้ไม่เกิน 2 ปี

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าวนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความชัดเจนในเชิงการตัดสินใจและวิเคราะห์โดยภาครัฐจากส่วนกลางโดยนักเทคนิคนโยบายและได้สั่งการในการดำเนินนโยบายตามวาระ ซึ่งภาคส่วนราชการในระดับจังหวัดได้ดำเนินการในรูปแบบตั้งรับและรอการตัดสินใจเพื่อดำเนินการในช่วงต่อไปซึ่งจากการวิเคราะห์เชิงศักยภาพจากการทบทวนเอกสารจะเห็นได้ว่าจังหวัดมุกดาหารเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพดังนี้

การวิเคราะห์ศักยภาพของจังหวัดมุกดาหารเชื่อมโยงในบริบทชายแดนเปรียบเทียบกับ สปป.ลาว (ชลธิชา ภัทรสิริวรกุล ; 2558) มุกดาหารได้รับเลือกเพราะมีศักยภาพสูง เนื่องจากตั้งอยู่บนเส้นทางแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก – ตะวันตกเป็นประตูสู่ประเทศลาว เลขาธิการหอการค้าจังหวัดมุกดาหารเปิดเผยว่าหลังจากเปิดใช้สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ทำให้การค้าชายแดนขยายต่อเนื่อง การท่องเที่ยว

ขยายตัวมากโดยใช้เส้นทางสัญจรผ่านถนน R9 และในตัวเมืองมีการลงทุนใหม่ๆเกิดขึ้นโดยเฉพาะภาคการค้าปลีก ซึ่งไม่ได้หวังขยายตลาดในมุกดาหารเท่านั้น แต่ใช้เป็นฐานกระจายตลาดในลาวและเวียดนามอย่างไรก็ดี หากเปรียบเทียบกับเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อนบ้านอย่างสะพานมิตรภาพ ประเทศลาว ซึ่งมีพื้นที่ติดกับมุกดาหารแล้วต้องยอมรับว่ามุกดาหารยังไม่มีโครงการพัฒนาที่โดดเด่น ขณะที่สะพานมิตรภาพมีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะพานมิตรภาพ - เซโนแล้ว โดยเฉพาะพื้นที่ติดกับสะพานมิตรภาพแห่งที่2 กำลังมีการก่อสร้างอย่างคึกคัก พร้อมให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมเบาและอุตสาหกรรมปลอดสารพิษเป็นหลักเพื่อผลิตและส่งออกในตลาดจีน นอกจากนี้ยังมีธุรกิจบริการ ธนาคาร และโลจิสติกส์ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวได้รับสิทธิพิเศษด้านภาษีตั้งแต่ 2 - 10 ปี นอกจากนี้รัฐบาลได้จัดระบบบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักลงทุน ขณะที่ฝั่งมุกดาหารยังไม่มีสนามบิน ต้องใช้บริการในจังหวัดใกล้เคียง และเพิ่งได้รับมติจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เห็นชอบโครงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายบ้านไผ่ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด มุกดาหาร นครพนม เพื่อสนับสนุนให้มุกดาหารเป็นศูนย์กลางระบบโลจิสติกส์ โดยคณะผู้วิจัยได้ทบทวนข้อมูลของพื้นที่ฝั่งที่อยู่ตรงข้ามกับมุกดาหาร คือ แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว ซึ่งมีเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน โดยมีข้อมูลสำคัญคือ (ศุภชัย วรรณเลิศสกุล; 2553)เขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน: โอกาสและอุปสรรคสำหรับการลงทุนจากประเทศไทย

1. เขตเศรษฐกิจพิเศษฯ มีที่ตั้งที่เหมาะสม โดยตั้ง ในแนวเส้นทาง East-West Economic corridor (EWEC) ซึ่งเชื่อมโยงประเทศพม่า-ไทย-ลาว-เวียดนามเข้าด้วยกัน ทำให้การเดินทางสะดวกรวดเร็วขึ้น
2. เขตเศรษฐกิจพิเศษฯ เป็นจุดที่สามารถขนส่งได้ต่อเนื่องและหลายรูปแบบ อาทิ ขนส่งทางถนนไปยังจีนและประเทศต่างๆ ในภาคพื้น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ขนส่งทางเรือไปยังท่าเรือดานังและแหลมฉบัง เพื่อต่อไปยังคู่ค้าทั่วโลก และหากการปรับปรุงสนามบินสะหวันนะเขตเป็นไปตามแผน 4 จะสามารถขนส่งทางอากาศต่อไปยังไทย เวียดนาม สิงคโปร์ ฮองกง เชื่อมไปประเทศอื่นๆ ได้

3. การขนส่งสินค้าผ่านด่านมุกดาหาร-สะหวันนะเขตจะใช้เวลาและชั้น ตอนน้อยลง เนื่องจากมุกดาหาร และสะหวันนะเขตเป็นพื้นที่นำร่องในการอำนวยความสะดวกที่ด่านในระบบ Single Stop Inspection Service

4. เขตเศรษฐกิจพิเศษฯ มีด่านแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างไทยกับลาว บริษัทที่มาลงทุนได้รับประโยชน์ จากค่าขนส่งที่ลดลง เนื่องจากบริษัทขนส่งในเขตฯ ได้รับยกเว้นภาษีต่างๆ เช่น ภาษีน้ำมัน เป็นต้น

5. นักลงทุนที่เข้าไปตั้งฐานการลงทุนใน สปป. ลาวโดยเฉพาะในสินค้าเครื่องนุ่งห่มและเสื้อผ้า สามารถ ใช้ประโยชน์จากสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรที่ สปป. ลาว ได้รับจากประเทศพัฒนาแล้ว ในฐานะที่ สปป. ลาว ที่เป็นหนึ่งในประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Countries: LDCs)

6. สปป. ลาว ยังมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ มีที่ดิน ป่าไม้ แร่ธาตุมาก เหมาะแก่การเป็นวัตถุดิบในการผลิต

7. สปป. ลาว แขวงสะหวันนะเขต มีแรงงานไร้ฝีมือและกึ่งฝีมือในปริมาณเพียงพอจะใช้ในเขตเศรษฐกิจ พิเศษฯ (7,000 คน) และค่าจ้างแรงงานต่ำ (40-50 เหรียญสหรัฐฯ ต่อเดือน)

8. สปป. ลาว มีแหล่งพลังงานไฟฟ้ามากที่สำคัญ คือ เขื่อนน้ำเทิน 2 ซึ่งจะช่วยให้พลังงานไฟฟ้าให้กับ เขตเศรษฐกิจพิเศษฯ

ดังนั้นจากการทบทวนเอกสารในเบื้องต้นจึงสรุปได้ว่า การดำเนินนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ นั้นเป็นการดำเนินนโยบายแบบ (Top Down) โดยภาครัฐส่วนกลางในการประกาศมาตรการต่างๆ เพื่อให้ พื้นที่จังหวัดมุกดาหารปฏิบัติตาม ซึ่งทำให้การดำเนินการนั้นเป็นไปตามความต้องการของภาครัฐ ส่วนกลางซึ่งจากสถานการณ์ปัจจุบันพบว่าสิ่งสำคัญคือยังต้องมีการเติมเต็มชุดข้อมูลความต้องการเชิง พื้นที่ (Area based) เป็นที่มาของการลงพัฒนาโจทย์วิจัยโดยคณะผู้วิจัยซึ่งพบข้อมูลสำคัญจากการพัฒนา โจทย์ คือ

ประเด็นเร่งด่วนในการทำการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์เชิงพื้นที่ (Area based study)

จากการพัฒนาโจทย์พบว่าประเด็น เร่งด่วนที่พบจากการสัมภาษณ์ พบว่า มีการสะท้อนประเด็น หลากหลายด้านแรงงานอาทิ เรื่อง บทบาทการดำเนินงานภาครัฐที่มีการบูรณาการกับประเทศร่วมอนุ

ภูมิภาค เช่น ลาว เวียดนาม การไหลบ่าของแรงงาน การต้องการเพิ่มทักษะแรงงาน ข้อกังวลในเชิงข้อมูลด้านแรงงานที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจากการสรุปของนักวิจัยพบว่า มีประเด็นสำคัญที่สะท้อนจากการพัฒนาโจทย์ที่สอดคล้องกับความต้องการเชิงพื้นที่ Area Based และจะเป็นประโยชน์ในการนำไปออกแบบนโยบายและวิธีปฏิบัติเพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่กำลังดำเนินการอันเป็นข้อมูลความต้องการของพื้นที่ คือ

- 1) ความยังไม่ชัดเจนและเป็นปัญหาที่ต้องมีการทำข้อมูลคือ เรื่องประเภทกิจการของท้องถิ่นซึ่งสะท้อนความต้องการและความเป็นไปได้ที่แตกต่างเมื่อดูจากเอกสารของ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ซึ่งยังต้องการการทำข้อมูลวิจัยเพื่อเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่เพื่อหนุนเสริม
- 2) ทักษะฝีมือรูปแบบไหนบ้างที่จะต้องใช้กับเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งต้องสอดคล้องกับประเภทกิจการในพื้นที่
- 3) ปัญหาอุปสรรคที่ภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสะท้อนเรื่องข้อกังวลเมื่อมีเขตเศรษฐกิจพิเศษเช่น จะจัดการอย่างไรกับจำนวนคน และแรงงานที่เพิ่มมากขึ้นเมื่อมีปัญหา อื่นๆ ตามมา เช่น สิ่งแวดล้อม ชยะ อาชญากรรม ความเสี่ยงรูปแบบต่างๆที่จะตามมา ยังเป็นประเด็นสำคัญในพื้นที่ที่ต้องการมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ
- 4) ตัวแบบ(Model) ในการขับเคลื่อนเชิงนโยบายสาธารณะด้านแรงงานในพื้นที่ที่เป็นลักษณะเฉพาะคือเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษซึ่งทุกฝ่ายเห็นร่วมกันว่าควรจะต้องมีรูปแบบที่เป็นตัวแบบเฉพาะซึ่งแตกต่างจากพื้นที่ปกติเนื่องจากมีกฎเกณฑ์ระเบียบที่แตกต่างและที่สำคัญคือต้องสอดคล้องกับความต้องการเชิงพื้นที่

จากข้อมูลสำคัญทั้งจากการทบทวนเอกสาร อาทิ แผนแม่บทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ระยะ 5 ปี พ.ศ.2559-2563 นั้นรวมถึงการลงพื้นที่เพื่อพัฒนาโจทย์ พบมิติสำคัญ คือการที่จะขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในระยะต่อไปของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มีการรับฟังและระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนใน จ.มุกดาหารที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการดำเนินนโยบาย

ในรูปแบบ ล่างขึ้นบน (Bottom-up) ซึ่งเห็นถึงความสำคัญของประชาชน และวิถีชีวิตในพื้นที่ อันเป็นข้อเสนอสำคัญถึงผู้ขับเคลื่อนและปฏิบัตินโยบายซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้ยึดโยงกับการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up)

2.8 ฐานคติของการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up)

การวิจัยครั้งนี้จึงมีสมมติฐานสำคัญ คือ ความยึดโยงกับรูปแบบนโยบายสาธารณะแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) ซึ่งเป็นฐานคติที่คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีจำเป็นอย่างยิ่งในบริบทการดำเนินนโยบายในสังคมปัจจุบันและพื้นที่ที่มีความสลับซับซ้อนต้องการการยอมรับและความเข้าใจร่วมจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอโดย (DeLeon and DeLeon :2001) พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการนำนโยบายปฏิบัติแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) มักจะมีจะมีแนวโน้มที่จะสะท้อนผลประโยชน์จากชุมชน ในขณะที่ การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยมาจากฐานคติหรือฟังเสียง จากบนลงล่าง (Top down) นั้น จะมีแนวโน้มที่กำหนดนโยบายในวงแคบโดนเน้นไปที่กลุ่มผลประโยชน์เป็นหลัก ซึ่งการดำเนินการจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) นั้น “สะท้อนความเป็นจริงและเห็นผลในทางปฏิบัติ” รวมไปถึงเรื่องความเป็น “ประชาธิปไตย” มากกว่าวิธีการแบบบนลงล่าง (Top-down) ซึ่งเป็นการสะท้อนนโยบายในการบีบบังคับ ความน่าสนใจคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติโดยมาจากเสียงของคนข้างล่าง คนในพื้นที่สะท้อนขึ้นไปสู่การกำหนดนโยบายนั้นจะมีขอบข่ายกว้างไกลกว่าเพียงการที่ให้ข้อมูลแก่ประชาชนเรื่องการเดินทางทางกฎหมาย และในความเป็นจริงยังสะท้อนถึงการยอมรับของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในความเป็นตัวแทนของผู้คนในการรับร่างกฎหมายด้วย (deLeon, 2014)

การรับฟังเสียงเพื่อนำไปสู่การดำเนินนโยบายสาธารณะแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับข้อเสนอของ (Lucie Cerna, 2013) ได้อภิปรายเกี่ยวกับนักทฤษฎีด้านนโยบายสาธารณะว่าพวกเขาเหล่านั้นมีความเห็นว่า นโยบายสาธารณะแบบล่างขึ้นบน Bottom-up เน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้บริการ โดยเห็นว่า นโยบายควรเริ่มต้นจากระดับท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น (Hjern and Hull 1982, Hanf 1982, Barrett and Fudge 1981, Elmore 1979) ซึ่งได้วิพากษ์แนวคิดของนัก

ทฤษฎีนโยบายสาธารณะแบบบนลงล่าง (top-down) ที่มักจะกล่าวถึงผู้กำหนดนโยบายตัดสินใจจากส่วนกลาง และละเลยตัวแสดงอื่นนั่นเอง (Lucie Cerna, 2013)

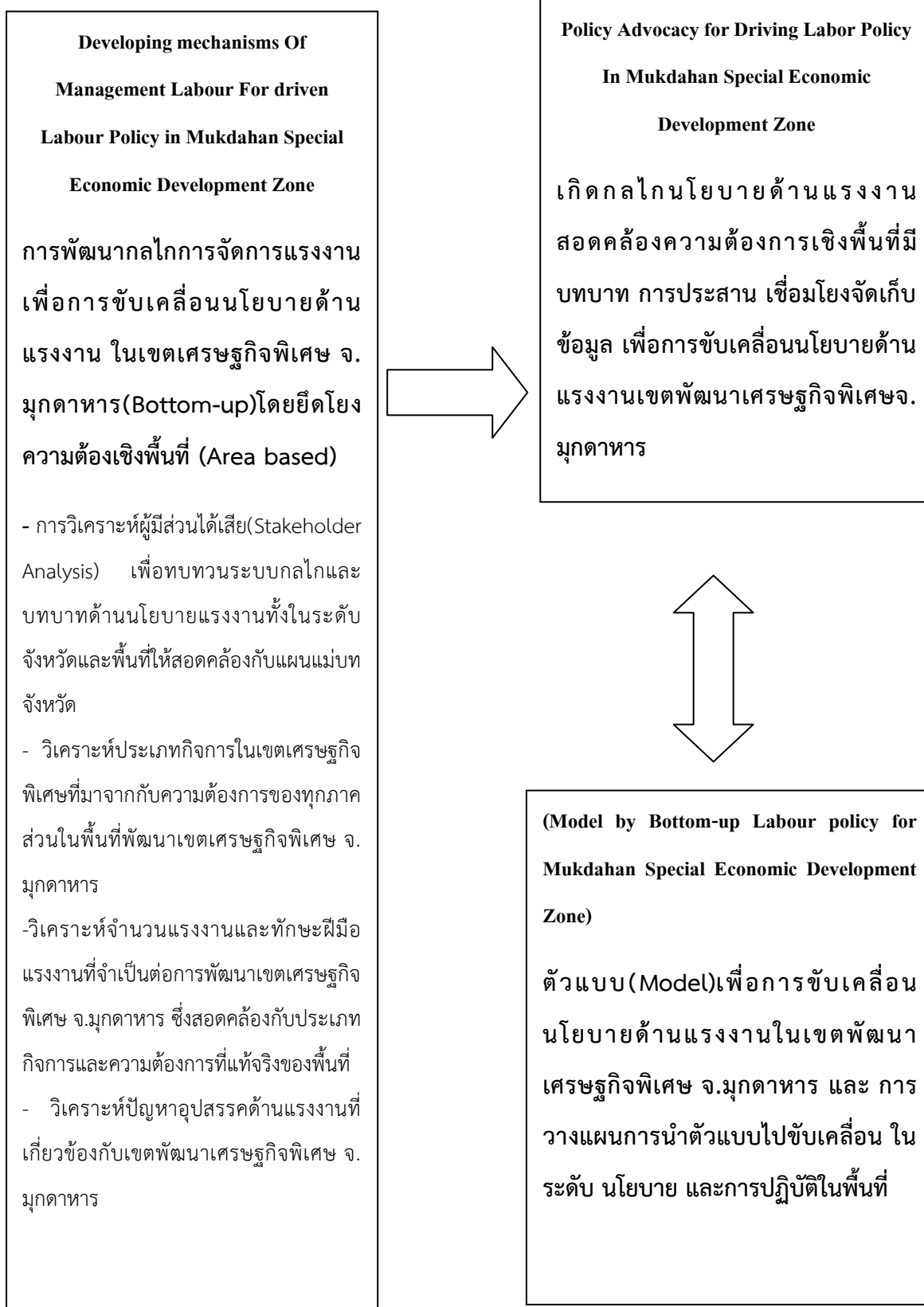
ทั้งนี้วิธีการศึกษาแบบ The bottom-up ถูกพัฒนาขึ้นโดยนักวิชาการอย่าง Hanf, Hjern and Porter (1978) โดยระบุว่า เครือข่ายของตัวแสดงทางนโยบาย คือผู้ที่มีส่วนในการมอบบริการสาธารณะและอธิบาย ถึง เป้าหมาย กลยุทธ์ กิจกรรมต่างๆ รวมไปถึงการติดต่อประสานงานกัน จากนั้นการติดต่อประสานในการพัฒนาเทคนิคการสร้างเครือข่าย ทั้งตัวแสดงในระดับท้องถิ่น ส่วนภูมิภาคและระดับประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการวางแผน การจัดการแหล่งทุน รวมไปถึงการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐและภาคเอกชน ด้วย ซึ่งสิ่งนี้จะเป็กลไกสำคัญที่จะนำสู่การเปลี่ยนผ่านตัวแสดง และผู้ตัดสินใจด้านนโยบาย ในระดับท้องถิ่น ไปยังการเป็นผู้กำหนดนโยบายสาธารณะในภาครัฐและภาคเอกชนด้วย (Sabatier, 2005, 23) และในแง่ของประเด็นด้านพื้นที่ของนโยบายนั้น ผู้ที่มีส่วนร่วมในนโยบายแบบล่างขึ้นบน (bottom uppers) มักจะเป็นผู้ที่คอยตรวจสอบนโยบายรวมถึงความไม่แน่นอนในตัวนโยบายด้วย (Matland, 1995, 155) จากการทบทวนบริบทสถานการณ์เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร รวมทั้งการทบทวนแผนแม่บทการพัฒนา และการลงพื้นที่พัฒนาโจทย์วิจัยพบว่า ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับ สถานการณ์แรงงานที่เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนและมีประโยชน์ยิ่งโยงกับความต้องการเชิงพื้นที่ Area based คือ

จากการทบทวนบริบทสถานการณ์เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร รวมทั้งการทบทวนแผนแม่บทการพัฒนา และการลงพื้นที่พัฒนาโจทย์วิจัยพบว่า ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับ สถานการณ์แรงงานที่เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนและมีประโยชน์ยิ่งโยงกับความต้องการเชิงพื้นที่ Area based คือ

- 1) ประเภทกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่สอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วนในพื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร
- 2) วิเคราะห์จำนวนแรงงานและทักษะฝีมือแรงงานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ซึ่งสอดคล้องกับประเภทกิจการและความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่

- 3) วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร
- 4) การสังเคราะห์ตัวแบบ(Model) เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ออกแบบนโยบายและปฏิบัติในอนาคตโดยมาจากเสียงสะท้อนจากฐานล่าง (Bottom-up policy oriented) เพื่อหลุดพ้นกับดักการออกแบบนโยบายที่ใช้รูปแบบเดียวและลงปฏิบัติเชิงพื้นที่กับทุกหนแห่ง (One size fit all) หากแต่เป็นประโยชน์ในการเป็นชุดข้อมูลในการตัดสินใจออกแบบนโยบายและวิธีปฏิบัติโดยยึดโยงกับความต้องการเชิงพื้นที่ (Area based) ทั้งตัวภาครัฐ ตัวแรงงาน ผู้ประกอบการและส่วนที่เกี่ยวข้อง อันเป็นประโยชน์กับ ภาครัฐส่วนกลาง ภาครัฐระดับจังหวัด แผนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนที่ได้ร่วมกันกำหนดอนาคต เพื่อให้การดำเนินไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นเป็นประโยชน์กับทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

2.9 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

“โครงการวิจัย การพัฒนากลไกการจัดการแรงงานเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร”

ดำเนินการวิจัย โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลที่แท้จริงของพื้นที่เป็นสำคัญ (Bottom-up policy oriented) เพื่อมาประมวลสังเคราะห์อันมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยการพัฒนาการจัดการแรงงานเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงาน ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร

3.1 พื้นที่วิจัย

โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ประกอบด้วย อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.ห้วยใหญ่ ในการเป็นพื้นที่วิจัย

3.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

คัดเลือกโดย ใช้การคัดเลือกผู้มีความเกี่ยวข้องและมีประสบการณ์ตรงด้านแรงงาน

(Key informants) ดังนี้

- เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องด้านแรงงาน
- ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ผู้ประกอบการภาคธุรกิจ
- ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
- ผู้แทนภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
- ตัวแรงงานทั้งในประเทศและแรงงานข้ามชาติ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data collection)

การลงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์จากการจัดเวทีระดมสมอง (Brainstorming) ให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายวิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth - Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรง(Key Informant)เพื่อเพิ่มเติมความถูกต้องและหนักแน่นของประเด็น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis)

1) การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research)และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

2) การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction)โดยการนำข้อมูลจากการระดมสมอง (Brainstorming) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth - Interview) เพื่อมาสังเคราะห์เป็นข้อมูลที่เหมาะสมเป็นเหตุเป็นผล

3.5 การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา(Narrative Analysis) ที่เหมาะสมในแต่ละประเด็นจากการวิจัย

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ (เดือนที่)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ดำเนินโครงการวิจัย ในการบันทึกข้อมูล วางแผนการประสาน เชื่อมโยงข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ และเก็บรักษารวบรวมข้อมูล												
3.การลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย โดยการจัดเวทีระดมสมอง (Brainstorming) ใน 3 พื้นที่สำคัญในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ คือ อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.ห้วยใหญ่ นำโดยนักวิจัยวิชาการ(ม.มหาสารคาม) ร่วมกับทีม นักวิจัยกลไกระดับพื้นที่ (แรงงาน จังหวัด + ผู้ประสานงานแต่ละอำเภอในพื้นที่) ดำเนินการเก็บข้อมูล ร่วมกับกลไกที่เกี่ยวข้อง												

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ (เดือนที่)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ระดับพื้นที่												
4.การลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก In depth – Interview						↔						
5.เวทีอภิปรายข้อมูลและ เชื่อมโยงข้อมูลเพื่อ สังเคราะห์ตัวแบบ (Model)/วางแผนการนำตัว แบบไปใช้ขับเคลื่อน นโยบายด้านแรงงานในเขต พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ร่วมกับกลไก จ.มุกดาหาร รวมถึง/ การวางแผนการ ทำงานต่อในปีที่2ร่วมกัน ของกลไกนักวิจัย (ม. มหาสารคาม)และนักวิจัย								↔				

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ (เดือนที่)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
กลไกระดับพื้นที่ (แรงงาน จังหวัดมุกดาหาร + ผู้ ประสานงานแต่ละอำเภอใน พื้นที่) ในการเชื่อมโยง ข้อมูลและประเมินผลการ ดำเนินงานตามตัวแบบ (Model ที่ได้จากปีแรก)												
6. การวิเคราะห์ และ สังเคราะห์ข้อมูลจากการ วิจัยเพื่อจัดทำรายงานฉบับ สมบูรณ์												
7. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ และเอกสารเผยแพร่												

บทที่4

ผลการวิจัย

4.1 บริบทพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จ. มุกดาหาร

ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพในด้านฐานการผลิตเพื่อการส่งออกที่สำคัญในภูมิภาค อาทิเช่น รถยนต์ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตรแปรรูป โดยสินค้าเกษตรแปรรูปที่สำคัญ เช่นสินค้าประเภทอาหาร ประเทศไทยจะมีแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบการเกษตรที่มีคุณภาพที่สุดและสามารถผลิตได้เป็นจำนวนมาก โดยจังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัด ที่มหาอำนาจทางเศรษฐกิจโลก เช่น ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่นให้ความสนใจกับการลงทุนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อผลประโยชน์ในการค้นหาทรัพยากรการค้าการลงทุนของตนเอง ประกอบกับประเทศไทยเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการส่งออก เนื่องจากเป็นช่องทางหลักในการหารายได้เข้าประเทศ ซึ่งการค้าชายแดนนับวันยิ่งจะทวีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากมีมูลค่าการส่งออกอยู่ในระดับสูงในแต่ละปี และการที่ประเทศ สปป.ลาว ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่อุดมไปด้วยทรัพยากรแร่ อาทิเช่น ทองคำ และแร่อื่นๆ พลังงานไฮโดรอิเล็กทริก (เขื่อนไฟฟ้า) ทรัพยากรป่าไม้ แต่ก็เป็นประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล (LAND LOCK) ซึ่งประเทศต่างๆ ที่เข้ามาแสวงหาทรัพยากรจำเป็นต้องมีช่องทางนำเข้าและส่งออกทรัพยากรต่างๆ ออกไป อาทิเช่น ประเทศจีน ที่เข้ามาทำเหมืองแร่ทองคำจำเป็นต้องนำเข้าพลังงานเชื้อเพลิง เครื่องจักรกลหนัก สารเคมี แรงงาน ฯลฯ จากไทย และส่งออกแร่ทองแดงซึ่งสกัดจากทองคำ เข้าสู่ประเทศไทยไปยังทำเหมืองน้ำลึกแหลมฉบัง ท่าเรือกรุงเทพฯ เพื่อส่งออกไปยังประเทศที่สามต่อไป

ศักยภาพด้านการค้าชายแดนของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร

เนื่องจากลักษณะของพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร สามารถเชื่อมต่อไปได้หลายประเทศ เป็นเมืองชายแดนที่มีจุดแข็งคือ เป็นประตูสู่ประเทศอินจีนตามเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก สู่ตะวันตก(East-West Economic Corridor: EWEC) สะพานมิตรภาพไทยลาวแห่งที่ ๒(มุกดาหาร-สะหวันนะเขต)ที่เชื่อมต่อไปได้อีกหลายประเทศในประชาคมอาเซียน จึงทำให้เกิดปริมาณด้านการค้าระหว่างกันเป็นจำนวนมาก(ปทุมทิพย์ ม่านโคกสูง,2558)

แผนที่ 1 แผนที่การเชื่อมโยงเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก สู่ตะวันตก(East-West Economic Corridor: EWEC)

จากแผนที่เส้นทาง EWEC เชื่อมโยงระหว่างทะเลอันดามันกับทะเลจีนใต้ โดยมีระยะทางรวมประมาณ 1,320 กิโลเมตรซึ่งเชื่อมโยงต่อเมืองสำคัญต่างๆ ดังนี้ เมะละแหม่ง – เมียวดี(เมียนมา) – แม่สอด – พิชณุโลก – ขอนแก่น – กาฬสินธุ์ – มุกดาหาร(ไทย) – สะหวันนะเขต – แดนสะหวัน(ลาว) – ลาวบาว – เว้ – ดองฮา – ดานัง(เวียดนาม)

โครงการเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) เชื่อมโยง 4 ประเทศคือ พม่า ไทย สปป.ลาว และเวียดนาม ซึ่งทำให้การขยายตัวของเศรษฐกิจการค้า และการลงทุนบนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก โดยมีวัตถุประสงค์คือเพื่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจ ลดต้นทุนการค้าชายแดน การเดินทาง การลงทุน ยกระดับความสามารถในการแข่งขัน การตลาด เทคโนโลยี การผลิต การพัฒนาศักยภาพประชากรในพื้นที่ เพื่อยกระดับรายได้เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(Association of South East Asian Nation : ASEAN) หรือ ประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียนเป็นเป้าหมายการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ ประกอบด้วย ไทย พม่า เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชาและบรูไน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนและเวทีระหว่างประเทศ รวมถึงให้อาเซียนมีความแข็งแกร่ง

โครงการต่างๆที่ได้กล่าวมาแล้ว ยิ่งเพิ่มความสำคัญให้กับจังหวัดมุกดาหารมากยิ่งขึ้น ในการเป็นประตูเชื่อมต่อไปยังประเทศต่างๆ ด้วยศักยภาพด้านพื้นที่จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้จังหวัดมุกดาหารถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่จะมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร เป็นการมุ่งเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับพื้นที่ให้มากที่สุด ดึงดูดนักลงทุนจากในประเทศ และต่างประเทศหรือทุนขนาดใหญ่ คุณลักษณะเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงเป็นการเสนอสิทธิประโยชน์ต่างๆ เป็นปัจจัยในการส่งเสริมการลงทุนทั้งในและต่างประเทศ ด้วยการให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีในเขตประกอบการเสรีและสิทธิประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวกับภาษีอากร สิทธิพิเศษเหล่านี้นำไปสู่การลด

ต้นทุนการผลิต จึงทำให้ผู้ประกอบการมีความสามารถในการแข่งขันได้ทั้งตลาดในและต่างประเทศเนื่องจากลักษณะของพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร สามารถเชื่อมต่อไปได้หลายประเทศ เป็นเมืองชายแดนที่มีจุดแข็งคือ เป็นประตูสู่ประเทศอินจีนตามเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก สู่ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) สะพานมิตรภาพไทยลาวแห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) ที่เชื่อมต่อไปได้อีกหลายประเทศในประชาคมอาเซียน จึงทำให้เกิดปริมาณด้านการค้าระหว่างกันเป็นจำนวนมาก

ปี พ.ศ. 2525 เป็นจังหวัดที่ตั้งขึ้นใหม่ ซึ่งแยกตัวมาจากจังหวัดนครพนม ประกอบด้วย อำเภอ 7 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอดอนตาล อำเภอนิคมน้ำอภัย อำเภอคำชะอี อำเภอหนองสูง และอำเภอดงหลวง มีประชากรประมาณ 345,000 คน เป็นจังหวัดที่มีเส้นแบ่งอาณาเขตจังหวัดเป็นแนวภูเขาติดจังหวัดร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ อำนาจเจริญ นครพนม และมีเส้นแบ่งอาณาเขตเป็นแม่น้ำโขงมีระยะทางยาว 72 กิโลเมตร ในอำเภอเมือง อำเภอหว้านใหญ่ และอำเภอดอนตาล ซึ่งติดกับแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว ซึ่งเป็นแขวงขนาดใหญ่และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นอันดับที่ 2 ของ สปป.ลาว มีประชากรประมาณ 1 ล้านคน คิดเป็นประชากรมากกว่า 3 เท่าของจังหวัดมุกดาหาร พื้นที่ในจังหวัดส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่ภูเขาและมีอุทยานแห่งชาติหลายแห่ง ในขณะที่พื้นที่ราบมีเพียงน้อย แต่ก็เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด เนื่องจากเป็นที่ตั้งของสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 ระหว่าง จังหวัดมุกดาหาร สหราชอาณาจักรไทย และ แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว ซึ่งเป็นสะพานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ให้มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความมั่นคงจนถึงปัจจุบัน

ปี พ.ศ. 2549 เปิดใช้งานสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 จังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันนะเขต อย่างเป็นทางการ เป็นผลให้มูลค่าการค้าชายแดนรวม ณ จังหวัดมุกดาหาร มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จนสูงขึ้นถึงระดับ 100,000 ล้านบาท ในปี 2555 ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ส่งผลดีต่อรายได้มวลรวมจังหวัด (GPP) ให้มีระดับอัตราการเติบโต ในระดับตัวเลขสองตำแหน่ง มาโดยตลอด หลังจากเปิดสะพานมิตรภาพ แห่งนี้ จนถึงปัจจุบัน และในช่วงเวลาเดียวกันนี้ การลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม ในจังหวัดมุกดาหารก็ทวีความสำคัญ จนมีบทบาทสำคัญต่อรายได้จังหวัดมากยิ่งขึ้น ซึ่งสัดส่วนรายได้ด้าน

อุตสาหกรรมต่อรายได้มวลรวมจังหวัด (GPP) ได้ก้าวกระโดดขึ้นมาเป็นร้อยละ 15 ต่อ GPP ในปี 2557 จากที่เคยมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 8 ต่อ GPP ในปี 2548 ก่อนที่จะเปิดสะพานแห่งที่ 2 โดยการลงทุนในอุตสาหกรรมใหม่ที่สำคัญ ที่มีขนาดใหญ่ อาทิ เช่น กลุ่มอุตสาหกรรมยางพารา ผลิตภัณฑ์ยางพาราแห่ง ซึ่งมีการลงทุน 2 โรงงาน มีกำลังการผลิตรวม 4 แสนล้านตันต่อปี มีเงินลงทุนรวมประมาณ 1,500 ล้านบาท กลุ่มอุตสาหกรรมแป้งมันสำปะหลัง ซึ่งมีการลงทุนเป็นจำนวน 2 โรงงาน มีกำลังการผลิตรวม แป้งมันรวมประมาณ 25,000 ตันต่อปี มีเงินลงทุนรวมประมาณ 800 ล้านบาท และกลุ่มอุตสาหกรรมโรงสีข้าว ขนาดใหญ่อีกหลายแห่ง ส่งผลให้ก่อให้เกิดการจ้างงานภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดเพิ่มขึ้น ยังผลต่อเนื่องให้ประชาชนในจังหวัดมีกำลังซื้อที่สูงขึ้น ก่อให้เกิด การลงทุนในภาคการค้าและการบริการขนาดใหญ่ในจังหวัดตามมาอีกหลายอย่าง อาทิเช่น ห้างค้าปลีกค้าส่ง MAKRO ห้างสรรพสินค้า BIGC ห้างสรรพสินค้า ROBINSON โรงแรมและห้องพักเป็นจำนวนมาก ในปี 2556 อีกทั้งยังมีกำลังซื้อในประเทศเพื่อนบ้านที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากประชากรจำนวนมาก เข้ามาจับจ่ายใช้สอย และเข้ามาใช้บริการในจังหวัดมุกดาหาร ส่งผลให้ภาคการค้าปลีก ค้าส่ง และภาคบริการ การท่องเที่ยว ในจังหวัดมุกดาหารขยายตัวต่อเนื่อง ซึ่งก็เป็นผลมาจากความสะดวกในด้านการเดินทางที่ดียิ่งขึ้นในปัจจุบัน

ปี พ.ศ. 2556 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รัฐบาลนายกยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งจังหวัดมุกดาหารเป็นพื้นที่ ที่มีศักยภาพในด้านการค้าชายแดน และด้านการขยายตัวของเศรษฐกิจ เพียงพอที่จะประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในครั้งนี้ด้วย

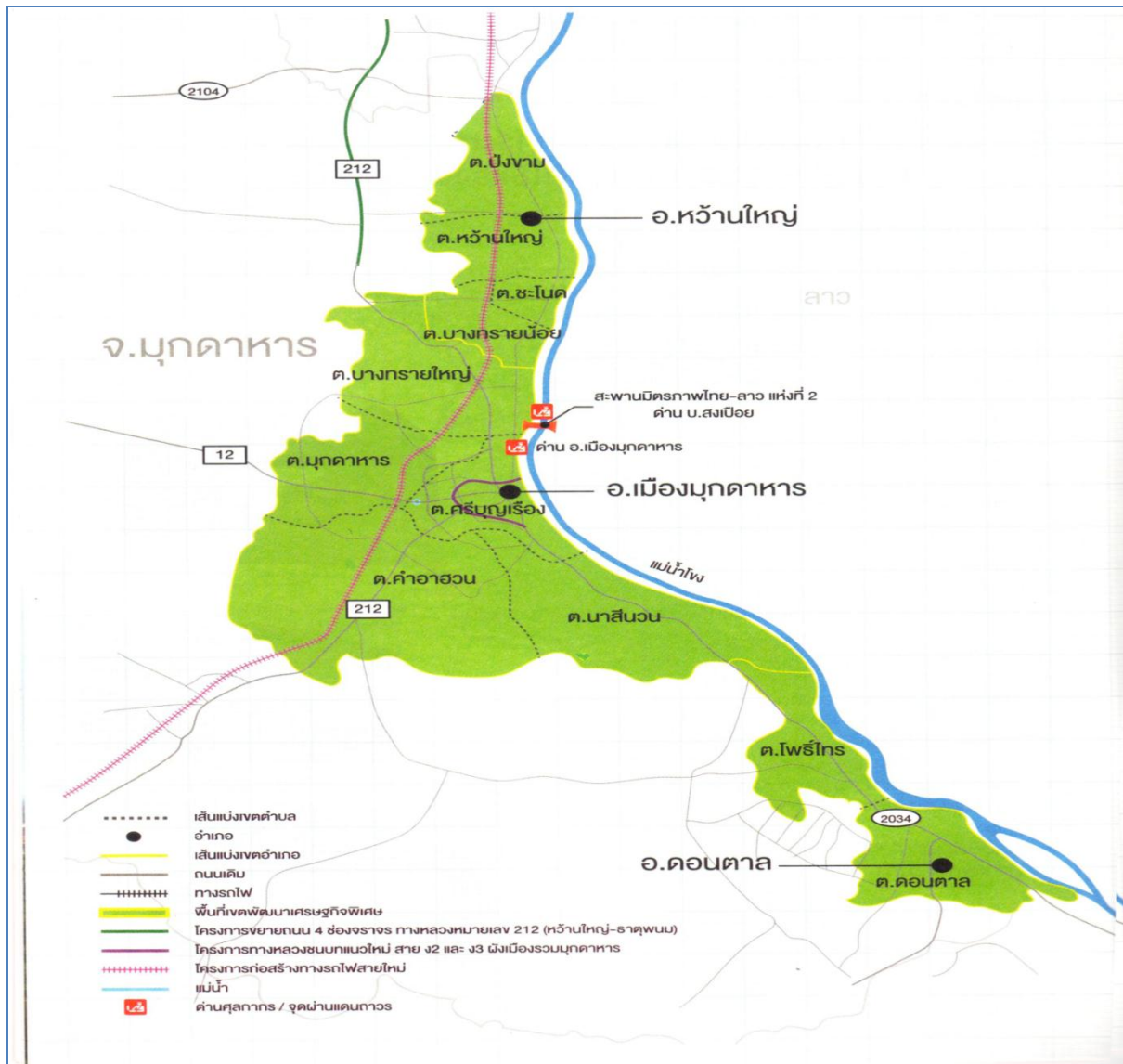
ปี พ.ศ. 2557 ประกาศให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร รัฐบาลนายก พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ส่งผลให้พื้นที่ 3 อำเภอที่อยู่ในแนวแม่น้ำโขง ประกอบด้วย อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอหว้านใหญ่ และอำเภอดอนตาล ในพื้นที่ 11 ตำบล พื้นที่ 361,542 ไร่ คิดเป็น 578.5 ตร.กม. เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 1 ใน 5 จังหวัดแรก ที่รัฐบาลประกาศในครั้งนี้

ปี พ.ศ. 2558 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้ขอใช้พื้นที่ของรัฐซึ่งเป็นพื้นที่แปลงใหญ่ เพื่อใช้ในการสร้างเป็นนิคมอุตสาหกรรม หรือเป็นเขตอุตสาหกรรม เพื่อดึงดูดการลงทุนภาคอุตสาหกรรม เพื่อแก้ปัญหาการค้าที่ดินแพง ให้เอกชนได้มีโอกาสลงทุนในพื้นที่ได้เข้าในราคาถูกเพื่อการลงทุน ด้านอุตสาหกรรม

หรือด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง จังหวัดมุกดาหารได้จัดสรรที่ดิน จำนวน 1,084 ไร่เศษ ในท้องที่บ้านพรานอัน ตำบล คำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร โดยได้จัดทำให้เป็นที่ราชพัสดุ และในปัจจุบันกรมธนารักษ์ได้ทำการ ออกโฉนด บนพื้นที่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเห็นว่าพื้นที่เขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ อื่น คือ สระแก้ว แม่สอด(ตาก) และสงขลา มีศักยภาพมากกว่าจังหวัดมุกดาหาร โดยการนิคม ขอดำเนินการลงทุนในพื้นที่ 3 แห่งนี้ก่อนเป็นเฟสที่1 สำหรับจังหวัดมุกดาหารนั้น การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยคาดว่าจะสามารถลงทุนได้ แต่เป็นการลงทุนในเฟสที่2 ของการนิคมฯ ซึ่งจะใช้เวลาอีกหลายปี ฉะนั้น การที่จะมีเอกชนเข้ามาประมูลพื้นที่ยกแปลง และพัฒนาเป็นพื้นที่สำหรับให้เอกชนอื่นเช่าลงทุน ย่อม ทำได้ทันที ในปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่แห่งนี้ก็อยู่ระหว่างจัดการประมูลของภาครัฐ เพื่อสรรหาเอกชน รายใหญ่เข้ามาดำเนินการพัฒนาพื้นที่ และให้เอกชนหรือหน่วยงานอื่น เช่าต่อไป

ปัจจุบัน จังหวัดมุกดาหารได้จัดทำร่างแผนแม่บทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร พ.ศ. 2559 – 2563 ซึ่งเป็นแผนงาน/โครงการ ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัด ร่วมกันผลักดันและจัดทำขึ้นเพื่อ ดำเนินการพัฒนาเขตฯ ให้มีความก้าวหน้า ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเตรียมความพร้อมจังหวัดเพื่อ รองรับการลงทุน

ความสำคัญของจังหวัดมุกดาหาร คือพื้นที่ตั้งที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยง ที่ทำให้จังหวัดมุกดาหาร เป็นเส้นทางแห่งการขนส่งทางบก (Land Transportation) ที่เชื่อมต่อไปยังตลาดเป้าหมายอีกหลายประเทศ เช่นประเทศ สปป.ลาว ประเทศเวียดนาม ประเทศจีน โดยใช้สะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 ทำให้เป็นพื้นที่ เหมาะสมเหมาะแก่การจะเป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้า และการบริการด้านต่างๆ เช่นการบริหารโลจิสติกส์ เป็นต้น อุตสาหกรรมที่น่าจะมีศักยภาพในอนาคตสำหรับจังหวัดมุกดาหาร คือ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมด้านการขนส่ง อุตสาหกรรมด้านการบริการ และการท่องเที่ยว เนื่องจากการเข้าถึงตลาดขนาดใหญ่ การไหลเวียนของคน และสินค้าในปริมาณที่สูงที่จะผ่านด่านชายแดนมุกดาหารในอนาคตหากระบบ โครงข่ายการขนส่งในภูมิภาคเสร็จสมบูรณ์

แผนภาพที่ 2 แผนที่เขตพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร

ที่มา : คู่มือการพัฒนาการลงทุนเขตเศรษฐกิจพิเศษ, คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

อำเภอดอนตาล

2.1 บริบทพื้นที่

อำเภอดอนตาลมีความเป็นมาคือ เดิมมีฐานะเป็นตำบลขึ้นกับอำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม ต่อมายกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ เมื่อ พ.ศ.2506 และได้มีพระราชกฤษฎีกาตั้งเป็นอำเภอ เมื่อ พ.ศ.2517 ต่อมา พ.ศ.2525 ได้มี พรบ.จัดตั้งจังหวัดมุกดาหาร อำเภอดอนตาลจึงเป็นอำเภอหนึ่งที่ขึ้นกับจังหวัดมุกดาหาร ลักษณะประชากรของชาวอำเภอดอนตาล ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายจากเผ่ากะเลิงและเผ่าภูไท ซึ่งเป็น 1 ใน 8 เผ่าพื้นเมืองของจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในตระกูลเดียวกันกับมอญ เขมร ภาษาที่ใช้คล้ายภาษาข่า ภาษาโซ่ อยู่ในกลุ่มภาษาออสโตรเอเชียติก ในอดีตเป็นพื้นที่แผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ มีพื้นที่สีแดงของแนวร่วมคอมมิวนิสต์หลายหมู่บ้าน และเป็นอำเภอแรกที่มีผู้ร่วมขบวนการออกมาพบกับทางราชการ

อำเภอดอนตาลตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองมุกดาหาร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงสุวรรณเขต (ประเทศลาว)

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอขามุนาม (จังหวัดอำนาจเจริญ) และอำเภอเลิงนกทา (จังหวัดยโสธร)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอนิคมน้ำสวายและอำเภอเมืองมุกดาหาร

อำเภอดอนตาลมีพื้นที่ 510.92 ตร.กม.หรือประมาณ 31,500 ไร่ มีประชากร 43,609 คน คิดเป็นความหนาแน่น 85.35 คน/ตร.กม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้าน เกษตรกรรมเกษตรกรรม การทำนา ทำไร่ ฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่ทำเกษตรปลูกพืชไร่ล้มลุก เช่น อ้อย-มันสำปะหลัง

อำเภอดอนตาลแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 7 ตำบล 63 หมู่บ้าน ได้แก่

1.ดอนตาล (Don Tan) 12 หมู่บ้าน

2.โพธิ์ไทร (Pho Sai) 7 หมู่บ้าน

3.ป่าไร่ (Pa Rai) 11 หมู่บ้าน

4.เหล่าหมี (Lao Mi) 10 หมู่บ้าน

5.บ้านบาก (Ban Bak) 7 หมู่บ้าน

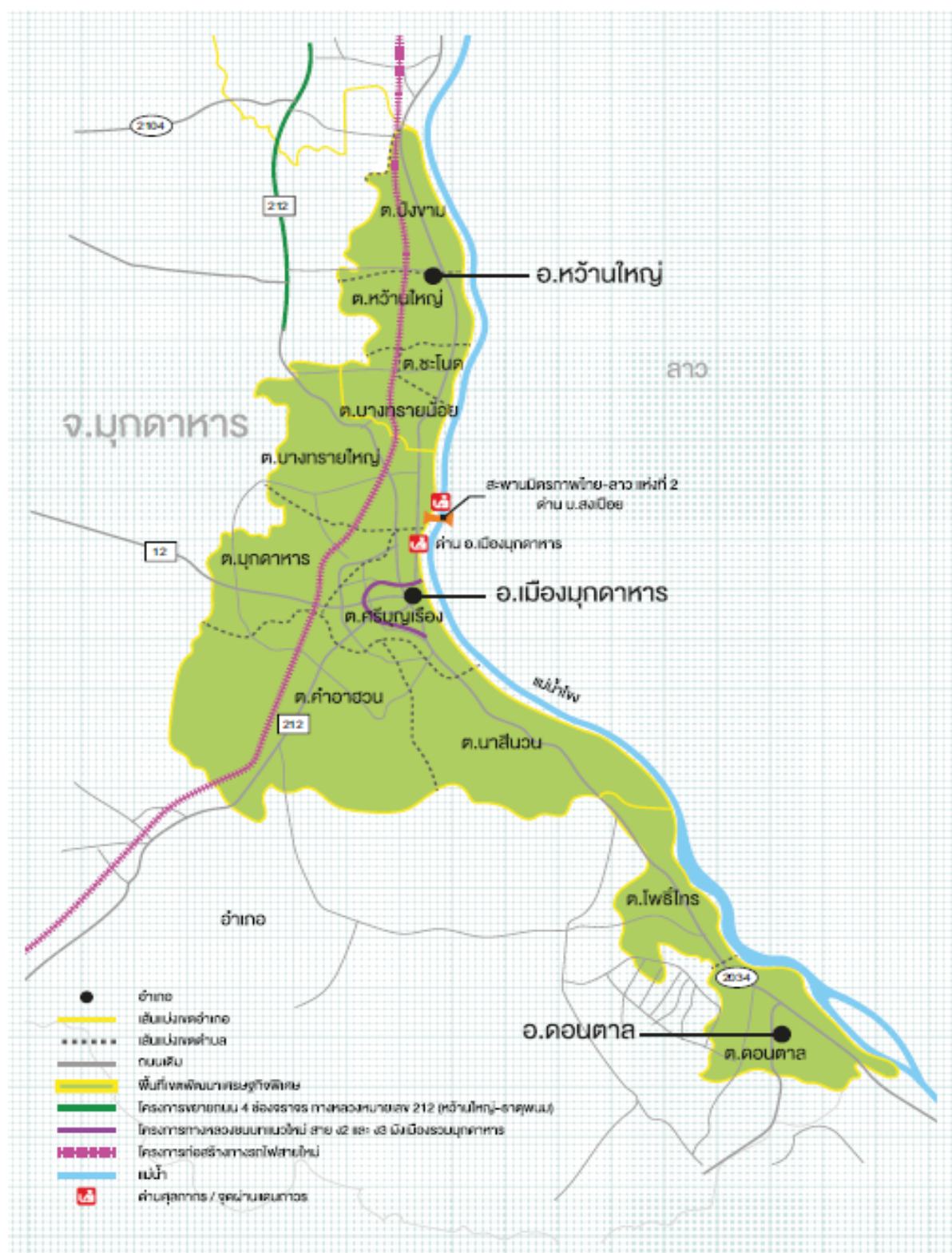
6.นาสะเม้ง (Na Sameng) 9 หมู่บ้าน

7.บ้านแก้ง (Ban Kaeng) 7 หมู่บ้าน

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ทิศตะวันตกมีเทือกเขา มีลักษณะเป็นป่าไม้ บางแห่งเป็นป่าดิบ ส่วนทิศตะวันออกเป็นที่ราบสลับป่าไม้ และมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตรงข้ามกับเมืองไชยภูทอง แขวงสะหวันนะเขต มีพื้นที่ราบร้อยละ 20 ของพื้นที่ ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับการทำเกษตรกรรม มีช่องทางข้ามแดนธรรมชาติ (ท่าเรือหมู่บ้าน) จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ 1. ท่าบ้านหนองหล่ม 2.ท่าบ้านโคก 3.ท่าบ้านโพธิ์ไทร 4.ท่าบ้านนาโพธิ์ 5.ท่าบ้านนาตาล 6.ท่าบ้านเวินชัย 7.ท่าวัดดอนตาล 8.ท่าบ้านนาห้วยกอก ในส่วนพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของอำเภอดอนตาลนั้นประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลดอนตาล และตำบลโพธิ์ไทร

แผนที่อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร แสดงการแบ่งอาณาเขตการปกครองรายตำบล

แผนที่ แสดงอาณาเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดมุกดาหาร

ความเป็นมาและสถานการณ์ของพื้นที่ในปัจจุบัน

นับตั้งแต่จังหวัดมุกดาหารได้ถูกประกาศให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในปี พ.ศ. 2557 โดยมีพื้นที่ 3 อำเภอ ในแนวเขตติดแม่น้ำโขง ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอดอนตาล และอำเภอหว้านใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ 11 ตำบล จำนวน 361,542 ไร่ คิดเป็น 578.5 ตารางกิโลเมตร ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2558 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้ขอใช้พื้นที่ของรัฐซึ่งเป็นพื้นที่แปลงใหญ่เพื่อใช้ในการสร้างเป็นนิคมอุตสาหกรรม เพื่อรองรับการลงทุนภาคอุตสาหกรรม และแก้ปัญหาหาค่าที่ดินแพง โดยให้เอกชนได้มีโอกาสลงทุนในพื้นที่ได้เช่าในราคาถูกเพื่อการลงทุน ด้านอุตสาหกรรม หรือด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จังหวัดมุกดาหารได้จัดสรรที่ดิน จำนวน 1,084 ไร่เศษ ในท้องที่บ้านพรานอ้น ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร โดยได้จัดทำให้เป็นที่ราชพัสดุ และในปัจจุบันกรมธนารักษ์ได้ทำการออกโฉนดบนพื้นที่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่เนื่องจากการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเห็นว่าพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อื่น คือ สระแก้ว แม่สอด(ตาก) และสงขลา มีศักยภาพมากกว่าจังหวัดมุกดาหาร โดยการนิคมขอดำเนินการลงทุนในพื้นที่ 3 แห่งนี้ ก่อนเป็นเฟสที่ 1 สำหรับจังหวัดมุกดาหารนั้น การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยคาดว่าจะสามารถลงทุนได้ แต่เป็นการลงทุนในเฟสที่ 2 ของการนิคมฯ ซึ่งจะใช้เวลาอีกหลายปี ฉะนั้น การที่จะมีเอกชนเข้ามาประมูลพื้นที่ยกแปลง และพัฒนาเป็นพื้นที่สำหรับให้เอกชนอื่นเช่าลงทุน ย่อมทำได้ทันที ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่แห่งนี้ก็อยู่ระหว่างจัดการประมูลของภาครัฐ เพื่อสรรหาเอกชนรายใหญ่เข้ามาดำเนินการพัฒนาพื้นที่ และให้เอกชนหรือหน่วยงานอื่น เช่าต่อไป

ปัจจุบันจังหวัดมุกดาหารได้จัดทำร่างแผนแม่บทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร พ.ศ. 2559 – 2563 ซึ่งเป็นแผนงาน/โครงการ ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัด ร่วมกันผลักดันและจัดทำขึ้นเพื่อดำเนินการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษให้มีความก้าวหน้า ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเตรียมความพร้อมจังหวัดเพื่อรองรับการลงทุน อาทิเช่น ด้านศุลกากรจังหวัดมุกดาหาร โครงการสร้างถนนเชื่อมระหว่างจังหวัด

มุกดาหาร – ภาพสินธุ์ EWEC (East – West Economic Corridor)¹ โครงการรถไฟรางคู่เชื่อมระหว่างอำเภอ
บ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น – จังหวัดนครพนม

การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร

จังหวัดมุกดาหารได้มีคำสั่งที่ 1709/2557 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2557 ตั้งแต่คณะทำงานและ
คณะทำงานจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร เพื่อขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ให้
เป็นรูปธรรมตามแนวทางที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) สำหรับพื้นที่เขตพัฒนา
เศรษฐกิจพิเศษมุกดาหารที่รัฐบาลประกาศให้สิทธิพิเศษ

รายละเอียดดังนี้

การกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร

พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2557 ที่ประชุมกนพ.ได้มีมติ
เห็นชอบขอบเขตพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอ 11 ตำบล เนื้อที่
361,524 ไร่ หรือ 578.5 ตารางกิโลเมตร ในเขตพื้นที่ดังนี้

อ.เมืองมุกดาหาร 5ตำบลได้แก่ ต.ศรีบุญเรือง ต.มุกดาหาร ต.บางทรายใหญ่ ต.คำอาฮวน ต.นาสีนวน

อ.ดอนตาล 2ตำบลได้แก่ ต.ดอนตาล ต.โพธิ์ไทร

อ.หว้านใหญ่ 4ตำบลได้แก่ ต.หว้านใหญ่ ต.ป่งขาม ต.บางทรายน้อย ต.ชะโนด ดังนี้

¹

เส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) หรือเส้นทางหมายเลข 9 (R9) มีระยะทางยาว 1,450 กม. อยู่ในเขตไทยเป็น
ระยะทางยาวที่สุดคือประมาณ 950 กม. เส้นทางเริ่มจากเมืองท่าด่านของเวียดนาม ผ่านเมืองเว้และเมืองลาวบาว (Lao Bao) อันเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษของเวียดนามซึ่งติดกับ
ชายแดนสปป.ลาว จากนั้นเส้นทางหมายเลข 9 จะผ่านเข้าแขวงสะหวันนะเขตใน สปป.ลาว และมาข้ามสะพานมิตรภาพ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) ข้ามแม่น้ำโขงสู่ไทยที่
จังหวัดมุกดาหาร ผ่านจังหวัด ภาพสินธุ์ ขอนแก่น เพชรบูรณ์ พิษณุโลก จนไปสุดที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และเข้าไปยังประเทศพม่าจนทะลุ อ่าวมะตะมะที่เมืองมะละโย
หรือมะละแหม่ง (Mawlamyine / Mawlamyaing) เป็นการเชื่อมจากทะเลจีนใต้ไปสู่มหาสมุทรอินเดีย ซึ่งอาจจะสามารถเชื่อมต่อไปยังอินเดียและตะวันออกกลางต่อไป ขณะนี้
โครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมโยงประเทศทั้งสี่เข้าด้วยกันในเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตกนี้สามารถเปิดใช้แล้วในระยไทย-เวียดนาม

ขอบเขตพื้นที่การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตามมติ กนพ. ครั้งที่2/2557			
จังหวัดมุกดาหาร : 11 ตำบล 361,542 ไร่ (578.5 ตร.กม.) อ.เมืองมุกดาหาร อ.ห้วยใหญ่ และ อ.ดอนตาล ดังนี้			
อำเภอ / ตำบล	พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ		พื้นที่อำเภอ ตร.กม.
	ตร.กม.	ไร่	
อ.เมืองมุกดาหาร	340.9	213,078.1	1,235.07
ต.ศรีบุญเรือง	29.6	18,521.9	
ต.มุกดาหาร	80.8	50,492.5	
ต.บางทรายใหญ่	43.7	27,335.6	
ต.คำอาฮวน	122.6	76,649.4	
ต.นาสีนวน	64.1	40,078.8	
อ.ห้วยใหญ่	145.6	90,989.4	161.80
ต.บางทรายน้อย	29.7	18,593.1	
ต.ชะโนด	52.6	32,888.1	
ต.ห้วยใหญ่	24.9	15,588.1	
ต.ป่าขาม	38.3	23,920.0	
อ.ดอนตาล	92.0	57,475.0	510.92
ต.โพธิ์ไทร	42.7	26,670.6	
ต.ดอนตาล	49.3	30,804.4	
รวมทั้งหมด	578.5	361,542.5	1,907.79

การเตรียมพื้นที่ดินของรัฐให้เอกชนเช่าลงทุน

มติที่ประชุม กนพ. ครั้งที่ 2/ 2558 เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2558 ณ ทำเนียบรัฐบาล เห็นชอบให้ใช้ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรมุกดาหาร แห่งที่ 2 และสถานีพัฒนาอาหารสัตว์มุกดาหาร แห่งที่ 2 เนื้อที่ประมาณ 1,080 ไร่ เป็นพื้นที่สำหรับให้เอกชนเช่าลงทุน เพื่อก่อตั้ง เป็นนิคมอุตสาหกรรม ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร และต่อมาเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2558 หัวหน้า คสช. ได้มีคำสั่ง ที่ 17/2558 เรื่อง การจัดสรรที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ประกาศให้ที่ดินดังกล่าวตกเป็นที่ราชพัสดุ

ความคืบหน้าของที่ดินราชพัสดุที่ได้มาตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ซึ่งสำนักงานที่ดินจังหวัดมุกดาหารได้ดำเนินการรังวัดออกโฉนดให้กับสำนักงานธนารักษ์พื้นที่มุกดาหาร แล้ว เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2558 เนื้อที่ 1080-3-18 ไร่ ดังนี้

แปลงที่ 1 เนื้อที่ 276-3-85.30 ไร่ โฉนดเลขที่ 63818 ระวาง 5942 ||| 5826,5824 เลขที่ดิน 12 หน้าสำรวจ 6352สำนักงานธนารักษ์พื้นที่มุกดาหารได้นำขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ เลขที่ มห511 มีสิ่งปลูกสร้างจำนวน 9 หลัง มูลค่า 4,165,000 บาท ราคาประเมินที่ดิน 8,158,319 บาท

แปลงที่ 2 เนื้อที่ 803-3-33.40 ไร่ โฉนดเลขที่ 63819 ระวาง 5942 ||| 5826, 6026 เลขที่ดิน 11 หน้าสำรวจ 6351 สำนักงานธนารักษ์พื้นที่มุกดาหารได้นำขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ เลขที่ มห512 มีสิ่งปลูกสร้างจำนวน 15 หลัง มูลค่า 7,326,912 บาท ราคาประเมิน 23.148,704 บาท

จังหวัดมุกดาหารได้เสนอเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณสำหรับเยียวยาเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการกับสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 5 ราย และค่าเรือถอนระบบไฟฟ้าศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรมุกดาหารและสถานีพัฒนาอาหารสัตว์มุกดาหาร งบประมาณ 1,034,793 บาท (หนึ่งล้านสามหมื่นสี่พันเจ็ดร้อยเก้าสิบสามบาทถ้วน)

บริบทพื้นที่ที่ตั้งและอาณาเขต

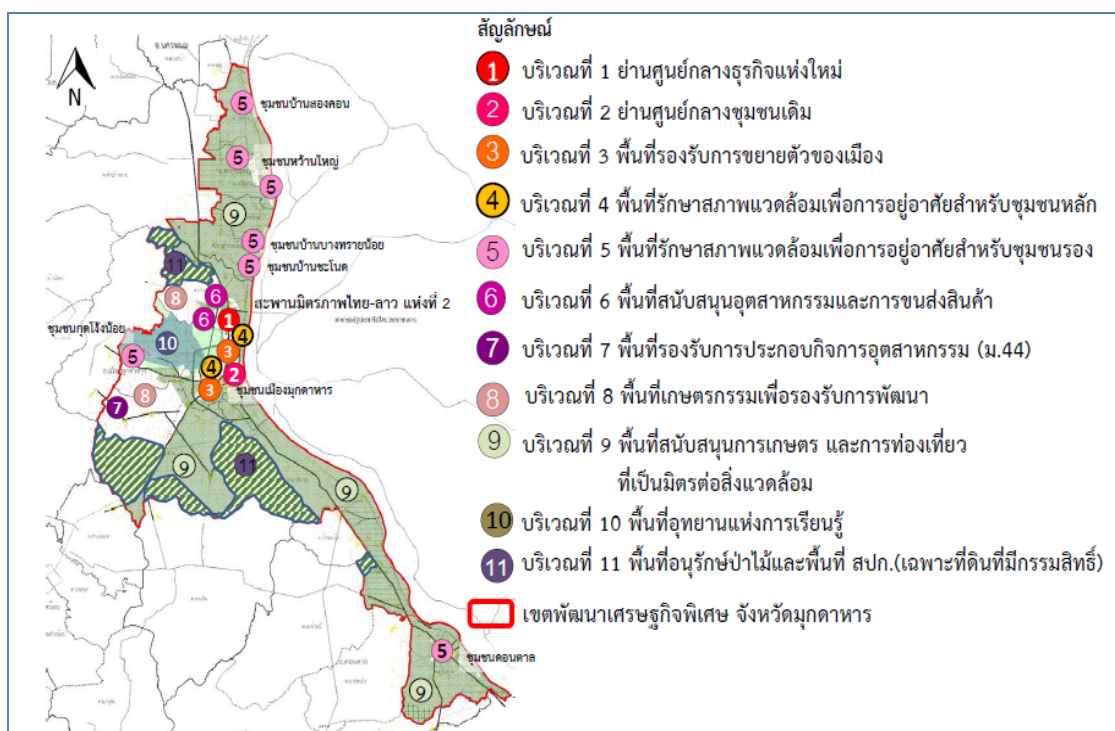
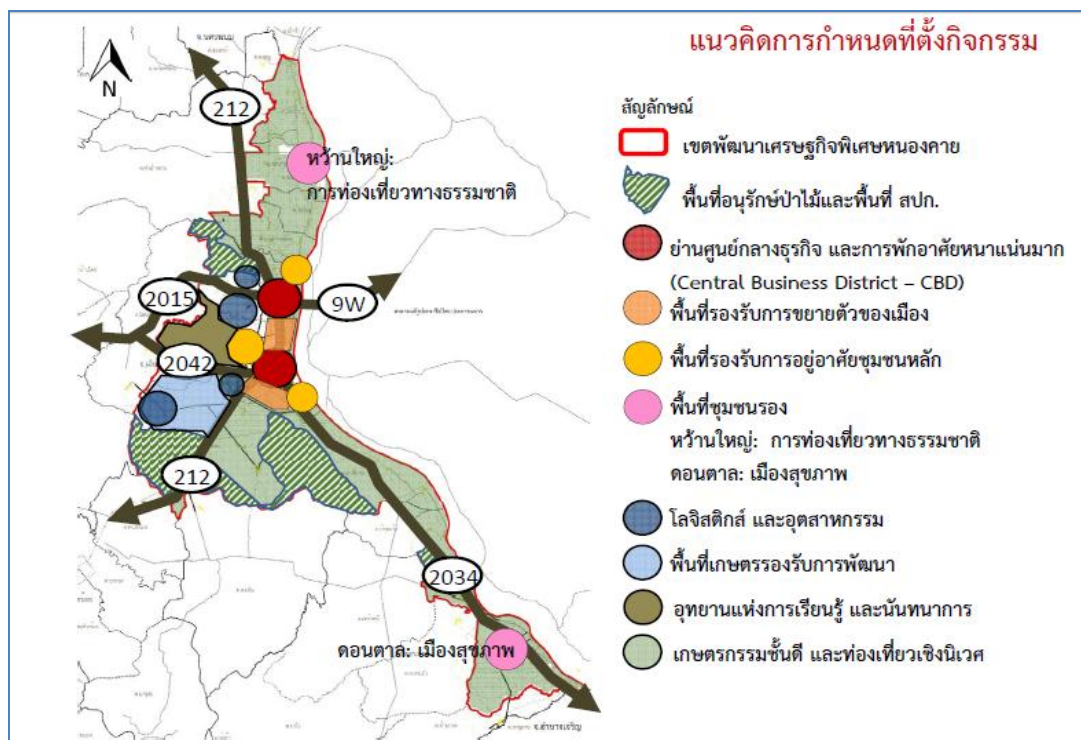
สภาพกายภาพของพื้นที่พื้นที่ว่างผัง 570.50 ตร.กม. ประกอบด้วยพื้นที่ชุมชนกลุ่มชุมชนมีการเชื่อมต่อชุมชนด้วยแนวถนนสายหลัก ซึ่งจังหวัดมุกดาหารได้กำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในระยะที่ 1 โดยกำหนดพื้นที่ติดชายแดน 3 อำเภอ 11 ตำบล ได้แก่

- อำเภอเมือง มี 5 ตำบล คือ ต.ศรีบุญเรือง ต.มุกดาหาร ต.บางทรายใหญ่ ต.คำอาฮวน ต.นาสีนวน
- อำเภอหว้านใหญ่ มี 4 ตำบล คือ ต.หว้านใหญ่ ต.ป่งขาม ต.บางทรายน้อย ต.ชะโนด
- อำเภอดอนตาลมี 2 ตำบล คือ ต.ดอนตาล ต.โพธิ์ไทร

รวมพื้นที่ 578.5 ตารางกิโลเมตร หรือ 361,552 ไร่

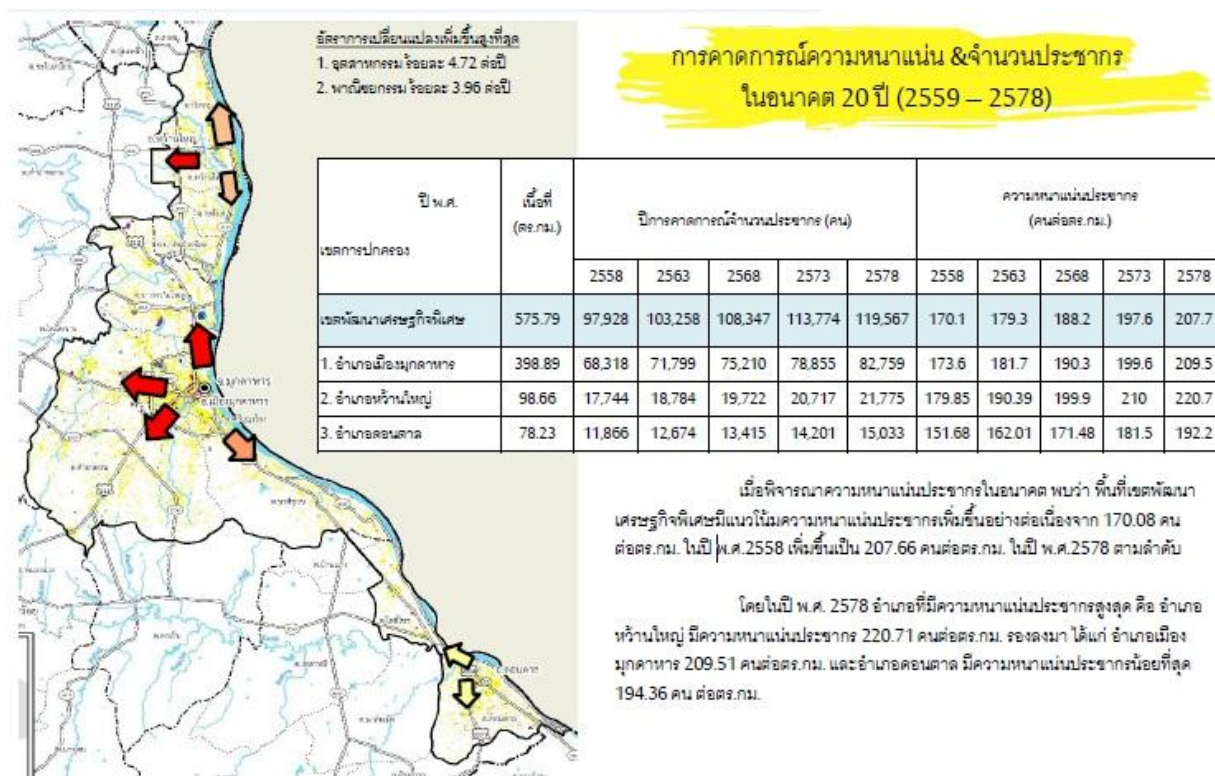
พื้นที่ป่าไม้ 137 ตร.กมครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของเขตพื้นที่ตั้งนี้อุทยานแห่งชาติภูผาเทิบพื้นที่บางส่วนของอุทยานแห่งชาติภูดอกบัว ตำบลบางทรายใหญ่ ตำบลบางทรายน้อย ตำบลคำอาฮวน ตำบลนาสีนวน พื้นที่แหล่งน้ำได้แก่แม่น้ำโขงกั้นเขตแดนไทยกับประเทศลาว ห้วยบางทราย

บทบาทของชุมชนและท้องที่ที่ทำผังเมืองรวม

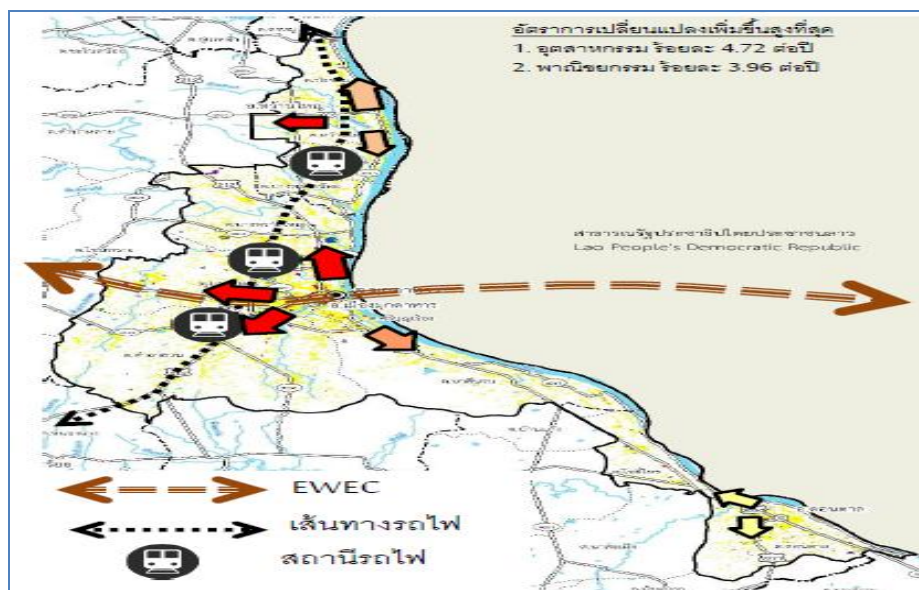
แผนภาพที่ 4 จาก โครงการศึกษาวางและจัดทำผังเมืองรวมชุมชนห้วยใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร

ความหนาแน่นจำนวนประชากร

แผนภาพที่ 5 จาก โครงการศึกษาวางและจัดทำผังเมืองรวมชุมชนห้วยใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร

พื้นที่ชุมชนเมืองของ “อำเภอห้วยใหญ่อำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอดอนตาล” จะขยายตัวและหนาแน่นขึ้นเนื่องจากถูกกำหนดให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เมืองต่างๆที่เติบโตเกาะอยู่ทางหลวงหมายเลข 212 และ 2034 จะเกิดการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ทางรถไฟในอนาคตพาดผ่านจากจังหวัดร้อยเอ็ดเข้าสู่อำเภอนิคมคำสร้อยอำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอห้วยใหญ่เพื่อผ่านไปยังจังหวัดนครพนมจะเพิ่มโอกาสและแนวโน้มในการเติบโตของเมืองเหล่านี้ นโยบายภาครัฐในโครงการต่างๆที่ให้เกิดทิศทางการขยายตัวตามแนวโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญได้แก่โครงการ GMS โดยเฉพาะนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East –West Economics Corridor) ทำให้เกิดโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆมากมาย

แผนภาพที่ 6 จากโครงการศึกษาวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมชุมชนห้วยน้ำใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร

อุตสาหกรรมเด่นในจังหวัดมุกดาหารโดยภาพรวมเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตร

กล่าวคือจะมีโรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่มีขนาดใหญ่ ที่ตั้งอยู่ ณ จังหวัดมุกดาหารได้แก่

1. โรงงานผลิตน้ำตาลทราย มีจำนวน 1 โรงงาน
2. โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง มีจำนวน 2 โรงงาน
3. โรงงานผลิตยางแท่ง มีจำนวน 2 โรงงาน
4. โรงสีข้าวขนาดกลางถึงใหญ่ มีจำนวน 8 โรงงาน
5. โรงฆ่าและชำแหละโคขุน มีจำนวน 1 โรงงาน
6. โรงงานผลิตอาหารสัตว์ มีจำนวน 1 โรงงาน

ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีโรงงานที่รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรอยู่จำนวนทั้งสิ้น 15 โรงงาน

และส่วนใหญ่เกษตรกรภายในจังหวัดมุกดาหารจะทำการปลูก อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ตลอดจนเลี้ยงวัว

เป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลผลิตที่ได้จากการแปรรูปยางพารานั้น สามารถส่งเป็นสินค้าส่งออกไปยังในประเทศและต่างประเทศ

จังหวัดมุกดาหารได้จัดทำวางแผนแม่บทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร พ.ศ. 2559 –2563 ซึ่งเป็นแผนงาน/โครงการ ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัด ร่วมกันผลักดันและจัดทำขึ้นเพื่อดำเนินการพัฒนาเขตฯ ให้มีความก้าวหน้า ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเตรียมความพร้อมจังหวัดเพื่อรองรับการลงทุน อาทิเช่น

โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง

- ด้านศุลกากรจังหวัดมุกดาหาร ได้มีการติดตั้งเครื่องเอกซเรย์ สินค้า และปรับปรุงมาตรฐานด้านศุลกากร ระเบียบพิธีการศุลกากร ให้มีมาตรฐานสากล เพื่อที่จะพัฒนาให้เป็น (Single Windows Inspection) และโดยได้จัดทำ Common Control Area (CCA) กับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นด่านชายแดนแห่งแรกของประเทศที่ได้รับการยกระดับให้มีมาตรฐานในระดับสูงทั้งสินค้า และคน

- ระบบโครงสร้างพื้นฐานทางถนนของกรมทางหลวง ได้มีโครงการสร้างถนนเชื่อมระหว่างจังหวัด ให้มีขนาดมาตรฐาน 4 ช่องทางจราจร(4เลน) โดยเฉพาะในแนวจังหวัดมุกดาหาร – กาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นถนนหลวงอาเซียน (ASEAN Highway) หมายเลข AH16 ซึ่งอยู่ในแนวถนนบนกรอบข้อตกลง CBTA:GMS (Cross Border Transport Agreement : Greater Mekong Sub-region) หรือ ถนนระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก – ตะวันตก เชื่อม 2 มหาสมุทร และเชื่อม 2 ท่าเรือที่สำคัญในอนาคต EWEC (East – West Economic Corridor) พร้อมทั้งได้มีโครงการของกรมทางหลวงชนบท ในการที่จะสร้างถนนวงแหวนรอบในและรอบนอก เพิ่มอีก 2 สาย รวมเป็นถนนวงแหวนทั้งสิ้น 3 สาย เพื่อเสริมประสิทธิภาพการจราจรภายในจังหวัด เมื่อมีปริมาณการจราจรคับคั่ง และเบี่ยงเส้นทางรถบรรทุกให้ออกนอกเมือง เพื่อรองรับการขยายตัวของจำนวนรถบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่ ไม่ให้วิ่งเข้าเมืองเพื่อลดปริมาณ และความเสี่ยงด้านการจราจรในเขตเมือง รวมถึงการซ่อมแซมเส้นทางจราจรที่มีอยู่เดิมให้สามารถใช้งานได้อย่างดี สำหรับการคมนาคมทางราง ที่เป็นรถไฟรางคู่เชื่อมระหว่าง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น – จังหวัดนครพนม โดยมี

สถานีที่จังหวัดมุกดาหารนั้น กระทรวงคมนาคม อยู่ระหว่างการทบทวนแผนการดำเนินงานเพื่อรองรับการเชื่อมโยงกับระบบรางในอนาคตด้วย สำหรับสนามบินมุกดาหารที่เป็นข้อเรียกร้องของประชาชนในจังหวัดปัจจุบันยังคงรอความชัดเจนจากรัฐบาล

โครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค

- แผนงานโครงการของการประปาส่วนภูมิภาค : การประปาส่วนภูมิภาคสาขามุกดาหาร ได้จัดทำโครงการก่อสร้างปรับปรุงขยาย กปภ.สาขามุกดาหาร ปี พ.ศ. 2559 งบประมาณ 319.510 ล้านบาท แผนงานประกอบด้วย (1) ก่อสร้างสถานี สูบน้ำแห่งใหม่ 1 แห่ง สร้างระบบผลิตขนาด 7,200 ลบ.ม./วัน พร้อมถังน้ำใสและหอถังสูง ในที่ดินจัดหาใหม่บริเวณ องค์การบริหารส่วนตำบลบางทรายน้อย (2) ก่อสร้าง ถังน้ำใสที่สถานีผลิตน้ำเมืองใหม่ และที่สถานีผลิตน้ำเมืองเก่า (3) ก่อสร้างสถานีจ่ายน้ำ ใหม่ 2 แห่ง ในที่ดินจัดหาใหม่บริเวณถนนทางเลี่ยงเมืองมุกดาหารทางเหนือและทาง ใต้ของเมือง ประกอบด้วยถังน้ำใส และหอถังสูง ทั้งนี้เมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จ กำลังการผลิตสามารถรองรับความต้องการใช้น้ำถึงปี พ.ศ.2567

- แผนงานโครงการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค : เปรียบเทียบความต้องการใช้ ไฟฟ้ากับความสามารถในการจ่ายไฟฟ้าหากมีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อัตราการใช้ไฟฟ้า เดบิตเฉลี่ย 12.65 % ต่อปี พบว่าระบบเดิมจะสามารถรองรับการจ่ายไฟได้ถึงปี พ.ศ. 2562 จึงได้มีแผนก่อสร้างสถานีไฟฟ้ามุกดาหาร 3 สายส่ง และระบบจำหน่ายแรงสูง เงินลงทุน 558 ล้านบาท เข้าสู่บริเวณ พื้นที่นิคมอุตสาหกรรม 1,084 ไร่ ในปี 2559 ปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดทำรายงานการศึกษาความเหมาะสม โครงการพัฒนาระบบไฟฟ้าเพื่อรองรับการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

การเตรียมความพร้อมด้านแรงงาน

การเตรียมความพร้อมด้านแรงงานและศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงานสาธารณสุข และความมั่นคง เห็นชอบให้มีการจัดระบบแรงงานต่างด้าวให้มาทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้ลักษณะไป – กลับและให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน ซึ่งให้บริการเรื่องอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร การตรวจสอบสุขภาพการประกันสุขภาพและการคุ้มครองแรงงาน โดยให้ใช้รูปแบบของศูนย์บริการจดทะเบียนต่าง

ตัวแบบเบ็ดเสร็จ รวมทั้งมีแผนการฝึกอบรมฝีมือแรงงานไทยบริเวณชายแดนและแรงงานต่างด้าวที่มาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน ซึ่งปัจจุบันได้มีการจัดตั้งขึ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

อุตสาหกรรมเป้าหมายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร

รัฐบาลได้กำหนดกรอบกิจการเป้าหมายที่ให้การส่งเสริมในพื้นที่จังหวัดมุกดาหารจากทั้งหมด กลุ่มอุตสาหกรรม 13 ประเภท มุกดาหารมีกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย 5 กลุ่ม โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยการผลิต (Production Sector) การผลิตในภาคเกษตร(Agricultural Processing) ภาคอุตสาหกรรม (Manufacturing)และกิจการบริการ(Service Sector) ดังนี้คือ

1. ด้านอุตสาหกรรมเกษตร ประมง และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

- กิจการขยายพันธุ์ปศุสัตว์หรือสัตว์น้ำ
- กิจการเลี้ยงปศุสัตว์หรือสัตว์น้ำ(ยกเว้นกุ้ง)
- กิจการฆ่าหรือชำแหละสัตว์
- กิจการคัดคุณภาพ บรรจุ และเก็บรักษาพืช ผัก ผลไม้ หรือดอกไม้
- กิจการผลิตแปรรูป(โมดิไฟด์สตาร์ท)หรือแปรงจากพืชที่มีคุณสมบัติพิเศษ
- กิจการผลิตน้ำมันหรือไขมันจากสัตว์(ยกเว้นน้ำมันถั่วเหลือง)
- กิจการผลิตสารสกัดจากวัตถุดิบทางธรรมชาติ (ยกเว้น สบู่ ยาสีฟัน ยา สบู่ ยาสระผม และเครื่องสำอาง)
- กิจการแปรรูปยางขึ้นต้น
- กิจการผลิตหรือถนอมอาหาร เครื่องดื่มวัตถุเจือปน อาหาร(Food Additive)หรือสิ่งปรุงแต่งอาหาร(Food Ingredient)โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย(ยกเว้นเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์)

- กิจกรรมห้องเย็น หรือกิจกรรมห้องเย็นและขนส่งห้องเย็น
- กิจกรรมศูนย์กลางการค้าและสินค้าเกษตร
- กิจกรรมอบฟุ้งและไซโล
- กิจกรรมผลิตผลิตภัณฑ์จากผลพลอยได้หรือเศษวัสดุทางการเกษตร

2.ด้านกิจการโลจิสติกส์

- กิจกรรมสถานที่ตรวจปล่อยและบรรจุสินค้าเข้าสู่ตู้คอนเทนเนอร์เพื่อปล่อยส่งออก หรือโรงพักสินค้าเพื่อตรวจปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์นอกเขตท่าเทียบเรือ(รพท.)
- กิจกรรมศูนย์กระจายสินค้าด้วยระบบทันสมัย(Distribution Center:DC)
- กิจกรรมศูนย์การกระจายสินค้าต่างประเทศด้วยระบบที่ทันสมัย(International Distribution Center: IDC)

3.ด้านกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว

- กิจกรรมเฟอร์รี่ หรือเดินเรือท่องเที่ยว หรือให้เช่าเรือท่องเที่ยว
- กิจกรรมบริการที่จอดเรือท่องเที่ยว
- กิจกรรมสวนสนุก
- กิจกรรมศูนย์ดูแลศิลปวัฒนธรรมหรือศูนย์ศิลปหัตถกรรม
- กิจกรรมสวนสัตว์เปิด
- กิจกรรมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ
- กิจกรรมศูนย์แสดงสินค้านานาชาติ
- กิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ

4.ด้านนิคมหรืออุตสาหกรรม

- กิจกรรมนิคมหรือเขตอุตสาหกรรม
- กิจกรรมนิคมหรือเขตอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ
- กิจกรรมนิคมหรือเขตอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ (Logistics Park)

5.กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

- กิจกรรมผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า
- กิจกรรมผลิตหลอดไฟแบบ LED
- กิจกรรมผลิต Compressor และ/หรือ Motorสำหรับเครื่องใช้ไฟฟ้า
- กิจกรรมการผลิต Wire Harness
- กิจกรรมผลิตชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าอื่นๆ
- กิจกรรมผลิตผลิตภัณฑ์กลุ่มภาพและเสียง(Audio Visual Product)
- กิจกรรมผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับสำนักงาน
- กิจกรรมผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ
- กิจกรรมผลิต Hard Disk Driveทั่วไป และ/หรือชิ้นส่วน (ยกเว้น Top Cover หรือ Base Plate หรือ Peripheral
- การผลิต Top Coverหรือ Base Plateหรือ Peripheral สำหรับ Hard Disk Drive
- กิจกรรมผลิต Flexible Printed Circuit และ/หรือ Multi Layer Printed Circuit Boardและ/หรือ ยกเว้น ชิ้นส่วน
- กิจกรรมผลิตอุปกรณ์หรือหน่วยความจำอื่นๆ
- การผลิต Printed Circuit Board Assembly (PCBA)ทั่วไป

- กิจกรรมผลิตชิ้นส่วนสำหรับผลิตภัณฑ์กลุ่มภาพและเสียง
- กิจกรรมผลิตชิ้นส่วนสำหรับผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับสำนักงาน

กิจกรรมผลิตชิ้นส่วนสำหรับผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ

อาจกล่าวได้ว่ากิจการที่ได้รับการส่งเสริมในเขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ยังไม่ครอบคลุมถึงบริบทของพื้นที่หรืออัตลักษณ์ (Identity) ของจังหวัดมุกดาหารคือภาคการค้าและการบริการ ทำให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นยังรือที่จะลงทุน

นอกจากนี้อุตสาหกรรมเป้าหมายที่สามารถได้รับสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนเพิ่มเติม ตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 3/2558 เรื่องนโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร รายชื่อผู้ที่สนใจเข้าลงทุนด้านอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2557 – ปัจจุบันมีดังนี้

ชื่อบริษัท	ประเภทกิจการ	เงินลงทุน(ล้านบาท)	ระยะเวลาลงทุน(ปี)	ปัญหา	ชาว
๑. บริษัท KD ASSET จำกัด	โรงไฟฟ้าชีวมวล	๗๐๐	๑๕	ผังเมือง	ไทย
๒. บริษัท KRS Logistics จำกัด	ศูนย์กระจายสินค้าและโลจิสติกส์	๑๐๐	-	กำลังศึกษา	ไทย
๓. บริษัท Thailand Nitting จำกัด	เสื้อยืดห่านคู่	๑๐	-	ขาดแรงงาน	ไทย
๔. บริษัท Ranhill จำกัด	สาธารณูปโภคในนิคมอุตสาหกรรม	๑,๐๐๐	-	ความชัดเจนเรื่องการนิคมฯ	มาเลเซีย
๕. บริษัท สมศักดิ์บ่อตัน จำกัด	ท่อรถบรรทุก	๕๐๐	-	รอดูบรรยากาศการลงทุน	ไทย
๖. คุณ โกศล จังหวัดอำนาจเจริญ	บดเนื้อไม้ยูคาลิปตัส	๑๐	-	รอเช่าพื้นที่รัฐ	ไทย
๗. บริษัท ศิริไพศาลเฟอร์นิเจอร์ จำกัด กรุงเทพมหานคร เฟอร์นิเจอร์ Build in		๑๐	-	รอเช่าพื้นที่รัฐ	ไทย
๘. บริษัท ซี เอ เอส อินเตอร์เทรด (ประเทศไทย) จำกัด โรงงานแปรรูปการเกษตร		๕๐	-	รอเช่าพื้นที่รัฐ	ไทย
๙. บริษัท M&A advisory จำกัด ที่ปรึกษาด้านการลงทุนให้นักลงทุนชาวญี่ปุ่น		-	-	ขอความชัดเจนเรื่องพื้นที่เช่า	ไทย

4.2 สถานการณ์ด้านแรงงาน จ.มุกดาหาร

4.2.1 ประชากรกำลังแรงงาน

จังหวัดมุกดาหารไตรมาส 2/2560 (เมษายน – มิถุนายน 2560) จากการสำรวจ ภาวะการทำงานของประชากรโดยสำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร ณ เดือนพฤษภาคม 2560 พบว่าจังหวัด มุกดาหารมีประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 345,641 คน แยกเป็นชาย จำนวน 170,554 คน และหญิง จำนวน 175,087 คน โดยผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 70,455 คน คิดเป็นร้อยละ 20.37 และเป็นผู้ที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป จำนวน 275,210 คน คิดเป็นร้อยละ 79.62 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งแบ่งออกเป็น ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 194,624 คน คิดเป็นร้อยละ 70.72 และเป็นผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 80,586 คน คิดเป็นร้อยละ 29.28 ของประชากรที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป และพบว่าเป็นผู้มีงานทำ จำนวน 192,162 คน คิดเป็นร้อยละ 98.73 ผู้ว่างงาน จำนวน 1,748 คน คิดเป็นร้อยละ 0.90 ของผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานทั้งหมด

4.2.2 การมีงานทำของประชากร

จำนวนผู้มีงานทำจังหวัดมุกดาหารในไตรมาสที่ 2 ปี 2560 มีจำนวน 192,162 คน เป็นผู้มีงานทำในภาคเกษตรกรรมของจังหวัด จำนวน 108,944 คน คิดเป็นร้อยละ 53.05 และผู้มีงานทำนอกภาคเกษตรกรรม จำนวน 83,218 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 ของผู้มีงานทำ โดยผู้มีงานทำนอกภาคเกษตรกรรมส่วนมากอยู่ในหมวดอุตสาหกรรม การขายส่ง ขายปลีก มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.14 ของผู้มีงานทำทั้งหมด หมวดการบริหารราชการและการป้องกันประเทศ ร้อยละ 6.85 และหมวดการก่อสร้าง ร้อยละ 4.93 ตามลำดับ สำหรับประเภทอาชีพที่มีจำนวนผู้มีงานทำมากที่สุดคือผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือในด้านการเกษตรและการ ประมง ร้อยละ 54.67 ของจำนวนผู้มีงานทำทั้งหมด พนักงานบริการและพนักงานในร้านค้าและตลาด ร้อยละ 14.81 อาชีพพื้นฐานต่างๆในด้านการขายและการให้บริการ ร้อยละ 9.10 เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้มีงานทำระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 27.49 รองลงมาคือผู้มีงานทำที่มีการศึกษต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 23.88 และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 18.58 ตามลำดับ

4.2.3 การจัดหางานในประเทศ

สถานการณ์และดัชนีชี้วัดภาวะแรงงานจังหวัดมุกดาหาร ไตรมาส 2/2560 จากข้อมูลของสำนักงานจัดหางานจังหวัดมุกดาหาร มีตำแหน่งงานว่าง จำนวน 608 อัตรา มีผู้สมัครงาน จำนวน 251 คน และผู้ได้รับการบรรจุงาน 748 คน จะเห็นได้ว่าการบรรจุงานมีจำนวนมากกว่าตำแหน่งงานว่างและการลงทะเบียนว่างงาน เนื่องจากการบรรจุงานโดยตรงของสถานประกอบการในจังหวัด

4.2.3 ความต้องการแรงงาน

จากการที่นายจ้าง /สถานประกอบการแจ้งตำแหน่งงานว่างผ่านสำนักงานจัดหางานจังหวัด ไตรมาส 2/2560 จำนวน 608 อัตรา ส่วนใหญ่มีความต้องการแรงงานที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 34.54 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 18.09 และระดับใบประกาศวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ร้อยละ 16.61 ตามลำดับ สำหรับประเภทอาชีพพนักงานบริการ พนักงานขายในร้านค้าและตลาดมีความต้องการแรงงานมากที่สุด ร้อยละ 21.05 ผู้ปฏิบัติงานในโรงงาน ผู้ควบคุมเครื่องจักร และผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบการ ร้อยละ 14.47 และผู้ประกอบการวิชาชีพด้านต่างๆ ร้อยละ 14.30 ส่วนอุตสาหกรรมที่มีความต้องการแรงงานมากที่สุดคือ อุตสาหกรรมการขายส่งและขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ รถจักรยานยนต์ ร้อยละ 29.27 อุตสาหกรรมการผลิต ร้อยละ 25.98 อุตสาหกรรมที่พักแรมและบริการด้านอาหาร ร้อยละ 10.72 ตามลำดับ

4.2.4 การทำงานของแรงงานต่างด้าว

เมื่อพิจารณาจำนวนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติที่ได้รับอนุญาตทำงาน จังหวัดมุกดาหาร จำแนกสัญชาติ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2560 มีแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานรวมทั้งสิ้น 958 คน แยกเป็นสัญชาติลาว จำนวน 894 คน คิดเป็นร้อยละ 93.32 สัญชาติพม่า จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 5.01 และสัญชาติกัมพูชา จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67

4.2.5 การพัฒนาฝีมือแรงงาน

ไตรมาส 2/2560 มีผู้เข้ารับการฝึกยกระดับฝีมือแรงงานรวมทั้งสิ้น 265 คน แบ่งเป็น 3กลุ่มอาชีพ คือ (1) กลุ่มอาชีพช่างเครื่องกล จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 49.05 (2) กลุ่มอาชีพธุรกิจและบริการ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 26.41 (3) กลุ่มอาชีพช่างอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 24.53 ซึ่งมีผู้ผ่านการฝึกยกระดับฝีมือแรงงานทั้ง 3 กลุ่มอาชีพ จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 98.87 ของผู้เข้ารับการฝึกทั้งหมดและผู้ผ่านการฝึกทุกคนมีงานทำ

เมื่อพิจารณาในส่วนการฝึกเสริมทักษะในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 321 คน จำนวน 3 กลุ่มอาชีพ คือ (1) กลุ่มอาชีพช่างอุตสาหกรรมศิลป์ จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 65.42 (2) กลุ่มอาชีพธุรกิจและบริการ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 21.80 (3) กลุ่มอาชีพช่างไฟฟ้า จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 12.77 ของผู้เข้าฝึกทั้งหมด ซึ่งมีผู้ผ่านการฝึกเสริมทักษะทั้ง 3 กลุ่มอาชีพ จำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้เข้ารับการฝึกทั้งหมดและผู้ผ่านการฝึกทั้งหมดมีงานทำ

4.2.6 การตรวจแรงงานในสถานประกอบการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน

ไตรมาส 2/2560 (เมษายน – มิถุนายน 2560) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดมุกดาหาร ได้ดำเนินการสุ่มตรวจแรงงานในจังหวัดมุกดาหาร จำแนกตามขนาดสถานประกอบการ รวมทั้งสิ้น 80 แห่ง จากการตรวจพบว่ามีสถานประกอบการปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน จำนวน 70 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 92.11 ของสถานประกอบการที่ผ่านการตรวจ และพบสถานประกอบการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน จำนวน 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 7.89 มีลูกจ้างที่ผ่านการตรวจในครั้งนี้รวม ทั้งสิ้น จำนวน 1,077 คน แยกเป็นชาย จำนวน 657 คน คิดเป็นร้อยละ 61.01 เป็นหญิง จำนวน 420 คน คิดเป็นร้อยละ 38.99 ความปลอดภัยในการทำงานตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของแรงงาน สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดมุกดาหารได้ออกตรวจความปลอดภัยในการทำงาน ในสถานประกอบการ พบว่ามีสถานประกอบการมีการปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของ แรงงาน รวมทั้งสิ้น 33 แห่ง พบว่ามีสถานประกอบการปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยความ

ปลอดภัยของ แรงงาน จำนวน 23 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 69.69 ของสถานประกอบการที่ผ่านการตรวจ และพบสถานประกอบการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของแรงงาน จำนวน 10 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 30.31 ลูกจ้างที่ผ่านการตรวจในครั้งนี้รวมทั้งสิ้น จำนวน 982 คน แยกเป็นชาย จำนวน 672 คน คิดเป็นร้อยละ 68.43 เป็นหญิง จำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 31.56

4.2.7 กองทุนเงินทดแทน

ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2560 พบว่ามีสถานประกอบการที่อยู่ในข่ายกองทุนเงินทดแทนจังหวัดมุกดาหาร ทั้งสิ้น 830 แห่ง ลูกจ้างจำนวน 6,388 คน โดยส่วนใหญ่เป็นสถานประกอบการมีขนาดน้อยกว่า 10 คน มีจำนวน 722 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 86.99 รองลงมา คือ ขนาด 10 – 19 คน จำนวน 73 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 7.59 และน้อยที่สุด คือ ขนาด 500 – 999 คน จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.12 เมื่อพิจารณาการจ่ายเงิน ทดแทนของกองทุนเงินทดแทนตามความร้ายแรงของการประสบอันตราย(เนื่องจากการทำงาน) พบว่า มีจำนวนผู้มารับเงินทดแทนรวมทั้งสิ้น 12 คน รวมจ่ายทดแทนเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 261,280.80 บาท กองทุนประกันสังคม จังหวัดมุกดาหารมีผู้ประกันตนทั้งสิ้น จำนวน 34,328 คน แยกเป็น ผู้ประกันตนตามมาตรา 33 จำนวน 13,788 คน ผู้ประกันตนตามมาตรา 39 จำนวน 2,690 คน และผู้ประกันตนมาตรา 40 จำนวน 17,850 คน มีผู้มาขอรับประโยชน์ทดแทน จำนวน 25,689,390.57 บาท โดยเป็นการจ่าย ประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตรมากที่สุดเป็นเงิน จำนวน 6,594,046.50 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.67 รองลงมาคือจ่ายประโยชน์ทดแทนกรณีสงเคราะห์บุตร จำนวน 6,010,250 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.39 กรณีว่างงานจำนวน 5,620,392 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.88 ตามลำดับ

4.3 บริบทพื้นที่ศึกษารายอำเภอ โดย พื้นที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบ ด้วย 3 อำเภอ ใน จ.มุกดาหาร ที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.ห้วยใหญ่ ดังนี้

4.3.1 อ.เมือง จ.มุกดาหาร

บริบทพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร

1.ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเมืองมุกดาหารมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอดงหลวง อำเภอธาตุพนม (จังหวัดนครพนม) และอำเภอห้วยใหญ่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงสะหวันนะเขต (ประเทศลาว)

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอดอนตาลและอำเภอนิคมน้ำอ้อย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอหนองสูงและอำเภอคำชะอี

2.การแบ่งเขตการปกครอง

2.1 การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอเมืองมุกดาหารแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 13 ตำบล 149 หมู่บ้าน ได้แก่

1.มุกดาหาร	6 หมู่บ้าน
2.ศรีบุญเรือง	-
3.บ้านโคก	13หมู่บ้าน
4.บางทรายใหญ่	13 หมู่บ้าน
5.โพนทราย	15 หมู่บ้าน
6.ฝั่งแดด	13 หมู่บ้าน
7.นาโสก	16 หมู่บ้าน

8.นาสีนวน	10 หมู่บ้าน
9.คำป่าหลาย	17 หมู่บ้าน
10.คำอาฮวน	16 หมู่บ้าน
11.ดงเย็น	14 หมู่บ้าน
12.ดงมอน	10 หมู่บ้าน
13.กุดแซ่	6 หมู่บ้าน

4.3.2 อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

บริบทพื้นที่

อำเภอดอนตาลมีความเป็นมาคือ เดิมมีฐานะเป็นตำบลขึ้นกับอำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม ต่อมายกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ เมื่อ พ.ศ.2506 และได้มีพระราชกฤษฎีกาตั้งเป็นอำเภอ เมื่อ พ.ศ.2517 ต่อมา พ.ศ.2525 ได้มี พรบ.จัดตั้งจังหวัดมุกดาหาร อำเภอดอนตาลจึงเป็นอำเภอหนึ่งที่ขึ้นกับจังหวัดมุกดาหาร ลักษณะประชากรของชาวอำเภอดอนตาล ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายจากเผ่ากะเลิงและเผ่าภูไท ซึ่งเป็น 1 ใน 8 เผ่าพื้นเมืองของจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในตระกูลเดียวกันกับมอญ เขมร ภาษาที่ใช้คล้ายภาษาข่า ภาษาโซ่ อยู่ในกลุ่มภาษาออสโตรเอเชียติก ในอดีตเป็นพื้นที่แผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ มีพื้นที่สีแดงของแนวร่วมคอมมิวนิสต์หลายหมู่บ้าน และเป็นอำเภอแรกที่มีผู้ร่วมขบวนการออกมาบดตัวกับทางราชการ

อำเภอดอนตาลตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองมุกดาหาร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงสะหวันนะเขต (ประเทศลาว)

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอชนุมาน (จังหวัดอำนาจเจริญ) และอำเภอเลิงนกทา (จังหวัดยโสธร)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอนิคมน้ำสวายและอำเภอเมืองมุกดาหาร

อำเภอดอนตาลมีพื้นที่ 510.92 ตร.กม.หรือประมาณ 31,500 ไร่ มีประชากร 43,609 คน คิดเป็นความหนาแน่น 85.35 คน/ตร.กม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้าน กสิกรรมเกษตรกรรม การทำนา ทำไร่ ฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่ทำเกษตรปลูกพืชไร่ล้มลุก เช่น อ้อย-มันสำปะหลัง

อำเภอดอนตาลแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 7 ตำบล 63 หมู่บ้าน ได้แก่

- 1.ดอนตาล (Don Tan) 12 หมู่บ้าน
- 2.โพธิ์ไทร (Pho Sai) 7 หมู่บ้าน
- 3.ป่าไร่ (Pa Rai) 11 หมู่บ้าน
- 4.เหล่าหมี (Lao Mi) 10 หมู่บ้าน
- 5.บ้านบาก (Ban Bak) 7 หมู่บ้าน
- 6.นาสะเม้ง (Na Sameng) 9 หมู่บ้าน
- 7.บ้านแก้ง (Ban Kaeng) 7 หมู่บ้าน

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ทิศตะวันตกมีเทือกเขา มีลักษณะเป็นป่าไม้ บางแห่งเป็นป่าทึบ ส่วนทิศ ตะวันออกเป็นที่ราบสลับป่าไม้ และมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวตรงข้ามกับเมืองไชยภูทอง แขวงสะหวันนะเขต มีพื้นที่ราบร้อยละ 20 ของพื้นที่ ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับการทำเกษตรกรรม มีช่องทางข้ามแดนธรรมชาติ (ท่าเรือหมู่บ้าน) จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ 1.ท่าบ้านหนองหล่ม 2.ท่าบ้านโคก 3.ท่าบ้านโพธิ์ไทร 4.ท่าบ้านนาโพธิ์ 5.ท่าบ้านนาตาล 6.ท่าบ้านเวินชัย 7.ท่าวัดดอนตาล 8.ท่าบ้านนาห้วยกอก ในส่วนพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของอำเภอดอนตาลนั้นประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลดอนตาล และตำบลโพธิ์ไทร

แผนที่อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร แสดงการแบ่งอาณาเขตการปกครองรายตำบล

ตะวันออก-ตะวันตก (East –West Economics Corridor) ทำให้เกิดโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ มากมาย พื้นที่ อ.ห้วยใหญ่ นั้นมีพื้นที่ที่ถูกคัดเลือกให้อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดมุกดาหาร มีเพียง 4 ตำบลจากทั้งหมด 5 ตำบล คือ ต.ห้วยใหญ่ ต.โป่งขาม ต.บางทรายน้อย ต.ชะโนด

โดยในพื้นที่ของ อ.ห้วยใหญ่ถูกจัดให้เป็นพื้นที่ชุมชนรองรับการขยายตัวของอ.เมือง และถูกยกให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม/ธรรมชาติ อุตสาหกรรมแปรรูปและศูนย์กระจายสินค้า นอกจากนั้นยังพื้นที่สนับสนุนการเกษตร และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และพื้นที่เกษตรตลอดแนวแม่น้ำโขง และยังเป็นพื้นที่การเกษตรนอกชุมชนเมือง

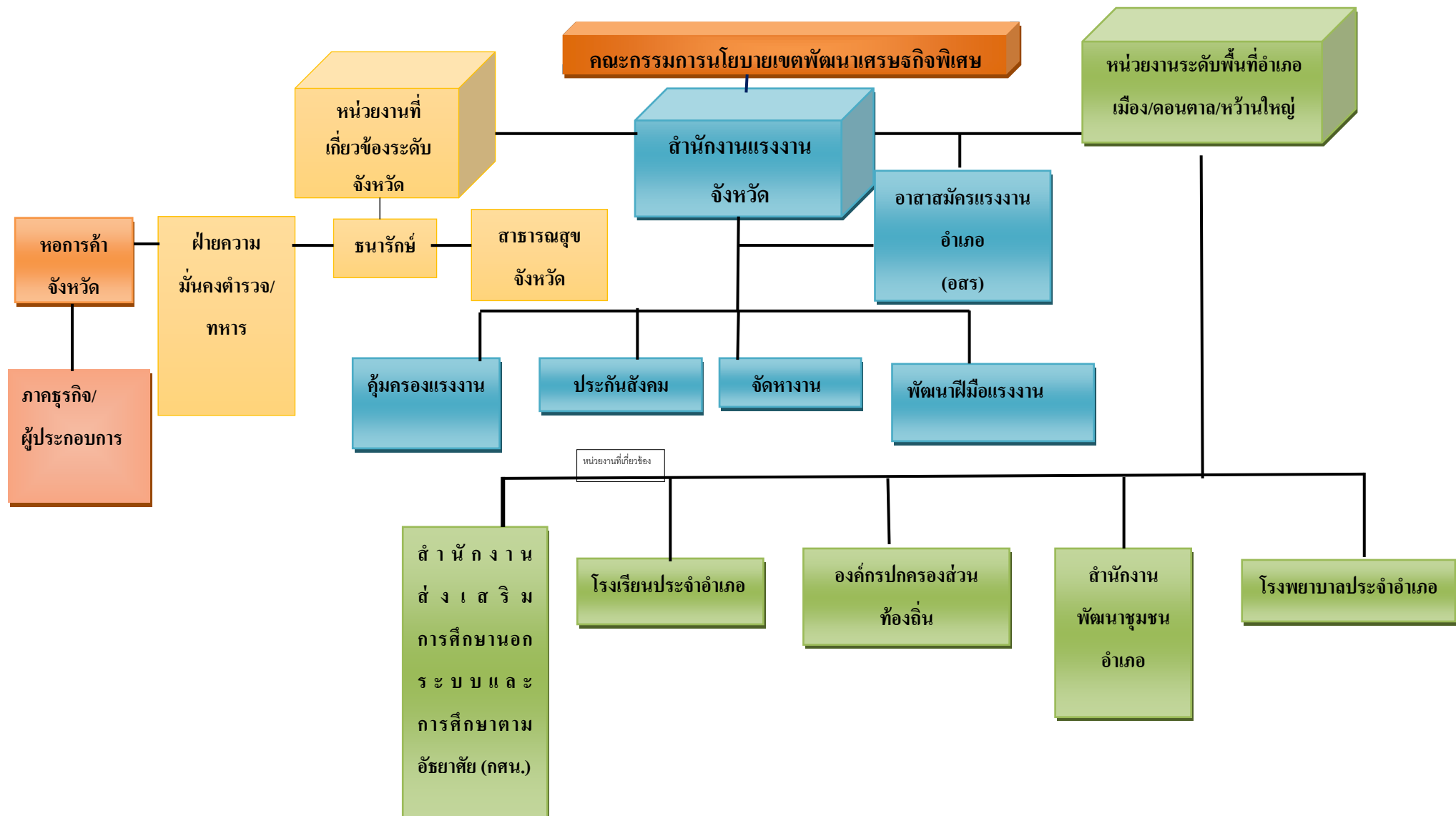
ดังนั้นจะพบว่าพื้นที่ชุมชนเมืองของ “อำเภอห้วยใหญ่ อำเภอเมือง อำเภอดอนตาล” ในอนาคตจะเกิดการขยายตัวและหนาแน่นขึ้นเนื่องจากถูกกำหนดให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งพื้นที่เติบโตจะอยู่ทางหลวงหมายเลข 212 และ 2034 จะเกิดการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น จึงมีการรองรับโดยการขยายถนนเพิ่มเติม และเพื่อรองรับระบบโลจิสติก จึงมีโครงการการสร้างทางรถไฟในอนาคตพาดผ่านจากจังหวัดร้อยเอ็ด เข้าสู่อำเภอนิคมน้ำอ้อย อำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอห้วยใหญ่เพื่อผ่านไปยังจังหวัดนครพนมซึ่งในส่วนนี้ถือเป็นจุดเด่นในพื้นที่ในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการลงทุนภาคส่วนต่างๆในอนาคต จากการทำโครงการรถไฟทางคู่สายใหม่ “บ้านไผ่-นครพนม” ก็จะมีส่วนเพิ่มโอกาสและแนวโน้มในการเติบโตและมีการขยายตัวของชุมชนเมืองมากขึ้น ทำให้พื้นที่ห้วยใหญ่ถูกจัดเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวจาก อ.เมืองมุกดาหาร อีกด้วย

4.4 การขับเคลื่อนกลไกนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร

ผลการศึกษา จากการลงพื้นที่ เวทีทบทวนบทบาทกลไกขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงาน (Stakeholder Analysis) ใน 3 อำเภอ ได้แก่ อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.ห้วยใหญ่ นั้นพบว่า มีรูปแบบการขับเคลื่อนกลไกและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ยึดโยงรูปแบบปฏิบัติเดียวกันทั้ง 3 อำเภอในเชิงรูปแบบ มากลไกลาง แต่ทว่าความแตกต่างนั้น จะอยู่ในเรื่องรายละเอียดที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ โดยที่ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์จากการทบทวนกลไกรายเวที และพบว่ามีรูปแบบกลางด้านกลไกในการขับเคลื่อนแรงงานและการ

พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดมุกดาหารนั้นจะดำเนินการพิจารณาโดยผ่านคณะกรรมการ กนพ. และมีคณะกรรมการในการขับเคลื่อนเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป โดยจะมีการตั้งคณะกรรมการจากภาคส่วนต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องในรายประเด็นนั้นๆ ตามวาระ ซึ่งในส่วนของหน่วยงานที่ขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดมุกดาหารทั้ง 3 อำเภอ คือ อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.ห้วยใหญ่ ประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ดังผังแสดงนี้

ผังแสดงกลไกนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจ พิเศษ จ.มุกดาหาร (พัฒนาโดย ผู้วิจัย)

1) คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ) ซึ่งเป็นคณะกรรมการกลางที่ดูแลเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศ มอบนโยบายมาให้หน่วยงานในระดับจังหวัดเพื่อมาขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษต่อไป คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (ชื่อย่อ: กนพ.) โดยคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2557 ตาม คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 72/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ลงวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2557 เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศตามนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยใช้ประโยชน์จากเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียนและข้อตกลงการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน

อำนาจหน้าที่ของ กนพ. มีดังต่อไปนี้

1.พิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอร่างหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งและดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตลอดจนร่างแผนแม่บท แผนงานหรือโครงการและแผนปฏิบัติการต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติเพื่อพิจารณาอนุมัติ

2.กำหนดแนวทางให้หน่วยงานถือปฏิบัติเพื่อให้การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษรวมทั้งการส่งเสริมการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียนหรือข้อตกลงภายใต้กรอบเศรษฐกิจอื่น หรือการค้าบริเวณพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปโดยเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3.กำกับดูแล ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บท ตลอดจนให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการตามแผนแม่บท แผนงานหรือโครงการหรือแผนปฏิบัติการ และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

4.แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานได้ตามความเหมาะสม

5.เชิญเจ้าหน้าที่ บุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาชี้แจง หรือเรียกเอกสารจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

6.ออกระเบียบ ประกาศ และคำสั่ง เพื่อปฏิบัติการตามคำสั่งนี้

7.เสนอแนะต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติเพื่อให้มีกฎระเบียบ หรือปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่จำเป็นต่อการจัดตั้งและดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

8.ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งนี้ หรือตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติมอบหมาย

2)สำนักงานแรงงานจังหวัด

แรงงานจังหวัดเป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดทำพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากแรงงานเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการลงทุนในกิจการต่างๆ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านแรงงานเพื่อพร้อมรับกับการเกิดขึ้นของเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยบทบาทหน้าที่หลักของแรงงานจังหวัดคือ กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลแผนการปฏิบัติราชการของหน่วยงานในความรับผิดชอบของส่วนราชการ สังกัดกระทรวงในเขตพื้นที่จังหวัด ดำเนินการเกี่ยวกับงานยุทธศาสตร์ งานนโยบายและแผน การเป็นศูนย์สารสนเทศด้านแรงงานในเขตพื้นที่จังหวัด คอยประสานและดำเนินโครงการพิเศษด้านแรงงานในเขตพื้นที่จังหวัด ดูแลงานประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านแรงงาน ดำเนินเกี่ยวกับการพัฒนาระบบรายได้ และอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ รวมถึงการปฏิบัติงานร่วมหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันสำนักงานแรงงานจังหวัดกำลังดำเนินการตามนโยบายการปฏิรูปแรงงาน 8 วาระ อีกทั้งยังมีงานด้านอื่นๆ ได้แก่ ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานทั้งในและนอกระบบ ส่งเสริมการเตรียมตัวของนักเรียน นักศึกษาในการเตรียมตัวเข้าสู่ตลาดแรงงาน ป้องกันการค้ามนุษย์ ส่งเสริมสิทธิและพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ ส่งเสริมความปลอดภัยในอาชีวอนามัย (Safety Thailand)

3) สำนักงานจัดหางานจังหวัด

บทบาทหน้าที่ของจัดหางานจังหวัด คือ ปฏิบัติการและประสานงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมในเขตพื้นที่จังหวัด รายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่อกรมการจัดหางานและสำนักงานแรงงานจังหวัด บริการจัดหางานในประเทศ รับสมัครงาน บริการจัดหางานเคลื่อนที่ จัดงานนัดพบแรงงาน จัดหางานให้แก่ผู้ว่างงานตามระบบประกันสังคม บริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ บริการข้อมูล

และรับแจ้งการเดินทางแก่คนงานที่จะไปทำงาน ต่างประเทศ พิจารณาคำขออนุญาตพาลูกจ้างไปทำงาน หรือ ฝึกงานต่างประเทศ ควบคุมการทำงานของคนต่างด้าว พิจารณาออกใบอนุญาตทำงาน ต่อใบอนุญาตทำงาน จัดระบบแรงงานต่างด้าว พม่า ลาว และกัมพูชา เน้นแนะและส่งเสริมการประกอบอาชีพ ค้ำครองคนหางาน ป้องปรามและแก้ไขปัญหาการหลอกลวงคนหางาน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ สำนักงานจัดหางานได้จัดตั้งให้เป็น Smart job center “ศูนย์บริการจัดหางานเพื่อคนไทย” มีการให้บริการกลุ่มนายจ้างที่มาสมัครเป็นสมาชิกเพื่อมาหา ลูกจ้างให้ตรงตามความต้องการ และ ผู้ว่างงานสามารถค้นหางานที่ต้องการ มีการฝากประวัติ ออนไลน์ เพื่อ สื่อสารกันโดยตรงเพื่อรองรับตลาดแรงงานที่จะเปิดพร้อมกับการเกิดขึ้นของเขตเศรษฐกิจพิเศษในอนาคต ซึ่ง หากนายจ้างได้มีการประสานมาเพื่อขอแรงงานจัดหางานจังหวัดก็จะจัดหาและส่งคนให้กับนายจ้างตาม คุณสมบัติที่ต้องการ นอกจากนี้สำนักงานจัดหางานจังหวัดยังพยายามส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและคนพิการได้มี งานทำด้วย ในส่วนของผู้พิการตามกระทรวงแรงงาน หากมีลูกจ้าง 100 คน จะต้องจ้างผู้พิการที่สามารถ ทำงานได้ 1 คนหากไม่มีการจ้างจะต้องส่งเงินสมทบเข้าร่วมกองทุน และหากมีการจ้างผู้สูงอายุจะมีการ ลดหย่อนภาษีให้

ปัญหาที่พบคือผู้ที่ต้องการทำงานมีทักษะที่ไม่ตรงตามผู้จ้างงาน จึงต้องมีการพัฒนาฝีมือแรงงานอีก กลุ่มที่มีการมาขึ้นทะเบียนมากคือกลุ่มผู้จบการศึกษาปริญญาตรี ส่วนสายอาชีวะ มีความต้องการจากผู้ประกอบการมากกว่า จำนวนผู้ว่างงานที่มากคือกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีทางด้านสังคมศาสตร์

4) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดมุกดาหาร

สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดมีบทบาทหน้าที่คือ ปฏิบัติการและประสานงานที่อยู่ ในอำนาจหน้าที่ของกรมในเขตพื้นที่จังหวัด พร้อมกับรายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงานและ โครงการต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และสำนักงานแรงงานจังหวัด ให้ความคุ้มครองดูแลแรงงาน ทั้งในและนอกระบบ ควบคุม ดูแลการใช้แรงงานหญิง และเด็ก ส่งเสริมและพัฒนาระบบความปลอดภัย และ อาชีวอนามัยในการทำงาน ส่งเสริมและจัดให้มีการจัดสวัสดิการแรงงาน แก้ไขความขัดแย้งและข้อพิพาทแรง

งาน ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์และแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ในส่วนของการเตรียมพร้อมเพื่อเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นทางสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้เปิดศูนย์รับแจ้งจากแรงงาน ซึ่งทางสำนักงานจะให้ความคุ้มครองในเรื่องสวัสดิภาพต่อแรงงานโดยไม่เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะในส่วนของการค้ามนุษย์ และละเมิดสิทธิแรงงาน เช่น การยัดเอกสารสำคัญ การเบี้ยวค่าแรง เป็นต้น

5) สำนักงานประกันสังคม

สำนักงานประกันสังคมจังหวัดมีบทบาทหน้าที่ในการให้หลักประกันสังคมแก่ลูกจ้าง/ผู้ประกันตนที่ประสบอันตราย เจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรือตายอันมิใช่จากการทำงาน รวมทั้งคลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ขราภาพ และว่างงานตามกฎหมายประกันสังคม ให้หลักประกันสังคมแก่ลูกจ้างที่ประสบอันตราย เจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรือตายเนื่องจากการทำงานตามกฎหมายเงินทดแทน ให้หลักประกันความมั่นคงแก่แรงงานนอกระบบให้มีหลักประกันความมั่นคงในชีวิตด้วยการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๔๐ จัดเก็บเงินสมทบ จ่ายเงินทดแทนและประโยชน์ทดแทนตามกฎหมายเงินทดแทนและกฎหมายประกันสังคม จัดบริการทางการแพทย์แก่ลูกจ้าง/ผู้ประกันตน รวมถึงเผยแพร่ความรู้ ข่าวสาร งานประกันสังคมให้แก่นายจ้าง ลูกจ้าง/ผู้ประกันตน และประชาชนทั่วไปได้รับทราบ ซึ่งในส่วนในการรองรับการเกิดขึ้นของเขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ทางสำนักงานประกันสังคมจังหวัดจะคอยอำนวยความสะดวกให้กับทั้งนายจ้างและลูกจ้างเพื่อให้เข้ามาสู่ระบบประกันสังคม ทั้งยังคอยตรวจสอบและเชิญชวนให้แรงงานที่ยังอยู่นอกระบบให้เข้ามาประกันตนมากขึ้น

6) ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน

บทบาทหน้าที่ของพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดคือ ดำเนินการฝึกอบรมฝีมือแรงงานเพื่อพัฒนาฝีมือและศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการ ดำเนินการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานและการแข่งขันฝีมือแรงงานในระดับจังหวัด ประสานการสร้างเครือข่ายการพัฒนาฝีมือและศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการ รวมทั้งบริการด้านกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานในระดับจังหวัด ส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

ฝีมือและศักยภาพแรงงานว่าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาฝีมือแรงงานและประสานงานการฝึกอาชีพจังหวัด

เพื่อรองรับการเกิดขึ้นของเขตเศรษฐกิจพิเศษและการเติบโตของตลาดแรงงาน ทางพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดได้เตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานและมีการยกระดับให้มีฝีมือมากขึ้น และมีการฝึกอาชีพเสริม โดยการประสานจาก อาสาสมัครด้านแรงงานประสานจากพื้นที่เพื่อบอกความต้องการ นอกจากนั้นยังมีการ ส่งเสริมงานภาคบริการ โดยมีการอบรมจากวิทยากรที่สำนักงานเชิญมา มีการทำข้อมูลเพื่อวางแผน การพัฒนาฝีมือแรงงาน 3 ด้าน อุตสาหกรรมการผลิตด้านการเกษตร การท่องเที่ยว โลจิสติกส์ โดยมีแผนพัฒนาฝีมือแรงงานไว้แล้วเพื่อเสนอคณะกรรมการต่อไป และในส่วนของอาชีพอิสระจะมีการมุ่งเน้นด้านช่าง ไฟฟ้า ช่างประเภทต่างๆ ต้องมีการประเมินเพื่อผ่านทักษะ และจะมีใบรับรองมาตรฐานการทำงาน ส่วนด้านเทคนิคช่างชั้นสูงจะมีการส่งไปประเมินฝึกอบรมไปที่ ส่วนภูมิภาค อยู่ในจ.ขอนแก่น เช่นอุตสาหกรรมยานยนต์ มีสถาบันการศึกษาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อออกแบบแผนร่วมกัน

7) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด มีบทบาทหน้าที่หลัก คือ ศึกษา วิเคราะห์ และรายงานสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อกำหนดนโยบายระดับจังหวัดรวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข ประสานการจัดทำแผนงาน โครงการและกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของจังหวัดให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวง ส่งเสริมและประสานการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมต่างๆตามภารกิจและเป้าหมายของ หน่วยงานในกระทรวง สนับสนุน และประสานการดำเนินงานกับองค์กรเครือข่ายในจังหวัดทั้งภาครัฐและ เอกชน ส่งเสริม ประสานงาน ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมรวมทั้งส่งต่อหน่วยงาน อื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นศูนย์ข้อมูลด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในระดับจังหวัด เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม และ ความมั่นคงของมนุษย์

ในส่วนที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยหน้าที่หลักนั้นจะทำหน้าที่คอยดูแลด้านสวัสดิภาพและสิทธิประโยชน์ของแรงงาน โดยเฉพาะการให้ความคุ้มครองกับแรงงานที่ถูกกระทำ การบังคับใช้แรงงาน รวมถึงการค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบ นอกจากนี้ยังส่งเสริมการจ้างงานของผู้สูงอายุและผู้พิการ

8) สำนักงานธรรมาภิบาล

มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ ดำเนินการเกี่ยวกับการปกครอง การดูแล การบำรุงรักษา และการพัฒนาศักยภาพที่ราชพัสดุ ดำเนินการเกี่ยวกับการใช้ที่ราชพัสดุ รวมทั้งการจัดหาประโยชน์และทำนิติกรรมที่เกี่ยวข้องกับที่ราชพัสดุ ดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินราคาอสังหาริมทรัพย์และทรัพย์สินอื่นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการและประสานงานเกี่ยวกับเงินคงคลังและเงินตรา ที่เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

ในปัจจุบันจังหวัดมุกดาหารได้จัดสรรที่ดิน จำนวน 1,084 ไร่เศษ ในท้องที่บ้านพรานอัน ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหารเป็นพื้นที่แปลงใหญ่เพื่อใช้ในการสร้างเป็นนิคมอุตสาหกรรม เพื่อรองรับการลงทุนภาคอุตสาหกรรม และแก้ปัญหาราคาที่ดินแพง โดยให้เอกชนได้มีโอกาสลงทุนในพื้นที่ได้ เข้าในราคาถูกเพื่อการลงทุน ด้านอุตสาหกรรม หรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้จัดทำให้เป็น ที่ราชพัสดุ และในปัจจุบันกรมธรรมาภิบาลได้ทำการออกโฉนดบนพื้นที่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ทั้งนี้ในส่วนของพื้นที่อำเภอ ดอนตาลยังไม่ได้มีการกำหนดพื้นที่ลงทุน หรือพื้นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรม เนื่องจากยังรอการขยายตัวของเขตเศรษฐกิจจากอำเภอเมือง

9) โรงพยาบาล

ในส่วนของโรงพยาบาลในแต่ละอำเภอ นอกจากจะทำหน้าที่รักษาคนป่วยทั่วไปแล้ว ยังมีการเตรียมพร้อมสำหรับการดูแลผู้ป่วยที่เป็นแรงงาน โดยเฉพาะการรักษาผู้ป่วยที่เป็นแรงงานข้ามชาติซึ่งจะเข้ามา พร้อมกับการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีศูนย์ประสานงานเพื่อให้บริการที่เป็นมิตรกับต่างชาติ Friendly Service และมีทะเบียนผู้ป่วยต่างชาติ โดยเฉพาะที่เป็น แรงงาน ลาว พม่า เพื่อเป็นข้อมูล ในส่วน

ของศูนย์ จะมีผู้ป่วยต่างชาติ จะมีการอำนวยความสะดวกด้านภาษา และมีการประสานงาน ด้านทูตและมีล่าม ในการอำนวยความสะดวก ในด้านการทำงานเชิงรุกทางโรงพยาบาลและสาธารณสุขได้มีการลงพื้นที่ สุ่ม ตรวจโรค ตามสถานประกอบการด้านบันเทิง ในการตรวจหา เชื้อ HIV นอกจากนั้นยังมีการรักษาและมีการส่งต่อผู้ป่วยในกรณีเคสหนักในการส่งต่อจะมีโรคที่เฝ้าระวังและส่งต่อเช่น มาลาเลีย นอกนั้นจะมีเรื่องไข้ทั่วไป และ การทำคลอด ในปัจจุบันนี้ไม่ค่อยมีเนื่องจากมีการปิดช่องทางข้ามธรรมชาติ (ท่าเรือหมู่บ้าน) ชั่วคราว

10) พัฒนาชุมชนอำเภอ

บทบาทหน้าที่ของพัฒนาชุมชนอำเภอคือ บริหารงานพัฒนาชุมชนและการบริหารการพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องในอำเภอให้เป็นไปตามนโยบาย การสนับสนุนช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำในการส่งเสริมศักยภาพ ของผู้นำชุมชน องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนในการบริหารจัดการชุมชน ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้านทั้งในด้านวิชาการและการปฏิบัติงาน จัดทำศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชุมชนระดับอำเภอจัดเก็บและหรือประสานการจัดเก็บข้อมูล เพื่อการพัฒนาชุมชนรวบรวมและทำแผนงาน/โครงการของอำเภอในส่วนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้คำปรึกษา แนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและให้บริการองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนในการบริหารและ ดำเนินงานเกี่ยวกับ ระบบข้อมูลและแผนงาน/โครงการ

11) ฝ่ายความมั่นคง

ในด้านของการดูแลความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในจะเป็นหน้าที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ตำรวจ ทหาร โดยหน้าที่หลักคือการป้องปรามเหตุ ตรวจสอบตราความเรียบร้อย และบังคับใช้กฎหมาย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแรงงาน ทางเจ้าหน้าที่จะมีการบูรณาการความร่วมมือกับฝ่ายปกครองออกตรวจ และหากพบการกระทำผิด เช่น แรงงานลักลอบผิดกฎหมายก็จะมีการผลักดันกลับประเทศต่อไป แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว แรงงานในอำเภอดอนตาลจะเป็นแรงงานภาคการเกษตร ซึ่งจะมีบ้างที่มีการผ่อนปรนให้แรงงานจากเพื่อนบ้าน ข้ามมาใช้แรงงานชั่วคราว

12) ฝ่ายปกครอง

ในส่วนของการปกครองประกอบด้วยนายอำเภอและปลัด คอยทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและประสานภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามแต่วาระ โดยเฉพาะในส่วนของการวางแผนทางการพัฒนาอำเภอตอนตาล ซึ่งในส่วนของนโยบายได้มีการผ่อนปรนให้ผู้ป่วยจากประเทศเพื่อนบ้านข้ามมารักษาตัวเป็นการชั่วคราวได้ มีการบูรณาการความร่วมมือจากฝ่ายปกครอง ทหาร และตำรวจ ในการตรวจตราความสงบเรียบร้อย ทั้งในเรื่องของการข้ามแดน รวมไปถึงปัญหาเสพติดด้วย

13) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ดูแลท้องถิ่นตามพื้นที่รับผิดชอบ เป็นหน่วยงานร่วมหนุนเสริมซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่ เกี่ยวข้องในเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ซึ่งมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พื้นที่ในการปกครองเกี่ยวข้องกับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ รวม 11 แห่ง ดังนี้ อ.เมือง ได้แก่

- 1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร 2) เทศบาลตำบลมุก 3) เทศบาลตำบลบางทรายใหญ่ 4) เทศบาลตำบลคำอาฮวน
- 5) เทศบาลตำบลนาสีนวน อ.ดอนตาล ได้แก่ 1) เทศบาลตำบลดอนตาล 2) เทศบาลตำบลดอนตาลผาสุก และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ไทร อ.ห้วยใหญ่ ได้แก่ 1) เทศบาลตำบลห้วยใหญ่ 2) เทศบาลตำบลชะโนด 3) องค์การบริหารส่วนตำบลบางทรายน้อย และ 4) องค์การบริหารส่วนตำบลปางฆามดงหมู

14) อาสาสมัครแรงงาน

บทบาทหน้าที่จะเป็นการเชื่อมประสานกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานรับทราบ รวมถึงการสะท้อนความต้องการจากพื้นที่ เช่น ความต้องการด้านอาชีพ มีการรวบรวมข้อมูลความต้องการด้านการฝึกอาชีพผ่านแบบสอบถาม คอยสอดส่องดูแลว่ามีแรงงานที่ถูกเอารัดเอาเปรียบหรือไม่ นอกจากนั้นยังมีการให้ข้อมูลผู้ที่ทำงานที่บ้าน เพื่อให้มีการลงพื้นที่ดูแล รูปแบบการทำงานคล้ายๆ อสม. ไม่มีวาระอายุในการทำงาน อยู่ที่ความสมัครใจในการทำงาน โดยมี อำเภอละ 1 คน ได้รับค่าตอบแทน เดือนละ 600 บาท จากแรงงานจังหวัด

15) หอการค้าจังหวัดมุกดาหาร

มีหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ของสมาชิกและประชาชน โดย หอการค้าจังหวัด เป็นสถาบันที่บุคคลหลายคนจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการค้า ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคบริการ ข้อมูลทางการเงิน การลงทุน การท่องเที่ยว หรือเศรษฐกิจ อันมิใช่หากกำไรหรือรายได้แบ่งปันกัน

โดยนอกจากการสะท้อนข้อมูลกลไกที่เกี่ยวข้องด้านแรงงาน ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร รวมทั้ง 15 ฝ่าย ในพื้นที่ ยังมีข้อมูลน่าสนใจที่สะท้อนข้อมูลเด่นในเชิงพื้นที่ ดังต่อไปนี้

โดยมีข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สะท้อนบทบาทการเคลื่อนกลไกแรงงานที่มีลักษณะเฉพาะตามพื้นที่ ศึกษาดังต่อไปนี้

4.4.1 ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สะท้อนการเคลื่อนกลไกแรงงาน อ.เมือง จ.มุกดาหาร

1.สถานีตำรวจเมืองมุกดาหาร

บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับแรงงานโดยมีสถานีตำรวจ 15 แห่ง และส่วนของด้านตรวจคนเข้าเมืองมีภารกิจสำคัญ มาตรการที่ 1 คือการป้องกันแรงงานที่เข้ามาแบบผิดกฎหมาย นอกจากนี้จะยังมีส่วนของตำรวจตระเวนชายแดนทำหน้าที่ดังกล่าว การทำงานในระดับจังหวัดริมฝั่งแม่น้ำโขง ได้แก่ จังหวัด นครพนมและอำนาจเจริญ ซึ่งเป็นรอยต่อเรียบแม่น้ำโขงมีการจัดระบบเวรยามในระยะทาง 12 กิโลเมตร

“เราเรียกว่าแนวป้องกันที่ติตริมโขงจะมี 12 สก. ร่วมกัน ตชด. ตม. ด้วย แล้ว 12 สก. นี้เชื่อมงานกันแบบระบบคณะกรรมการหรือว่าคุยกันแบบไหน? ในระบบ 12 สก. ด้านในก็จะมีการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด ในลักษณะเด่นของผมคือสก.ละ3ชั่วโมง คือมีการจัดระบบเวรยาม ซึ่งอย่างที่เรียนไปแล้วว่าจะมีอีก 3 สก. ด้านนอกซึ่งตรงนี้จะเรียก 12 กิโลเมตรซึ่งใน 12 กิโลเมตรนี้ก็จะแบ่งของมุกดาหาร นอกจากนั้นก็จะเป็นของนครพนมและอำนาจเจริญซึ่งตรงนี้จะป็นภารกิจหลักก่อน”

มาตรการที่ 2 การปราบปรามมีระบบบูรณาการกับแรงงานจังหวัดเน้นการออกตรวจตามโรงงานและแหล่งบริการต่างๆที่คาดการณ์ว่ามีผู้ใช้แรงงานที่ไม่ถูกต้องที่เข้ามาทำงานในสถานประกอบการกล่าวโดยสรุปคือมี 2 มาตรการหลักๆคือ การป้องกันปราบปรามตามแนวเขตซึ่งเป็นภารกิจหลักของ สภ. เมืองมุกดาหาร

“มาตรการที่สองจะเป็นเรื่องของการปราบปรามคือออกตรวจร่วมกับทางบูรณาการดูแลบัตรแรงงานที่ทางอำเภอและทางจังหวัดร่วมกัน ออกตรวจตามแหล่งโรงงานและการบริการต่างๆที่คาดการณ์ว่ามีผู้ใช้แรงงานไม่ถูกต้องเข้ามา”

2. ปลัดอำเภอเมือง

ภารกิจคล้ายกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเนื่องจากอยู่ในสถานะหน่วยของความมั่นคงแต่ภารกิจที่เกี่ยวข้องกับแรงงานโดยตรงคือภารกิจที่ 1 การจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแรงงาน 3 สัญชาติ คือ ลาว กัมพูชา และเวียดนาม เริ่มจากการรับรายงานตัวและลงทะเบียนในแต่ละเขตอำเภอหลังจากนั้นทำการบันทึกข้อมูลไว้ในระบบเป็นสำนักทะเบียนอำเภอและประสานงานกับสำนักงานแรงงานจังหวัดซึ่งถือเป็นภารกิจด้านความมั่นคง

“ในฐานะฝ่ายความมั่นคงก็จะคล้ายๆกับตำรวจภารกิจก็จะคล้ายๆกันที่เกี่ยวข้องกับแรงงานโดยตรงคือเรื่องการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ จดทะเบียนในสำนักทะเบียนเขตอำเภอเขตต่างๆ รับรายงานตัวและจะทะเบียนแล้วบันทึกไว้ในระบบข้อมูลเป็นสำนักทะเบียนอำเภอแล้วจะประสานงานกับกรมแรงงาน ถ้ามีแรงงานต่างด้าวเข้ามานายจ้างต้องพามาลงทะเบียนที่สำนักทะเบียนอำเภอก่อน เพราะส่วนนี้จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขกฎหมาย ดังนั้นนายจ้างจะต้องพามาลงทะเบียนให้ถูกต้อง”

นอกจากนี้ยังมี ภารกิจที่ 2 ซึ่งเกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคมของสถานประกอบการและสถานบริการต่างๆ เพื่อป้องกันแรงงานผิดกฎหมายที่ลักลอบเข้ามาทำงานในระบบการทำงานของฝ่ายความมั่นคงอำเภอคือ การรับนโยบายจากส่วนกลางที่ค่อนข้างเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายส่วนงานในพื้นที่จะเป็นงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆเช่น ทหาร ตำรวจ ตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งจากการทำงานที่ผ่านมา ยังไม่มีการทำผิดกฎหมายในสถานประกอบการเพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ด้วย

“อีกภารกิจหนึ่งก็จะเกี่ยวกับเรื่องการจัดระเบียบสังคม ที่เป็นสถานประกอบการและสถานบริการต่างๆ เพื่อป้องกันแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ลักลอบเข้ามาเมืองมา ซึ่งหน้าที่เราคือการออกตรวจร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งระบบการทำงานของเรานั้นนโยบายจากส่วนกลางค่อนข้างเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย โดยการทำงานก็จะทำงานร่วมกับหลายหน่วยงานทั้งฝ่ายทหาร ตำรวจ รักษาดินแดน จากที่ตรวจสอบมา ยังไม่มีการกระทำที่ผิดกฎหมาย ตัวอย่างสถานบริการเช่น ตะวันแดง ลานเปียร์สด ร้านอาหาร(บางร้าน) งานเราก็จะมีทั้งด้านการปราบปราม ป้องกันการค้ามนุษย์ การจัดระเบียบสังคม”

ภารกิจสุดท้ายของหน่วยงานคือ ภารกิจที่ 3 การออกบัตรข้ามแดนชั่วคราว ซึ่งบัตรชั่วคราวนี้ระยะเวลาในการจดทะเบียนได้ 3 วัน ซึ่งเป็นการบริการสำหรับบุคคลทั่วไป กรณีคนที่ขึ้นทะเบียนมีฐานทะเบียนบ้านในเขตจังหวัดมุกดาหาร จะใช้เอกสารเล่มสีเขียวคล้ายพาสปอร์ต ส่วนของการทำงานร่วมกับทหาร ตำรวจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากจะใช้รูปแบบการทำงานแบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานแล้วยังใช้รูปแบบความสัมพันธ์ส่วนตัว มีการติดต่อผ่านเฟสบุ๊กและไลน์

“อีกเรื่องคือเรื่องการออกบัตรข้ามแดนชั่วคราว ซึ่งบัตรชั่วคราวนี้ระยะเวลาในการจดทะเบียนจะใช้ได้ใน 3 วัน ถ้าเป็นแบบทั่วไป 3 วันคือจะทำได้ทั้งหมด แต่ถ้าเป็นเล่มสีเขียวต้องเป็นคนในพื้นที่คือคนในจังหวัดมุกดาหารเท่านั้นที่จะขอทำได้ ซึ่งคำว่าคนมุกดาหารนี้จะดูจากการขึ้นทะเบียนบ้านเท่านั้น ถ้าคนมาทำงานที่นี่ไม่ได้ย้ายสำเนาทะเบียนบ้านก็ทำได้ชั่วคราวเท่านั้น หรืออีกวิธีการคือการใช้พาสปอร์ตในการข้ามก็ได้”

3.นิติกร (ผู้ช่วยราชการทหาร)

ภารกิจและบทบาทหลักของการทำงานในพื้นที่ทหาร มีอยู่ 2 หน่วย หน่วยแรกคือ กองมน. ภารกิจหลักคือดูแลเรื่องฝ่ายความมั่นคงทุกด้าน ด้านแรงงาน ด้านการกระทำผิดต่างๆ ด้านการค้าอาวุธสงคราม และด้านการค้าผิดกฎหมายในรูปแบบอื่นๆ โดยมีหลักการสำคัญคือเป็นหน่วยประสานงานเกี่ยวกับความมั่นคงในพื้นที่ เช่น ตำรวจ ฝ่ายปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ ในเขตจังหวัดมุกดาหาร

“ขอแนะนำทหารในพื้นที่ ปัจจุบันงานในพื้นที่เรามีเขตทหารอยู่ 2 หน่วย หน่วยแรกคือกรม.จากฝ่าย มุกดาหาร หน่วยที่สองคือกองกำลังรักษาความสงบเรียบร้อย(กกร.) ภารกิจ กรม.จะดูแลเรื่องของฝ่าย ความมั่นคงทั้งหมดทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านแรงงาน ด้านการกระทำความผิดต่างๆ การค้าอาวุธสงคราม ด้านการค้าของผิดกฎหมายในรูปแบบอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชาได้มอบหมาย บทบาทและหน้าที่ของ กอ รรม.หลักการคือเป็นหน่วยประสานเกี่ยวกับความมั่นคงในพื้นที่ ประสานตำรวจ ประสานฝ่ายปกครอง ประสาน อบต.และหน่วยงานอื่นๆในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร”

หน่วยงานที่สองคือ หน่วยงานด้านกองกำลัง มีหน้าที่ในการปฏิบัติการซึ่งจะมีหน่วยงานย่อยอีก 3 หน่วยงาน แบ่งออกเป็นโซนออกเป็นสองอำเภอ คืออำเภอเมืองรวมกับอำเภอดอนตาลและส่วนของอำเภอ นิคมคำสร้อยรวมกับอำเภอหนองสูงและอำเภอดงหลวงกับอำเภอดงหลวงใหญ่โดยเป็นชุดปฏิบัติการ ก็จะมี หน่วยงานอยู่ 3 หน่วย 3 พื้นที่ แบ่งเป็นโซน โซนละสองอำเภอ แผนปฏิบัติการในพื้นที่มุกดาหารช่วงปี 2559-2560 เน้นเรื่องแรงงานมีการประชุมทุกวันที่ 15 ของเดือน เป็นเรื่องสรุปภาพเรื่องของสถานการณ์ แรงงานต่างด้าว

“ส่วนด้านของกองกำลังจะเป็นบทบาทในการปฏิบัติการ ก็จะมีหน่วยงานอยู่ 3 หน่วย 3 พื้นที่ แบ่งโซน ออกเป็น 2 อำเภอ อย่างเช่นอำเภอเมืองจะรวมกับดอนตาล ส่วนของอำเภอนิคมคำสร้อยรวมกับหนองสูง ดงหลวงรวมกับดงหลวงใหญ่ โดยเป็นชุดปฏิบัติการเพราะฉะนั้นก็จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือถ้า กรม.จะ เป็นส่วนประสาน ถ้าเป็นเรื่องการใช้กำลังจะเป็นส่วนของกองกำลัง เวลาปฏิบัติการเราจะเป็นผู้ประสาน เป็นหน่วยงานในพื้นที่ ช่วงนี้เป็นช่วงที่เน้นเรื่องแรงงาน ของแรงงานจะเป็นทุกวันที่ 15 ของเดือน เป็น เรื่องเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว ซึ่งวันที่ 15 ของทุกเดือนจะเป็นบทสรุปภาพรวม แต่ถ้าเป็นการประชุมจะ ประชุมทุกวันจันทร์และวันพุธเป็นการประชุมกับกองกำลัง เน้นแรงงานที่ จ.มุกดาหาร”

4.ธรรมาภิบาลพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

บทบาทหน้าที่คือ เรื่องการดูแลทรัพย์สินของรัฐโดยเฉพาะเรื่องที่ดินที่มีการจัดโซนของธรรมาภิบาลในการ เปิดให้สัมปทาน

“ส่วนนี้ที่สำคัญเพราะเราจะไปขอพื้นที่มาเพื่อวิเคราะห์ คือเวทีนี้เป็นเวทีเปิดซึ่งเป็นการเข้ามาเพื่อร่วมกัน ทบทวนกลไก เวทีต่อมาเราจะมาดูเรื่องของการใช้แรงงานว่ามีแรงงานเท่าไร ใช้ทักษะแบบไหน และ ประเภทกิจการ ซึ่งก็มีการเทียบเหมือนกันว่าพื้นที่บางพื้นที่มีลักษณะกายภาพแบบนี้จะมีการทำกิจการ แบบนี้จะใช้ได้จริงไหม ซึ่งตรงนี้เราจะไปเช็คข้อมูล ธนรักษก็แน่นอนหน้าที่ก็จะเป็นแบบนี้เรื่องของ ทรัพย์สินแผ่นดินซึ่งมีการร่วมกับหอการค้าด้วย”

5.เทศบาลตำบลบางไทรใหญ่

บทบาทหน้าที่ของเทศบาลที่เกี่ยวกับแรงงานคือร่วมกับฝ่ายความมั่นคงตรวจตราในพื้นที่เนื่องจาก ตำบลบางไทรใหญ่เป็นพื้นที่ริมโขงมีประเด็นสุมเสี่ยงเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวมากกว่าพื้นที่อื่น แต่ส่วนใหญ่ จะเป็นแรงงานภาคการเกษตรตามฤดูกาล ซึ่งมี 2 ฤดูกาลหลักคือ ช่วงปักดำและวงเก็บเกี่ยว ความสัมพันธ์ ระหว่างแรงงานที่มารับจ้างจากประเทศลาวกับนายจ้างที่เป็นคนไทยจะมีลักษณะความสัมพันธ์แบบ ญาติ พี่น้องมากกว่านายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งข้อดีของการใช้แรงงานข้ามชาติคือ แรงงานราคาถูกว่าวันละ 300 บาท ที่สำคัญคือ แรงงานในประเทศที่จะรับจ้างทำนาขาดแคลน แรงงานจากลาวไม่ค่อยมีปัญหาเหมือนกับ จ้างแรงงานคนไทย และทำงานเรียบร้อย นอกจากนี้ในระบบเกษตรเองยังมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานคน

“แรงงาน บทบาทที่เกี่ยวกับแรงงานร่วมตรวจตราถ้ามีทหาร ตำรวจเข้าไปในพื้นที่ ขอกำลังหรือ แรงงานสนับสนุนอะไรต่างๆก็ให้ความสนับสนุน เนื่องจากบางไทรใหญ่เป็นพื้นที่ริมโขง สุ่มเสี่ยงต่อแรงงาน ต่างด้าวเยอะ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็การใช้แรงงานอย่างเช่นทำนา มันก็ต้องจำเป็นต้องใช้แรงงานจาก ต่างประเทศ เพราะราคาต่ำ ตรงนี้เราก็ขออำนาจทางตำรวจ ผ่อนผันกัน ก็ให้เข้ามาทำได้ เช่นทำนา เกี่ยว ข้าว ประมาณวันละ 300 บาท ปัญหาไม่ค่อยมี ดูแลกันอย่างพอย่างน้อง ทางจังหวัดและอำเภอ ก็ประสานกันตามวาระ”

ในส่วนบทบาทของเทศบาลบางไทรใหญ่คือ การทำหนังสือแจ้งฝ่ายปกครองของทางจังหวัดและอำเภอ เพื่อขออำนาจให้มีการผ่อนปรน บริเวณจุดผ่อนปรนที่เป็นจุดผ่อนปรนทางธรรมชาติของแต่ละจุดในอำเภอ ซึ่งโดยปกติแล้ว 1 อำเภอ จะมีจุดผ่อนปรน 1 แห่ง นอกจากการเข้ามารับจ้างทำนาแล้วเมื่อ ปี 2556 มี

แรงงานเข้ามารับจ้างปลูग्มะเชื้อเทศ แต่ปัจจุบันไม่มีการทำเกษตรกรรมเนื่องจากโรงงานผลิตซอสมะเชื้อเทศไม่มีโควตาการรับซื้อ และประชาชนในพื้นที่เองคำนวณแล้วพบว่าไม่การปลูग्มะเชื้อเทศไม่ค่อยคุ้มค่า”

“การเข้ามาทำงานก็จะเป็นช่วงฤดู โดยมี 2 ฤดูคือเกี่ยวกับดำ คือแรงงานจำเป็นต้องใช้เพราะแรงงานไทยไม่ค่อยจะมี ไม่พอคนไทยไม่ค่อยรับจ้าง ตอนนี้ก็ยังีมีมา เมื่อก่อนมีการมารับจ้างปลูग्มะเชื้อเทศแต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว”

6.เทศบาลตำบลมุกดาหาร

บทบาทหลักของเทศบาลตำบลมุกดาหาร จะคล้ายคลึงกับเทศบาลอื่นๆ คือให้บริการประชาชนตามกฎหมาย นอกจากนี้เทศบาลจะให้บริการเกี่ยวกับการการจดทะเบียนพาณิชย์ แต่จะครอบคลุมขอบเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลมุกดาหารเท่านั้น

“อำนาจหน้าที่การดูแล การควบคุมในส่วนของเทศบาลตำบลมุกดาหารจะมีพื้นที่เทศบาลเมืองเทศบาลบางไทรใหญ่ โพนทราย จะไม่อยู่ในพื้นที่เขตชายแดน แต่ก็ได้มีเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งอำนาจหน้าที่ของเราจะให้บริการประชาชนตามกฎหมาย ซึ่งจะต้องอยู่ในพื้นที่การดูแลของเรา ในส่วนเกี่ยวกับเรื่องแรงงาน ทางเทศบาลจะมีในส่วนของการจดทะเบียนพาณิชย์ ควบคุมการจดทะเบียนในเขตพื้นที่ของเรา แล้วในส่วนของการอนุญาตควบคุมงานในเขตพื้นที่ ซึ่งก็จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งทางเทศบาลก็จะมีหลายภารกิจที่มีอำนาจในการสนับสนุน อาจจะไม่ใช่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงงานโดยตรง แต่จะมีการส่งเสริมประสานงานโดยตรง ถ้าในเรื่องการสร้างอาคารต่างๆจะอยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลแต่ละพื้นที่”

7.เทศบาลตำบลนาสินวน

บทบาทหน้าที่ของเทศบาลตำบลนาสินวน อ.เมือง จ.มุกดาหาร จะคล้ายกับเทศบาลอื่นๆ ที่เด่นชัดคือการทำเรื่องขอจุดผ่อนปรนในฤดูการทำนาเพื่อให้มีแรงงานในการทำนา แต่ปัจจุบันมีการใช้เครื่องทุ่นแรง เช่น รถปลูग्ข้าว และเกษตรกรเองมีการปรับตัวเพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าว จากการทำนาคำเป็นการทำนาหว่าน เนื่องจากสามารถลดระยะเวลาและต้นทุนการผลิตได้มากกว่า 1 ใน 3 เท่า แต่ผลผลิตลดลง เมื่อ

คำนวณความคุ้มค่าแล้ว ถือว่าการทำนาหว่านคุ้มค่ากว่า แต่เมื่อก้าวถึงความสัมพันธ์ของแรงงานและผู้จ้างงานคือความสัมพันธ์และการไปมาหาสู่แบบเครือข่ายจะเปลี่ยนไป

“จากเทศบาลตำบลนาสีนวน บทบาทหลักๆก็จะคล้ายๆ อปท. ส่วนมากจะเป็นตัวกลางเชื่อมการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระเบียบกฎหมายจากหน่วยงานราชการไปยังประชาชน ตามหมู่บ้านต่างๆให้รับรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อีกอย่างหนึ่งคือปัญหาเรื่องแรงงานต่างด้าวในช่วงที่มาตามฤดูกาล ปีที่แล้วของเราไม่เปิดจุดผ่อนปรน ช่วงนั้นจึงไม่มีแรงงานเข้ามาจึงลำบากมากขาดแรงงาน ปีนี้เปิดบ้างแต่เขาก็กังไม่มั่นใจแรงงานจึงไม่ค่อยมี ช่วงที่เปิดจุดผ่อนปรนจะมีการกำหนดระยะเวลาคือไปเข้ากลับเย็น เรื่องระบบนี้ชาวบ้านที่ไปจ้างหรือคนที่มาก็จะรู้กันว่าจะต้องทำอะไร ระบบแรงงานตอนนี้ก็ยังขาดเพราะเขาเองก็ไม่อยากเสี่ยงเพราะไม่มั่นใจในกฎหมายกลัวโดนจับ ในเรื่องวิธีการผลิตเราจะมองในเส้นกฎหมายอย่างเดียวก็ไม่ได้เพราะเป็นเรื่องของพี่น้องที่ข้ามไปมา”

8.พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร

เป็นหน่วยงานที่ขึ้นกับกระทรวงแรงงานสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ภารกิจของสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานก็จะมีภารกิจในเรื่องของการฝึกอบรมฝีมือแรงงานซึ่งให้คำจำกัดความของแรงงานไว้ 2 ลักษณะคือ แรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบ

“ แรงงานทั้งในระบบและนอกระบบ คำว่าในระบบคือแรงงานที่มีสังกัดอยู่ในสถานประกอบการ ส่วนแรงงานนอกระบบคือแรงงานที่ประกอบอาชีพอิสระ”

สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานมีหลักสูตรการฝึก 3 หลักสูตรใหญ่ๆ คือ หลักสูตรที่ 1.หลักสูตรการฝึกเตรียมเข้าทำงานให้กับแรงงานใหม่เพื่อให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการทำงานกลุ่มนี้จะเป็นแรงงานไร้ฝีมือหรืออาจจะไม่มีฝีมือยังไม่เพียงพอที่จะไปทำงาน การฝึกจะมีทั้งระยะยาวคือตั้งแต่ 2 เดือนขึ้นไป โดยจะฝึกในสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานเองส่วนใหญ่ เนื่องจากมีศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานมีโรงฝึกงาน ประกอบด้วยเครื่องมือและครุภัณฑ์ในการฝึกที่เพียงพอ และส่วนใหญ่จะเป็นการอบรมด้านช่าง เช่น ช่างยนต์ ช่างเชื่อม ช่างไฟฟ้า ช่างก่อสร้าง ช่างอุตสาหกรรมฝีมือ และช่างตัดเย็บ

หลักสูตรที่ 2 คือหลักสูตรการฝึกยกระดับฝีมือแรงงาน เป็นการฝึกให้กับแรงงานที่ทักษะอยู่แล้วเพื่อพัฒนาให้มีทักษะมากขึ้นเรียกว่า “ยกระดับฝีมือแรงงาน” ก็จะใช้หลักสูตรการฝึกที่ไม่ยาวคือตั้งแต่ 6 ชั่วโมงขึ้นไป ถึง 120 ชั่วโมง อันนี้ฝึกเพื่อเพิ่มฝีมือ

หลักสูตรที่ 3 คือหลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม ซึ่งหลักสูตรนี้จะฝึกให้กับแรงงานทั้งในและนอกระบบที่มีงานประจำอยู่แล้ว ให้มีฝีมือมากกว่าที่มีอยู่เพื่อไปประกอบอาชีพที่นอกเหนือจากอาชีพหลัก เช่น ชาวบ้านมีอาชีพเกษตรกรรมหลักฤดูเก็บเกี่ยวก็ว่างงาน ถ้าเขาต้องการที่จะมีทักษะด้านฝีมือหรือมีรายได้ก็สามารถมาขอเรียนกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้ เช่น การฝึกทำขนม ฝึกเย็บผ้า ฯลฯ เพื่อที่จะไปประกอบอาชีพนอกจากงานประจำได้

จากการให้ข้อมูลของตัวแทนจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน จ.มุกดาหาร ได้กล่าวถึง กฎหมายและ พรบ.ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาฝีมือแรงงานว่า

“นอกจากนั้นยังมีเรื่องของ พรบ. ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน อยู่ 2 ฉบับ คือพรบ. ส่งเสริม พ.ศ.2545 คือส่งเสริมให้สถานประกอบการพัฒนาพนักงานให้มีฝีมือสูงขึ้น ตัวนี้จะบังคับใช้กับสถานประกอบการที่มีพนักงานตั้งแต่ 100 คน ขึ้นไป โดยสิทธิประโยชน์ที่เขาได้เขาก็จะเอาไปลดหย่อนด้านภาษีในเรื่องของการฝึกอบรมเป็นค่าใช้จ่าย พรบ.ส่งเสริม พ.ศ. 2557 คือเป็นตัวที่เพิ่มขึ้นจาก พรบ. 2545 ตัวนี้จะมีผลบังคับใช้กับอาชีพที่เป็นภัยต่อสาธารณะ ตอนนี้ตัวกฎหมายใหญ่ได้กำหนดไว้แทบทุกอาชีพเพียงแต่ว่าตัวที่มีความจำเป็นเร่งด่วนก็จะมีประกาศใช้มาเรื่อยๆ สาขาแรกที่ประกาศใช้ตั้งแต่ปีที่แล้ว(เดือนตุลาคมที่แล้ว) ก็คือช่างไฟฟ้าภายในอาคารซึ่งตอนนี้ช่างที่ประกอบอาชีพด้านไฟฟ้าภายในอาคารจะต้องมีลายเซ็นหรือหนังสือรับรองความรู้ความสามารถถ้าไม่มีถือว่าผิดกฎหมายก็จะถูกปรับสูงสุด 5,000 บาท ส่วนผู้ว่าจ้างจะถูกปรับ 30,000 บาท เพราะฉะนั้นหน่วยงานเราก็มีหน้าที่รับรองความรู้ความสามารถให้กับช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ตอนนี้เราได้ร่วมกับทางการไฟฟ้า ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านไฟฟ้าโดยตรง เพราะว่าถ้าช่างไม่มีฝีมือแล้วไปต่อไฟเกิดเหตุต่างๆขึ้นหรือเป็นภัยต่อสาธารณะก็จะทำให้เกิดความเดือดร้อน เพราะฉะนั้นการไฟฟ้าก็ได้มีข้อตกลงกับเราคือว่า ถ้าช่างไฟฟ้าที่ไปต่อไฟฟ้าให้กับบ้านประชาชนเขาจะต้อง

ไปขอมิเตอร์ไฟฟ้า เพราะฉะนั้นการไฟฟ้า เจ้าของบ้าน จะต้องรับรองเพราะไม่เช่นนั้นการไฟฟ้าก็จะไม่จ่าย มิเตอร์ให้ เป็นต้น นี่ก็เป็นการกิจของเรา ช่วงที่จะไปขอลายเซ็นหรือขอการรับรอง ก็จะมีอยู่ 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกต้องไปทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานก่อนไม่ว่าจะจบอะไรมาก็ช่างต้องไปทดสอบมาตรฐาน ฝีมือแรงงานก่อน เสร็จแล้วต้องไปยื่นรับรองประสบการณ์ และสุดท้ายคือเข้าสัมภาษณ์เพื่อประเมินความ เป็นช่างที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในเรื่องของการรับรองให้ ซึ่งทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ดำเนินการโดยกรมพัฒนา ฝีมือแรงงานและมีสถาบัน มีสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานทุกจังหวัด รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐอื่นที่มีหนังสือขอ จดทะเบียนเป็นศูนย์ประเมินความรู้ความสามารถ ที่เป็นหน่วยงานภาครัฐก็สามารถเป็นหน่วยงานเข้ามา สนับสนุนได้”

ในขณะที่ การวัดมาตรฐานของฝีมือแรงงานด้านช่างไฟฟ้า สามารถนำไปปรับและวัดมาตรฐานค่าแรงได้ โดยถือเป็นสาขานำร่อง และในสาขาอื่นๆจะทำเช่นเดียวกัน

“โดยยื่นตรงนี้แล้วก็เรื่องของการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานด้านช่างก็จะมีกฎหมายที่รับรองว่า ผ่าน มาตรฐานระดับหนึ่งจะได้ค่าจ้างเท่าไรต่อวัน ซึ่งจะแตกต่างจากค่าจ้างขั้นต่ำของทางแรงงาน อย่าง แรงงานเขาจะมีค่าจ้างขั้นต่ำที่ 300 - 350 บาท ของเราจะได้ค่าแรงอย่างนั้น มันจะได้มาตรฐานตาม ฝีมือ เช่น ช่างในกลุ่มไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ ช่างแอร์ ฯลฯ ถ้าผ่านมาตรฐานกับหนึ่งจะได้ค่าจ้าง 400 ระดับสอง 500 ระดับสาม 600 เป็นต้น ก็จะเป็นกฎหมายที่ให้นายจ้างไปจ่ายค่าจ้างให้กับพนักงาน ถ้านายจ้างไม่จ่ายน่าจะมีผลแต่ยังไม่รุนแรง ส่วนตัวนายจ้างถ้าท่านจ่ายค่าจ้างตรงนี้ท่านสามารถไป ยื่นขอลดหย่อนหรือขอรับเงินสนับสนุนที่รัฐจะยกคืนให้ท่านได้ นี่ก็เป็นการกิจของพัฒนาฝีมือแรงงาน”

9.กรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารทั้งหมด มี 34 ชุมชน ในเขต 14 เทศบาลหลัก ลักษณะและการทำงานคือการบริหารงานรูปแบบกรรมการชุมชน ประสานกับหน่วยงานภาครัฐและระหว่างชุมชนกันเอง โดยแยกการทำงาน เช่น สาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร เน้นเรื่องโรคระบาด โนคติดต่อ การคุมกำเนิด การพัฒนาสังคมและความมั่นคงจังหวัดมุกดาหาร(พมจ.) เน้นด้านการสอดส่องดูแลการค้ามนุษย์ การข่มขู่

และการเอาวัดเอาเปรียบแรงงานในระบบและนอกระบบด้วยรูปแบบต่างๆ และเนื่องจากพื้นที่เกือบทุกชุมชนอยู่ติดริมฝั่งแม่น้ำโขง มีการตั้งเครือข่ายชาวประมง โดยเป็นกลุ่มเรือประมงหาปลาของชาวบ้าน จะทำหน้าที่ช่วยกันสอดส่องดูแลเรื่องยาเสพติด ทำหน้าที่สอดส่องดูแลแล้วแจ้งกรรมการชุมชน หากมีเหตุการณ์เกี่ยวกับยาเสพติด ทางกรรมการชุมชนจะแจ้งไปยังตำรวจอีกทางหนึ่ง

“จากทางชุมชน ประสานทุกหน่วยงานในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นแรงงานจังหวัด สสจ. พมจ. เทศบาลเมือง ตม เราจะเฝ้ารับนโยบายจากหน่วยงานดังกล่าว อย่างแรงงานจังหวัดเราก็ดูแลในด้านแรงงานว่าเข้ามาถูกต้องหรือไม่ ถูกบังคับข่มไหม อันนี้จะทำงานในรูปแบบกรรมการชุมชน ก็จะมีส่วนกลางชุมชน ที่มุกดาหารเรามี 34 ชุมชน ด้านสาธารณสุขจังหวัดด้านแรงงานเราจะเน้นเรื่องโรคติดต่อ ส่วนพมจ.เราจะเน้นด้านการค้ามนุษย์สอดส่องดูแลเรื่องการค้ามนุษย์ เทศบาลเมืองจะประสานงาน 34 ชุมชน ทุกด้านที่กล่าวมาจะดู 34 ชุมชน 14 เทศบาลเป็นหลัก ทำงานบ่งชี้ทั้งเรื่องยาเสพติด ฯลฯ อย่างตม. กับตำรวจภูธร เราก็จะมองข้าม มองไปอีกด้านว่าแรงงานเข้ามาถูกต้องไหม ถ้ามีเข้ามาเราจะมาสอดส่องดูว่ามียาเสพติดมาด้วยไหมถ้ามาทำงานไม่เป็นไร การสอดส่องดูแลตรงนี้เราก็มีเครือข่ายซึ่งเป็นเครือข่ายของชาวประมงเรือประมงหาปลาพื้นบ้าน ซึ่งเป็นเครือข่ายที่เราประสานงานกับชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านช่วยดูแล ซึ่งตรงนี้เป็นคนหาปลาแบบคร่าวเรือไม่มีเฒ่าแก่ ซึ่งทำงานร่วมกันหลายฝ่าย ฝ่ายความมั่นคงก็จะเป็นแหล่งข่าว ถ้ามีสถานการณ์อะไรก็จะส่งข่าวไปที่ตำรวจ ซึ่งเราทำงานร่วมกับทุกฝ่าย”

10. อาสาสมัครแรงงาน อ.เมือง จ.มุกดาหาร

อาสาสมัครแรงงาน เป็นตัวแทนของ แรงงานจังหวัด เนื่องจากในแต่ละอำเภอไม่มีเจ้าหน้าที่แรงงานประจำอำเภอ หน่วยงานที่ย่อยที่สุดของกระทรวงแรงงานคือแรงงานจังหวัดแต่ละจังหวัด ดังนั้น อาสาสมัครแรงงานจะมีประจำอำเภอ อำเภอละ 1 คน ได้รับค่าตอบแทนเดือนละ 600 บาท หน้าที่หลักคือการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผู้ใช้แรงงานที่ขึ้นทะเบียน ในกรณีของอำเภอเมืองซึ่งมีความหนาแน่นของประชากร และมีการลักลอบเข้ามาทำงานจะมีอาสาสมัครแรงงานเพิ่ม ตำบลละ 1 คนเพื่อช่วยสอดส่องดูแล แต่ไม่มีค่าตอบแทน

“จาก อสร. อำเภอเมือง บทบาทหน้าที่จะทำเรื่องการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องผู้ใช้แรงงานต่างด้าว ที่ขึ้นทะเบียน ส่วนมากช่วงนี้ก็จะเยอะมาดำนานา เราเข้าไปดูแล มีบัตรมาหรือป่าว ของอำเภอเมืองเราก็มี รายตำบล ตำบลละหนึ่งคน มีการสวดส่อง ส่งต่อผู้ใช้แรงงานที่ไม่ถูกต้องเดี๋ยวนี้นี้มีการลักลอบมาเยอะและ ปรับไปเยอะเหมือนกัน เสียค่าปรับกัน ช่วงนี้เราเข้มงวดปรับคนละ 4 แสนบาท ซึ่งตรงนี้เป็นมาตรการ บังคับใช้ แรงงานลักลอบก็ไม่กล้าเข้ามาคนจ้างก็ไม่กล้าจ้างเหมือนกัน”

11. สาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร

บทบาทของ สาธารณสุข จังหวัดมุกดาหาร คือ รับนโยบายจากกระทรวงสาธารณสุข กล่าวคือ ระบบการทำงานเหมือนกับทุกจังหวัดทั่วไปแต่สิ่ง สาธารณะสุข จ.มุกดาหารแตกต่างจากจังหวัดอื่นคือ การทำงานด้านการขึ้นทะเบียนแรงงานและการซื้อประกันสุขภาพ ซึ่งใน จ.มุกดาหาร มีการซื้อประกันสุขภาพรายปี ประมาณ 1,300 คน เป็นการซื้อประกันสุขภาพกับโรงพยาบาลโดยตรง ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายกำหนด โดยส่วนของแรงงานที่ซื้อประกันสุขภาพรายปีจะไม่มีปัญหา ส่วนที่เกิดปัญหาคือ กรณีที่เป็นคนลาวเข้ามาเพื่อรักษาและเตรียมค่าใช้จ่ายมาไม่ครบ โดยคิดเฉลี่ยประมาณ 1,500,000-2,000,000 บาทต่อปี และในส่วนนี้ ทางโรงพยาบาลจะต้องผู้แบกรับค่าใช้จ่าย

“จากสาธารณสุข ดูแลในเรื่องการรักษา ในจังหวัดมุกดาหารมีแรงงานที่ขึ้นทะเบียนและซื้อประกันสุขภาพประมาณ 1,300 ราย โดยตรงนี้แรงงานจะซื้อประกันกับทางโรงพยาบาลซึ่งตรงนี้เป็นไปตามที่ รัฐบาลกำหนดว่า แรงงานถูกกฎหมายต้องซื้อประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ซื้อที่โรงพยาบาลรัฐแล้วจะมี การระบุว่าคนคนนี้จะใช้ได้ทั้งโรงพยาบาลไหน คล้ายๆกับบัตรทอง ถ้าใช้ไม่ตรงกับที่ระบุก็ต้องเสียค่าใช้จ่าย เอง แต่โดยทั่วไปตามลักษณะของคนในถ้าไม่เจ็บป่วยมากเขาก็จะไม่มารับการรักษา ที่นี้ก็จะไม่เป็นปัญหา สำหรับโรงพยาบาลในกรณีที่ขึ้นทะเบียน จะมีปัญหาเฉพาะในกรณีที่เป็นคนลาวแต่ตั้งใจจะมารักษาจ่ายมา ไม่ครบ ส่วนนี้ทางโรงพยาบาลก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 1,500,000-2,000,000/ปี ในการที่จะ อนุเคราะห์ค่ารักษาในส่วนนี้ แต่นี่ถือว่าน้อยเพราะว่าจากการที่เขามารักษากับเราเพราะเราได้เป็นหลาย เท่าเวลาที่เขามารักษาที่ทางโรงพยาบาล ในขณะที่โรงพยาบาลจังหวัดอุบลฯเสียค่าอนุเคราะห์ประมาณ

20,000,000-25,000,000/ปี ซึ่งตรงนี้เรายังถือว่าทางโรงพยาบาลยังได้รับผลประโยชน์จากการที่คนต่างชาติเข้ามาทำการรักษาพยาบาลอยู่ ก็มีปัญหาบ้างแต่ถ้าเทียบกับสิ่งที่เราได้รับมันก็พอใกล้เคียงกันได้ การทำประกันอยู่ที่ไม่เกิน3,000บาท ซึ่งจะมีหลายประเภท แบ่งออกเป็นกลุ่ม 1,2,3 ก็จะมีผู้ติดตาม มีเด็กด้วยจึงจะมีค่าประกันที่ไม่เท่ากัน”

เนื่องจากระบบสาธารณสุขเป็นจรรยาบรรณทางการแพทย์ ดังนั้น จึงไม่มีการปฏิเสธการรักษาไม่ว่าผู้ป่วยจะเป็นคนเชื้อชาติหรือสัญชาติใด ดังนั้นส่วนของการสาธารณสุขจึงสำคัญ ทั้งในด้านงบประมาณและระบบการรักษาคนไข้ให้ดีที่สุด

“ลักษณะการบริการของเราจะเป็นการให้บริการแบบเป็นมิตร คือ ไม่ปฏิเสธการมารักษาแล้วก็เรียกเก็บตามมนุษยธรรม กรณีที่ไม่มีเงินเราก็จะพยายามเรียกเก็บให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ บางกรณีที่เป็นการรักษาที่ค่าใช้จ่ายสูงๆก็就会有การจ่ายค่ามัดจำก่อนที่จะก่อนที่จะนำสู่หลักประกัน”

รูปแบบอื่นของการบริการ กรณีของแรงงานข้ามชาติ เน้นเรื่องหารเฝ้าระวังในกรณีที่เป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ความปลอดภัยจากการทำงานในรูปแบบต่างๆ

“การทำงานไม่แตกต่างจากโรงพยาบาลอื่นๆมากเพราะบางที่ถ้าได้รับการรักษาจากทางท้องถิ่นในการที่จะออกตรวจ แล้วเราก็เฝ้าระวังในกรณีที่เป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ก็เฝ้าระวังผู้หญิงที่มารักษาด้วยโรคทางเพศสัมพันธ์ ดูเรื่องอันตรายรายต่างๆ มีบาดแผลที่ไม่ใช่บาดแผลของการทำงานทั่วไปก็จะเฝ้าระวัง ก็จะมีนโยบายเรื่องของการเฝ้าระวังเรื่องพวกนี้อยู่”

12. สำนักงานสวัสดิการ จังหวัดมุกดาหาร

มีบทบาทและภารกิจหลักคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน งานสังคมสงเคราะห์และงานสวัสดิการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองมีสถานประกอบการประมาณ 1,300 แห่ง ลูกจ้างจำนวน 11,600 คน ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตอำเภอประมาณ 800 กว่าแห่งลูกจ้าง 1,000 กว่าราย คิดเป็นจำนวนแล้ว 50 คนขึ้นไปต่อหนึ่งสถานประกอบการ เมื่อมองภาพรวมการพัฒนาเป็น

เขตเศรษฐกิจพิเศษในส่วนของ อ.เมือง จะมีความเหมาะสมในด้านของงานบริการ และในส่วนของงานสวัสดิการเองก็ได้เตรียมความพร้อมส่วนนี้แล้ว

“สำนักงานสวัสดิการมุกดาหาร ที่นี้ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองมีสถานประกอบการประมาณ 1,300กว่าแห่ง จำนวนลูกจ้างจำนวน 11,600 กว่าคน ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตอำเภอประมาณ 800 กว่าแห่งลูกจ้าง 1,000 กว่าราย คิดเป็นจำนวนแล้ว 50คนขึ้นไปมักจะอยู่ที่อำเภอเมือง ถือว่าอำเภอเมืองเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่น่าจะเหมาะสมกับผู้ประกอบการที่ประสงค์มาลงทุนทั้งจังหวัดมุกดาหาร ที่นี้ถ้าเกิดขึ้นจริงๆเป็นรูปธรรมมีอุตสาหกรรมก็น่าจะเพิ่มสถานประกอบการขึ้นมาอีก จากปกติที่นี้ก็ 800 กว่าแห่งแล้ว ที่นี้ถ้าเพิ่มขึ้นแล้วเรามองถึงปัญหาไม่ว่าจะเป็นด้านแรงงาน ความปลอดภัยด้านการทำงาน ซึ่งตอนนี้เราก็คิดเตรียมความพร้อมในเรื่องเหล่านี้อยู่แล้ว”

จากการให้ข้อมูลสำคัญ ตัวแทนของสวัสดิการจังหวัดมุกดาหารได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายดังนี้

“เรื่องกฎระเบียบกิจกรรมในการทำพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ทุกจังหวัดที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษก็จะมีเตรียมกิจกรรมความพร้อมที่จะเกิดขึ้นตามลักษณะเขตฯ เพราะเขตนี้เพื่อส่งเสริมให้นายทุนมาลงทุน เมื่อมีเรื่องของนายทุนก็จะตามมาด้วยลูกจ้างจากคนในจังหวัดมุกดาหารกลับมาหรือแรงงานจากจังหวัดใกล้เคียงมาทำงานมากขึ้น พอมากขึ้นปัญหาก็จะตามมา ซึ่งเรามองว่าปัญหาของเราคือปัญหาด้านการคุ้มครองแรงงานมากกว่ากฎหมายในการทำงาน ถ้าเกิดมีแบบนั้นก็ต้องมีการจดทะเบียนสถานภาพเกิดขึ้น โรงงานเกิด มีลูกจ้างประมาณ 3,000 - 4,000 ก็จดทะเบียน ตอนนี้เราก็มีการจัดการหลายเรื่อง เช่น เรื่องล่ำน มาเข้า เย็นกลับอาจจะนำแรงงานจากทางนั้นมาก็อาจจะปัญหาเรื่องการจ้างซึ่งตรงนี้เราก็ตจะเข้าไปให้คำปรึกษา ตอนนี้ในพื้นที่มุกดาหารก็มีทั้งห้างร้านต่างๆเกิดขึ้นมากมาย พอมีมากขึ้นสถิติในการเข้ามาเรียกร้องสิทธิก็เพิ่มมากขึ้น รับเรื่องแต่ละวันเยอะมาก ที่นี้ส่วนของสำนักงานสวัสดิการนำเสนอข้อมูลเพิ่มเติมว่าเราก็อพร้อมที่จะรองรับ”

แต่เนื่องจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดมุกดาหาร เป็นการประกาศโดยบางหน่วยงานยังไม่เห็นภาพความชัดเจน ดังนั้นปัญหาที่สำคัญคือความไม่ชัดเจนและความไม่แน่นอน หน่วยงานจึงทำได้เพียงการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับเท่านั้น

“แต่ตอนนี้ปัญหายังเป็นปัญหาเรื่องเดิมเพราะเขตฯก็ยังไม่เกิดขึ้นชัดเจน หน้าทีของเราก็คือเตรียมความพร้อม ที่นี้ศูนย์พัฒนาพูดถึงเรื่องการว่าจ้างตามฝีมือแรงงานที่บอกว่าต้องไปทดสอบเพื่อขอใบรับรอง ถ้าลูกจ้างประสงค์อยากได้ค่าจ้างสูงขึ้นต้องยื่นหนังสือรับรองต่อนายจ้างถ้านายจ้างมายกถือว่าผิด ถ้าเราทำหนังสือรับรองแล้วเก็บไว้เฉยๆไม่ยื่นนายจ้างจ่ายตามค่าแรงขั้นต่ำก็ไม่ผิด เพราะตรงนี้ได้มีกฎหมายเพิ่มขึ้น ถ้ายื่นไปแล้วนายจ้างไม่จ่ายลูกจ้างก็สามารถมาแจ้งกับทางเราได้เพื่อดำเนินการต่อ ซึ่งที่ผ่านมาไม่รู้ว่ามีช่างไปทดสอบก็ราย ยังไม่มีเกิดขึ้น”

13.สำนักงานประกันสังคม จ.มุกดาหาร

บทบาทและภาระกิจการทำงาน จะไม่ได้ทำงานโดยตรงกับแรงงานข้ามชาติ แต่ประกันสังคมจังหวัดมุกดาหารจะทำงานกับผู้ที่อยู่ในกองทุนประกันสังคมเท่านั้น คือ มีการรับชำระประกันสังคม 2 กองทุน คือ กองทุนทดแทน และ กองทุนประกันสังคม มีการชำระร่วมกันกับนายจ้างและลูกจ้าง รวมถึงการแจ้งสิทธิประโยชน์ต่างๆ กรณี การเสียชีวิต การสูญเสียอวัยวะ

“มีบทบาทในการรับชำระเงินประกันสังคมทั้งสองกองทุนทั้งกองทุนทดแทนและกองทุนประกันสังคม มีการชำระเงินสมทบร่วมกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเพื่อเข้ากองทุนทั้งสองกองทุนนี้ไว้ ที่นี้เมื่อมีการชำระเงินสมทบส่วนนี้แล้วก็จะมีการจ่ายสิทธิประโยชน์ออกไปแก่ผู้ประกันตนด้วยแล้วก็ดูแลนายจ้างในส่วนที่จ่ายเงินช่วยนายจ้างกรณีที่ลูกจ้างเกิดความเจ็บป่วยเสียหายหรือแม้กระทั่งเสียชีวิตทั้งในการทำงานหรือนอกการทำงานด้วย”

กรณีของประกันสังคมที่เกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ตัวแทนประกันสังคมให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นนี้ คือ เรื่องการขึ้นทะเบียนของนายจ้างเมื่อมีการเข้าพื้นที่ตามกฎหมาย โดยจะให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎระเบียบและแนวปฏิบัติที่นายจ้างและลูกจ้างที่เข้าสู่กองทุนประกันสังคมที่จะได้รับ

“ ที่นี้พูดถึงเรื่องหน้าที่ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหารที่จะรองรับหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นคือเรื่องไหนคือเรื่องการขึ้นทะเบียนของนายจ้างเมื่อมีการเข้าพื้นที่ตามที่ท่านธนรักษ์กล่าวถึงนั้น ที่นี้นายจ้างตามกฎหมายแล้วคือถ้ามีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ต้องมาขึ้นทะเบียนประกันสังคม ที่นี้ตั้งแต่หนึ่งขึ้นไปจนถึงเท่าไรก็ได้เรารองรับ แล้วก็สำนักงานประกันสังคมพร้อมมากที่จะดำเนินการแล้วก็รองรับเพียงแต่ว่าขอให้ท่านนั้นมาชี้แจง ประกอบกิจการอะไรอย่างชัดเจนและมีลูกจ้างพร้อมกับค่าจ้างที่จะต้องจ่ายจำนวนเท่าไร ตรงนี้สำนักงานประกันสังคมก็จะขึ้นทะเบียนลูกจ้างให้ท่านที่นี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องอีกอย่างหนึ่งนอกจากขึ้นทะเบียนนายจ้างลูกจ้างแล้ว ก็สามารถตรวจสอบสถานประกอบการโดยสำนักงานเองแล้วก็บูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆได้ด้วย”

นอกจากนี้ประกันสังคมยังเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับลูกจ้างที่จะเข้าทำงานกับผู้ประกอบการที่ถูกกฎหมายด้วย กล่าวคือ มีฐานข้อมูลจากการขึ้นทะเบียนที่ได้กล่าวมาแล้วดังนี้

“ที่นี้แหล่งข้อมูลมาจากไหนในการตรวจสอบสถานประกอบการส่วนหนึ่งก็มาจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัด เมื่อมีการจดทะเบียนพาณิชย์แล้วก็จะมีการส่งข้อมูลมา 3 หน่วยงานโดยอัตโนมัติเลยคือสรรพากรจังหวัด แล้วก็สำนักงานประกันสังคม เมื่อสำนักงานประกันสังคมได้ข้อมูลก็จะเชิญนายจ้างมาพบเพื่อที่จะตรวจสอบข้อมูลว่ามีลูกจ้างหรือยังถ้ามีแล้วก็จะให้ขึ้นทะเบียนประกันสังคม ส่วนอีกหน่วยงานหนึ่งมาจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ดังนั้นหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเมื่อรับภารกิจในการจดทะเบียนพาณิชย์แล้วขอให้ท่านส่งข้อมูลให้ประกันสังคมในทุกปีเพื่อสำนักงานประกันสังคมจะได้ตรวจสอบต่อไป ตามที่มีข้อมูลแล้ว มีลูกจ้าง มีสถานประกอบการ ก็ให้มาชี้แจง และขึ้นทะเบียนประกันสังคมต่อไปตามที่สวัสดิการคุ้มครองแรงงานได้เรียนให้ทราบแล้วว่า ตอนนี้นี้อำนาจมีนายจ้าง 1,200 กว่าราย ซึ่งเป็นตัวเลขที่ไม่ค่อยน่าใจเท่าไรนั้น การที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ หรือการที่จะชักชวนนายจ้างมาลงทุนนั้นถ้าเราทุกคนช่วงกันดูแลและชวนให้นายจ้างมาขึ้นทะเบียนให้มากกว่านี้ เรื่องผู้ประกันตนมี 16,797 รายถือว่าน้อยมา แล้วจำนวนแรงงานนอกระบบ 17,000 กว่ารายเหมือนกัน”

4.4.2 ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สะท้อนการเคลื่อนกลไกแรงงาน อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร

ด้านกลไกในการขับเคลื่อนแรงงานและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดมุกดาหารนั้นจะดำเนินการพิจารณาโดยผ่านคณะอนุกรรมการ และมีคณะกรรมการในการขับเคลื่อนเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป โดยจะมีการตั้งคณะกรรมการจากภาคส่วนต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องในรายประเด็นนั้นๆ ตามวาระ ซึ่งในส่วน of หน่วยงานที่ขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของอำเภอดอนตาลประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ดังนี้

1. สำนักงานแรงงานจังหวัด

แรงงานจังหวัดเป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดทำพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากแรงงานเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการลงทุนในกิจการต่างๆ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านแรงงานเพื่อพร้อมรับกับการเกิดขึ้นของเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยบทบาทหน้าที่หลักของแรงงานจังหวัดคือ กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลแผนการปฏิบัติราชการของหน่วยงานในความรับผิดชอบของส่วนราชการ สังกัดกระทรวงในเขตพื้นที่จังหวัด ดำเนินการเกี่ยวกับงานยุทธศาสตร์ งานนโยบายและแผน การเป็นศูนย์สารสนเทศด้านแรงงานในเขตพื้นที่จังหวัด คอยประสานและดำเนินโครงการพิเศษด้านแรงงานในเขตพื้นที่จังหวัด ดูแลงานประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านแรงงาน ดำเนินเกี่ยวกับการพัฒนาระบบรายได้ และอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ รวมถึงการปฏิบัติงานร่วมหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันสำนักงานแรงงานจังหวัดกำลังดำเนินการตามนโยบายการปฏิรูปแรงงาน 8 วาระ อีกทั้งยังมีความด้านอื่นๆ ได้แก่ ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานทั้งในและนอกระบบ ส่งเสริมการเตรียมตัวของนักเรียน นักศึกษาในการเตรียมตัวเข้าสู่ตลาดแรงงาน ป้องกันการค้ามนุษย์ ส่งเสริมสิทธิและพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ ส่งเสริมความปลอดภัยในอาชีวอนามัย (Safety Thailand)

2. สำนักงานจัดหางานจังหวัด

บทบาทหน้าที่ของจัดหางานจังหวัด คือ ปฏิบัติการและประสานงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมในเขตพื้นที่จังหวัด รายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่อกรมการจัดหางานและสำนักงานแรงงานจังหวัด บริการจัดหางานในประเทศ รับสมัครงาน บริการจัดหางานเคลื่อนที่ จัดงานนัดพบแรงงาน จัดหางานให้แก่ผู้ว่างงานตามระบบประกันสังคม บริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ บริการข้อมูล

และรับแจ้งการเดินทางแก่คนงานที่จะไปทำงาน ต่างประเทศ พิจารณาคำขออนุญาตพาลูกจ้างไปทำงาน หรือ ฝึกงานต่างประเทศ ควบคุมการทำงานของคนต่างด้าว พิจารณาออกใบอนุญาตทำงาน ต่อใบอนุญาตทำงาน จัดระบบแรงงานต่างด้าว พม่า ลาว และกัมพูชา เน้นแนะและส่งเสริมการประกอบอาชีพ คุ้มครองคนหางาน ป้องกันปรามและแก้ไขปัญหาการหลอกลวงคนหางาน

“ในเรื่องบทบาทภารกิจเมื่อวานเราก็ได้พูดไปบ้างแล้วในส่วนของสำนักงานเรา โดยหน้าที่คือในการจะหางานให้กับคนไทยทุกคนได้มีงานทำตามความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับตัวเองเป็นหลัก ซึ่งกลุ่มเป้าหมายก็มีหลายกลุ่มทั้งกลุ่มคนที่จบการศึกษาใหม่ กลุ่มคนที่จบมาแล้วยังว่างงาน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้พิการ กลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่ปิดภาคเรียนก็ยังเป็นเป้าหมาย รวมถึงผู้พ้นโทษเป็นต้น เราจะหางานให้กับผู้ว่างงานที่ต้องการ ซึ่งในการจัดหางานจริงๆเราก็มีเครือข่ายที่จะช่วยดำเนินการ มีทั้งกลุ่มนายจ้างที่อยู่ในจังหวัดเราและอยู่ต่างจังหวัด ที่มีการติดต่อประสานงานกันเรื่องตำแหน่งงานและเรื่องการจัดส่งคนไปทำงาน รวมทั้ง อสร.ด้วยที่เป็นเครือข่ายในพื้นที่ของจังหวัด ที่จะนำข้อมูลข่าวสารในตำแหน่งงานว่างต่างๆไปประชาสัมพันธ์ให้พี่น้องในพื้นที่ได้รับทราบ”

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ สำนักงานจัดหางานได้จัดตั้งให้เป็น Smart job center “ศูนย์บริหารจัดการงานเพื่อคนไทย” มีการให้บริการกลุ่มนายจ้างที่มาสมัครเป็นสมาชิกเพื่อมาหาลูกจ้างให้ตรงตามความต้องการ และ ผู้ว่างงานสามารถค้นหางานที่ต้องการ มีการฝากประวัติ ออนไลน์ เพื่อสื่อสารกันโดยตรงเพื่อรองรับตลาดแรงงานที่จะเปิดพร้อมกับการเกิดขึ้นของเขตเศรษฐกิจพิเศษในอนาคต ซึ่งหากนายจ้างได้มีการประสานมาเพื่อขอแรงงานจัดหางานจังหวัดก็จะจัดหาและส่งคนให้กับนายจ้างตามคุณลักษณะที่ต้องการ นอกจากนี้สำนักงานจัดหางานจังหวัดยังพยายามส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและคนพิการได้มีงานทำด้วย ในส่วนของผู้พิการตามกระทรวงแรงงาน หากมีลูกจ้าง 100 คน จะต้องจ้างผู้พิการที่สามารถทำงานได้ 1 คนหากไม่มีการจ้างจะต้องส่งเงินสทบเข้าร่วมกองทุน และหากมีการจ้างผู้สูงอายุจะมีการลดหย่อนภาษีให้

“กรมการจัดหางานเรามีหน้าที่หลักคือการหางานให้กับคนไทย ในส่วนของต่างด้าวเราไม่ได้หางานให้กับเขาแต่ถ้าเป็นความต้องการของนายจ้างในเมืองไทยที่บอกว่าเราจ้างคนไทยไม่ได้เราอยากจะจ้างแรงงานต่างด้าวเราก็คำนวณความสะดวกให้กับนายจ้างของคนไทย หรือนายจ้างบริษัทที่มาตั้งในประเทศไทยที่ต้องการลูกจ้างที่กฎหมายอนุญาตให้จ้างได้ ที่เราทำ MOU กับเขาแล้วนำเขาเข้ามาไม่ได้หมายความว่าเราเข้าไปหางานให้กับพวกเขาเหล่านั้นแต่เป็นความต้องการของนายจ้างเราที่ต้องการจะใช้แรงงานต่างด้าว เราก็ทำ MOU กับประเทศนั้นๆเพื่อนำคนกลุ่มนั้นเข้ามาทำงานให้กับเรา”

“ซึ่งตามระเบียบของกระทรวงแรงงานว่ามีออกกฎบังคับให้ผู้ประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป ต้องจ้างคนพิการเข้าทำงาน 1 คนหรือถ้าไม่จ้างก็ต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนของ พมจ. รวมทั้งอาจจะให้เป็นสัมปทานอย่างอื่น เช่น พื้นที่จำหน่ายสินค้า ซึ่งตรงนี้ก็เป็กฎระเบียบที่ออกมาเพื่อให้คนพิการได้มีงานทำ รวมทั้งการลดภาษีต่างๆก็จะช่วยให้นายจ้างมีแรงจูงใจที่จะจ้างคนพิการ ตอนนี้ผู้สูงอายุเริ่มจะมีการลดภาษีให้”

ปัญหาที่พบคือผู้ที่ต้องการทำงานมีทักษะที่ไม่ตรงตามผู้จ้างงาน จึงต้องมีการพัฒนาฝีมือแรงงานอีกกลุ่มที่มีการมาขึ้นทะเบียนมากคือกลุ่มผู้จบการศึกษาปริญญาตรี ส่วนสายอาชีวะ มีความต้องการจากผู้ประกอบการมากกว่า จำนวนผู้ว่างงานที่มากคือกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีทางด้านสังคมศาสตร์

“ปัญหาที่พบในการจัดหางานคือเรื่องคุณสมบัติที่ไม่ตรงต่อความต้องการของนายจ้าง ผู้หางานอาจจะจบมาไม่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการหรือนายจ้างก็จะทำให้การหางานยากขึ้น ซึ่งผู้หางานก็ต้องไปเพิ่มทักษะความสามารถให้ตรงกับความต้องการของนายจ้าง ซึ่งถ้าคนไหนมาหางานหลายครั้งแล้วยังไม่ได้ทางเราก็ต้องประสานกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานที่จะต้องไปพัฒนาฝีมือให้กับแรงงานเพื่อที่จะสามารถหางานได้ อันนี้เป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้ผู้หางานยาก ส่วนใหญ่จะจบปริญญาตรีที่จะมาสมัครงานเป็นส่วนใหญ่ ณ. ปัจจุบันที่หางานยากหน่อย ส่วนกลุ่มอาชีพเช่นอาชีวะ เทคนิค มีผู้เรียนน้อยแล้วจบการศึกษาน้อย บางส่วนก็จบ ปวช.ยังไม่ทำงานก็เรียนต่อ จบ ปวส. ก็ยังไม่ทำงานก็จะเรียนต่อ ทำให้แรงงานเขาสู่ตลาดแรงงานช้าลง ก็

เป็นปัญหาหนึ่งในเรื่องการขาดแคลนแรงงานสำหรับผู้ประกอบการ ถ้าถามในจังหวัดมุกดาหารมีการขาดแคลนแรงงานเพิ่มมากขึ้นไหมก็ถือว่าไม่มาก”

“ขณะนี้เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดการวิตกกังวลของนโยบายเหมือนกันที่ว่า เด็กที่จบปริญญาตรีแทนที่จะมีทักษะที่มากกว่าคนที่จบ ปวช. ปวส. แต่กลับเป็นว่าคนกลุ่มนี้ที่จบออกมาแล้วส่วนใหญ่ไปอยู่บีกซี โรตัส เซเวน โรบิสัน จะเป็นส่วนใหญ่ กลับกลายเป็นว่าไปเป็นพนักงานขายเยอะแทนที่จะจบปริญญาตรีจะมีทักษะที่สูงกว่าซึ่งตามหลักการควรจะเป็นอย่างนั้น แต่พอในโลกความเป็นจริงเนื่องจากว่าตลาดแรงงานไม่ได้มีสำหรับคนกลุ่มนี้มากนักก็จะยอมที่จะลดค่าจ้างลงมา หลายคนที่มาหาแรงงานจังหวัดแล้วบอกว่าขอรับค่าจ้างวันละ 350 บาท เท่ากับค่าจ้างขั้นต่ำ ซึ่งมันเป็นเรื่องที่เราฟังแล้วก็สะท้อนใจเหมือนกัน แต่เรื่องวิธีคิดก็ต่างกันนะที่ว่า การขอค่าแรงเท่านี้เพื่อที่จะได้มีประสบการณ์ก่อนเบื้องต้นแล้วหลังจากนั้นค่อยจะไปเพิ่มค่าแรงขึ้นซึ่งตรงนี้ก็ขึ้นอยู่กับวิธีคิด แต่ว่าส่วนใหญ่ที่คิดว่าจะไปอัปเดตค่าตัวที่หลังนั้นน้อยส่วนใหญ่ก็ต้องการไปทำงานสบาย ส่วนที่คิดว่าจบปริญญาตรีแล้วจะมาเป็นเจ้าของประกอบการเองส่วนใหญ่ไม่ค่อยมี ส่วนใหญ่คนที่คิดว่าอยากมีสถานประกอบการเอง ฯลฯ กลับกลายเป็นเด็ก ปวช. ปวส. ไป”

กล่าวโดยสรุป ภารกิจของจัดหางานจังหวัดมุกดาหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอดอนตาลมีการให้ข้อมูลจากตัวแทนสำนักงานจัดหางานจังหวัดดังนี้ “สรุปง่ายๆ ของจัดหางานคือ สมมุติเราเป็นคนที่ยากทำงาน ทางจัดหางานก็จะเป็นผู้ไปดูว่าคุณจะอะไร เชี่ยวชาญอะไร แล้วก็จะจัดหางานให้ คือจริง ณ ปัจจุบันเราก็ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วย นอกจากนั้นเราก็มีศูนย์บริการ “สมาร์ทห๊อปเซนเตอร์” หรือศูนย์บริการจัดหางานเพื่อคนไทย เครือข่ายนี้มีทั่วประเทศเว็บทุกสำนักงานจัดหางานเพื่อคนไทยแต่ในส่วนของแต่ละประเทศไม่มี ศูนย์นี้มีไว้เพื่อผู้ประกอบการหรือนายจ้าง โดยผู้ประกอบการสามารถเข้ามาแจ้งตำแหน่งงานว่างในระบบ โดนสมัครเป็นสมาชิกก่อนสามารถที่จะมาคัดรายชื่อผู้ที่มาลงทะเบียนหางานไว้กับศูนย์ สามารถเชื่อมโยงกันได้ทั่วประเทศ (ถ้าเราเห็นนายจ้างเราก็จะแนะนำให้เข้าระบบนี้เพื่อจะได้เห็นรายละเอียดเกี่ยวกับคนที่ต้องการมาเป็นแรงงาน) ศูนย์นี้จะอยู่ที่จัดหางาน

โดยจะใช้ระบบไอทีที่สามารถทำผ่านเน็ตหรือมือถือได้โดยไม่ต้องสมัครเป็นสมาชิก ผู้หางานก็สามารถขึ้นทะเบียนไว้ได้โดยสามารถเข้าไปทำคลิปวิดีโอแนะนำตัวเองได้ ตัวนี้เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นมาใหม่เพื่ออำนวยความสะดวก โดยที่ไม่ต้องไปที่จัดหางานก็ได้เราสามารถดูตำแหน่งว่าง แต่ระบบเดิมก็ยังมียู่ ตัวผู้หางานกับนายจ้างสามารถคุยกันได้โดยมีทางจัดหางานเป็นคนเชื่อม หรืออยากจะสัมภาษณ์กันผ่านระบบสไกป์ก็ได้”

3. สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดมุกดาหาร

สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดมุกดาหารหน้าที่คือ ปฏิบัติการและประสานงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมในเขตพื้นที่จังหวัด พร้อมกับรายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และสำนักงานแรงงานจังหวัด ให้ความคุ้มครองดูแลแรงงานทั้งในและนอกระบบ ควบคุม ดูแลการใช้แรงงานหญิง และเด็ก ส่งเสริมและพัฒนาระบบความปลอดภัย และอาชีวอนามัยในการทำงาน ส่งเสริมและจัดให้มีการจัดสวัสดิการแรงงาน แก้ไขความขัดแย้งและข้อพิพาทแรงงาน ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์และแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

ในส่วนของการเตรียมพร้อมเพื่อเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นทางสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้เปิดศูนย์รับแจ้งจากแรงงาน ซึ่งทางสำนักงานจะให้ความคุ้มครองในเรื่องสวัสดิภาพต่อแรงงานโดยไม่เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะในส่วนของการค้ามนุษย์ และละเมิดสิทธิแรงงาน เช่น การยึดเอกสารสำคัญ การเบี้ยวค่าแรง เป็นต้น

4. สำนักงานประกันสังคม

สำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหารหน้าที่ในการให้หลักประกันสังคมแก่ลูกจ้าง/ผู้ประกันตนที่ประสบอันตราย เจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรือตายอันมิใช่จากการทำงาน รวมทั้งคลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงานตามกฎหมายประกันสังคม ให้หลักประกันสังคมแก่ลูกจ้างที่ประสบอันตราย เจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรือตายเนื่องจากการทำงานตามกฎหมายเงินทดแทน ให้หลักประกันความมั่นคงแก่แรงงานนอกระบบให้มีหลักประกันความมั่นคงในชีวิตด้วยการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๔๐ จัดเก็บเงิน

สมทบ จ่ายเงินทดแทนและประโยชน์ทดแทนตามกฎหมายเงินทดแทนและกฎหมายประกันสังคม จัดบริการทางการแพทย์แก่ลูกจ้าง/ผู้ประกันตน รวมถึงเผยแพร่ความรู้ ข่าวสาร งานประกันสังคมให้แก่นายจ้าง ลูกจ้าง/ผู้ประกันตน และประชาชนทั่วไปได้รับทราบ ซึ่งในส่วนในการรองรับการเกิดขึ้นของเขตเศรษฐกิจพิเศษ มุกดาหาร ทางสำนักงานประกันสังคมจังหวัดจะคอยอำนวยความสะดวกให้กับทั้งนายจ้างและลูกจ้าง เพื่อให้เข้ามาสู่ระบบประกันสังคม ทั้งยังคอยตรวจสอบและเชิญชวนให้แรงงานที่ยังอยู่นอกระบบให้เข้ามาประกันตนมากขึ้น

“งานประกันสังคมอยู่สังกัดกระทรวงแรงงาน บทบาทหน้าที่ของเราคือรองรับหน่วยงานอื่นเป็นหน่วยงานสุดท้ายที่จะมาดูแลผู้ประกันตนและนายจ้าง ทั้งในระบบและนอกระบบ นายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป ถ้าประกอบธุรกิจไม่ว่าธุรกิจอะไรก็ตามที่มีการแสวงหากำไรก็ต้องขึ้นทะเบียนประกันสังคมทั้งหมดโดยสุจริต ที่นี้จะมีบ้างที่หล่นหายไป ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นหน้าที่ของส่วนงานการตรวจสอบ ซึ่งส่วนนี้จะไปตรวจสอบว่าคุณมีการขึ้นทะเบียนประกันสังคมหรือยัง ถ้ายังไม่ขึ้นก็จะเชิญให้ขึ้น ที่นี้ถ้ามีแรงงานนอกระบบซึ่งนอกระบบหมายถึงผู้ที่ทำธุรกิจโดยไม่แสวงหากำไรซึ่งจะเกี่ยวข้องกับประชาชนทั่วไป เพราะฉะนั้นถ้าต้องการสวัสดิการประกันสังคมก็มาขึ้นทะเบียนตามมาตรา 40 การที่พัฒนาชุมชนได้กล่าวว่ามีแรงงานนอกระบบก็มียาก แต่ยอดของอำเภอดอนตาลก็ยังไม่ มี เราก็อยากจะเชิญชวนให้มาขึ้นทะเบียนตามมาตรา 40”

“นี่ถ้าเกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สำนักงานประกันสังคมพร้อมมากที่จะดูแล เมื่อท่านดำเนินธุรกิจและเปิดดำเนินการเมื่อไหร่ ก็เป็นหน้าที่ของนายจ้างที่ต้องมาขึ้นทะเบียนภายใน 30 วันทันที เพื่อจะได้แจ้งเขาแล้วเราจะดูแลท่านต่อไปเกี่ยวกับเรื่องสวัสดิการทั้งในเวลาและนอกเวลางาน จะได้รับการดูแลตลอด 24 ชั่วโมง นายจ้างมีหน้าที่ส่งเงินสมทบเพื่อดูแลลูกจ้างในเวลาทำงานและมีส่วนหนึ่งคือนอกเวลาทำงานจะเป็นส่วนของประกันสังคม โดยนายจ้างและลูกจ้างชำระเงินสมทบร่วมกัน เรื่องสิทธิประโยชน์จะมี 2 แบบ สิทธิประโยชน์ที่ลูกจ้างเจ็บป่วย ประสบอันตรายหรือสูญหายหรือตายไปเนื่องจากการทำงานส่วนนี้นายจ้างจะดูแลเอง เขาจะจ่ายเงินเป็นปี ปีละ 1 ครั้งตามอัตราความเสี่ยงที่ลูกจ้างจะได้รับอันตราย เช่นถ้าประกอบ

กิจการขุดน้ำมันในทะเลจะสูง แต่ถ้าทำงานร้านอาหารอัตราก็จะต่ำหน่อยแล้วก็จะขึ้นตามค่าจ้างและจำนวนลูกจ้างที่ประกอบกิจการ ที่นี้กองทุนที่นายจ้างและลูกจ้างจะจ่ายเงินร่วมกันตามอัตราค่าจ้างและอันตรายที่เรากำหนด ตอนนี้ 5% อยู่ ที่นี้เมื่อลูกจ้างประสบอันตรายเจ็บป่วยสูญหายหรือตายนอกจากการทำงาน เราก็จะมีเรทอัตรารักษาพยาบาลเริ่มจาก 45,000 ก็รักษาไป แต่ถ้าหากอวัยวะสูญหาย ต้องตัดแขน-ขา เราก็จะมีค่าทดแทนให้ ถ้ารักษาไม่หายก็จะมีศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน ซึ่งศูนย์นี้มีจังหวัดใหญ่ๆ แต่อันนั้นรองรับลูกจ้างที่ประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานมากกว่า”

5. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน

บทบาทหน้าที่ของพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดคือ ดำเนินการฝึกอบรมฝีมือแรงงานเพื่อพัฒนาฝีมือและศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการ ดำเนินการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานและการแข่งขันฝีมือแรงงานในระดับจังหวัด ประสานการสร้างเครือข่ายการพัฒนาฝีมือและศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการ รวมทั้งบริการด้านกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานในระดับจังหวัด ส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาฝีมือและศักยภาพแรงงานว่าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาฝีมือแรงงานและประสานงานการฝึกอาชีพจังหวัด

“เดิมชื่อศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน พอดีปรับโครงสร้างใหม่เลยเป็นสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด มุกดาหารอยู่ในสังกัดกระทรวงแรงงาน หน้าที่หลักของเราคือการการพัฒนาฝีมือแรงงาน เหมือนที่ท่านแรงงานพูดว่ามีการเตรียมแรงงานก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นการเตรียมก่อนเข้าสถานประกอบการ มีการยกระดับ คือคนที่มีการทำอยู่แล้วยกระดับให้มีฝีมือมากขึ้นแล้วอีกอย่างหนึ่งคือเราจะมีการประสานงานร่วมกับทาง อสร. ทางพัฒนาชุมชนคือการฝึกอาชีพเสริม อสร.(คืออาสาสมัครแรงงาน) เพราะจะจัดทำงานผ่านความต้องการให้โดยจัดผ่านสำนักงานเลย เป็นฐานสำนักงานในพื้นที่แล้วเราได้ลงมาขอดำเนินการล่าสุดมันจะมีผู้ประกอบการเป็นเหมือนโฮมสเตย์ เราก็มาส่งเสริม ภาคส่วนของเราจะทำงานภาคบริการด้วย จะส่งเสริมโดยการนำวิทยากรจากมหาวิทยาลัย ล่าสุดเราเพิ่งจัดการส่งเสริมไป 30 ชั่วโมง เพราะว่าถ้า สปก. ทางพัฒนาชุมชนจะเข้าร่วมแล้วเราจะมีโครงการของจัดสรรเยอะ แต่ว่ากลุ่มเป้าหมายที่เราทำคือมาจากกรม เป้าหมาย

เราคือต้องยกระดับทั้ง สปก. เตรียมพนักงาน เป้าหมายคือมาจากพื้นที่ที่ต้องทำ แล้วภารกิจหลัก ๆ ของเราคือ เราจะมีคณะทำงานโดยมีท่านผู้ว่าราชการจังหวัดส่วนกลาง คณะกรรมการพัฒนาแรงงาน สรบจ. อันนี้จะมีทุก จังหวัด เราจะมีร่างแผน 5 ปี เพื่อที่จะวิเคราะห์ตำแหน่งงานว่าต้องการพัฒนาด้านไหน แล้วทางกรมให้เรา กำหนดขึ้นมา โดยมีอยู่ 3 อุตสาหกรรมคือ ผลิต ท่องเที่ยว โลจิสติก โดยเราจะประชุมคณะทำงานแล้วก็ นำเสนอต่อท่านผู้ว่าเพื่อวิเคราะห์ตรงนี้ ว่า 5 ปีเราจะเน้นอาชีพอะไร กลุ่มอะไร โดยเราทำแผนเรียบร้อยแล้ว เพื่อที่จะเป็นแผนพัฒนาฝีมือแรงงานต่อไป”

“การทำงานของศูนย์ร่วมก็ไม่ต่างจากเดิมมากแค่ปรับโครงสร้างใหม่เท่านั้น ตอนนี้มีแบ่งเป็นภาค มากขึ้นแต่ก่อนศูนย์จะอยู่ภายใต้ภาคแต่ตอนนี้เราแตกภาคเพิ่มมากขึ้นก็เลยปรับโครงสร้างใหม่แต่ภารกิจยัง เหมือนเดิม แต่ที่น่าสนใจคือมันจะมีประเภทอาชีพที่ทางบุคลากรหรือดอนตาลอยาส่งเสริมเฉพาะ แต่ถ้าเป็น พวกเทคโนโลยีจะเป็นขั้นสูงเพราะอันนั้นทางภาคจะมีเครื่องมือมากกว่า ถ้าเป็นอย่างนี้เราจะส่งให้ภาคดูแลซึ่ง จะคล้ายกับโรงพยาบาลที่มีเครื่องมือพร้อมกว่า ถ้ามีส่วนที่ต้องการเครื่องมือขั้นสูง เราก็จะมองให้ภาค เช่นพวก ใช้ของอุตสาหกรรมยานยนต์ แต่ของเราจะเป็นช่างทั่วไป แต่ถ้ามีส่วนใหม่ๆเข้ามาเรามีเครื่องมือที่ทันสมัยเรา จะไม่ได้เพราะเครื่องมือต่างๆค่อยข้างแพง ต้นทุนสูงก็เลยให้ภาคดูแล”

เพื่อรองรับการเกิดขึ้นของเขตเศรษฐกิจพิเศษและการเติบโตของตลาดแรงงาน ทางพัฒนาฝีมือ แรงงานจังหวัดได้เตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานและมีการยกระดับให้มีฝีมือมากขึ้น และมีการฝึกอาชีพ เสริม โดยการประสานจาก อาสาสมัครด้านแรงงานประสานจากพื้นที่เพื่อบอกความต้องการ นอกจากนั้นยังม ีการ ส่งเสริมงานภาคบริการ โดยมีการอบรมจากวิทยากรที่สำนักงานเชิญมา มีการทำข้อมูลเพื่อวางแผน การ พัฒนาฝีมือแรงงาน 3 ด้าน อุตสาหกรรมการผลิตด้านการเกษตร การท่องเที่ยว โลจิสติกส์ โดยมีแผนพัฒนาฝีมือ แรงงานไว้แล้วเพื่อเสนอคณะกรรมการต่อไป และในส่วนของอาชีพอิสระจะมีการมุ่งเน้นด้านช่าง ไฟฟ้า ช่าง ประเภทต่างๆ ต้องมีการประเมินเพื่อผ่านทักษะ และจะมีใบรับรองมาตรฐานการทำงาน ส่วนด้านเทคนิคช่าง

ชั้นสูงจะมีการส่งประเมินไปฝึกอบรมไม่ที่ ส่วนภูมิภาค อยู่ใน จ.ขอนแก่น เช่นอุตสาหกรรมยานยนต์ มีสถาบันการศึกษาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อออกแบบแผนร่วมกัน

6. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด มีบทบาทหน้าที่หลัก คือ ศึกษา วิเคราะห์ และรายงานสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อกำหนดนโยบายระดับจังหวัดรวมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ประสานการจัดทำแผนงาน โครงการและกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของจังหวัดให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวง ส่งเสริมและประสานการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมต่างๆตามภารกิจและเป้าหมายของ หน่วยงานในกระทรวง สนับสนุน และประสานการดำเนินงานกับองค์กรเครือข่ายในจังหวัดทั้งภาครัฐและ เอกชน ส่งเสริม ประสานงาน ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมรวมทั้งส่งต่อหน่วยงาน อื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นศูนย์ข้อมูลด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในระดับจังหวัด เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม และ ความมั่นคงของมนุษย์

ในส่วนที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยหน้าที่หลักนั้นจะทำหน้าที่คอยดูแลด้านสวัสดิภาพและสิทธิประโยชน์ของแรงงาน โดยเฉพาะการให้ความคุ้มครองกับแรงงานที่ถูกกระทำ การบังคับใช้แรงงาน รวมถึงการค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบ นอกจากนี้ยังส่งเสริมการจ้างงานของผู้สูงอายุและผู้พิการ

“ก็มีศูนย์ฟื้นฟูในกรณีที่สมาชิกของประกันสังคมสูญเสียอวัยวะ ที่ จ.ขอนแก่น เชียงใหม่ ระยอง ประทุมธานี ซึ่งเราก็จะส่งไปถ้าภาคอีสานเราก็จะส่งไปขอนแก่น ที่นี้ระหว่างนั้นคนเคยมีรายได้ มีประสิทธิภาพเมื่อประสบปัญหาแบบนี้ก็จะกระทบทางด้านจิตใจเราก็ฟื้นฟูด้านจิตใจด้วย ในเรื่องการดูแลเรามีที่พักให้ฟรีตลอดการฟื้นฟู มีการเยียวยาจิตใจด้วย แล้วส่วนตัวนายจ้างส่วนมากจะเมตตาเพราะถ้าลูกจ้างประสบปัญหาจากการทำงานให้กับเขาเมื่อรักษาหายแล้วก็สามารถกลับไปทำงานให้เขาได้เขาก็จะรับ หรือถ้าเขาไม่ประสงค์จะทำงานแล้วก็สามารถจะดูแลอย่างอื่นได้ ก็มีสำนักงานจัดหางานมาช่วยดูแลและรองรับอีกทีหนึ่งว่ามีงานอะไรที่

สามารถทำได้ เพราะฉะนั้นสำนักงานประกันสังคมก็จะมาเป็นหน่วยงานที่จะไปรองรับทั้งในภาคธุรกิจที่อยู่ในระบบและนอกระบบด้วย ส่วนนอกระบบเรามีสิทธิประโยชน์อยู่ 4 กรณี ตอนนี้คาดว่าจะเพิ่มขึ้น ส่วนที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษก็คือ เมื่อไหร่ที่มีเขตเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้นมาสำนักงานประกันสังคมก็จะเชิญท่านมาขึ้นทะเบียน”

7. สำนักงานธนารักษ์

มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ ดำเนินการเกี่ยวกับการปกครองการ ดูแล การบำรุงรักษา และการพัฒนาศักยภาพที่ราชพัสดุ ดำเนินการเกี่ยวกับการใช้ที่ราชพัสดุ รวมทั้งการจัดหาประโยชน์และทำนิติกรรมที่เกี่ยวข้องกับที่ราชพัสดุ ดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินราคาอสังหาริมทรัพย์และทรัพย์สินอื่นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการและประสานงานเกี่ยวกับเงินคงคลังและเงินตรา ที่เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

“บทบาทหน้าที่ของธนารักษ์คือการดูแลทรัพย์สินของมีค่าของแผ่นดิน เช่น ที่ดินหลวง แล้วมีบทบาทอย่างไรจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ เมื่อรัฐบาลประกาศให้จังหวัดมุกดาหารเป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ปัญหาต่อมาคือปัญหาเรื่องที่ดินที่จะให้นักลงทุนเข้ามาลงทุน เมื่อประกาศเสร็จทีมประเมินราคาขายที่ดินก็จะประเมิน ตอนนี้ราคาที่ดิน อ.ดอนตาล อยู่ที่ไร่ละ 1,000,000 ซึ่งตรงนี้ก็แล้วแต่สถานที่ ถ้าเป็นถนนใหญ่ก็ราคาอยู่ที่หลักล้าน แต่ถ้าในหมู่บ้านก็อยู่ที่หลักแสน แต่ราคากลางก็อยู่ที่ที่ดินว่าจะประเมินแล้วอย่างที่ดินดอนตาลก็แปลงที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ? แปลงใหญ่ๆยังไม่มีจะมีแปลงย่อยๆ แต่ว่าภารกิจจริงๆคือที่มีค่าของหลวงสำคัญที่สุดจะให้ทางราชการ เว้นแต่พื้นที่ส่วนตัวตรงนั้นไม่สามารถจัดสรรให้กับทางราชการได้เช่นพื้นที่ที่อยู่ในแปลงนา ชาวบ้านก็สามารถเช่าได้ ถ้าเป็นแปลงเล็กมากก็สามารถขออาศัยได้”

ในปัจจุบันจังหวัดมุกดาหารได้จัดสรรที่ดิน จำนวน 1,084 ไร่เศษ ในท้องที่บ้านพรานอัน ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหารเป็นพื้นที่แปลงใหญ่เพื่อใช้ในการสร้างเป็นนิคมอุตสาหกรรม เพื่อรองรับ

การลงทุนภาคอุตสาหกรรม และแก้ปัญหาหาค่าที่ดินแพง โดยให้เอกชนได้มีโอกาสลงทุนในพื้นที่ที่ได้เช่าในราคาถูกเพื่อการลงทุน ด้านอุตสาหกรรม หรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้จัดทำให้เป็นที่ราชพัสดุ

“ประมาณ 70 กว่าไร่ ซึ่งตรงนี้เป็นที่สาธารณะประโยชน์โดยลักษณะระบบนิเวศส่วนใหญ่ป่าช้า ซึ่งบริเวณนี้ที่เข้าใจว่าจะเอามาทำเป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งตรงนี้เราอยากได้โรงเรียนกีฬาซึ่งก็มีการทำประชาคมกันไว้แล้ว เพราะตรงนี้เป็นสถานที่กว้าง ถ้ามีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเราอยากให้เป็นเกี่ยวกับสุขภาพ ไม่ให้มีอุตสาหกรรม ไม่ให้มีที่เป็นมลพิษเน้นเรื่องกรีนโซน ตรงนี้เราประชาคมกันไว้3ปีแล้ว เรื่องวิทยาลัยกีฬา”

กรณีการออกโฉนด ในปัจจุบันกรมธนารักษ์ได้ทำการออกโฉนดบนพื้นที่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ทั้งนี้ในส่วนในพื้นที่อำเภอตอนตลยังไม่ได้มีการกำหนดพื้นที่ลงทุน หรือพื้นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรม เนื่องจากยังรอการขยายตัวของเขตเศรษฐกิจจากอำเภอเมือง

“ตำบลตอนตลในพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เช่นเมืองใหญ่ๆมีโซนอุตสาหกรรม มีโรงงานหนัก โรงงานขนาดใหญ่ถ้ามีสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น ปัญหาต่างๆก็จะตามมาเช่นพื้นที่ระยอง แต่ทางเราจะไม่ให้มีแบบนี้เราจะเน้นเรื่องกรีน เช่นอีทฟู้ด ทำให้เป็นเมืองน่าอยู่ จริงๆภาพรวมของคนตอนตลก็ไม่ได้อยากได้อุตสาหกรรมหนักอะไรเลน เราอยากอยู่แบบสุขภาวะที่ดี บ้านเมืองน่าอยู่เน้นกรีนโซน”

“ถ้ารัฐประกาศพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ธนารักษ์ก็จะมีหน้าที่ในการจัดหาที่ดินซึ่งตอนนี้มีที่ดินที่ได้1,085 ไร่ ที่อำเภอเมือง แล้วก็เปิดให้เอกชนประมูลเช่า โดยมีการเสนอโครงการแล้วด้านที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน คือถ้ามีการลงทุนของอุตสาหกรรมก็จะเกิดการจ้างงานก็จะมีส่วนเกี่ยวข้องเพียงจุดนี้”

เมื่อวิเคราะห์จากความเหมาะสมของบริบทพื้นที่แล้ว พบว่า พื้นที่อำเภอตอนตลมีความเหมาะสมทั้งทำระบบโลจิสติกส์และทำอุตสาหกรรม

“ดังนั้นพื้นที่ตอนตลส่วนมากจะเป็นแปลงเล็กๆ ไม่ถึง 1,000 ไร่ เพราะว่าการประกาศเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโซนใหม่ของจังหวัดควรจะทำอะไร ที่ตอนตลจะเน้นเรื่องสุขภาพและเรื่องการท่องเที่ยว ใน

เขตเมืองจะเป็นแหล่งธุรกิจอุตสาหกรรม ทางห้วนใหญ่จะเป็นเรื่องโรจิสติก ซึ่งตรงนี้จะมีการประกาศไว้ ดูตามภูมิศาสตร์ด้วยเพราะทางตอนตาลเด่นเรื่องเกษตรกรรม มีป่า มีเขา ก็ไม่เหมาะที่จะทำธุรกิจเท่าไร แต่ที่เขาประกาศเพราะว่าเขาเน้นพื้นที่ชายแดนก็เลยได้ตรงนี้มา”

8. โรงพยาบาล

ในส่วนของโรงพยาบาลดอนตาล นอกจากจะทำหน้าที่รักษาคนป่วยทั่วไปแล้ว ยังมีการเตรียมพร้อมสำหรับการดูแลผู้ป่วยที่เป็นแรงงาน โดยเฉพาะการรักษาผู้ป่วยที่เป็นแรงงานข้ามชาติซึ่งจะเข้ามาพร้อมกับการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีศูนย์ประสานงานเพื่อให้บริการที่เป็นมิตรกับต่างชาติ Friendly Service

“ส่วนของสาธารณสุข ก็ยังมองในแง่ของการรักษา การตรวจ การเฝ้าระวังโรคโรค ก็จะมีที่เราทำเป็นรูปธรรมแล้ว ก็จะมีศูนย์ประสานงานเพื่อให้บริการผู้ป่วยต่างชาติ ซึ่งโรงพยาบาลก็จะมี มีส่วนตรงนี้อยู่ หรือว่าพื้นที่ “เฟรนด์ชิพเซอร์วิส” คือให้บริการที่เป็นมิตร ในส่วนของเราก็จะมีทะเบียนผู้แรงงานที่ไม่อยู่ในจังหวัดไว้ต่างหาก มีลาว มีเขมร มีพม่า ก็จะมีที่มาถูกต้องตามกฎหมาย เราก็จะมีทะเบียนไว้เพื่อเฝ้าระวัง”

“จะมีศูนย์ทุกแห่งนะครับในโรงพยาบาลทุกแห่งในจังหวัดมุกดาหาร อันนี้จะเป็นนโยบาย เน้นที่ชายแดนโดนไล่มาตั้งแต่อำเภอเมืองและกัดอนตาล อันนี้เราตั้งอยู่ที่โรงพยาบาลดอนตาล อันนี้ภารกิจก็น่าจะเหมือนชื่อคือให้บริการเป็น เฟรนด์ชิพเซอร์วิส ให้คำปรึกษาเรื่องสุขภาพ รวมถึงเรื่องที่เข้ามาขอปรึกษาเรื่องการส่งต่อไปโรงพยาบาลแม่ข่ายของเรา คือโรงพยาบาลมุกดาหาร มีการส่งต่อระบบผู้ป่วย”

นอกจากนี้ยังมีการทำทะเบียนผู้ป่วยต่างชาติ โดยเฉพาะที่เป็น แรงงาน ลาว พม่า เพื่อเป็นข้อมูล ในส่วนของศูนย์ จะมีผู้ป่วยต่างชาติ จะมีการอำนวยความสะดวกด้านภาษา และมีการประสานงาน ด้านทุนและมีล่ามในการอำนวยความสะดวก

“อันนี้คือทั้งจังหวัดก็จะมีทะเบียนอยู่ในส่วนของต่างๆก็จะมีอยู่แต่นับตัวเลขไม่ได้ก็จะมีประปรายไม่เยอะ ในส่วนนี้ก็จะมีการเตรียมพร้อมถ้าผู้ป่วยต่างชาติรวมทั้งหมดไม่เฉพาะแรงงานเข้ามาใช้บริการนี้ โรงพยาบาลก็จะมีระบบเอื้ออำนวยต่างๆ เช่นภาษา เราก็จะมีภาษา 4 ภาษา คือ ไทย อังกฤษ ลาว เวียดนาม

ที่ตอนนี้ที่เราเกี่ยวข้องมี 4 ภาษา มีโบซัวร์เป็น 4 ภาษา และก็มีทะเบียนเอกอัครราชทูตที่เราจะประสาน เอา
 ง่ายๆมีครบหมด ถ้าประเทศไหนก็ประสานไปทูตประเทศนั้น ซึ่งเราก็มีทะเบียนตรงนี้ไว้ก่อน แล้วก็มีล่ามแปล
 ชื่อว่าที่ขึ้นทะเบียนเพื่อที่จะให้บริการคนต่างชาติเหล่านี้”

ในด้านการทำงานเชิงรุกทางโรงพยาบาลและสาธารณสุขได้มีการลงพื้นที่ สุ่มตรวจโรค ตามสถาน
 ประกอบการด้านบันเทิง ในการตรวจหา เชื้อ HIV นอกจากนั้นยังมีการรักษาและมีการส่งต่อผู้ป่วยในกรณีเคส
 หนักในการส่งต่อจะมีโรคที่เฝ้าระวังและส่งต่อเช่น มาลาเลีย นอกนั้นจะมีเรื่องไข้ทั่วไป และ การทำคลอด ใน
 ปัจจุบันนี้ไม่ค่อยมีเนื่องจากมีการปิดช่องทางข้ามธรรมชาติ (ท่าเรือหมู่บ้าน) ชั่วคราว

“อันนี้ไม่นับแรงงานที่ไม่มาผิดกฎหมายไม่นับไม่เกี่ยว แต่ว่าก็เฝ้าระวังก็คือการเฝ้าระวังของเราคือเชิง
 รุกก็มีการตรวจสุ่มตรวจโรคในร้านอาหารคาราโอเกะอย่างนี้ ก็เป็นการสุ่มตรวจโรค HIV ก็มีแค่นี้ในส่วนเรื่อง
 สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน นอกนั้นก็เป็นการตรวจรักษาธรรมดาทั่วไปแล้วการส่งต่อถ้ามีโรงพยาบาลเราก็
 ส่งต่อไปที่โรงพยาบาลบูบก็มีเครือข่ายเหมือนกันทั้งจังหวัด และก็เหมือนกันมีศูนย์เหมือนกันศูนย์เฟรนด์ชิพ
 วิชเหมือนกันนี่ก็เป็นระบบที่ชัดเจน”

9. พัฒนาชุมชนอำเภอ

บทบาทหน้าที่ของพัฒนาชุมชนอำเภอคือ บริหารงานพัฒนาชุมชนและการบริหารการพัฒนาในส่วนที่
 เกี่ยวข้องในอำเภอให้เป็นไปตามนโยบาย การสนับสนุนช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำในการส่งเสริมศักยภาพ
 ของผู้นำชุมชน องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนในการบริหารจัดการชุมชน ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้
 และการมีส่วนร่วมของชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้านทั้งในด้านวิชาการและ
 การปฏิบัติงาน

“ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานทางพัฒนาชุมชนจะดูแลในเรื่องของอาชีพ หนึ่งตำบลหนึ่ง
 ผลิตภัณฑ์ตอนนี้อำเภอตอนตาลเรามีกลุ่มทั้งหมด 46 กลุ่ม ส่วนมากจะเป็นบทบาทหน้าที่ขอสตรี มีสมาชิกอยู่
 ทั้งหมดเกือบ 1,000 จาก 46 กลุ่ม ผลิตภัณฑ์ที่เรามีอยู่ตอนนี้เกือบ 90 ผลิตภัณฑ์ คือเราจะเน้นไปเรื่องการ

ส่งเสริมอาชีพการสร้างรายได้ให้กับชุมชน แล้วที่เกี่ยวข้องอีกอย่างหนึ่งคือการสำรวจข้อมูล จปฐ. มันจะมีอยู่
ข้อหนึ่งว่าคนอายุ 15 – 60 ปี”

“เมื่อเรารู้ข้อมูลตรงนี้เราก้เอามาแก้ไขปัญหาในชุมชนของเราโดยส่วนมากข้อนี้ในอำเภอตอนตาลเรา
จะไม่ค่อยมีจากการสำรวจข้อมูล เพราะว่าเราถือการไปไร่ ไปนา ทำไร่ ทำนา ก็เป็นงานเหมือนกัน แต่ส่วนมาก
ที่ไม่มืงานทำก็จะเป็นวัยรุ่นที่ไม่มืงานทำ คือไม่ทำงานมากกว่าซึ่งก็จะเป็นส่วนน้อย แล้วก็เน้นส่งเสริมเรื่อง
การออกสู่ตลาดที่เราได้ มีการเชิญกลุ่มโอท็อปไปร่วมประชุม มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้วก็มี การออกสู่ตลาด
เป็นการประชาสัมพันธ์งานให้ภายนอกได้รับรู้ เน้นในเรื่องการทำงานในพื้นที่ส่วนมา”

จัดทำศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชุมชนระดับอำเภอจัดเก็บและหรือประสานการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการ
พัฒนาชุมชนรวบรวมและทำแผนงาน/โครงการของอำเภอในส่วนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและให้บริการองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนในการบริหารและดำเนินงาน
เกี่ยวกับ ระบบข้อมูลและแผนงาน/โครงการ

“ส่วนมากจะเน้นเรื่องหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นงานหลักของพัฒนาชุมชนเลย เลขานุการพัฒนา
ชุมชนจะเป็นเลขานุการระดับประเทศ ถ้าถามว่ามีหลายภาคส่วนไหมในการทำงานร่วมกันก็มีหลายภาคส่วน ก็
จะมี กศน. มีเกษตร แล้วส่วนที่จดทะเบียนกับเกษตรก็จะมีวิสาหกิจชุมชนถ้าจดทะเบียนกับพัฒนาชุมชนก็จะ
เป็นอาชีพที่จะตั้ง ส่วนงานก็จะทำร่วมกันก็จะร่วมกันส่งเสริมงานในพื้นที่ จะเป็นเรื่องของหนึ่งตำบลหนึ่ง
ผลิตภัณฑ์สร้างงาน สร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ที่เรามือยู่แล้ว อำเภอตอนตาลส่วนมากจะเป็นเรื่องผ้า ผ้าจะ
เยอะ เช่น ผ้าย้อมคราม แล้วแน่นอนต้องประสานกับฝีมือแรงงานด้วยอยู่แล้ว ”

ในส่วนที่เกี่ยวข้องมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มมี 46 กลุ่ม เน้นกลุ่มสตรี มีสมาชิกประมาณหนึ่งพันคน
มีผลิตภัณฑ์ 90 ชนิด เป็นการสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน ซึ่งอำเภอตอนตาลส่งเสริมเรื่องผ้าที่โดดเด่น คือ
ผ้าย้อมคราม เป็นสินค้า OTOP 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อ โดยการให้ข้อมูลของตัวแทนจากกลุ่มสตรีของ
ชุมชนพบข้อมูลเกี่ยวกับการทำเกษตรดังนี้

“จะเป็นข้าว เป็นอ้อยแล้วก็มียาง มีข้าวมีอ้อยแล้วก็กรีดยางด้วย ระบบแรงงานที่บอกคือทำไมไม่มีงาน ช่วงนี้ คือเขาวางงานหมด คนก็เลยถูกลดเรื่องของการจ้างลงไป ไม่มีค่าจ้างแต่ก่อนก็จะมีรายได้จากการทำนา ถอนกล้าอะไรก็จะมี อย่างน้อย 300 บาท กล้าก็ตกมัดละ 3 บาท แล้วก็มีรายได้แต่เดี๋ยวนี้คนต่างด้าวไม่เข้ามาคนไทยก็ตกงานคือว่างกันหมด นอกจากนั้นใช้เป็นแบบระบบอุตสาหกรรมเกษตร รถวาน แต่ก่อนใช้แรงงานต่างด้าวแย่งกัน มาเป็นร้อยละ ต่างด้าวแต่คนไทยไม่มีแล้วก็ไม่จ้างกันด้วย แล้ว 300 บาทที่ว่าค่ากำหนดใหม่ครบว่าต้องกี่ไร่หรือว่ามันไม่ใช่? มันไม่มีกำหนด เฉพาะกำหนดแต่เวลา ประมาณเข้างานก็ไม่กี่ชั่วโมง? แปดโมงก็ถึงสี่โมงห้าโมง แล้วก็มีทีมไปดำ ทั้งนี้ ถ้าทีมไหนผลงานดีก็ถูกจ้างต่อเรื่อยๆแต่เดี๋ยวนี้ตกงานหมดคนไทย”

นอกจากนี้ยังมีการยืนยันที่มาของข้อมูลดังกล่าวคือ การเป็นคนในพื้นที่จะทำให้ทราบข้อมูลและสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพมากขึ้น

“ข่าวสารก็จากที่เราสัมผัสเอง เรารู้เอง เห็นๆในชาวบ้านในชุมชนของเราพูด เพราะว่าเราไปบ้านไหน เพื่อนๆจะกันตลอดคุยกันเรื่องนี้ เราก็มีความหวังอยู่เหมือนกันเกี่ยวกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพราะเราหวังกับข้าวไม่ได้แล้วเมื่อเขาวางกันหมดแล้วระบบวิถีผลิตมันเปลี่ยน การใช้จ่ายในครอบครัวหรืออย่างนี้ก็จะประหยัดมากและก็ปลูกเองกินเองส่วนมากที่อำเภอตอนตาล กลุ่มสตรีเดี๋ยวนี้ก็หันมาปลูกเป็นครัว เศรษฐกิจพอเพียงกัน”

“ไปตัดอ้อย ไปกรีดยาง บางสวนเขาก็จะกรีดยางเองหรือลูกเขาจะกรีดยางเอง แต่เป็นอ้อย เป็นข้าวเขาจะๆ จ้างจะใช้แรงงานเยอะ อ้อยเป็นกองๆ 100 ลำ/70 – 80 บาท มีทำงานรายวันแต่ตอนนี้น้อยเดี๋ยวนี้ค่าจ้างในเมืองก็ส่วนมากจะเป็นโรบินสันหรือพวกแผนกขายก็จะมี จะตกงานอยู่”

นอกจากนั้นยังมีการเอาข้อมูลจาก จปฐ. เอาข้อมูลเรื่องรายได้ มาประเมิน ออกแบบ พบว่าไม่ค่อยมีการว่างงาน แต่มีพบในวัยรุ่น ที่ไม่มีการทำงาน ด้านการบูรณาการความร่วมมือมีส่วนร่วม กับ กศน. และเกษตรอำเภอ ส่งเสริมการพัฒนาด้านการเกษตรรองรับการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษด้านการเกษตรในอนาคต

“บางหมู่บ้านก็เป็นวิสาหกิจค่ะบางหมู่บ้านก็เป็นกลุ่มรวมกันปลูกรวมกันทำแล้วใครเข้าไปส่งเสริม? พัฒนาชุมชนก็มีหลายส่วนบูรณาการแล้วแต่ถ้ากลุ่มไหนลงทะเบียนถูกต้อง คือก็สื่อสารพัฒนาชุมชนท่านก็จะเข้าไปดูแล ถ้ากลุ่มไหนไม่มีก็ประกาศอยู่ให้เข้ามารรวมรวมกลุ่ม เขาก็จะมารับรู้ข่าวสารที่กำลังตื่นๆกันปีสองปีที่ผ่านมา สรุปคือเรื่องการทำงานแบบแรงงานแบบที่กลุ่มสตรีคืออาชีพหลักๆเราก็คือพวกงานแบบว่าไปรับจ้างแล้วก็ดูแลกลุ่มสตรีไปด้วยและก็ผลิตผลิตภัณฑ์ตามที่เรามี กลุ่มผลิตอะไร? กลุ่มผ้าเย็บครามอยู่อำเภอคอนตาล ซึ่งกลุ่มก็อยู่ในระดับโอท็อปของเครือข่ายโอท็อป มีขนมด้วย ตอนนี้กำลังวางทำงานถนนคนเดิน เพราะว่ากลุ่มเกษตร กลุ่มเกษตรพอเพียงเราก็จะเยอะจากนั้นจะมีกลุ่มทุกตำบลเข้ามา เข้ามาขาย พอดีเห็นว่ามี การผูกโยงกับเรื่องชนเผ่าด้วยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อะไร? ไทกะเลิง ส่วนใหญ่ที่คอนตาลจะเป็นไทกะเลิงเป็นส่วนใหญ่”

10. ฝ่ายความมั่นคง

ในด้านของการดูแลความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในจะเป็นหน้าที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร โดยหน้าที่หลักคือการป้องปรามเหตุ ตรวจตราความเรียบร้อย และบังคับใช้กฎหมาย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแรงงาน ทางเจ้าหน้าที่จะมีการบูรณาการความร่วมมือกับฝ่ายปกครองออกตรวจ และหากพบการกระทำผิด เช่น แรงงานลักลอบผิดกฎหมายก็จะมีผลผลักดันกลับประเทศต่อไป แต่โดยส่วนใหญ่แล้วแรงงานในอำเภอคอนตาลจะเป็นแรงงานภาคการเกษตร ซึ่งจะมีบ้างที่มีการผ่อนปรนให้แรงงานจากเพื่อนบ้านเข้ามาใช้แรงงานชั่วคราว

11. ฝ่ายปกครอง

ในส่วนของการปกครองประกอบด้วยนายอำเภอและปลัด คอยทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและประสานภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามแต่วาระ โดยเฉพาะในส่วนของการวางแผนทางการพัฒนาอำเภอคอนตาล ซึ่งในส่วนของนโยบายได้มีการผ่อนปรนให้ผู้ป่วยจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามารักษาตัวเป็นการชั่วคราวได้ มีการบูรณา

การการความร่วมมือจากฝ่ายปกครอง ทหาร และตำรวจ ในการตรวจตราความสงบเรียบร้อย ทั้งในเรื่องของการข้ามแดน รวมไปถึงปัญหายาเสพติดด้วย

12. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ดูแลท้องถิ่นตามพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งในพื้นที่อำเภอตอนตาลมี 2 ตำบลที่ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษคือ ตำบลตอนตาล และตำบลโพธิ์ไทร ซึ่งปัจจุบันทางส่วนท้องถิ่นได้มีการเปิดรับเรื่องร้องเรียนในปัญหาการใช้แรงงานต่างด้าวซึ่งเมื่อก่อนมีการใช้แรงงานด้านการเกษตรมากและในพื้นที่เป็นเสมือนบ้านพี่บ้านน้องมีการไปมาหาสู่กันแต่พอมีการปิดด่านจึงมีการร้องเรียนจากผู้ได้รับผลกระทบ เช่นร้านค้า ผู้ให้บริการขนส่ง ในเรื่องรายได้ลดลง

นอกจากประเด็นการทำหน้าที่ดูแลท้องถิ่นแล้ว การพัฒนาคนในพื้นที่เป็นประเด็นที่สำคัญมาก จะเห็นได้จากการเปิดให้นักเรียนนักศึกษาในท้องถิ่นเข้ามาทำงานร่วมกับ อบท.

“ส่วนของ อบท. นอกจากจะพัฒนาตามวิสัยทัศน์ของผู้นำก็คือทำนายเองหรือทางท่านปลัดเอง นอกจากเราจะพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานหรือการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างอื่นเราก็ยังมาดูแลเรื่องแรงงานด้วย เราอาจจะไม่ได้ทำในลักษณะรับคนต่างด้าวแต่เราทำในเขตของเรา คือเทศบาลของเรามี 9 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 4,000 กว่าคน แล้วก็มีความกังวลบ้างแต่ว่าเราจะเน้นในเรื่องของนักเรียนนักศึกษา อาจจะมีบางปีที่เราจะมีการจ้างนักเรียน นักศึกษาที่เขาปิดเทอมอาจจะเป็นเวลาสั้น 1-2 เดือนเข้าไปทำงานในสำนักงาน อาจจะเข้าไปช่วยงานสำนักงานหรือเข้าไปช่วยพี่ๆในการทำงานสำนักงาน แต่อย่างน้อยนักเรียน นักศึกษาที่มาทำงานให้เราสิ่งที่เขาจะได้คือ 1. ประสบการณ์การทำงาน 2. จะได้ค่าตอบแทนอาจจะได้ไม่มากแต่ถือว่าเป็นค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์การศึกษา หรือค่าเสื้อผ้า”

ตลอดจนการให้บริการประสานกับหน่วยงานที่ต้องการฝึกอาชีพให้ชาวบ้านเพื่อการพัฒนาในพื้นที่

“อีกด้านในการทำงานของเราคือเราจะบูรณาการงานด้านอื่นๆ อย่างเราจะมีการส่งเสริมด้านอาชีพให้ชาวบ้าน เช่น การส่งเสริมทำขนมโดยเราจะมีวิทยากรในหมู่บ้านของเราเองมาสอน มีค่าจ้างให้ โดยกลุ่มเป้าหมายที่เราจัดอบรมคือกลุ่มสตรี ผู้ที่สนใจ แล้วอีกอย่างหนึ่งที่ใช้คำว่าบูรณาการจาก อบจ.มีหนังสือมา

ทางเราว่าจะมีการสานตะกร้าจากพลาสติกเราก็จะทำหน้าที่ประสานไปทางผู้ใหญ่บ้านต่างๆโดยทำหนังสือไปสอบถามทางชาวบ้านว่ามีผู้ศึกษามาร่วมฝึกไหม เพราะอบจ.อย่างปี 59 - 60 คืออยากมีกลุ่มเป้าหมายจากตำบลคอนตาลของเรา มีทั้งหมด 5 หมู่บ้าน ทางเราก็จะเป็นผู้ประสานหาคนมาร่วม”

นอกจากนี้ยังมีส่วนในการขออนุญาตเปิดด่านในจุดของอำเภอคอนตาล แต่ทางเทศบาลไม่มีอำนาจในเรื่องการเปิดด่าน ต้องทำเรื่องขออนุญาตทางฝ่ายความมั่นคง นอกจากนั้นมีการเปิด “ตลาดไทกะเลิง” ในวันพุธ ที่ทางเทศบาลได้จัดทำ มีผู้ลงทะเบียน 200 คน พบว่ามีการค้าขายคึกคักในช่วงที่ยังไม่มีการปิดด่าน มีพ่อค้าแม่ค้าจากฝั่งลาวนำสินค้ามาขายและซื้อสินค้าจากไทยกลับไป แต่ปัจจุบันมีการปิดด่านพบว่า ตลาดได้รับผลกระทบในจำนวนผู้มาเดินตลาดลดลงอย่างเห็นได้ชัด

13. อาสาสมัครแรงงาน

บทบาทหน้าที่ที่จะเป็นการเชื่อมประสานกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานรับทราบ รวมถึงการสะท้อนความต้องการจากพื้นที่ เช่น ความต้องการด้านอาชีพ มีการรวบรวมข้อมูลความต้องการด้านการฝึกอาชีพผ่านแบบสอบถาม คอยสอดส่องดูแลว่ามีแรงงานที่ถูกเอารัดเอาเปรียบหรือไม่ นอกจากนั้นยังมีการให้ข้อมูลผู้ที่ทำงานที่บ้าน เพื่อให้มีการลงพื้นที่ดูแล รูปแบบการทำงานคล้ายๆ อสม. ไม่มีวาระอายุในการทำงาน ในตำบลที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีอาสาสมัคร ได้แก่ ตำบลโพธิ์ชัย และตำบลคอนตาล

“อาสาสมัครแรงงานจังหวัดมุกดาหารซึ่งสังกัดของกระทรวงแรงงาน ซึ่งผมเป็นผู้ประสาน คำว่ากระทรวงแรงงานมีหลายหน่วยงาน คือมีทั้งประกันสังคม สำนักงานจัดหางาน ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานประกันสังคม สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ทั้ง 5 หน่วยงานผมอาสาสมัครแรงงานประจำตำบลคอนตาลและในอำเภอคอนตาลด้วย คือประสานเกี่ยวกับด้านในงานแรงงานในพื้นที่ ใครพบว่าอยู่ทางตามอุปสรรคปัญหาต่างๆในแรงงานไม่ว่าจะเป็นแรงงานในระบบหรือนอกระบบ ในงานที่ถูกเอารัดเอาเปรียบผมก็จะไปประสานให้กับหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงแรงงานให้รับทราบ”

นอกจากภาระกิจที่กล่าวมาข้างต้น อาสาสมัครแรงงานอำเภอจะต้องทำหน้าที่ในการสะท้อนปัญหา ความต้องการ และการฝึกอาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ด้วย

“ตลอดจนถึงสะท้อนปัญหาความต้องการด้านฝึกอาชีพที่ทางชุมชนจัดถามท่านจริงๆว่าต้องการฝึก อาชีพอะไร ก็มีใบกรอก ใบสมัครที่เขาต้องการก็นำไปเสนอทางศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานที่ให้ และก็จัดฝึกอาชีพ อะไรเป็นต้น ก็ตอบสนองอย่างความต้องการของเขา ผมจะเป็นผู้ประสานงานและก็ดูแลแรงงานที่ถูกเอารัดเอาเปรียบเช่น ถูกหลอกลวงไปทำงานต่างประเทศ โดยไม่ผ่านของกระทรวงแรงงานไม่ผ่านของกระทรวงการ ต่างประเทศ ก็ไปชี้แนะช่องทางให้ทางหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานได้รับทราบที่ถูกหลอกลวง ตลอดจนถึง ทั้งแรงงานที่ยังไม่ทราบว่าแรงงานที่เอางานมาทำที่บ้านอย่างนี้ต้องไปสอดส่องดูแลตรงจุดนี้ด้วยว่าเอารัดเอาเปรียบไหมว่าทุกส่วนต้องประสานทางกระทรวงแรงงานหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน เป็นผู้ ประสานงานและก็ดูแลหน่วยงานในพื้นที่ด้วย ณ ตรงจุดนี้หน้าที่หลักๆ จริงๆก็มีหลายอย่างเลยที่เกี่ยวกับระบบ แรงงานทั้งหมด”

จากการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวาระการทำงานของอาสาสมัครแรงงานอำเภอ คือ เป็นอาสาสมัครที่มา จากความสมัครใจ “มันขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ของเรา ถ้าเราต้องการอยากจะออกก็ออกได้แต่คงเป็นไปเรื่อยๆ อยู่ยาวๆไปตำบลละคน ผมก็สืบทอดมาแล้วที่อยู่ในสังกัดกระทรวงแรงงานมันก็ดีแต่อย่างที่รู้ว่าคืองานอาสา ตัว ผมเองก็อยู่มาเนี่ย 10 กว่าปี บางครั้งเป็นครอบครัวทั้งแรงงานด้วย บางครั้งวันนี้สามีติดธุระก็ให้แฟนไปรับ ไป เดินทางไปร่วมประชุมทางต่างจังหวัด ต้องทางการมากด้วย ชอบกลไกแบบนี้ ซึ่งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษครับ ก็มีอยู่ 2 ตำบล ก็มีตำบลโพธิ์ไทรและก็มีตำบลดอนตาล ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ผมเองมาจากดอนตาล”

องค์กรเหล่านี้จะทำหน้าที่ประสานความร่วมมือ คอยขับเคลื่อนประเด็นด้านแรงงานในเขตพื้นที่อำเภอ ดอนตาล รวมถึงภายในจังหวัดมุกดาหาร นอกจากนี้ยังประสานความร่วมมือไปยังภาคส่วนอื่นๆ ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการ หอการค้า ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแรงงานเพื่อพัฒนาเขตเศรษฐกิจ พิเศษมุกดาหาร

“ซึ่งตรงนี้เราก็จะมองเห็นภาพแล้วว่าแทบจะทุกเครือข่ายงาน แสดงว่าก็จะมีเส้นตึ่ในการทำงานหมดเลย รู้ทั้งระบบอะไรหมดอยู่แล้วแม่นมากด้วย สมัยนี้ไลน์กลุ่มเราก็มีกลุ่มไลน์อยู่แล้ว แต่ว่า อสม. มุกดาหารนี้ก็มึงานอะไรก็ส่งถึงกัน อย่างวันนั้นมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลอะไร มีไลน์ ก็คล่องตัวเร็วมากขึ้น”

4.4.2 ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สะท้อนการเคลื่อนไหวแรงงาน อ.หัวนใหญ่ จ.มุกดาหาร

1.สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร (สรจ.มท.)

- 1)ดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านแรงงาน รวมทั้งประสาน สนับสนุนส่งเสริมความร่วมมือกับเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินการด้านยุทธศาสตร์ในพื้นที่จังหวัดให้เป็นรูปธรรมและบรรลุผล
- 2)จัดทำยุทธศาสตร์ด้านแรงงาน และเสนอข้อกำหนดข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์แผนงาน และแนวทางการทำงานด้านแรงงานในพื้นที่จังหวัด
- 3)กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการสังกัดกระทรวงแรงงานในเขตพื้นที่จังหวัด
- 4)เป็นศูนย์รวม (Focal point) สารสนเทศและองค์ความรู้ด้านแรงงานในเขตพื้นที่จังหวัด
- 5) อำนวยความสะดวก และดำเนินการจัดบริการด้านแรงงานแก่ประชาชนในพื้นที่ระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน
- 6) ดำเนินงานด้านแรงงานเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์จังหวัด ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด รวมทั้งปฏิบัติงานอื่นที่จังหวัดมอบหมาย

“ในส่วนองแรงงานก็ไม่มีคณะกรรมการอะไร ส่วนใหญ่ก็ดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน เช่นจัดหางานก็ทำหน้าที่ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานก็มีหน้าที่ในการพัฒนาอาชีพให้แรงงาน ซึ่งเราก็มีแผนในการพัฒนาฝีมือแรงงานในแต่ละปีว่าทางจังหวัดมุกดาหารมีความจำเป็น ไปทิศทาง ไหนตามที่เราคาดคะเนว่า เมื่อเป็นความจำเป็นเราก็จะไปส่งเสริมในส่วนนั้น เช่น ตอนนี้เขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดมุกดาหารหน้าจะเป็นเรื่องโรจิสติก แต่ถ้ามว่าเป็นโรจิสติกจริงไหมเรายังไม่ทราบเพราะว่ายังไม่มึนักลงทุนมา เรายังไม่ทราบความต้องการที่แท้จริงของนักลงทุน ว่าสถานประกอบการต้องการคนประเภทไหน อย่างไรในอนาคต แต่เราคาดคะเน

ตามเส้นทางของมุกดาหารที่อยู่แนวระเปียงเศรษฐกิจพิเศษที่เรียกว่า *อีอีอีโคโนมิกโพลิดอ* มันทำให้ตรงนี้
เหมาะกับเรื่องของโรจิสติก เรื่องของการท่องเที่ยว”

จากการให้ข้อมูลของ แรงงานจังหวัดมุกดาหาร เกี่ยวกับการลงทุนและการจัดการแรงงานสำหรับเขต
เศรษฐกิจพิเศษ พื้นที่ อ.หว้านใหญ่คือ

“อีกอันสืบเนื่องจากที่นี่เป็นที่ขนส่งสินค้าไปมาเรื่องอุตสาหกรรมบริการก็เป็นอีกอย่างที่เราคิดว่า
น่าจะมาตั้งที่นี่ ซึ่งทั้งหมดนี้คือการคาดการณ์จากภูมิประเทศ จากลักษณะแวดล้อมของคนในพื้นที่ ไม่ได้เกิด
จากความต้องการที่แท้จริงของสถานประกอบการ ก็เพราะอย่างที่บอกขณะนี้ถ้าเราถามไปทางสภา
อุตสาหกรรมก็ดี ทางหอการค้าก็ดี ว่าแท้จริงแล้วมุกดาหารต้องการแรงงานประเภทไหนอย่างไรเพื่อเราจะได้
ฝึกอาชีพละส่งเสริมไปในทิศทางเดียวกับความต้องการของธุรกิจ แต่เรายังไม่ได้รับคำตอบจากทางสภา
อุตสาหกรรมและจากหอการค้าอย่างใด แต่อย่างไรก็ตามภารกิจของหน่วยงานที่มีอยู่เราก็จะมีแผนพัฒนา
กำลังคน มีการจัดทำแผนเชิญทุกหน่วยงานมานั่งพูดคุยกัน แต่ทุกอย่างก็ยังเป็นเรื่องในอนาคตอย่างที่บอกยังไม่
ทราบเหมือนกันว่าจะตอบโจทย์ได้มากน้อยแค่ไหน เพราะอย่างที่ทางธรรมาธิ์บอกว่าตอนนี้ยังไม่มี
มาแต่โดยศักยภาพของมุกดาหารแล้วน่าจะลงทุน”

2. สำนักงานจัดหางานจังหวัดมุกดาหาร (สจจ.มท.)

- 1) ปฏิบัติการและประสานงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมในเขตพื้นที่จังหวัด
- 2) รายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่อกรมการจัดหางานและสำนักงาน
แรงงานจังหวัด
- 3) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย
- 4) บริการจัดหางานในประเทศ รับสมัครงาน บริการจัดหางานเคลื่อนที่ จัดงานนัดพบแรงงาน จัดหา
งานให้แก่ผู้ว่างงานตามระบบประกันสังคม

5) บริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ บริการข้อมูลและรับแจ้งการเดินทางแก่คนงานที่จะไปทำงานต่างประเทศ พิจารณาคำขออนุญาตพาลูกจ้างไปทำงาน หรือฝึกงานต่างประเทศ

6) ควบคุมการทำงานของคนต่างด้าว พิจารณาออกใบอนุญาตทำงาน ต่อใบอนุญาตทำงาน จัดระบบแรงงานต่างด้าว พม่า ลาว และกัมพูชา

7) แนะนำและส่งเสริมการประกอบอาชีพ

8) คุ้มครองคนหางาน ป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาการหลอกลวงคนหางาน

การเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร พื้นที่ อ.หว้านใหญ่ กรณีการจัดการแรงงานที่เป็นคนไทย โดยปกติแล้วไม่มีความยุ่งยาก และไม่ค่อยมีปัญหาอยู่แล้ว และสำนักงานจัดหางานเองได้ทำงานส่วนนี้อยู่แล้ว

“ในเรื่องบทบาทจัดหางานที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยหน้าที่หลักของเราคือเป็นผู้ที่จัดหางานให้กับผู้ประกอบการทั้งในจังหวัดที่ผู้ที่จะมาลงทุนในส่วนของแรงไทยที่เป็นคนไทยในพื้นที่ ซึ่งทางจัดหางานก็จะเป็นศูนย์กลางที่จะดำเนินการรับสมัครผู้ที่สนใจจะมาทำงาน รวมทั้งผู้ประกอบการที่ต้องการจะจ้างแรงงานก็จะแจ้งที่จัดหางานในการแจ้งตำแหน่งงานว่างที่ต้องการเพื่อประสานและหาคนเข้าทำงานให้กับผู้ประกอบการ ซึ่งแรงงานของเราก็มีหลากหลายกลุ่มทั้งที่จบการศึกษาใหม่ ทั้งผู้ที่ระหว่างเรียน รวมทั้งแรงงานทั่วไป ปีนี้ก็มีโอกาสให้ทั้งผู้สูงอายุและคนพิการได้ทำงาน ของเราก็จะเป็นศูนย์รวมของผู้ที่ต้องการหางานทำและเป็นศูนย์รวมในการรับแจ้งตำแหน่งงานว่างของผู้ประกอบการ ในเรื่องของแรงงานไทยเราก็เป็นฝ่ายที่จะหาให้ผู้ประกอบการอยู่แล้ว”

การจัดการกรณีของ แรงงานข้ามชาติ สำนักงานจัดหางานจังหวัดมุกดาหารได้มีการเตรียมรับการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยการทำ MOU หรือ การทำข้อตกลงร่วมกันของ 3 ประเทศ

“ในเรื่องอีกเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องคือการจ้างแรงงานต่างด้าวในจังหวัดมุกดาหารเราเป็นจังหวัดชายแดนซึ่งในปกติก็จะมีการเข้ามา ข้ามไป อาจมาทำงานบ้างหรือมาท่องเที่ยวในเรื่องการทำงานของแรงงานต่างด้าวการทำงานที่ถูกต้องตามกฎหมายก็ต้องรับรู้จากนายทะเบียน กรมการจัดหางานก็จะเป็นผู้อนุญาตในการทำงานให้กับแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งแรงงานที่จะเข้ามาทำงานในจังหวัด

มุกดาหาร ณ. ปัจจุบันที่สามารถจะเข้ามาทำงานได้ก็คือการนำเข้าตามข้อตกลงหรือ MOU ที่ประเทศไทยได้ทำกับประเทศเพื่อนบ้านก็จะมีจาก เมียนมา ลาว กัมพูชา ล่าสุดก็จะเป็นเวียดนามที่ทำ MOU ไว้แล้ว แต่ที่สามารถนำแรงงานเข้ามาได้ก็จะมี 3 ประเทศคือลาว พม่ากัมพูชา อันนี้นายจ้างที่ต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในกิจการของตนสามารถติดต่อขอนำเข้าได้ที่จัดหางานจังหวัดโดยไม่มีการกำหนดระยะเวลา เนื่องจากมีการเปิดทั่วไปอยู่แล้ว ต้องการเมื่อไหร่ก็สามารถติดต่อได้ในการนำเข้า อีกอันหนึ่งที่เป็นนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่จะให้มีการใช้แรงงานแบบไป กลับหรือมาทำงานตามฤดูกาลก็เป็นนโยบายที่เปิดให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและก็เป็นจังหวัดชายแดน”

ซึ่งปัจจุบันมีการเตรียมความพร้อม มาตั้งแต่ปลายปี 2558 เกี่ยวกับเรื่องกฎหมาย การผ่อนปรน รวมถึงการขออนุญาตในการเข้ามาทำงาน แต่ปัญหาที่สำคัญคือ การยังไม่ลงนามใน MOU ของ สปป.ลาว เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่ของ สปป.ลาว เป็นแรงงานแบบไปกลับ

“ตอนนี้จังหวัดมุกดาหารก็มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการเบ็ดเสร็จด้านแรงงานสาธารณสุขและความมั่นคงที่จะเป็นหน่วยงานที่จะอนุญาตการทำงานให้กับแรงงานที่จะมาทำงานแบบไปกลับหรือมาทำงานตามฤดูกาล ก็จัดตั้งไปแล้วตั้งแต่ปลายปี 2558 แต่ในทางฝั่งของ สปป.ลาวก็ยังมีปัญหาในการนำแรงงานเข้ามาทำงานแบบไป กลับ เนื่องจากว่าได้มีการร่างข้อตกลงแล้วแต่ทางฝั่งลาวยังไม่มีการลงนามในการที่จะอนุญาตให้มีการข้ามแดนมาทำงานที่ประเทศไทย ส่วนฝ่ายอื่นๆอย่างฝั่งกัมพูชาดำเนินการได้แล้วก็มีการนำเข้าแบบไปกลับ หรือตามฤดูกาลซึ่งตัวนี้ถ้าสามารถดำเนินการได้ตามข้อตกลงก็จะทำให้มีแรงงานเข้ามาทำงานในจังหวัดชายแดน การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานได้ซึ่งแรงงานไทยอาจจะไม่เพียงพอ ซึ่งแรงงานที่ข้ามมาทำน่านนั้นถามว่าผิดไหม นั่นคือผิด เพราะในขณะนี้กำลังเป็นข่าวเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวซึ่งตัวบทกฎหมายจริง ๆ นั้นจุดประสงค์คือเรื่องการคุ้มครองถ้าเรายังมีการจ้างแรงงานที่ไม่ถูกต้องซึ่งทำให้แรงงานถูกเอาเปรียบหรือถูกบังคับให้ใช้แรงงาน ถ้ามีการจ้างแรงงานที่ไม่ถูกต้อง แรงงานก็จะได้รับสิทธิประโยชน์ร่วม ปัญหาต่างๆเรื่องการคุ้มครองก็จะมี ซึ่งข้อกำหนดต่างๆก็จะเป็นข้อบังคับให้ทั้งนายจ้างและแรงงานทำงานอย่างถูกกฎหมาย ช่วงนี้ก็อยู่ในช่วงประชาสัมพันธ์แนะนำก่อนก็

ยังไม่มี การดำเนินการจับกุมใดๆกับนายจ้าง เป็นการชี้แจงใครที่ไม่ถูกต้องก็อย่าทำให้ทำให้ถูกต้อง ก็สามารถปรึกษากับกรมการจัดหางานทุกจังหวัดที่นายจ้างต้องการจัดหาแรงงานต่างด้าว”

3. สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดมุกดาหาร (สสค.มท.)

- 1) ปฏิบัติการและประสานงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมในเขตพื้นที่จังหวัด
- 2) รายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบายแผนงานและโครงการต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และสำนักงานแรงงานจังหวัด
- 3) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย
- 4) คุ้มครองดูแลแรงงานทั้งในและนอกระบบ
- 5) ควบคุม ดูแลการใช้แรงงานหญิง และเด็ก
- 6) ส่งเสริมและพัฒนาระบบความปลอดภัย และอาชีวอนามัยในการทำงาน
- 7) ส่งเสริมและจัดให้มีการจัดสวัสดิการแรงงาน
- 8) แก้ไขความขัดแย้งและข้อพิพาทแรงงาน
- 9) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์และแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

บทบาทของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองจังหวัดมุกดาหาร คือ จะทำหน้าที่ประสานงานและคุ้มครองแรงงานหลังจากมีการจ้างงาน และ หากไม่มีการจ้างงานจะยังไม่มี การดูแล ดังนั้น ในกรณีของการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ สำนักงานได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับงานในส่วนนี้เรียบร้อยแล้ว ทั้งกรณีของแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติ

“ส่วนของผมจะเป็นสำนักงานและสวัสดิการ ของผมหลักจากที่มีการจ้างกันแล้ว ก็จะเข้าไปดูแลเรื่องสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ของลูกจ้าง นายจ้าง ที่มีสถานะว่าจ้างกันแล้วเราจะเข้าไปดูแล แต่ถ้ายังไม่จ้างเราก็จะไม่เข้าไป ตราบใดที่ยังเป็นคนว่างงานหรือหางานทำ เรายังไม่เข้าถึง พอมีการจ้างเกิดขึ้นทางสำนักงานก็จะเข้าไป ตอนนี้ทางสำนักงานก็พร้อมที่จะรองรับเขตฯ ก็คือกรมให้เงินมาจ้างลามาแล้ว เพื่อให้คำแนะนำ ให้

คำปรึกษากับแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ว่ามีปัญหาอะไรก็จะได้ดูแลเบื้องต้นเสร็จแล้วเราก็จะได้ดำเนินการต่อ ตอนนี้เรามีการเตรียมหลายอย่างเพื่อรองรับคนที่เข้ามาในเขตฯแล้ว คือกรมของเราสนับสนุนเต็มที่แล้วยังมีกิจกรรมต่างๆนอกจากนี้ โดยทั่วไปแล้วเราก็มีการให้ความรู้กับนายจ้างอยู่แล้วตามหน้าที่ของเรา ถึงมาใช้เขตเศรษฐกิจพิเศษเราก็ให้การดูแลอยู่แล้ว ที่นี้พอมีเขตฯ ก็ต้องเพิ่มลุ่ม เพิ่มหลายอย่าง เวลาที่มีคนเข้ามาตรงนี้ ต้องจัดหางาน ไปนั่งเพื่อให้คำปรึกษาเรื่องต่างๆ”

ตัวแทนจากสำนักงานสวัสดิการและการคุ้มครองจังหวัดมุกดาหารได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารในภาพรวมดังนี้

“เรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดมุกดาหารเบื้องต้นก่อน พอติดตามมาตลอด จังหวัดมุกดาหารมีมูลค่าการส่งออกเป็นแสนล้าน เขตแรกมี 5 จังหวัด มุกดาหารเองก็เป็นหนึ่งใน 5 นั้น จากนั้นผู้ว่าก็ได้เชิญประชุมทุกภาคส่วนว่ามีความพร้อมที่จะเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือไม่ พอพร้อมก็ขึ้นป้ายการสนับสนุนต่างๆ คือเราเตรียมความพร้อม(ก่อนหน้านี้ประมาณปี2557โดยประมาณ) จะมีป้ายต่างๆขึ้น เริ่มมีการประโคมข่าว จากนั้นรัฐบาลก็ประกาศให้จังหวัดมุกดาหารเป็นเขตแรก 5 จังหวัด เราก็หนึ่งใน 5 จังหวัด พอเป็นอย่างนี้แล้วเขาก็มามองว่าการเรื่องการลงทุนที่จะลงในเขตฯ ทั่วประเทศ มีทั้งหมด 13 ประเภทกิจการ 5 ประเภทกิจการ ช่วงนั้นก็ถูกต่อต้านจากเจ้าของกิจการในพื้นที่ว่า ทำไมไม่ให้เราทั้งหมดแล้วให้เลือกเอา แต่สภาพพัฒนาก็บอกว่าจังหวัดมุกดาหารก็ถูกกำหนดไว้แล้วว่า จังหวัดมุกดาหารมี 5 ประเภทกิจการ นายทุนใดต้องการที่จะมาลงทุนก็ลงทุนได้ใน 5 ประเภทกิจการนี้ แล้วก็กำหนดพื้นที่ใน 3 อำเภอที่ท่านจะไป อ.เมืองดอนตาล11ตำบลประมาณ 300,000 กว่าไร่ ปรากฏว่านายทุนใดที่ประสงค์จะลงในเขตฯตรงนี้ก็จะได้สิทธิพิเศษ BOI บ้าง ภาษีอะไรบ้างก็ว่าไป แล้วพอประกาศออกมาแล้วพื้นที่ 300,000 กว่าไร่ก็กลับไม่ใช่ของรัฐทั้งหมด เป็นของเอกชน บ้างๆแล้วที่นี้ที่ขึ้นราคา ซื้อมากแพง ขึ้นเป็น 10 เท่า ชาวบ้านก็ขาย พอนายทุนมาเจอ ค่าเช่าก็แพงซื้อมากแพงก็เลยไม่อยากลงทุนแล้ว รัฐก็แก้ปัญหาอีกว่าจะจัดการปัญหานี้อย่างไรก็เลยไปยกเลิกพื้นที่บางส่วนให้เป็นที่ราชพัสดุบ้าง กนอ.มาดูแลแล้วการนิคมอุตสาหกรรมบอกว่าไม่เอา เขาไปลงที่สระแก้ว เมื่อ กนอ. ไม่เอาแล้ว ประกาศ

ให้ที่ราชพัสดุแล้ว ก็เลยให้เช่า หลักเกณฑ์กรมธนารักษ์เป็นคนออกหมด ชนภ.โดยมีนายทนายเป็นประธาน เสร็จแล้ว ก็ออกหลักเกณฑ์ต่างๆ ค่าเช่าเท่าไร ธรรมเนียมรายปีเท่าไร (ลดราคาแล้วรอบแรก) มีคนมายื่น 12 ราย ที่มุกดาหาร อันนี้ที่กรุงเทพฯ นะ คนในพื้นที่ไม่เกี่ยวเพราะรัฐเป็นคนประกาศ มีนายทนายอยากมาเช่าประมาณ 1700 ไร่ เพื่อทำนิคมอุตสาหกรรม ตอนแรกมี 12 ราย พอถึงวันยื่นจริงไม่มีมายื่นสักราย ก็รอดูรอบใหม่ว่าจะเป็นอย่างไร”

4. สำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหาร (สปจ.มท.)

- 1) ให้หลักประกันสังคมแก่ลูกจ้าง/ผู้ประกันตนที่ประสบอันตราย เจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรือตายอันมิใช่จากการทำงาน รวมทั้งคลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงานตามกฎหมายประกันสังคม
- 2) ให้หลักประกันสังคมแก่ลูกจ้างที่ประสบอันตราย เจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรือตายเนื่องจากการทำงานตามกฎหมายเงินทดแทน
- 3) ให้หลักประกันความมั่นคงแก่แรงงานนอกระบบให้มีหลักประกันความมั่นคงในชีวิตด้วยการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40
- 4) จัดเก็บเงินสมทบ จ่ายเงินทดแทนและประโยชน์ทดแทนตามกฎหมายเงินทดแทนและกฎหมายประกันสังคม
- 5) จัดบริการทางการแพทย์แก่ลูกจ้าง/ผู้ประกันตน
- 6) เผยแพร่ความรู้ ข่าวสาร งานประกันสังคมให้แก่ นายจ้าง ลูกจ้าง/ผู้ประกันตน และประชาชนทั่วไปได้รับทราบ

จากการให้ข้อมูลของตัวแทนจากสำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่เมื่อมีเขตเศรษฐกิจพิเศษ คือการอำนวยความสะดวกให้กับลูกจ้างและนายจ้าง และดำเนินการตามขั้นตอนตามกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการซึ่งถือเป็นการกระตุ้นการลงทุนในอีกทางหนึ่ง

“บทบาทที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษก็คือการอำนวยความสะดวกให้นายจ้างที่ขึ้นทะเบียน นายจ้างอย่างรวดเร็ว การขึ้นทะเบียนนายจ้างเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจในการประกอบกิจการอะไรก็ตาม ไม่ว่าจะ เป็นการตั้งโรงงานเนื่องจากว่าสำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจในการให้นายจ้างที่มีลูกจ้าง ตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไปมาขึ้นทะเบียนนายจ้าง โดยเราจะมี 2 กองทุนที่จะดูแลลูกจ้างแล้วก็นายจ้างเพื่อให้มีสวัสดิการทั้งในการทำงานและนอกการทำงาน นายจ้างต้องขึ้นทะเบียนโดยสุจริต หมายความว่า คุณทราบอยู่แล้วว่าการประกันสังคมมันเป็นหลักการสากลทั่วโลกแล้วก็มีมานานพอสมควร ที่นี้นายจ้างเมื่อจดทะเบียนพาณิชย์เสร็จแล้วข้อมูลจะถูก”

โดยการทำงานของหน่วยงาน จะมีการประสานงานร่วมกับ 3 หน่วยงาน ทำงานตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน

“ การทำงานซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ 3 หน่วยงานคือสำนักงานประกันสังคม ในบทบาทที่เกี่ยวข้องก็คือเราจะออกหนังสือเชิญพบให้นายจ้างมาแจ้งข้อมูลเราว่า ในขณะนี้คุณจดทะเบียนพาณิชย์และคุณมีลูกจ้างหรือยัง เพื่อจะดำเนินการชี้แจงแนะนำข้อกฎหมายและปฏิบัติต่อไปเพื่อให้คุณขึ้นทะเบียนประกันสังคมให้ถูกต้องต่อไป อันนี้คือภารกิจที่เกี่ยวข้อง ส่วนหน้าที่เนื่องจากว่าในบางครั้งนายจ้างอาจจะไม่ได้รับจดหมายที่เราเชิญพบไปหรือยังก็ก็ตามมันก็เป็นหน้าที่ว่าเราจะต้องตรวจสอบต่อไปว่ากิจการนี้อาจจะมีการเปิดกิจการแต่ว่านายจ้างดำเนินการเองโดยที่ไม่มีลูกจ้าง ดังนั้นก็จะชี้แจงแนะนำไปว่าเมื่อนายจ้างเป็นนายจ้างเองแล้วมีนิติบุคคลและเป็นหุ้นส่วนของผู้จัดการเองไม่สามารถเป็นลูกจ้างเองได้ด้วยคือว่าไม่สามารถให้สวมหมวกสองใบในขณะเดียวกันได้”

กรณีที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ อ.หว้านใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ท้องถิ่นคือ การประสานงานร่วมกัน กับแต่ละอำเภออาจจะมีความต่างกัน แต่หลังจากเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษแล้วการประสานงานกันของหน่วยงานจะมีความสม่ำเสมอมากขึ้น

“ ส่วนอีกข้อมูลหนึ่งที่เกี่ยวข้องก็อยากเรียนในเวทีนี้เลยว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสังกัดอำเภอ แต่ละอำเภอก็มีส่วนเกี่ยวข้องในส่วนนี้ด้วยว่าเราทางเห็นจากการติดต่อกันสังคมนานเนื่องจากว่าสำนักงาน พาณิชยจังหวัดเขาได้ตัดข้อมูลว่า คุณจดทะเบียนพาณิชย์คือผู้ประกอบการรายหนึ่งมองให้ อบต. เทศบาล หรือหน่วยงานส่วนท้องถิ่นแล้ว แล้วก็ให้แจ้งข้อมูลส่วนนี้มาให้ประกันสังคมด้วย ปรากฏว่าก็ทางเห็นกันไปพอสมควร มีหน่วยงานหนึ่งในอำเภอเมื่อก่อนจะส่งข้อมูลให้เป็นประจำทุกเดือนไม่เคยขาดเลย เพราะฉะนั้นก็ขออาศัยเวทีนี้ช่วยจัดส่งข้อมูลให้ด้วย เพราะว่ามันเป็นข้อมูลหนึ่งที่สำนักงานประกันสังคมจะได้ออกหนังสือเชิญให้นายจ้างมาพบเพื่อให้ขึ้นทะเบียนสังคมต่อไป “

“ทีนี้จากข้อมูลที่ท่านแรงงานจังหวัดได้ชี้แจงไว้แล้วเบื้องต้นว่า นายจ้างที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคม ภายในจังหวัดมุกดาหารมีจำนวนน้อยมากที่การได้มาตรวจของเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อเห็นตัวเลขการขึ้น ทะเบียนนายจ้างแล้ว 1,200 ไม่น่าสนใจเลย เนื่องจากกว่านายจ้างมาขึ้นทะเบียนนายจ้างน้อยมากซึ่งเป็นตัวเลขที่ไม่น่าสนใจอย่างใดเลยถ้าพูดถึงว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษ อุตสาหกรรม นายจ้างขึ้นทะเบียนเป็นหมื่นอย่างนี้ เขาดูดีมาก แล้วผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนที่ต้องตามกฎหมายแล้วมีหมื่นกว่ารายไม่ถึงสองหมื่น และเป็น ผู้ประกันตนมาตรา39 มี 17,000 คนแล้วตัวเลขไม่น่าสนใจเนื่องจากว่าการขึ้นทะเบียนนายจ้างเราได้ละเลยทั้งที่ มีการตรวจสอบแล้วก็มีบางส่วนที่ไม่เข้ามาสู่ระบบเรา ก็ขอชี้แจงเบื้องต้นไว้แค่นี้ก่อนค่ะ”

5. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร (ศพจ.มท.)

- 1) ดำเนินการฝึกอบรมฝีมือแรงงานเพื่อพัฒนาฝีมือและศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการ
- 2) ดำเนินการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานและการแข่งขันฝีมือแรงงานในระดับจังหวัด
- 3) ส่งเสริมประสานการสร้างเครือข่ายการพัฒนาฝีมือและศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการ รวมทั้ง บริการด้านกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานในระดับจังหวัด
- 4) ส่งเสริม สนับสนุนภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาฝีมือและศักยภาพแรงงานว่าด้วยการ ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน ในระดับจังหวัด

5) เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาฝีมือแรงงานและประสานงานการฝึกอาชีพจังหวัด (กพร.ปจ.)

6) ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

การทำงานของหน่วยงานศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร คือ จัดอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาฝีมือแรงงาน ในส่วน ของพื้นที่อำเภอหว้านใหญ่ที่ผ่านมา จะเน้นการพัฒนาฝีมืองานเกี่ยวกับฝีมือการจักสาน และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น การสานตระกร้า การทำกล้วยฉาบ เป็นต้น

6. ธารักษ์จังหวัดมุกดาหาร

บทบาทหน้าที่ของธารักษ์แต่ละจังหวัดจะคล้ายกัน คือการดูแลทรัพย์สินของทางราชการ แต่ในกรณีของการประกาศเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จะมีภารกิจเพิ่มขึ้นมาก การหาพื้นที่ที่เหมาะสมต่อความต้องการของผู้ลงทุน แต่ละประเภท

“ภารกิจก่อนถ้าอย่างที่เราจำกั้ทั่วไปคือเป็นหน่วยงานขายเหรียญ แต่จริงๆแล้วงานของธารักษ์คือการจัดการทรัพย์สินของภาครัฐโดยเฉพาะอย่างเช่นหน่วยงานราชการที่มาให้ใช้ด้านสำนักงานต่างๆ โดยเฉพาะภาคเอกชนที่ให้เช่าของหลวง”

นอกจากการนี้ ความเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร กรณีของอ.หว้านใหญ่คือการเปิดประมูลให้เช่าพื้นที่ ขนาดใหญ่ การมองภาพระยะยาวคือ การจ้างงานของคนในพื้นที่ ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้คนในพื้นที่มีงานทำ ไม่ต้องจากครอบครัวไปทำงานต่างจังหวัด

“ธารักษ์มีภารกิจหลักอย่างหนึ่งคือการให้เช่าที่ดินแปลงหนึ่งที่บ้านพักเนื้อที่ประมาณ 1,085 ไร่ ตอนนี้อยู่ระหว่างการจัดให้เช่า ซึ่งเป็นการเปิดประมูล มีการยื่นซอง มีนักลงทุนยื่นซองทั้งหมด 7 รายเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน ที่ผ่านมีผู้ยื่นเพียงรายเดียวมาซึ่งคณะกรรมการทำการตรวจสอบว่าโครงการนี้เหมาะสมหรือไม่ ซึ่งบางที่มีผู้ยื่นรายเดียว ภายใน 30 วัน วันที่ 20 นี้คงจะทราบผลว่ามีผู้เช่าหรือไม่ ซึ่งถ้าเกิดมีผู้เช่าจริงๆ จะมี

ธุรกิจอุตสาหกรรมต่างๆมาลง โดยจะทำให้เกิดการจ้างงานถือเป็นการสนับสนุนแรงงานด้านหนึ่ง ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานโดยตรง”

ในส่วนนี้นักลงทุนมีความกังวลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ 2 ประการได้แก่ 1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ไฟฟ้า น้ำประปา การจัดการขยะ 2. ด้านแรงงาน คือมีความกังวลเกี่ยวกับการขาดแคลนแรงงาน

ซึ่งเรื่องนี้ไม่ได้เกี่ยวเฉพาะเรา นักลงทุนเองก็มีข้อกังวลเหมือนกัน ปัญหาของนักลงทุนมี 2 อย่างที่ถามเรา คือ 1. โครงสร้างพื้นฐาน โครงสร้างพื้นฐานเราก็ไม่ได้มีปัญหาอะไรเพราะว่าได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐสูงมาก ทุกอย่างทั้งไฟฟ้า ประปา การคมนาคม 2. เรื่องแรงงาน ถ้าเกิดผู้ประกอบการจะทำธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่งแรงงานเอาจากที่ไหนซึ่งตรงนี้ก็ปัญหาที่ทางแรงงานก็ทราบอยู่ เพราะแรงงานทางเราก็คาด แรงงานทางลาวก็ไม่เข้ามาเพราะว่าเรื่องหลายอย่าง ทีนี้ถ้าเราจัดการตรงนี้ได้ดี คือการดึงแรงงานของเรากลับมา คนพื้นเพภูมิดาหาร ้วยรุ่นหรือกลุ่มแรงงานต่างๆตอนนี้กระจายอยู่ที่จังหวัดอื่นเยอะเราควรจะมีมองว่าทำอะไรให้เขากลับมา ซึ่งอย่างแรกคืองาน ทำอย่างไรที่เราจะมีงานรองรับให้เขากลับมาได้ ทั้งเรื่องปริมาณงานและค่าจ้าง โบนัส ให้คุ้มค่ากับการกลับมา ให้เรามองเรื่องการลงทุนตรงนี้ด้วย เพราะเราสามารถเลือกผู้ประกอบการที่สามารถจ้างงานโดยให้ค่าจ้างสูงมาประกอบการในพื้นที่เราได้ไหม มีโครงการต่างๆที่ BOI สนับสนุนเยอะๆอย่างเช่น โลจิสติก อุตสาหกรรมประมง อุตสาหกรรมการเกษตร ซึ่งบ้านเรามีเยอะล่าสุดได้ไปดูงานที่สระบุรีมา เขาบอกว่าบ้านเราโอ้ออม สามารถจ้างงานให้แรงงานได้รับค่าตอบแทนที่สูง อาจจะช่วยให้แรงงานจากที่อื่นสามารถเข้ามาที่บ้านเรา อยากให้มองตรงนี้ด้วย อาจจะทำให้แรงงานเยอะขึ้น ถ้าแรงงานเยอะขึ้นการประกอบการต่างๆก็จะขยายตัวดีขึ้น”

ทั้งนี้ ในปัจจุบัน ธนารักษ์ จ.มุกดาหาร ทำการประกาศให้เข้าพื้นที่ ได้อาศัยคำสั่งของ นายกรัฐมนตรี ม.44 เพื่อการจัดการที่ง่ายขึ้น

“อยู่ในเว็บของธนารักษ์ เรื่องหลักเกณฑ์การเช่า พื้นที่ 1,085 ไร่ ได้มาพิเศษไม่ใช่พื้นที่หลวงที่ว่างๆทั่วไป พื้นที่ตรงนี้เดิมทีเป็นพื้นที่ป่าสงวนแล้วนายกได้มีคำสั่งใช้ ม.44 ดึงมา ตอนนี้จะพิเศษมากพอถึงมาแล้วก็

ยกให้ธนรัักษ์เลย เอาไปจัดให้เช่า หากคนมาลงทุน แล้วก็บริหารจัดการ พื้นที่ตรงนี้ 1,085 แยกอยู่ 2 แปลง มีถนนตัดกลาง พื้นที่แต่ก่อนเคยเป็นสถานราชการเดิมโครงสร้างพื้นฐานต่างๆได้มีการปูไว้หมดแล้ว แค่ปรับปรุงเป็นศูนย์พัฒนาอาหารสัตว์ ดังนั้นพื้นที่ที่จะเหมาะสมมาก หลักเกณฑ์เบื้องต้น จังหวัดมุกดาหารจะเสนอโครงการเรื่องค่าเช่าอยู่ที่ 24,000 บาท/ไร่ แล้วก็ถ้า กรก. สนใจมีราคาพิเศษให้ แต่เขาก็มองว่าบ้านเราการคมนาคมยังไม่ดีพอ”

ในส่วนการดำเนินการด้านแรงงานใน อำเภห้วยน้ำใหญ่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตามวาระต่างๆมีการจัดประชุม และปรึกษาหารือกันตามวาระ แต่ถ้าเป็นเรื่องที่สำคัญและเร่งด่วน ทางแรงงานจังหวัดก็จะให้ตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานขึ้นมา เพื่อทำเรื่องนั้นโดยเฉพาะ เช่นเรื่อง เพื่อจะได้เกิดความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และถ้าหากมีปัญหาในด้านต่างๆ จะมีการตั้งคณะทำงานขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาขับเคลื่อน ซึ่งจะพบว่าคณะทำงานจะถูกยกตามวาระสถานการณ์และปัญหาในประเด็นต่างๆ ดังนั้นในอำเภห้วยน้ำใหญ่ก็จะพบว่ามีการจัดคณะทำงานเป็นประเด็นตามวาระและยังไม่ได้มีสถานการณ์อะไรที่ควรเฝ้าระวัง อีกทั้งอำเภห้วยน้ำใหญ่ ก็ยังไม่มี แม้กระทั่งเรื่องของการค้ามนุษย์เองก็ยังไม่ปรากฏข้อมูลในพื้นที่ ซึ่งในเรื่องการค้ามนุษย์เองทาง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.) ก็ดูแลเป็นหลักแต่ด้านแรงงานจังหวัดเองก็มีการเชื่อมประสาน มีคำสั่ง มีคณะทำงาน ตรวจสอบติดตามเฝ้าระวังเรื่องของการค้ามนุษย์ด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นยังมีหน่วยงานอื่นๆที่ทำหน้าที่ร่วมประสานในด้านแรงงานดังนี้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทางท้องถิ่นอำเภอ และทางเทศบาล อบต.ต่างๆ ในเขตห้วยน้ำใหญ่ที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้เข้าร่วมการอบรม ประชุม เสวนา ตามที่ส่วนกลาง ได้มีนโยบายให้เข้าร่วม ทั้งนี้บทบาทหน้าที่ที่ขึ้นอยู่กับส่วนกลางในการมีคำสั่งให้ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ส่วนในท้องถิ่นที่มีเพียงการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ในเขตของตนเองเพื่อรองรับการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่ถือว่าเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวสีเขียวต่อไป

“ในเขตบ้านใหญ่ที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ คือได้มีการจัดอบรม ประชุม เสวนา เขาก็ได้เชิญทางท้องถิ่นเข้าร่วมตลอดก็ยังไม่เกิดสักที ก็ไม่รู้ว่า เขตบ้านใหญ่ของเรานั้นจะเป็นโซนเกี่ยวกับอะไร เป็นเขตฯ หรือจะมาตั้งโรงงานการเกษตร ไปหลายครั้งแล้วก็พูดว่า บ้านใหญ่จะเป็นพื้นที่สีเขียว การเกษตร “ผมจำคำอาจารย์ที่มาบรรยายจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ครั้งแรกที่อบรมที่โรงแรมแกรนด์ ท่านบอกว่ามุกดาหารอย่าให้เป็นเหมือนแม่สอด เพราะแม่สอดที่ดินราคาแพง มุกดาหารอย่าให้เป็นอย่างนั้น มันกลับเป็นจริงๆ ที่ดินแพงนะครับ เขตบ้านใหญ่ ยิ่งติดถนนใหญ่ยิ่งแพง ถึงว่าเขตฯถึงไม่เกิดขึ้นสักที ก็รออยู่” ส่วนที่เกี่ยวข้องทางท้องถิ่นก็เกี่ยวข้องโดยตรงอยู่แล้ว เกี่ยวกับการดูแลสิทธิต่างๆ เกี่ยวกับการแรงงานต่างด้าว ถ้าเขามาตั้งโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ เราต้องดูแลให้ความคุ้มครองทุกบ้าน ที่อยู่ในเขตบริการของ อปท. แต่ตอนนี้ยังไม่เกิดเราก็คงรอต่อไปว่าเมื่อไหร่จะเกิดขึ้นสักที”

สาธารณสุขอำเภอห้วยใหญ่

บทบาทในส่วนสาธารณสุข ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ รับนโยบายจากสำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรคในส่วนกลาง เตรียมตัวเพื่อที่จะรองรับในการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ส่วนด้านโรงพยาบาลได้ทำในส่วนของเชิงรุก และเชิงรับ ในส่วน“เชิงรับ” มีคลินิกโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ส่วน “เชิงรุก” ได้มีการเชิญชวนทำข้อมูล อย่างเช่นสถานประกอบการ หรือว่าข้อมูลด้านแรงงานได้มีแผนการทำพวกข้อมูลโดยใช้พิกัด GIS (geographic information system) หรือระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อเก็บข้อมูลในลักษณะพื้นที่ แต่ก็ยังไม่ได้ปฏิบัติการจริงและจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องรอให้เกิดการขับเคลื่อนทั้งจังหวัด ในส่วนของโรงพยาบาลเกี่ยวกับเรื่องแรงงานที่เข้ามาให้บริการในโรงพยาบาล ซึ่งจากข้อมูลพบว่ามีความต่างด้าวที่มาขอรับบริการจำนวนน้อยมาก ส่วนใหญ่ผู้เข้ารับบริการเกือบ80-90%เป็นประชาชนทั่วไปในพื้นที่ ในอนาคตมีการเสนอการจัดทำความร่วมมือร่วมกันกับฝั่งพื้นบ้านในการจัดทำระบบการส่งตัวผู้ป่วยกลับประเทศ สำหรับแรงงานต่างด้าวที่เข้ารับการรักษาพยาบาลแล้วและต้องเดินทางกลับภูมิลำเนาเดิม

“ก็จะเป็นเกี่ยวกับการการดูแลสุขภาพ ที่นี้เรารับนโยบายจากสำนักโลกจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมส่วนกลาง เตรียมตัวเพื่อที่จะให้เราเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ส่วนของโรงพยาบาลเราจะทำในส่วนของเชิงรุก และเชิงรับ เชิงรับเรามีคลินิกโรค การประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ส่วนเชิงรุกเราได้รับอาจารย์จากระยองที่อยู่สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม มาให้ชวนทำข้อมูล อย่างเช่นสถานประกอบการ หรือว่าข้อมูลแรงงานในการทำพวกข้อมูลโดยใช้พิกัด GIS แต่เรายังไม่ได้คุยกัน ต้องขับเคลื่อนทั้งจังหวัด ในส่วนของโรงพยาบาลเองก็จะมีสำนักโรคจากการประกอบอาชีพมาดูแลการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องแรงงานที่เข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาล ซึ่งเราพบว่ามีความน้อยมาก แต่จริงๆแล้วคนที่มาใช้บริการส่วนใหญ่เกือบ 80 - 90% ก็คือเป็นโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ทางสาธารณสุขเองก็คงจะเตรียมข้อมูลในด้านของสุขภาพ”

นอกจากนี้ยังพบปัญหาเรื่องการบริหารจัดการงบประมาณในส่วนการรักษาพยาบาลของแรงงานต่างด้าวที่เข้ารักษาตัว มีการค้างรักษาพยาบาล พบมีจำนวนมากและมีการใช้ระยะเวลาในการเข้ารับรักษานาน จึงพบว่าโรงพยาบาลห้วนนใหญ่มีการแบกรับภาระค่ารักษาพยาบาลในการรักษาพยาบาล ซึ่งการจัดการเป็นการใช้ระบบเอื้ออาทรเกื้อกูล จากข้อมูลของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามารับการรักษาตัวเป็นแรงงานที่มีการประกันตนจากประกันสังคมจำนวนน้อยมาก

“จากพื้นที่มีลักษณะว่า ช่วงก่อนความต้องการแรงงานต่างด้าวก็มี อาจจะต้องทำให้ความมั่นคงข้ามไปข้ามมายากก็เลยไม่ค่อยมีแรงงานคนต่างด้าวอยู่ในพื้นที่ ในช่วงก่อนต้องการแรงงานมาทำนาอยู่ที่บ้านน้ำหนาว เมื่อไปอบรมเกี่ยวกับศิลปะ ก็เลยไปดู เขาบอกว่าแรงงานคือใช้คนข้ามมัดหนึ่งเขาคิดมัดละ 10 บาท ค่อนข้างแพง สรุปแล้วคือในเขตชายแดนไม่มีแรงงานต่างด้าว แรงงานจะไม่เข้ามาซึ่งก็จะเกี่ยวกับความมั่นคงคือเข้ามาไม่ได้เลย

สถานศึกษา

ในส่วนการที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเขตเศรษฐกิจจังหวัดมุกดาหาร ด้านโรงเรียนได้รับนโยบายจากจังหวัด จึงได้มีการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอาชีพรองรับให้กับนักเรียน โดยมีการหาจุดเด่นใน อ.หว้านใหญ่ ซึ่งมีการยกเอาเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตในเขตแม่น้ำโขง มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลาแม่น้ำโขง แต่ยังคงขาดงบประมาณสนับสนุนในเรื่องการพัฒนาด้านอาชีพให้กับนักเรียนมีการเริ่มพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 มี 6 โรงเรียนในเขตอำเภอหว้านใหญ่ นอกจากนั้นในโรงเรียนยังมีการเพิ่มเติมการเรียนการสอนโดยการบูรณาการให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดมุกดาหาร เช่นมีการสอนภาษาการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว มีเนื้อหาเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษคืออะไร เข้าไปในสาระการเรียนรู้ต่างๆที่พอจะทำได้

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหว้านใหญ่ (กศน.หว้านใหญ่) มีการจัดกิจกรรมด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ เช่นการทำหมูหันที่แก่งกะเบา มีการส่งเสริมการเลี้ยงสุกรเชิงพาณิชย์ การส่งเสริมอาชีพต่างๆ โดยหวังเป็นการสร้างนักเรียนให้มีวิชาด้านแรงงานเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต นอกจากนั้นยังมีการเชื่อมประสานกับพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหารในการเข้ามาส่งเสริมอาชีพให้กับนักเรียน โดยมีการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะด้านแรงงานที่ไม่ใช้ทักษะมาก เช่น งานก่อสร้างเบื้องต้น ซ่อมแซมเครื่องยนต์เบื้องต้น งานเหล็กเบื้องต้น เป็นการเสริมให้กันกับนักเรียนที่สนใจเข้าร่วม ในด้านจัดหางานจังหวัด มีการส่งข้อมูลความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการให้กับ กศน.เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้กับนักเรียนด้วย

อาสาสมัครด้านแรงงาน อ.หว้านใหญ่

กลไกด้านแรงงานที่สำคัญยังมีอาสาสมัครแรงงานที่กระจายอยู่ทุกตำบล และอาสาสมัครระดับหมู่บ้านที่ทำหน้าที่ประสานงานกับแรงงานระดับจังหวัด แต่ส่วนที่มีบทบาทสำคัญได้รับการดูแลเป็นพิเศษก็คืออาสาสมัครระดับตำบลที่มีอยู่ทุกตำบล แต่อาสาสมัครระดับหมู่บ้านอาจจะมีไม่ครบทุกหมู่บ้านแต่ก็มีบางส่วนที่

ถูกจัดตั้งขึ้นมาโดยทำงานร่วมกับแรงงานระดับตำบล อาสาสมัครระดับแรงงานตำบลมีบทบาทในการกระจายงานของแรงงานจังหวัด โดยรับการกิจอะไรก็ได้ที่ได้รับมาจากส่วนกลาง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใหม่ เรื่องเก่า เรื่องเร่งด่วน จะมีการกระจายผ่านอาสาสมัครลงไป จากนั้นอาสาสมัครแรงงานก็จะเอาเรื่องราวต่างๆไปประสานในระดับพื้นที่ได้ทราบว่ขณะนี้แรงงานมีนโยบายเรื่องนี้มีแนวทางปฏิบัติอย่างไร เช่นมีการฝึกอาชีพให้แรงงานนอกระบบ อาสาสมัครแรงงานก็ต้องพาเครือข่ายของอาสาสมัครแรงงานของหมู่บ้านมาสอบถามความต้องการ และรวบรวมข้อมูลมาเพื่อทำการคัดเลือกว่าจะทำอะไร ฝึกอาชีพอะไร ซึ่งเป็นความต้องการโดยตรงของพื้นที่ แต่ในส่วนของการคัดเลือกการพัฒนาอาชีพคือ จะมีการคัดกรองจากพัฒนาฝีมือแรงงานอีกที โดยประเมินว่าใช่ความต้องการที่แท้จริงไหม ชับซ้อนไหม ฝึกแล้วได้ประโยชน์อะไร จำนวนคนคุ้มค่าไหมที่จะเปิดการฝึกอบรม อาสาสมัครแรงงานจะได้ค่าตอบแทนเดือนละ 600 บาท เฉพาะอาสาสมัครแรงงานระดับตำบล (ตำบลละ 1 ท่าน ที่ได้รับจัดสรรเงินเดือน) ส่วนอาสาสมัครระดับหมู่บ้านไม่มีงบประมาณให้ แต่ก็ เป็นเครือข่ายที่สำคัญและถือเป็นกลไกระดับพื้นที่ที่สำคัญ ในส่วนกลไกแรงงานระดับตำบลเป็นนโยบายของกระทรวงแรงงานซึ่งจัดระบบแบบนี้ทั่วประเทศมีอาสาสมัครแรงงานระดับตำบล และถือว่าเป็นอีกส่วนที่เป็นกลไกทำงานตามภารกิจของแรงงานจังหวัดได้ดีมาก

“มีอาสาสมัครแรงงานที่กระจายอยู่ทุกตำบล แล้วก็อาสาสมัครระดับหมู่บ้านเราก็มีอยู่ 2 ส่วน แต่ส่วนที่เขาได้รับการดูแลเป็นพิเศษก็คืออาสาสมัครระดับตำบลที่มีอยู่ทุกตำบล แต่อาสาสมัครระดับหมู่บ้านอาจจะไม่มีครบทุกหมู่บ้านแต่ก็มีพอช่วยอาสาสมัครระดับแรงงานตำบลอยู่ ในการกระจายงานของแรงงานจังหวัด ถ้าเรามีภารกิจอะไรก็ได้ที่ได้รับมาจากส่วนกลาง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใหม่ เรื่องเก่า เรื่องเร่งด่วน เราก็จะกระจายผ่านอาสาสมัครลงไป จากนั้นอาสาสมัครแรงงานก็จะเอาเรื่องราวต่างๆไปเล่าชวนให้กับพี่น้องประชาชนได้ทราบว่ขณะนี้แรงงานมีนโยบายเรื่องนี้จะต้องทำอย่างนี้ เรามีการฝึกอาชีพให้แรงงานนอกระบบเราก็ต้องพาเครือข่ายของอาสาสมัครแรงงานของหมู่บ้านมา ในการคัดเลือกว่าจะทำอะไร ฝึกอาชีพอะไร ซึ่งเป็นความต้องการโดยตรง คือต้องผ่านอาสาสมัครแรงงานมาหาเรา เราก็จะมาคัดกรองอีกทีว่า มันใช่ความต้องการที่แท้จริงไหม ชับซ้อนไหม ฝึกแล้วได้ประโยชน์อะไร จำนวนคนคุ้มค่าไหมที่เราจะลงไปฝึกให้ อาสาสมัครแรงงาน

จะได้ค่าตอบแทนเดือนละ 600 บาท เฉพาะอาสาสมัครแรงงานระดับตำบล(ตำบลละ1ท่าน ที่ได้รับจัดสรรเงินเดือน) ส่วนอาสาสมัครระดับหมู่บ้านเราไม่มีงบประมาณให้ แต่ก็ยังเป็นเครือข่าย ถ้ามีอะไรเราก็จะผ่านเครือข่ายของเราแบบนี้ อันนี้เป็นนโยบายของกระทรวงแรงงานเลย ทั่วประเทศเราจะมีอาสาสมัครแรงงานระดับตำบล(เพราะเราไม่ได้มีกลไกอำเภอ เราจะใช้งบและแรงงานแบบนี้) แล้วพวกเขาดูแลภารกิจของเรามากแล้วคนที่มาเป็นอาสาสมัครแรงงานส่วนใหญ่จะเป็นคนที่เสียสละแล้วก็มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์ ทุกครั้งที่มีการประชุมเขาจะนำเสนอเรื่องใหม่ๆให้เราตลอดเวลา”

4.5 การวิเคราะห์ความต้องการประเภทกิจการ จำนวนความต้องการและทักษะฝีมือแรงงานของเขต

เศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร

จากการวิจัยโดยการลงพื้นที่ระดมสมอง (brainstorming) ใน 3 พื้นที่เศรษฐกิจ อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.หว้านใหญ่ มีข้อมูลสำคัญซึ่งสะท้อน ความต้องการประเภทกิจการและทักษะฝีมือแรงงาน ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในเบื้องต้นก่อนการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเติมเต็มข้อมูลในระยะต่อไป ดังนี้

จำนวนความต้องการและทักษะฝีมือแรงงาน เวที ระดมสมอง (brainstorming) อ.เมือง จ.มุกดาหาร

จากการวิเคราะห์ความต้องการประเภทกิจการและทักษะ ฝีมือแรงงานที่จำป๋นต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษพบว่า ประเด็นแรก กิจการประเภท โลจิสติกส์ ซึ่งเป็นประเภทกิจการ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง เปลี่ยนถ่ายสินค้า เป็นที่ถูกพูดถึง และนำเสนอจากหลายฝ่าย โดยมีข้อมูลที่น่าสนใจ ซึ่งสะท้อน จุดเด่น ของประเภทกิจการดังกล่าวที่ถือเป็นความต้องการ เชิงพื้นที่ Area based โดยศักยภาพของ อ.เมือง จ.มุกดาหาร ถือเป็นพื้นที่ เหมาะสมกับการประเภทกิจการโลจิสติกส์ เนื่องจาก การวิเคราะห์ความโดดเด่นในเรื่องทำเลที่ตั้ง และการเชื่อมโยงในระดับพื้นที่และอนุภูมิภาค ดังข้อมูล สะท้อนจากการระดมสมอง ดังนี้

“พูดในแง่ของกระบวนการการจัดโซนพื้นที่ ของมุกดาหารทางหอการค้าอุตสาหกรรม ภาคเอกชนก็เห็นชัดเจนมุกดาหารมีศักยภาพ ก็คือในเรื่องของโลจิสติก เพราะฉะนั้นในด้านของโลจิสติกน่าจะเป็นสิ่งที่นัก

ลงทุนน่าจะให้ความสนใจในการลงทุน เพราะว่าในการที่มุกดาหารอยู่ในพื้นที่ที่ตั้งที่เหมาะสมในการเชื่อมโยง อยู่บนเส้นทางตะวันออก แม่สอดอยู่ตะวันตก ซึ่งจะเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านซึ่งทางรับขนส่ง”

และจากข้อมูลได้สะท้อนศักยภาพของพื้นที่ ในการเชื่อมโยงในระดับ กลุ่มจังหวัดใกล้เคียงและความ เชื่อมโยงในระดับภาค ตั้งแต่ จ.ขอนแก่น ในภาคอีสานตอนกลาง เพื่อกู้ชายแดน เป็นการลดต้นทุนด้านการ ขนส่ง และเป็นการเชื่อมโยงไปสู่ทั้งระดับอนุภูมิภาค เป็นการสะท้อนว่า จะเป็นการเสริมความสามารถในการ แข่งขันเนื่องจากการลดต้นทุน

“โครงการรถไฟรางคู่จากบ้านไผ่มาเชื่อมมุกดาหารแล้วก็ไปยังนครพนม ซึ่งถ้าเกิดมีเส้นนี้มันก็จะทำให้ การขนส่งในเรื่องของโลจิสติกส์มีต้นทุนที่ต่ำลงมาก ก็เป็นเรื่องที่เราก็มองขีดความสามารถที่จะแข่งขันสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็มีแผนที่จะทำระบบรางมาตรฐานจากแม่สอดมาที่มุกดาหารซึ่งในอนาคตมันจะต้องมีการ เชื่อมไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ตอนนี้ลาวก็มีโครงการจากมาเลเซียเข้ามาระบบรางแล้วก็ระบบมาตรฐานเชื่อม ไปยังเวียดนาม แล้วจากเวียดนามก็ต้องเชื่อมสู่จีน เพราะฉะนั้นเรื่องระบบรางมาตรฐานก็มีความสำคัญใน อนาคตที่จะเชื่อมโยงในเรื่องของระบบโลจิสติกส์”

โดยมีข้อเสนอ สำคัญ จากภาคธุรกิจหอการค้า จังหวัดมุกดาหาร ในการเสนอให้ภาครัฐและส่วนที่เกี่ยวข้อง พัฒนาระบบรางและปรับปรุงระบบขนส่ง ดังกล่าว เพื่อการเชื่อมโยงในระดับอนุภูมิภาคและพัฒนาพื้นที่ต่อไป ดังนี้

“ผมอยากจะนำเสนอว่าน่าจะเพิ่มระบบรางอีกเส้นหนึ่งจากมุกดาหารเชื่อมไปแหลมฉบัง โดยเฉพาะ อย่างยิ่งถ้าเกิดได้เป็นรางมาตรฐาน 1.4 มันก็จะสามารถทำให้มุกดาหารเป็นจุดเชื่อมโยงโลจิสติกส์ได้อย่าง สมบูรณ์ คือจากแม่สอด ไปมุกดาหาร เข้าเวียดนาม ขึ้นจีน เวียดนามเหนือ เวียดนามใต้ เวียดนามใต้มาถึงโฮ จิมีนเขาก็ต่อเชื่อมไปทางพนมเปญ พนมเปญก็ต่อเชื่อมไปยังสระแก้วเรา อันนี้มันก็จะสามารถเป็นหลักของการ ขนส่งหรือการท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์แบบในอนาคตได้ก็อยากเสนอในที่ประชุมว่า น่าจะให้รัฐบาลเห็น ความสำคัญในเรื่องระบบรางเส้นนี้อีกเส้นหนึ่ง”

และมีชุดข้อมูลสำคัญ ที่ทำให้เห็นถึงความสำคัญ ของ จ.มุกดาหาร ในการเป็นพื้นที่ที่จะเป็นอีกเส้นทางสำคัญ ในการเชื่อมโยงจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่รัฐควรส่งเสริมนอกจาก จังหวัดใหญ่ๆ ในภาคอีสาน ที่รัฐได้มุ่งส่งเสริมอยู่แล้ว ซึ่งสะท้อนการเป็นเส้นทางสำคัญที่ควรหนุนเสริมความสะดวกในการเดินทาง การขนส่ง ที่ได้มีการสะท้อนผ่านเวทีระดมสมอง ดังนี้

“ตอนนี้รัฐบาลก็ให้ความสำคัญคือเส้นนอร์ทเซา จากหนองคาย กรุงเทพฯ ขึ้นจีนซึ่งตอนนี้เส้นนี้มันก็ผ่านจังหวัดใหญ่ๆอย่างอุดรธานี ขอนแก่น โคราซ ซึ่งเป็นเมื่อใหญ่ๆทั้งนั้น เพราะฉะนั้นเส้นนี้มันก็จะหนาแน่นมากในอนาคตถ้าเรามีอีกเส้นหนึ่งมารองรับตัวนี้ก็จะทำให้จังหวัดอยู่ด้านนี้ ด้านตะวันออกก็จะมีรถเติบโตให้มันใกล้เคียงกันไม่ใช่เติบโตแต่เมืองใหญ่ๆ คือตรงนี้จะทำให้ด้านนี้เติบโตไปด้วยคือที่อยู่บนเส้นมุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด บุรีรัมย์ สระแก้ว เชื่อมไปยังฉะเชิงเทรา เข้าแหลมฉบังชลบุรี เส้นนี้อีกเส้นหนึ่ง ซึ่งผมก็อยากนำเรียนในหลายๆที่ประชุมผมก็พยายามผลักดันตรงนี้ เพราะมันก็จะทำให้จังหวัดทางภาคอีสานโซนนี้เติบโตมากขึ้น”

และประเด็นที่สอง ประเภทกิจการ โรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมเกษตร ที่สะท้อนความโดดเด่นของ อ.เมือง จ.มุกดาหาร จากการจัดเวทีระดมสมอง นั้นศักยภาพที่สำคัญ อีกหนึ่งประเภทกิจการที่เห็นได้ว่า ควรส่งเสริมและออกแบบให้สัมพันธ์กับชีวิตผู้คนในพื้นที่ เมื่อจะพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษคือ อุตสาหกรรมเกษตร มีต้นทุนทางพื้นที่ ที่สำคัญ อาทิ โรงงานน้ำตาล ที่มีการดำเนินกิจการในพื้นที่ ซึ่งเห็นได้ว่า เมื่อมีกิจการดังกล่าวก็จะมีประเภทกิจการเกี่ยวข้องเช่นการซ่อมเครื่องจักรกล ที่ควบคู่มากับกาดำเนินกิจการอุตสาหกรรมเกษตร

“โรงงานน้ำตาลเขาขยายการผลิตจากอ้อยในพื้นที่และนอกพื้นที่ประมาณล้านกว่าตัน ส่วนลูกจ้างฤดูเปิดหีบ² ประมาณเกือบ 1,000 คน เพราะช่วงเปิดหีบเขาจะรับคนเพิ่มแล้วช่วงปิดหีบก็จะลดลงเหลือประมาณ 600-700 คน ถ้าดูจำนวนลูกจ้างที่สำนักงานกำกับดูแล ลูกจ้างที่ทำงานแล้วประมาณ 10,000 กว่าคนแล้วก็มีสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปมีตัวเลขอยู่ที่ 1,000 กว่า ที่นี้เรามองว่าถ้าเกิดนิคมขึ้นมาเท่าที่ผมไปสัมผัสกับทางสถานประกอบการเขาบอกว่า ช่วงจะขาดแคลนไม่ใช่ช่วงในสถานประกอบการใหญ่แต่เป็นช่วงซ่อมแซมซ่อมรถ เคาะพ่นสี ดูช่วงล่างเป็นต้น”

จากข้อมูลได้สะท้อนถึงการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรมที่ เน้นการปรับตัวไปกับการมุ่งสู่ นโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยได้มองสะท้อนถึงการที่สถานประกอบการ มีความต้องการในการพัฒนาทักษะแรงงานจากต้นทางโดยมีการร่วมสถาบันการศึกษา อาทิ อาชีวศึกษา รวมทั้งการมีต้นทุนเชิงพื้นที่เชื่อมโยงกับการขนส่ง ทำให้อุตสาหกรรมด้านการเกษตรนั้น เป็นที่สนใจในการลงทุนและต้องการในการพัฒนาเพื่อส่งเสริมด้านแรงงานและต้องการกำลังแรงงาน โดยมีข้อมูลที่น่าสนใจสะท้อนปรากฏการณ์ ดังกล่าว

“โรงงานทุกแห่งตอนนี้สิ่งที่เริ่มเปลี่ยนคือโรงงานมีโรงเรียน จนกระทั่งมาจับมือกับอาชีวศึกษาให้ไปเรียนในโรงงานเพราะที่ผ่านมาเขาจับผู้ที่จบการศึกษาไม่ว่าจะเป็น ปวช. ปวส. หรือมหาวิทยาลัย เขาต้องไปฝึกอย่างน้อย 6 เดือนถึงจะใช้งานได้ จากค่าแรงที่พัฒนามาขึ้นหนึ่งแล้ว ถ้าขาดแรงงานก็ต้องสร้างแรงงาน ซึ่งตรงนี้เขาพัฒนาไปขึ้นหนึ่งแล้วในขณะที่เราจะมานั่งคุยเรื่องแรงงานต้องการเท่าไร”

รวมทั้ง การปรับตัวของภาคอุตสาหกรรม ที่ส่งผลต่อการปรับตัวด้านแรงงาน ที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลของภาคอุตสาหกรรม และการแก้ปัญหาด้านการขาดทักษะฝีมือแรงงานที่จำเป็น

² เปิดหีบ คือ การเปิดการรับซื้ออ้อย จากเกษตรกรเพื่อนำไปทำน้ำตาล ซึ่งต้องใช้แรงงานทั้งกระบวนการผลิตน้ำตาล โดยลักษณะงาน อาทิ ในการตรวจอ้อย ชั่งน้ำหนัก รวมทั้ง แผนกตะกาวหน้าตะกาวจะมีคัมพ์ ให้บรรทุกอ้อยขึ้นไปเพื่อเทอ้อยลงในสะพานคัมพ์ เพื่อลำเลียงไปยังมีดสับอ้อยเป็นชิ้น ๆ แล้วจะส่งมาที่ค้อนทุบเพื่อทุบให้อ้อยละเอียด นำไปผลิตเป็นน้ำตาลต่อไป

“ตอนนี้แนวคิดภาคอุตสาหกรรมเปลี่ยนเร็วมากตอนนี้เราอยู่ 4.0 ปัญหาแรงงานที่กำลังสะสมมาตลอดผู้ประกอบการเอาตัวรอดได้ เตรียมการก่อนที่จะไปอยู่ที่ไหนสักแห่ง อย่าง 7-11 แรงงานไม่มีปัญหา เพราะมีมหาลัยปัญญาวิวัฒน์เขาส่งไปเรียนแล้วมาทำงานได้เลย ตอนนี้ผู้ประกอบการทั้งหลายเรามาตายแรงงานขั้นต่ำเขาก็ต้องเตรียมการคนที่มาอยู่สะพานเซโนวตอนนี้คือเรากำลังติดกับดักห่วงผู้ประกอบการในเรื่องที่ดินสูง ขาดแคลนแรงงาน แต่เขาไม่ได้คิดเรื่องเหล่านั้นท่านสังเกตไหมว่ามุกดาหารมีห้างเกือบครบทุกห้างเราได้สำรวจเชิงลึกว่าทำไมหรืออะไรที่ทำให้มาอยู่ที่มุกดาหาร รวมถึงโรงงานยางทำไมไม่ไปปีนกาฬทั้งที่มี ยางมากกว่า เขาบอกว่าไม่เพราะเขาเชื่อมไปต่อสะพานนะเขต เวียดนาม และจีน”

ประเด็นที่สาม ประเภทกิจการด้านภาคบริการและการท่องเที่ยว เป็นอีกหนึ่งความโดดเด่นซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพ ของ อ.เมือง จ.มุกดาหาร คือ การมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเมืองชายแดน อาทิ ตลาดอินโดจีน ภูมิโนรมย์ การเป็นเมืองชายแดนแม่น้ำโขง ที่มีนักท่องเที่ยว มาต่อปี ประมาณ ซึ่งจากข้อมูลของปี 2559 ที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมุกดาหารกว่า 1 ล้านคน สร้างรายได้กว่า 2,000 ล้านบาท เติบโตเพิ่มขึ้นจากปีก่อนสำหรับปีนี้ คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวมาเยือนมุกดาหาร ประมาณ 1.5 ล้านคน และคาดว่าจะเพิ่มเป็น 3,000 ล้านบาท โดยทางจังหวัดได้ร่วมกับสมาคมท่องเที่ยว และเอกชนท่องเที่ยว พยายามส่งเสริมให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ ขณะที่รัฐบาลเองก็ได้จัดสรรงบประมาณลงมาให้ทางจังหวัดได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอีกราว 500-600 ล้านบาท อาทิ ปรับปรุงตลาดอินโดจีน, หอแก้วมุกดาหาร และภูมิโนรมย์ที่ข้างบนมีพระพุทธรูปสูง 84 เมตร³ โดยมีข้อมูลเชิงพื้นที่ที่น่าสนใจ ที่สะท้อนความต้องการด้านแรงงานและอุปสรรคที่พบ ดังนี้

³ ประชาชาติธุรกิจ วันที่ 19 พฤษภาคม 2560 โดยการให้สัมภาษณ์ของ นาย สรสิทธิ์ ฤทธิ์สรไกร ผู้อำนวยการจังหวัดมุกดาหาร เปิดเผยถึงแผนการพัฒนาจังหวัดทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ การค้า และการท่องเที่ยวว่า จังหวัดมุกดาหารมีแผนยุทธศาสตร์ด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวไว้อย่างชัดเจน https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1495087032

“ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานก็พัฒนาคนที่มีฝีมือแรงงานออกมามากระดับหนึ่งแต่ปัญหาไม่ได้อยู่ที่
 Mukdahan ซึ่งภาครัฐก็บ่นเพราะไม่มีใครจ้างได้สูง เช่น มัคคุเทศก์ฝึกเสร็จไปอยู่ภูเก็ต คนขับรถฝึกเสร็จไปอยู่
 ระยอง ฯลฯ เพราะเขาได้งานทันที Mukdahan จ้างค่าแรง 15,000 ที่โน้นจ้าง 20,000 ตอนนี้น้ำมันกำลังเกิดการแย่ง
 แรงงานที่มีประสบการณ์กันอยู่”

จากข้อมูลได้สะท้อนถึงภาวะการขาดแคลนแรงงานในมิติ การแย่งแรงงานที่มีประสบการณ์ที่มักจะ
 เคลื่อนย้ายไปสู่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีขนาดใหญ่กว่าซึ่งเป็นโจทย์สำคัญที่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องแก้ปัญหา
 อุปสรรคในด้านนี้

เวที ระดมสมอง (brainstorming) อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร

จากข้อมูล เวที ระดมสมอง (brainstorming) อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร

พบว่าในประเด็นประเภทกิจการและความต้องการด้านแรงงานและทักษะฝีมือแรงงานนั้น มีข้อมูลนำ
 สอนใจดังต่อไปนี้ ประเด็นแรก ประเภทกิจการการท่องเที่ยวและโฮมสเตย์ ที่ดอนตาลจะเน้นเรื่องสุขภาพและ
 เรื่องการท่องเที่ยวพื้นที่ดอนตาลเพราะที่ดอนตาลส่วนมากจะเป็นแปลงเล็กๆ ไม่ถึง 1,000 ไร่ ที่ดอนตาลจะ
 เน้นเรื่องสุขภาพและเรื่องการท่องเที่ยว ในเขตเมืองจะเป็นแหล่งธุรกิจอุตสาหกรรม ดูตามภูมิศาสตร์ด้วย
 เพราะทางดอนตาลเด่นเรื่องเกษตรกรรม มีป่า มีเขา ก็ไม่เหมาะที่จะทำธุรกิจเท่าไร แต่ที่เขาประกาศ
 เพราะว่าเขาเน้นพื้นที่ชายแดนก็เลยได้ตรงนี้มา

ประเด็นที่สอง ตลาดวัฒนธรรม คือ ตลาดชุมชนไทยกะเลิงโดยมีอาสาสมัครแรงงานในพื้นที่นั้นเป็น
 ตัวกลางในการขับเคลื่อนภาคท้องถิ่นและส่วนกลาง โดยการเพิ่มช่องทางการตลาดและธุรกิจการท่องเที่ยวใน
 อำเภอดอนตาลและจังหวัดมุกดาหาร อีกทั้งยังให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสืบทอดประเพณี
 ศิลปวัฒนธรรมดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชน สำหรับกิจการภายในงานประกอบด้วย การ
 ประกวดอาหารพาลัง ที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอดอนตาล การประกวดผ้าโบราณไทกะเลิง การประกวดวาด

ภาพฝาผนัง โดยภาพที่สื่อออกมานั้นแสดงถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชาวดอนตาล โดยกำหนดจัด “ตลาดชุมชนไทกะเลิง” ในทุกวันพุธ

“ซึ่งตรงนี้เป็นโครงการของกรมพัฒนาชุมชน ทำขึ้นมา 4 ครั้ง หลังจากจบไป 4 ครั้งทางเทศบาลก็เลย ทำกันต่อ ช่วงนั้นลาวมาได้ 3 ครั้งที่เปิดตลาดลาวเข้ามาเยอะมาก ตลาดคึกคักมากทั้งมาขายและมาซื้อ ครั้งที่ 4 ก็ปิดไปอีก สถานการณ์ก็ซบเซาไปอีกชาวบ้านก็มาร้องเรียนกับทางเทศบาลอีก แต่ตอนนี้เทศบาลเราเปิดและ จัดการเองซึ่งน่าจะเปิดตลอด ตอนนี้แม่คำก็ลงทะเบียนแล้ว 215 ราย เราจัดระบบแบบ? แบ่งเป็นล็อก 2-3 เมตร/ล็อก ค่าเช่าล็อกละ 20 บาท ซึ่งตรงนี้เราก็จะเอาไปจ่ายค่าไฟ ค่าน้ำ ซึ่งตอนนี้ก็กำลังจะทำหนังสือเพื่อให้ ทางการเปิดจุดผ่อนปรนเหมือนที่ผ่านมา ทางดอนตาลเรามีทุนเรื่อง กรีนโซน ทั้งเรื่องทุนทางทรัพยากร ทุน มนุษย์ เช่นเรื่องหมอเขียว ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมในรูปแบบการท่องเที่ยว และแหล่งพักผ่อน หย่อนใจแก่ประชาชน พร้อมกระตุ้นเศรษฐกิจ”

ประเด็นที่สาม อาชีพเอกลักษณ์ท้องถิ่น คือ การทอผ้า ย้อมผ้าคราม เป็นสิ่งที่ข้อมูลสะท้อนถึงการ ต้องการการส่งเสริมอย่างจริงจังให้สอดคล้องกับนโยบายการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ของ อ.ดอนตาลที่มุ่งเน้น การเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ สีเขียว สุขภาพ สุขภาวะ

ส่วนมากจะเน้นเรื่องหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นงานหลักของพัฒนาชุมชนเลย เลขานุการ พัฒนา ชุมชนจะเป็นเลขานุการระดับประเทศ ถ้าถามว่ามีหลายภาคส่วนไหนการทำงานร่วมกันก็มีหลายภาคส่วน ก็จะมี กศน. มีเกษตร แล้วส่วนที่จดทะเบียนกับเกษตรก็จะมีวิสาหกิจชุมชนถ้าจดทะเบียนกับพัฒนาชุมชนก็จะเป็น อาชีพที่จะตั้ง ส่วนงานก็จะทำร่วมกันก็จะร่วมกันส่งเสริมงานในพื้นที่ จะเป็นเรื่องของหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สร้างงาน สร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ที่เรามีอยู่แล้ว อำเภอดอนตาลส่วนมากจะเป็นเรื่องผ้า ผ้าจะเยอะ เช่น ทอ ผ้า ย้อมคราม แล้วแน่นอนต้องประสานกับฝีมือแรงงานด้วยอยู่แล้ว

ในส่วนที่เกี่ยวข้องมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มมี 46 กลุ่ม เน้นกลุ่มสตรี มีสมาชิกประมาณหนึ่งพันคน มีผลิตภัณฑ์ 90 ชนิด เป็นการสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน ซึ่งอำเภอดอนตาลส่งเสริมเรื่องผ้าที่โดดเด่น คือ

ฝ่ายอกรรม เป็นสินค้า OTOP 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อ นอกจากนั้นยังมีการเอาข้อมูลจาก จปฐ. เอาข้อมูลเรื่องรายได้ มาประเมิน ออกแบบ พบว่าไม่ค่อยมีการว่างงาน แต่มีพบบในวัยรุ่น ที่ไม่มีการทำงาน ด้านการบูรณาการความร่วมมือมีร่วมกับ กศน. และ เกษตรอำเภอ ส่งเสริมการพัฒนาด้านการเกษตรรองรับการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษด้านการเกษตรในอนาคต

ประเด็นที่สี่ ประเภทกิจการด้านสุขภาพ ที่ต้องการการส่งเสริม โดยที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน คือ มูลนิธิการแพทย์วิถีธรรม หมอเขียว (ใจเพชร กล้าจน) ตั้งอยู่ที่ อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทางเลือกวิถีธรรมจากสำนักแพทย์ทางเลือกกระทรวงสาธารณสุข นักวิชาการสาธารณสุข ระดับชำนาญการ โรงพยาบาลอำนาจเจริญ แพทย์ทางเลือกวิถีธรรม และครูฝึกแพทย์แผนไทย ศูนย์สุขภาพสวนป่านาบุญ

จากข้อมูล เวที ระดมสมอง (brainstorming) อ.หวั่นใหญ่ จ.มุกดาหาร

พบว่ามีข้อมูลเชิงพื้นที่ (Area based) ที่น่าสนใจในประเด็นประเภทกิจการ ความต้องการประเภทกิจการ จำนวนความต้องการและทักษะฝีมือแรงงาน ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร พบว่า **ประเด็นแรก ประเภทกิจการที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคม การขนส่งผู้ป่วยกรณีผู้ป่วยกลับประเทศ เพื่อ ลดภาระโรงพยาบาล การรักษาทางสาธารณสุข**

“ถ้ามองในส่วนของสาธารณสุข ต่อไปแรงงานต่างด้าวหรือคนที่เขาอยู่ต่างชาตินที่เขามิมีรายได้เขาจะเข้ามาใช้บริการที่โรงพยาบาลเราเยอะ ที่นี้เราจะมีปัญหาเรื่องการบริหารงบประมาณเพราะว่าเขาจะมีปัญหาเรื่องค่ารักษาพยาบาล แล้วมันจะมาถึงค่าถั่วเฉลี่ยประชากรไปดูแลเขาเราก็อยากได้เรื่องระบบขนส่งที่ดีเพราะเมื่อเขามาปุ๊ปเราก็จะรีเฟอร์เขากลับบ้านเขา ในที่นี้ถ้าเรามองว่าระบบขนส่งที่ดีเราก็เห็นด้วย เพราะเรามองว่าการคมนาคมมันเกี่ยวข้องกับการรีเฟอร์คนกลับเพราะเราอยู่ฝั่งตรงข้ามเราไปได้เฉพาะทางเรือ ถ้าไปทางโน้นเขาจะบอกว่าไกล คนทางนี้จะมาทางเรือมารับบริการเราโดยทางเรือ ซึ่งถ้าเป็นเคสที่ต้องรักษานานหรือมีอาหารเรือรังมันก็จะสิ้นเปลืองงบประมาณแล้วถามว่าเขาจ่ายไหมมันน้อยมาก”

ประเด็นที่สองภาคการท่องเที่ยว ที่เป็นเอกลักษณ์ ของ อำเภอห้วยน้ำใหญ่ จ.มุกดาหาร ได้แก่ หาดมโนรมย์ อนุสรณ์สถานบ้านท่านหนูฮัก พุมสะหวัน⁴ แก่งกะเบา วัดสองคอน และ พระนอนขนาดใหญ่

“พอดีช่วงนี้ท่านปลัดอำเภอ อาวุโสให้การดูแลเกี่ยวกับห้วยน้ำใหญ่อยู่นานนี้กำลังจะผลักดันสถานที่ที่เป็นอนุสรณ์สถานของท่านหนูฮัก พุมสะหวัน แล้วก็อดีตประธานสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ท่านเกิดที่บ้านพาลูกา แห่งนี้เรากำลังจะดันให้เป็นแลนด์มาร์คแห่งใหม่รวมเป็นจุดที่ส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยว คอยเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนด้วย คือตอนนี้จากการที่ได้สังเกตห้วยน้ำใหญ่มีการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีรูปแบบวัฒนธรรมหลายอย่างเป็นเมืองเล็กๆที่น่าสนใจ”

รวมทั้ง มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกก็คือ แก่งกะเบา เป็นสถานที่ภูมิศาสตร์แต่ช่วงนี้ไม่ค่อยเห็นเพราะเป็นช่วงน้ำขึ้น แต่หน้าแล้งจะเห็นชัดเจน จะมีโขดหินและเป็นประเพณีให้คนในชุมชน พื้นที่นี้ไปท่องเที่ยว อีกที่หนึ่งคือวัดสองคอน⁵ ซึ่งเป็นวัดที่สวยงามเป็นวัดคริสตศาสนา และเป็นสถานที่ใหญ่ในเอเชียอยู่ที่ตำบลงา และอีกหนึ่งวัดคือวัดป่าวิเวกซึ่งมีพระนอนขนาดใหญ่ สวยงาม และเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาของ อ.ห้วยน้ำใหญ่ ส่วนกิจกรรมที่ว่าเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน วิจัยรุ่น ฯลฯ ด้วย

ประเด็นที่สาม ประเภทกิจการในท้องถิ่นที่สะท้อนทุนทางสังคมของพื้นที่ ได้แก่ กิจการที่ลงทุนโรงสีข้าว คัดแยกหิน ร้านอาหารหมูหันแก่งกะเบา ร้านวัสดุก่อสร้าง ร้านสินค้าโอท็อป ซึ่งมีข้อมูลสะท้อนทุนทางสังคมของชุมชนพื้นที่ที่ต้องการการส่งเสริมเพิ่มเติมเมื่อมีการกำหนดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

⁴ หนูฮัก พุมสะหวัน อดีตประธานประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และอดีตหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ซึ่งมีบ้านเกิด ที่บ้านพาลูกา ตำบลชะโนด อำเภอห้วยน้ำใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร

⁵ เป็นโบสถ์คริสต์สร้างแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ที่มีความสวยงามและใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีงานบุญราศีวัดสองคอน จัดขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติบุญราศี มรณสักขีทั้ง 7 ท่าน ที่ได้พลีชีพเพื่อยืนยันความเชื่อในองค์พระผู้เป็นเจ้า เมื่อครั้งเกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โบสถ์คริสต์วัดสองคอน สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานสักการะบุญราศีมรณสักขีทั้ง 7 ที่อุทิศชีวิตในป่าศักดิ์สิทธิ์เพื่อ พิสูจน์ศรัทธา ที่มีต่อพระเจ้า เมื่อครั้งเกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

“ส่วนด้านอาชีพนั้นเราจะใช้พื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อที่จะดึงผู้ที่มีความรู้ในท้องถิ่นมาเผยแพร่หรือมาขยายให้กับหนุ่มๆ อย่างเช่นโครงการที่เดี๋ยวนี้ง่างกระเบา ก็มีการทำหมั่นซึ่งท่านกำนันก็มีฝีมือในการทำหมั่นแต่ส่วนมากแล้วหนุ่มๆสาวๆไม่ค่อยอยู่บ้านซึ่งปกติแล้วผู้ที่เรียนจบม.6ก็ไปศึกษาต่อก็เหลือแต่วัยรุ่นที่ไม่ได้เรียน ออกกลางคันก็มาศึกษา กับ กสน. ซึ่งกสน.เราก็จัดกิจกรรมทางสายสามัญเป็นหลักทั้งประถม ม.ต้น ม.ปลาย แล้วก็มีกิจกรรมทักษะอาชีพเช่นการทอผ้า การเย็บผ้า หรืออย่างเช่น ตำบลห้วยน้ำใหญ่ก็มีการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพเกี่ยวกับการทำข้าวนางอก ข้าวนางอกก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมให้กับคนในชุมชนได้รับความรู้ซึ่งเราก็นำข้าวหลังจากเสร็จแล้วนำมาพัฒนาซึ่งมีคุณภาพเพิ่มขึ้น มีราคาเพิ่มขึ้นเช่น 1 กก. 100 บาท การทำก็คือเราจะเอาข้าวไปแช่น้ำลวก 2 คืน เอาขึ้นมาออกกอกเราก็กเอาไปตาก ไปสีแล้วก็เอาไปบรรจุภัณฑ์เป็นตัน อันนี้ถือเป็นการเพิ่มคุณภาพให้ชุมชน บางชุมชนก็ได้นำไปเป็นอาชีพเสริม วัยรุ่นก็ได้รับความรู้”

จากการวิจัยในระยะที่ 1 ทำให้เห็นถึงระบบกลไก และศักยภาพพื้นที่ 3 อำเภอ เขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ได้แก่ อ.ดงหลวง อ.ห้วยน้ำใหญ่ อ.เมือง ซึ่งในระยะที่ 2 จากข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มุ่งเน้น ให้ทำการวิเคราะห์ ฉากทัศน์(Scenario) ของเขตเศรษฐกิจพิเศษจ.มุกดาหารที่เป็นไปได้ในอนาคต เพื่อนำมาสู่การเชื่อมโยงวิเคราะห์ ประเภทกิจการ จำนวนแรงงาน และทักษะฝีมือแรงงานที่จำเป็น ปัญหาอุปสรรคด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร อันมาจากข้อมูลที่แท้จริงของพื้นที่ รวมทั้ง ตัวแบบ (Model) การขับเคลื่อนกลไกนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ต่อไป โดย พบข้อมูลสำคัญดังนี้

4.6 ฉากทัศน์ (Scenario) ของเขตเศรษฐกิจพิเศษจ.มุกดาหารที่เป็นไปได้ในอนาคต

4.6.1 มิติการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

จากการวิจัยโดย ร่วมกัน ระดมสมองของภาคีเครือข่ายสำคัญ ของ จ.มุกดาหาร ได้แก่ สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร (ภาครัฐ) หอการค้าจังหวัดมุกดาหาร (เอกชน) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ฝ่ายปกครอง ตัวแทนแรงงาน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ฉากทัศน์ (scenario) ที่เป็นไปได้ที่สุด นั้น สามารถแบ่งเป็น 3 มิติ สำคัญ เพื่อใช้ทำความเข้าใจ เขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับเรื่องแรงงาน

โดยจากปี พ.ศ. 2557 จากการที่ได้เกิดกลไกการขับเคลื่อนการประชุมเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร นั้น พบปัญหาสำคัญคือ การขาดการพูดคุยในระดับพื้นที่ในการวางแผนเรื่อง รูปร่างหน้าตา ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งการขาดข้อมูลประกอบการรับรู้ในพื้นที่อย่างทั่วถึงร่วมกันตั้งแต่การราชการ เอกชน ประชาชน

“ตั้งแต่ปี 2557 จากการที่ได้ไปพูดคุยกับหลายๆฝ่ายผมจึงมองว่างานวิจัยมันน่าจะเริ่มตั้งแต่หลายปีแล้ว ก่อนที่จะจัดระบบเขตฯ แต่ที่ผ่านมาไม่มีใครทำอะไรที่มีทำคือคิดง่ายๆมากแต่ไม่มีองค์ประกอบ ไม่มีข้อมูลพื้นฐานอะไรเลย มีกลุ่มเดียวคือภาคหอการค้าที่ทำเรื่องนี้อยู่โดยเชื่อมโยงภาพจาก ตาก มา มุกดาหาร ตอนที่รัฐบาลทำเรื่องนี้ขึ้นมารัฐบาลไม่มีแผนเลยไม่มีแม้กระทั่งการทำจุดสำคัญเพื่อที่จะให้คนเดินไปถึงจุดตรงนั้นได้ สิ่งที่รัฐพยายามทำมา 3 ปีคือรัฐกำลังพยายามหาอะไรสักอย่างแต่จุดสำคัญคือการวิเคราะห์ผลกระทบอะไรบ้างกับพื้นที่ ซึ่งสิ่งที่น่าจะเริ่มต้นเป็นอันดับแรกเลย คือ การมาช่วยกันวิเคราะห์ ภาพอนาคตออกแบบหน้าตา ซึ่งควรจะทำมาเป็น 10 กว่าปีแล้ว ” (คำให้สัมภาษณ์ ของ ผู้ให้ข้อมูล ท่านหนึ่ง ; มกราคม 256)

ทิศทางที่ควรจะเป็นไปของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร จากการวิจัย จึงพบข้อมูลสำคัญที่สรุปได้ดังต่อไปนี้

1)การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

โดยเป็นโจทย์สำคัญอย่างยิ่งที่ภาครัฐและส่วนที่เกี่ยวข้องต้องตีให้แตก เพราะ ประเด็น สำคัญ ของความแตกต่างในการดำเนินไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่จะแตกต่างจากพื้นที่ทั่วไป คือ การมีโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นระบบ เมือง ที่เชื่อมโยงกันทั้งในพื้นที่ ภูมิภาคอื่นๆ ในประเทศ และต่างประเทศ ทั้ง ระบบ การคมนาคม

ขนส่ง การมีสนามบิน ถนนการจราจร ที่เชื่อมโยงเป็นโครงข่ายซึ่งในปัจจุบัน นั้น รัฐนั้น ให้ความสำคัญ ไปในการหานักลงทุนซึ่ง จากการวิเคราะห์จากข้อมูลพบว่า กระบวนการ สำคัญในการนำมาซึ่งการลงทุน คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเป็นพื้นฐานรูปร่างหน้าตาสำคัญของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งในปัจจุบันนี้ พบปัญหา คือ เมื่อไม่มีการวางโครงการ ต่างๆ ที่ชัดเจน การพัฒนาขาดทิศทาง ทั้งมิติความเจริญรวมทั้ง การฟังข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ที่ยังเป็นปัญหา

“ เรานั่งคุยกันถึงความเป็นไปได้ว่าจะเป็นไปได้หรือไม่อย่างไรทั้งพื้นที่มุกดาหารและแม่สอด เราพูดถึงแม้กระทั่งเรื่องของงบประมาณต่างๆเรารู้อยู่กันแล้วถึงความเป็นไปได้หรือไม่ได้ จนเรามองเห็นว่า ดังนั้นเราต้องมีเมืองที่เป็นลักษณะพิเศษขึ้นมาก็ผลักดันกันกับทางแม่สอดจนเข้าไปอยู่ในวาระการประชุมวาระ2ของรัฐบาลเรื่องเขตฯของตาก จนเป็นตัวนำร่องขึ้นมา เมื่อมีการเปลี่ยนการปกครองเรื่องนี้ก็ถูกยกขึ้นมาทันทีโดยไม่มีพื้นฐานอะไรเลย เพียงแค่บอกว่าส่งเสริมการลงทุนซึ่งเรามองว่าถ้าจะส่งเสริมการลงทุนไม่ต้องทำอย่างนี้ก็ได้เพราะมันมีอยู่แล้วอย่าง BOI โซน 3 เพียงแค่เปลี่ยนชื่อแต่ไม่เปลี่ยนแปลงอะไรเลย ถ้าไปดูที่อื่น ๆอย่างจีน เขามีการวางโครงสร้างต่างๆไว้ก่อนก่อนที่จะทำอะไรขึ้นมาพอทำแล้วก็เปิดทันที แต่ของเรามันทำแล้วมันเกิดปัญหาอะไรต่างๆตามมามากมาย ทั้งค่าครองชีพ ราคาที่ดิน ฯลฯ เมื่อมันเป็นแบบนี้ทุกคนก็เดินต่อไม่ได้เพราะมันไม่ถูกวางแผนและไม่มีการกระบวนการ ไม่มีการออกแบบ จริง ๆ เรื่องพวกนี้ต้องทำตั้งแต่ 10 กว่าปีก่อน” (คำให้สัมภาษณ์ ของ ผู้ให้ข้อมูล ท่านหนึ่ง ; มกราคม 2561)

2)การสร้างเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน

จากสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้จากการวิเคราะห์ ร่วมกันของภาคีเครือข่ายในงานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า การลงทุนนั้น ยังขาดความเชื่อมั่นเห็นได้จาก ล่าสุด มีนาคม (2561) มีนักลงทุนมายื่นลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพียงรายเดียวแต่ไม่เข้าเงื่อนไขจึงต้องรอการประมูล อีกต่อไป แต่พบเสียงสะท้อนสำคัญเกิด การเปรียบเทียบดังต่อไปนี้ นักลงทุนทั้งหลายได้เลือกที่ไปลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษสะพาน-เซโน

(สปป.ลาว) เพราะว่ามันคืออุตสาหกรรมแต่เดิม ซึ่งสามารถเช่าที่ดินได้ระยะเวลา 99 ปีและตั้งมานานแล้ว 10 กว่าปี

“ เรื่องโครงสร้างพื้นฐานคืออะไรที่จะเปลี่ยนจากเมืองเล็ก ๆ มาเป็นเขตฯ มันจะต้องมีองค์ประกอบอะไร เช่นเรื่องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเมือง หากชายแดนไม่สามารถเชื่อมโยงกับภาคกลางได้ ไม่สามารถปะติดปะต่อกับส่วนกลางได้ทำให้ต้นทุนอะไรต่างๆสูงหมดเลย ดังนั้นเราต้องเปลี่ยนโครงสร้างของเมืองทั้งเมืองก่อน จะต้องยกระดับขึ้นมาอะไรบ้าง พอไปถึงจุดนี้รัฐบาลก็อึ้งเพราะว่าไม่มีงบ มีแค่ให้ถนนหนทาง 2-3 เส้นไป ยิงนานไปยังรัฐบาลผืนไปด้วยโดยทำพื้นที่นี้ 1,080 ไร่ 344 ไร่ พื้นที่มาโดยเชื่อว่าการทำนิคมนี้จะมีนักลงทุนมาลงทุนแต่ทุกอย่างมันเป็นภาพฝัน สุดท้ายการประมูลไม่มีคนมายื่นเพราะทุกอย่างไปตกอยู่ที่ความเชื่อมั่นของนักลงทุนเพราะอะไรก็ไม่มี คอนเซ็ปอะไรก็ไม่มีสุดท้ายมันก็เป็นเพราะระบบที่ไม่ถูกออกแบบไว้และเซฟไว้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุน ” (คำให้สัมภาษณ์ ของ ผู้ให้ข้อมูล ท่านหนึ่ง ; มกราคม 2561)

โดยมีข้อมูลสะท้อน ถึง ความจำเป็น ที่ทำไม เรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ต้องถูกพัฒนา เพื่อเชื่อมโยงเรื่อง การสร้างงาน สร้างรายได้ให้คนในท้องถิ่น ดังนี้

“พูดง่าย ๆ เลยมุกดาหารตอนนี้มีปัจจัยอย่างเดียวคือสะพาน การมีสะพานทำให้ค่า GDP ของมุกดาหารเพิ่มขึ้นมาก ส่วนเรื่องแรงงานมุกดาหารตอนนี้มีประชากร สามแสนสี่หมื่นคน ถ้าบอกว่าเอาคนเหล่านี้ไปอยู่ภาคแรงงานท่านทราบไหมว่าค่าจ้างแรงงาน 300 บาท คนที่ถูกจ้างเขาไม่เอาเพราะเขาเอาเรือลงไปขนข้าวไป 2 กระสอบได้ 800 บาทไม่ถึงชั่วโมง ทำไมต้องไปอยู่โรงงาน หรือไปเป็นยามก็ได้ 350 บาทแล้ว ดังนั้นเรื่องแรงงานมีทางเลือกเยอะ ” (คำให้สัมภาษณ์ ของ ผู้ให้ข้อมูล ท่านหนึ่ง ; มกราคม 2561)

และจากการวิจัยข้อสังเกตสำคัญ คือ การสร้างระบบราง ที่เป็นโครงข่ายถึงกันเป็นสิ่งที่นักลงทุน สนใจ เพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างงานในพื้นที่ เพราะระบบราง เป็นระบบการขนส่ง ที่ประหยัดต้นทุนที่สุด

“รถไฟสายบ้านไผ่ ร้อยเอ็ด มุกดาหาร นครพนม ตอนนี้เขาได้ทำEIAเรียบร้อยแล้ว ปีนี้จะเวนคืนที่ แล้วปีหน้าจะกู้เงินเพื่อที่จะเวนคืน ถ้าเสร็จตรงนี้น่าจะใช้เวลาประมาณ4ปี น่าจะจบที่ภาคนิคม ซึ่งตรงนี้ถ้าเสร็จถึงจะเริ่มเห็นความเป็นไปของมุกดาหารอีกรอบ ทุกวันนี้มุกดาหารใช้ระบบขนส่งแบบรถบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์เป็นหลักถ้ามีรถไฟมาต้นทุนจะถูกลงไปมาก ถ้ามีรถไฟก็จะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักลงทุนตัดสินใจมากขึ้น ส่วนเรื่องรถไฟสายมุกดาหาร-แม่สอด เข้าใจว่าเป็นเรื่องการเมืองระหว่างประเทศที่ทางญี่ปุ่นต่อสู้กับจีนซึ่งอยู่นอกเหนือการขนส่งของเรา (คำให้สัมภาษณ์ ของ ผู้ให้ข้อมูล ท่านหนึ่ง ; มกราคม 2561)

และ อีกปัจจัยสำคัญ คือ เรื่องสนามบิน แต่มีข้อสังเกต สำคัญ คือ สนามบินแต่การสร้างสนามบินเป็นเรื่องการเชื่อมโยง ทั้งนักลงทุน สายการบินต่างๆ จึงเป็นโจทย์ที่มองเป็นเรื่องระยะยาวมากจากคนในพื้นที่

3) การเปิดพื้นที่การพูดคุยที่เชื่อมโยง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

จากการวิจัย พบว่า การประชุม เพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ใน จ.มุกดาหาร ส่วนใหญ่นั้นจะเป็นลักษณะ การประชุมในลักษณะ คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษระดับจังหวัดซึ่ง ได้รับนโยบายระดับประเทศ จาก คณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สทท.) : Borad of Investment (BOI) ซึ่ง มุ่งเน้นในมิติเรื่องการลงทุนเป็นหลัก ทำให้มิติการพูดคุย มุ่งเน้นไปที่มิติการพัฒนา ตามรูปแบบประเภทกิจการและสิ่งที่ภาครัฐส่วนกลาง มองมาที่มุกดาหาร แต่ยังคงเติมเต็มการพูดคุยประเด็นเรื่องศักยภาพ ในระดับท้องถิ่น ชุมชน ตั้งแต่ระดับใน 3 ประเด็น คือ

- ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร ว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษ คืออะไร
- การปรับตัว การอยู่ร่วมกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- การมีส่วนร่วมที่ประชาชนในพื้นที่จะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

คือประเด็นที่ภาคีเครือข่ายในงานวิจัยชิ้นนี้เห็นร่วมกันว่าต้องสร้างการพูดคุย เปิดพื้นที่เรื่องเหล่านี้มากขึ้น เพื่อให้การพัฒนาไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นเป็นการพัฒนาเพื่อประโยชน์ ของคนในพื้นที่ท้องถิ่น จ.มุกดาหารได้ประโยชน์เป็นหลัก

“สำคัญมากคือที่ผ่านมาการเข้าใจร่วมกัน การรับรู้ ที่ต่างระดับกัน ระหว่างประชาชนในชุมชนและภาครัฐ ที่เข้าใจและเห็นภาพเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในแต่ละมุมมองที่ตัวเองเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องแรงงาน แน่นนอน ว่าการจะเข้าใจ ว่าต้องส่งเสริมอะไรให้ถูกทาง แต่มากกว่านั้น ที่คนท้องถิ่นสนใจ คือ งานที่จะเกิดขึ้น มันจะมั่นคง ทั้งทางเศรษฐกิจ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตคน จ.มุกดาหาร มากน้อยแค่ไหน งานที่จะเกิดขึ้นเหล่านี้ จะมีคุณค่าได้อย่างไร” (คำให้สัมภาษณ์ ของ ผู้ให้ข้อมูล ท่านหนึ่ง ; มกราคม 2561)

4.6.2 ประเภทกิจการ จำนวนแรงงาน และทักษะฝีมือแรงงานที่ควรส่งเสริม

ประเภทกิจการที่ควรส่งเสริม จำนวนแรงงาน และทักษะฝีมือแรงงานที่ควรส่งเสริม จากการวิจัย พบว่า ประเภทกิจการที่ควรส่งเสริมเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารจากเสียงสะท้อนของคนในพื้นที่ ซึ่งในเรื่องจำนวนนั้น ต้องเป็นการใช้การประมาณการ เหตุผลของการต้องใช้การประมาณการ เนื่องจาก การที่เราไม่สามารถมองความต้องการแรงงานเป็นแบบแท่งได้ เพราะมีความเคลื่อนไหว ไม่คงที่ต่ออัตราความต้องการแรงงาน ในแต่ละปี นั่นเอง รวมทั้งปัจจัยภายนอก ด้านเทคโนโลยีการผลิตที่มีบทบาทแทนคน สังคมที่จะพัฒนาเรื่องเครื่องจักรมากขึ้น เป็นต้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ตัวเลขจำนวนดังกล่าวนี้จึงต้องเป็นการประมาณการซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ในอนาคตตามบริบทสถานการณ์ในพื้นที่ (ข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงาน : แรงงานจังหวัดมุกดาหาร) มีดังต่อไปนี้ คือ

3. ประเภทกิจการด้านการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน

จากการวิจัย พบว่า เรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ถนน ระบบราง สะพาน ที่จะเชื่อมโยงการค้าการลงทุน กับ ประเทศ ลาว เพื่อเชื่อมการอยู่ร่วมกัน ของคนสองฝั่งแม่น้ำโขงนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นสิ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเป็นอันดับแรก เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาของเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการจ้างงาน ซึ่งจาก

การคำนวณ โดยใช้กระบวนการระดมสมอง (Brainstroming) ร่วมกันนำโดย สำนักงานแรงงานจังหวัด หอการค้า หน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายความมั่นคง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครแรงงานอำเภอ ตัวแทนแรงงาน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการใช้วิธีการ (Delphi) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญภาคการลงทุนในพื้นที่ช่วยทำการยืนยัน โดยการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ร่วมกัน คือ ต้องมีการสร้างถนนเชื่อมโยงเข้าไปในเขตเศรษฐกิจพิเศษในแต่ละ อำเภอ การเชื่อมโยงระบบราง ในภูมิภาค อีสาน อาทิ อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น เนื่องจากมีแนวโน้มที่จะเชื่อมโยงกับภาคตะวันออก / พื้นที่ จ.หนองคาย เชื่อมโยง กับเวียงจันทน์ ประเทศลาว โดยจากการวิเคราะห์พบว่าแรงงานในภาคโครงสร้างพื้นฐานในขนาดพื้นที่ 3 อำเภอ จ.มุกดาหารนั้นต้องใช้แรงงานที่เกี่ยวข้องประมาณการ 5,000 (ห้าพันคน) และ ทักษะฝีมือแรงงานที่จำเป็น คือ **ช่างก่อสร้าง** **คนขับรถบรรทุกที่ชำนาญ วิศวกร นักบัญชี**

“อาชีพ เหล่านี้ ช่างก่อสร้าง คนขับรถบรรทุกที่ชำนาญ วิศวกร นักบัญชีจำเป็นมากที่ต้องพัฒนาทักษะ เพื่อการขับเคลื่อนเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน และต้องเอาคนที่ชำนาญ ทำเก่งด้วยนะ ถึงจะเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด ช่างก่อสร้าง คนขับรถบรรทุกที่ชำนาญ วิศวกร นักบัญชี” (คำให้สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล มกราคม 2561)

4. ประเภทกิจการด้านการขนส่ง(โลจิสติกส์)

จากการวิจัยพบว่า กิจการด้านการขนส่ง (โลจิสติกส์) นั้น สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ จ.มุกดาหารที่เป็นเมืองชายแดน และเป็นพื้นที่ขนถ่าย พักสินค้า ดังนั้น จึงเป็นกิจการที่ควรส่งเสริมอย่างจริงจัง หากจะให้เกิดการพัฒนาไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งมีจุดพักและขนถ่ายสินค้าหลากหลายประเภท อาทิ สินค้าเกษตร โรงงานอ้อยน้ำตาล ยางพารา ซึ่งจำนวนแรงงานในภาคโลจิสติกส์ นั้นมุ่งเน้นไปในการเชื่อมโยงกับ โรงงานภาคเกษตรที่ จำเป็น ซึ่งจากการวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการระดมสมอง (Brainstroming) ร่วมกันนำโดย สำนักงานแรงงานจังหวัดหอการค้า หน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายความมั่นคง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครแรงงานอำเภอ ตัวแทนแรงงาน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการใช้วิธีการ (Delphi) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญภาคการ

ลงทุนในพื้นที่ช่วยทำการยืนยันพบว่า ยังต้องมีการสร้างอาชีพ ที่เชี่ยวชาญ ภาคการขนส่ง ได้แก่ **คนขับรถบรรทุก ผู้จัดการระบบโลจิสติกส์ วิศวกร ช่างซ่อมรถยนต์** รวมแล้วประมาณ 2,000 อัตรา ให้สอดคล้องกับจำนวนโรงงานประมาณ 15 โรงงานในพื้นที่ ที่จะเกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ

5. ประเภทกิจการด้านโรงงานภาคเกษตร

จากการวิจัยพบว่า กิจการด้านโรงงานภาคเกษตร เป็นหนึ่งในรูปแบบประเภทอุตสาหกรรมที่ควรส่งเสริมอย่างยิ่ง ใน จ.มุกดาหาร เพราะ ศักยภาพ การที่เป็นเมืองที่มีการเพาะปลูก ด้านการเกษตร อาทิ อ้อย ยางพารา และ ควรพัฒนาส่งเสริม เพื่อให้เกิดอาชีพเหล่านี้กับคนในท้องถิ่น ขยายให้มากขึ้น เพราะในปัจจุบันมีการไปนำวัตถุดิบ จากจังหวัดใกล้เคียงมาทำการผลิตแปรรูป ที่ มุกดาหาร ซึ่งฐานอาชีพ สำคัญ ที่เกี่ยวข้องคือ พัฒนาคุณภาพ ด้านการเกษตร ให้เป็น เกษตรกรที่ทันสมัยผลิตสินค้าป้อนโรงงาน อาทิ พืชเศรษฐกิจหลักในพื้นที่ อาทิ อ้อย ปอ มันสำปะหลัง ที่เข้าใจทั้งวิธีการผลิต การค้าการลงทุน การพัฒนาตนเอง ให้เชื่อมโยงการเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อม จากการวิจัยโดยใช้กระบวนการระดมสมอง (Brainstroming)ร่วมกันนำโดย สำนักงานแรงงานจังหวัดห่อการค้า หน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายความมั่นคง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครแรงงานอำเภอ ตัวแทนแรงงาน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการใช้วิธีการ (Delphi) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญภาคการลงทุนในพื้นที่ช่วยทำการยืนยันพบว่าข้อมูลพบว่า ในจ. มุกดาหาร 3 อำเภอเขตเศรษฐกิจพิเศษ นั้น ต้องมีการสร้าง เกษตรกรที่ผลิตสินค้าป้อนโรงงาน คนขับรถบรรทุกส่งสินค้า พนักงานฝ่ายผลิต ประมาณการ 5,000 คน

6. ประเภทกิจการด้านการท่องเที่ยวพื้นที่ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม

จากการวิจัย พบว่า ศักยภาพของ จ.มุกดาหารคือการเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน ที่เป็นรู้จักของภาคอีสาน และระดับประเทศ อาทิ ตลาดอินโดจีน ภูมิโนรมย์ แก่งกะเบา อนุสรณ์สถานบ้านท่านหนูฮัก พุมสะหวัน เป็นต้น ซึ่งล้วนมีความครบถ้วนในด้านศักยภาพ การท่องเที่ยว ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ และ พื้นที่วัฒนธรรม ชายแดนสองฝั่งโขง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงได้ทั้งระดับภูมิภาคอีสานและประเทศพม่าบ้านใกล้เคียง จากการวิจัยโดยใช้กระบวนการระดมสมอง (Brainstroming) ร่วมกันนำโดย สำนักงานแรงงานจังหวัดห่อการค้า

หน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายความมั่นคง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครแรงงานอำเภอ ตัวแทนแรงงาน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการใช้วิธีการ (Delphi) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญภาคการลงทุนในพื้นที่ช่วยทำการยืนยันพบว่าข้อมูลพบว่ายังต้องมีสาขาอาชีพที่ต้องทำการส่งเสริมพัฒนา คือ ภาคบริการ พนักงานเสิร์ฟ พนักงานต้อนรับโรงแรม ไกด์นำเที่ยว พ่อค้าออนไลน์ ผู้ประกอบการร้านค้า ช่างทอผ้า บาร์เทนเดอร์กาแฟ เครื่องดื่ม เชฟทำอาหาร ซึ่งมีจำนวน ที่ควรขยายตัวประมาณการ 3,000 คน

7. ประเภทกิจการด้านการแพทย์ทางเลือก

จากการวิจัย พบว่าศักยภาพของ จ.มุกดาหาร ที่เป็นที่รู้จักของคนในภาคอีสาน และระดับประเทศ คือ การรักษา โดยการแพทย์ทางเลือก ของมูลนิธิ แพทย์วิถีธรรม นำโดย (หมอเขียว) ใจเพชร กล้าจน ซึ่งเป็นอีกหนึ่งประเภทกิจการ ที่ควรมีการส่งเสริม เพราะจะเชื่อมโยงกับคนในท้องถิ่นที่มีโอกาสสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และเป็นรองรับ การบำบัดโรคภัยไข้เจ็บที่จะตามมา เมื่อเกิดการพัฒนาพื้นที่ ที่จำนวนคนเข้ามามากขึ้น ย่อมมีอาการเจ็บป่วยมากขึ้น จากการวิจัยโดยใช้กระบวนการระดมสมอง (Brainstroming) ร่วมกันนำโดยสำนักงานแรงงานจังหวัดหอกการค้า หน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายความมั่นคง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครแรงงานอำเภอ ตัวแทนแรงงาน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการใช้วิธีการ (Delphi) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญภาคการลงทุนในพื้นที่ช่วยทำการยืนยันพบว่าข้อมูลพบว่ายังต้องมีสาขาอาชีพที่ต้องทำการส่งเสริมข้อมูลพบว่า ควรมีการเตรียมการส่งเสริมอาชีพ หมอนวดพื้นบ้าน เกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพร หมอภูมิปัญญาพื้นบ้าน เพื่รองรับการขยายตัวดังกล่าว อีก ประมาณกว่า 1,000 อัตรา (ดังตารางสรุป)

ตารางสรุป ความต้องการ ประเภทกิจการ จำนวน และทักษะฝีมือแรงงานที่ควรส่งเสริมและพัฒนา เขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร

ฉากทัศน์ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร	ประเภทกิจการ	จำนวนแรงงานที่ต้องการ	ทักษะฝีมือแรงงานที่ควรส่งเสริม (ข้อมูลจากพื้นที่)
ในเรื่องการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร นั้น จากการวิเคราะห์ร่วมกันของภาคีเครือข่ายในงานวิจัย คือ -สำนักงานแรงงานจังหวัด -หอการค้า -หน่วยงานภาครัฐ -ฝ่ายความมั่นคง -ผู้นำชุมชน -อาสาสมัครแรงงานอำเภอ -ตัวแทนแรงงาน -ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า จะยังไม่มีมีการลงทุนในหรือไม่เป็นไปตามที่คาดหวังจากBOI ในระยะเวลาอันสั้นนี้	1.กิจการด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน <u>สาขาอาชีพ</u> -ช่างก่อสร้าง -คนขับรถบรรทุก -วิศวกร -นักบัญชี	ประมาณการจากทุกสาขาอาชีพ รวม 5,000 คน	ทักษะฝีมือแรงงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาอาชีพจากประเภทกิจการคือ คนขับรถบรรทุกขนาดใหญ่ที่มีทักษะ และฝึกประสบการณ์ดังกล่าวเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพงาน
	2.กิจการด้านโลจิสติกส์ <u>สาขาอาชีพ</u> -คนขับรถบรรทุก -ผู้จัดการระบบโลจิสติกส์ -วิศวกร -ช่างซ่อมรถยนต์	ประมาณการจากทุกสาขาอาชีพ รวม 2,000 คน	ทักษะ ฝีมือแรงงานที่มุ่งเน้นการพัฒนา คือสร้างคนในพื้นที่ ในการเป็นช่างซ่อมเครื่องยนต์เครื่องจักรที่เกี่ยวข้องกับงานระบบโลจิสติกส์ เช่นช่างซ่อมรถแมคโครขนาดใหญ่ ช่างซ่อมรถบรรทุกขนาดใหญ่

ประมาณการ 3 ปี เนื่องจากเหตุผล สำคัญคือ 1)การยังไม่ได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างเป็นระบบ 2)ความเชื่อมั่นของนักลงทุน ที่ยังรอดูท่าทีทางการพัฒนาและเสถียรภาพของประเทศ โดยจากการวิเคราะห์ ร่วมกันนั้น มี 5ประเภทกิจการนำร่อง และสาขาอาชีพที่ควรเตรียมการและพัฒนาทักษะแรงงานเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจชายแดนและเขตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นของ จ.มุกดาหาร (ดังตารางขวามือ) และมีการประมาณการจำนวนและยืนยันข้อมูลร่วมกัน เหตุผลของการต้องใช้การประมาณการ เนื่องจาก การที่เราไม่สามารถมองความต้องการแรงงานเป็นแบบแท่งได้ เพราะมีเลื่อนไหล ไม่คงที่ต่ออัตราความต้องการแรงงาน ในแต่ละปี นั่นเองรวมทั้งปัจจัย ภายนอก ด้านเทคโนโลยีการผลิตที่มีบทบาทแทนคน สังคมที่จะพัฒนาเรื่องเครื่องจักรมากขึ้นจักรมา เป็นต้น จึงเป็น	3.กิจการด้านโรงงานภาคการเกษตร <u>สาขาอาชีพ</u> - เกษตรกรผู้ผลิตของป้อนโรงงาน - พนักงานฝ่ายผลิต - คนขับรถขนส่งสินค้า 4.กิจการด้านการท่องเที่ยว <u>ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม</u> <u>สาขาอาชีพ</u> - พนักงานเสิร์ฟ - พนักงานต้อนรับโรงแรม - ไกด์นำเที่ยว - พ่อค้าออนไลน์ - ผู้ประกอบการร้านค้า - ช่างทอผ้า - บาร์เทนเดอร์กาแฟและเครื่องดื่ม - เชฟทำอาหาร	ประมาณการจากทุกสาขาอาชีพ รวม 5,000 คน ประมาณการจากทุกสาขาอาชีพ รวม 3,000 คน	ต้องมีการพัฒนาทักษะของเกษตรกรในการผลิตสินค้าที่ตอบโจทย์โรงงานรับซื้อ รวมถึงการมองเรื่องการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ต้องมีการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับการขยายตัวภาคการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นภาพลักษณ์ ความสะอาด การใส่ใจบริการ รวมถึงประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมาร่วมอำนวยความสะดวก รวมทั้งในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายทางออนไลน์ เนื่องจากทุนที่สำคัญของพื้นที่คือ มี
---	---	---	--

เหตุผลสำคัญที่ตัวเลขจำนวนดังกล่าวนี้จำเป็นต้องเป็นการประมาณการซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ในอนาคตตามบริบทสถานการณ์ในพื้นที่ (ข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงาน : แรงงานจังหวัดมุกดาหาร)	5.กิจการด้านการแพทย์ทางเลือก สาขาอาชีพ -แพทย์แผนไทย -หมอนวดพื้นบ้าน -เกษตรกรปลูกสมุนไพร -หมอภูมิปัญญาพื้นบ้าน	ประมาณการจากทุกสาขาอาชีพ รวม 1,000 คน	เรื่องแพทย์พื้นบ้านแพทย์ทางเลือกที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในระดับประเทศและมีการเข้ามาของผู้คนต่างถิ่นมาทำการรักษาจำนวนมากจึงเป็นโอกาสสำคัญที่จะพัฒนาระบบอาชีพดังกล่าวครบวงจร
--	---	--	--

4.7 ปัญหาอุปสรรคข้อกัณวลด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดมุกดาหาร

จากวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ ที่ 3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จากการวิจัย พบว่า ปัญหาอุปสรรคด้านแรงงาน สรุปได้ ดังต่อไปนี้

4.7.1 ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความเข้าใจเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ

จากการ วิจัย พบว่า เสียงสะท้อนสำคัญจากพื้นที่ ในความกัณวลและสะท้อนปัญหาอุปสรรคด้านแรงงานที่เกิดขึ้นในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร นั้น มี อุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อนด้านแรงงาน คือ กระบวนการรับรู้ข่าวสารและความเข้าใจเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น ซึ่งในปัจจุบัน พบว่าเป็นเรื่องของข้อมูล ระดับหน่วยงานรัฐ ในระดับส่วนกลางและจังหวัด ที่เป็นส่วนที่รวมศูนย์ ซึ่งประชาชนได้สะท้อนเรื่องการรับรู้ ความเข้าใจข้อมูล ข่าวสารนั้นรู้เพียงแต่ว่าจะมีการมาดำเนินการด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่ในรายละเอียด อาทิ นโยบายด้านแรงงาน เข้าใจว่ายังอยู่ในขั้นการเตรียมพร้อม เป็นต้น ซึ่งแรงงานเห็นว่า เป็นอุปสรรค ที่ควรมีการจัด การพูดคุยทำความเข้าใจในระดับ ชุมชน หรือ ต้องมีกระบวนการที่ให้ทุกคนได้เข้าถึง การเสนอหรือรับทราบข้อมูลมากกว่านี้

“ที่เป็นอุปสรรคสำคัญ คือ การที่ ประชาชนในพื้นที่ ยังบ่เห็นภาพ หรือ ทิศทาง การเป็นไป ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ อันนี้ ที่แบบเป็น ขั้นตอน ซึ่งตอนนี้เข้าใจแต่ว่า ต้องมีการจัดขอบเขต แต่นโยบายโตอื่น กะต้องแบบรอฟังนั้นละ จากที่รัฐ หรือหน่วยงานจังหวัดมาแจ้ง อย่างเรื่องแรงงานเขาจะเห็นว่า เริ่มเน้นพัฒนาทักษะแรงงาน แต่แบบเชิงรายละเอียด พวกความเข้าใจแผน ทิศทาง ระยะอันใกล้ ลีเกดอีหยั่งขึ้นกะยังบ่เห็นภาพ ประชาชนกะยัง บ่เข้าใจภาพ เพื่อลีได้เตรียมตัวไปนา”(คำให้สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่ง มกราคม 2561)

4.7.2 ด้านวิถีชีวิตประจำวัน

จากการวิจัย พบว่า มีข้อกัณวล เกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวัน ของประชาชน ที่ต้องปรับเปลี่ยน ทั้งมิติความเป็นอยู่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม ที่ได้สะท้อนจากข้อมูลพื้นที่ ที่กัณวล เรื่องความเป็นอยู่หากเป็นเมืองที่เน้น

อุตสาหกรรมนั้น ย่อมเกิดการขยายตัวของผู้คนมาจะมากกระทบชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกันของคนที่หลากหลาย ความกังวลเรื่องอาชญากรรม รูปแบบอาชีพ ที่อาจต้องปรับเปลี่ยน การวิตกกังวลกลัวโดนแย่งงานแย่งอาชีพ รวมไปถึง ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม มลพิษในชีวิตประจำวัน

กะมีความกังวลหลายอยู่ เช่น คับคั่งเจริญแบบทางกรุงเทพ มีโรงงานเต็มไปเปิดนิ กะลิมมีคนหลายปัญหาหลายได้ พอคนหลาย กะลิมมีการปล้นกัน มีปัญหาต่างๆ ที่เห็นคือข่าว เป็นต่าย่าน เรื่องอาชีพ กะย่านถึกแย่งงาน เพราะคนลิมหลายขึ้นอาชีพรับจ้าง ต่างๆ กะลิมคนมาสมัครหลายขึ้น รวมทั้งพวกย่านปัญหาสิ่งแวดล้อม มลพิษในแต่ละมือ (คำให้สัมภาษณ์ ของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่ง พฤศจิกายน 2560)

4.7.3 ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจของแรงงานในท้องถิ่น

จากการวิจัย พบว่า เสี่ยงสะท้อนจากพื้นที่ ที่สะท้อนถึงข้อกังวลอุปสรรค คือ วิถีชีวิตประจำวัน ที่ต้องปรับเปลี่ยนไป หากมีการเกิดขึ้นของโรงงานขนาดใหญ่ ระบบชีวิตที่เป็นเมือง เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จะมีการต้องนำเข้าแรงงานข้ามแดน ที่มีผลกระทบกับแรงงาน ท้องถิ่น และแรงงานนั้น อาจจะต้องเป็นแรงงานที่มีทักษะ สูง จึงมีความกังวลอย่างยิ่งในการที่จะต้องมีการออกแบบการพัฒนาทักษะแรงงานเฉพาะให้เท่าทัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบ ประเภทกิจการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น เป็นอุตสาหกรรมประเภทใช้เทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่ใช้ทักษะเฉพาะความชำนาญขั้นสูง อาทิ โรงงานอุตสาหกรรมการเกษตร โกดังสินค้าโลจิสติกส์ โรงงานชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ซึ่งสะท้อนถึงภาวะที่จะต้องมีการนำเข้าแรงงานนอกพื้นที่ไม่ว่าจะเป็น จาก ประเทศเพื่อนบ้าน หรือ ในประเทศที่มีทักษะแรงงานสูงกว่า

“คนในพื้นที่ กะมีความกังวลอยู่คั่นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เกิดขึ้นอีหลีจั่งซี่ แล้วพวกกิจการ ต่างๆ ที่เป็นโรงงาน เขาอาจต้องการคนมีความรู้มีทักษะเฉพาะขั้นสูงขึ้นนี้ ประชาชน ที่บ่มีความรู้ คือจั่งพวกเฮานีเขากะลืบจ้างตัว กะลิมแต่คนทางอื่นมาได้เฮ็ดงาน” (คำให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่ง : มกราคม 2561)

4.7.4 ด้านการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

จากการวิจัยพบ ว่า ข้อกังวล อีกประเด็นที่น่าสนใจ คือ เรื่องการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่ได้เสนอมุมมองที่น่าสนใจ ว่า จากการคาดการณ์นั้น แนนอน ว่าเมื่อเขตเศรษฐกิจพิเศษ เกิดขึ้นนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมได้รับผลกระทบ เนื่องจากมีจำนวนคน เพิ่มขึ้นในเขตพื้นที่ ย่อมมีปัญหา ที่เพิ่มขึ้นตามจำนวนคนไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรม ชยะ สภาพชีวิต ความแออัดของเมือง การจราจร ที่ มีข้อกังวลว่า ภาระเหล่านี้ใครจะรับผิดชอบ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปถึงระบบการจัดสรรงบประมาณ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดระบบการทำงานการออกแบบบริการสาธารณะ

“ แนนอนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความกังวล เมื่อคนเยอะขึ้นปัญหา มากขึ้น ต้องมีชยะมากขึ้น อาชญากรรมที่จะตามมา ความแออัด จากจำนวนคน สภาพการจราจร เฉพาะในปัจจุบันนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีภาระ ที่มากอยู่แล้ว อาทิเรื่อง ชยะ ที่ยังเป็นปัญหา พ่วงไปกับระบบงบประมาณ อีก ถ้าอนาคตมีเขตเศรษฐกิจพิเศษ มาอีก ใครจะมารับผิดชอบ อีกต้องคุยกันอีกยาว ไหนจะเรื่องการ จัดบริการสาธารณะอีกที่จะต้องจัดระบบใหม่ หหมด เป็นเรื่องใหญ่มากนะ” (คำให้สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล ท่านหนึ่ง : พฤศจิกายน 2560)

4.8 ตัวแบบ (Model) เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดมุกดาหาร ที่สอดคล้องกับฉากทัศน์ (Scenario)เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดมุกดาหาร

จากการวิจัย พบว่า ฉากทัศน์ (Scenario)ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ. มุกดาหาร นั้น กล่าวได้ว่า ในระยะ 10 ปี (พ.ศ.2560- พ.ศ.2570) นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 5 ปี ข้างต้นมีความเป็นไปได้มากที่สุดจากการระดมสมอง (Brainstroming) ร่วมกันโดยภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการใช้วิธีการ (Delphi) เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล และเป็นข้อสรุปร่วมกันของภาคีเครือข่ายในการวิจัย ทั้งภาคแรงงาน สำนักงานแรงงานจังหวัด ตัวอาสาสมัครแรงงาน ประชาชนในพื้นที่ ภาครัฐ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายความมั่นคง ภาคเอกชน หอการค้า ผู้ประกอบการ พบว่า ความเป็นไปได้มากที่สุดของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ในระยะเวลาดังกล่าวนี้ ที่เกี่ยวข้องกับมิติด้านแรงงาน คือ การจะยังไม่มีนักลงทุนมาลงทุนหรือมีก็จำนวนน้อยและยังไม่

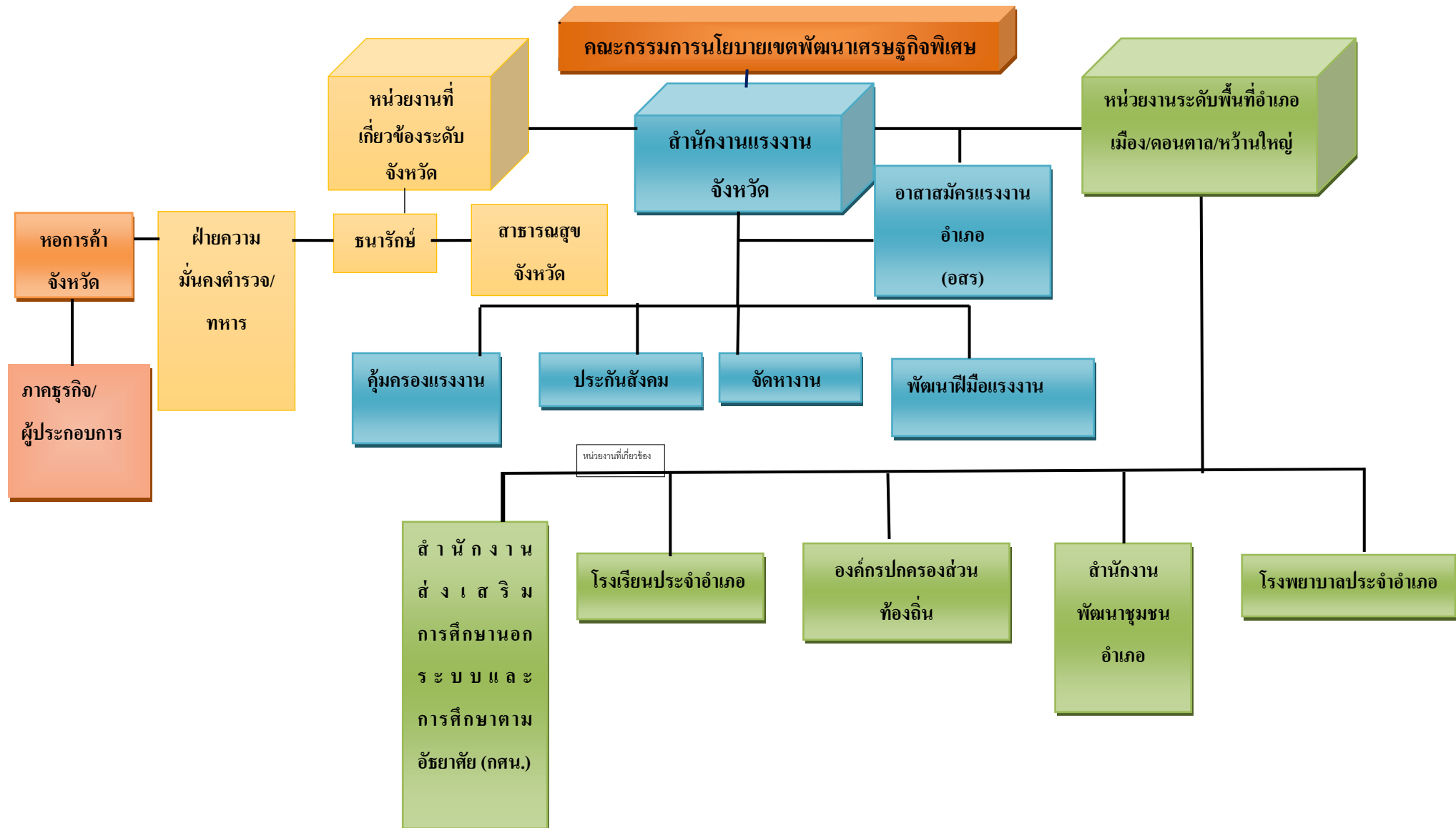
ครอบคลุมตามแผนหรือประเภทกิจการมุ่งหวังจากรัฐบาล เนื่องจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น คือ การยังไม่เห็นภาพการพัฒนาไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่มาจากข้อมูลและประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง การวางแผนการพัฒนาที่มุ่งเน้นไปที่นักลงทุนและตลาดเคลื่อนในการวางเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน การออกแบบการพัฒนาเมือง จากเหตุผลดังกล่าวแน่นอนว่าเมื่อยังไม่ชัดเจนเรื่องการพัฒนาเชื่อมโยงทั้งระบบ และขาด ภาคการลงทุน ทำให้ระบบการสร้างอาชีพ การขับเคลื่อนด้านแรงงานเป็นไปในเชิงการรอผลจากการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นและรอนโยบายจากส่วนกลาง (เชิงรับ) ดังนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้ จึงมีความเห็นที่เป็นข้อเสนอ เป็นทางเลือก การขับเคลื่อนกลไกเพื่อการจัดการด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ซึ่งมีเงื่อนไขสำคัญ จากการมองฉากทัศน์ (Scenario) คือ 1) การร่วมกันออกแบบกำหนดอนาคตความเป็นไปของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ 2) มิติด้านแรงงานประเภทกิจการ จำนวนแรงงานทักษะอาชีพที่ควรส่งเสริม 3)การสร้างการมีส่วนร่วมในการเข้าถึงการออกแบบการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชนอย่างครบทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจและสังคม

การขับเคลื่อนกลไกเพื่อการจัดการด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารที่สอดคล้องกับฉากทัศน์ (Scenario) ควรเป็นไปดังนี้ จากวัตถุประสงค์การวิจัย ตัวแบบ (Model) เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร

จากข้อมูลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า มี กลไกนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร (จากหน้า 91) ภาควิชาที่เกี่ยวข้อง 4 ส่วน คือ 1.คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ(กนพ). 2.หน่วยงานระดับจังหวัดส่วนกลาง คือ 2.สำนักงานแรงงานจังหวัดและหน่วยงานในสังกัด 3.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานระดับจังหวัด อาทิ หอการค้า ฝ่ายความมั่นคง กรมธนารักษ์ สาธารณสุขจังหวัด 4.หน่วยงานในระดับพื้นที่ 3 อำเภอเขตเศรษฐกิจพิเศษ คือ อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.หว้านใหญ่ เป็นต้น

ดังผังสรุปการขับเคลื่อนกลไกนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ด้านล่างนี้

ผังแสดงกลไกนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร (พัฒนาโดย ผู้วิจัย)

จากวัตถุประสงค์การวิจัย ด้านตัวแบบ (Model) เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร จึงควรดำเนินไปโดย เชื่อมโยงจากการมองฉากทัศน์ (Scenario) คือ 1) การร่วมกันออกแบบกำหนดอนาคตความเป็นไปของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ 2) มิติด้านแรงงาน ประเภทกิจการ จำนวนแรงงาน ทักษะอาชีพที่ควรส่งเสริม 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการเข้าถึงการออกแบบการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชนอย่างครบทุกมิติทั้งเศรษฐกิจและสังคม

ด้านบทบาทของกลไกจากตัวแสดงสำคัญ ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

1. คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ(กนพ). 2. หน่วยงานระดับจังหวัดส่วนกลาง คือ 2. สำนักงานแรงงานจังหวัดและหน่วยงานในสังกัด 3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานระดับจังหวัด อาทิ หอการค้า ฝ่ายความมั่นคง กรมธนารักษ์ สาธารณสุขจังหวัด 4. หน่วยงานในระดับพื้นที่ 3 อำเภอเขตเศรษฐกิจพิเศษ คือ อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.หว้านใหญ่ 5. ศูนย์เฉพาะกิจออกแบบหลักสูตรและพัฒนาด้านทักษะฝีมือแรงงานเตรียมพร้อมการขยายตัวเศรษฐกิจ

บทบาทและกระบวนการขับเคลื่อนกลไกนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ดังต่อไปนี้

บทบาทและกระบวนการ คือ หน่วยงานระดับจังหวัดส่วนกลาง คือ สำนักงานแรงงานจังหวัดและหน่วยงานในสังกัด ควรเป็นหน่วยงานสำคัญเจ้าภาพหลัก ในการ สร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในมิติเรื่องความเข้าใจในเขตเศรษฐกิจพิเศษด้านแรงงาน โดยผ่านกลไกอาสาสมัครแรงงานและเชื่อมโยงกับประชาชนในระดับพื้นที่โดยการจัดเวทีระดับตำบลในการเสนอข้อมูล ความต้องการด้านแรงงาน ทักษะฝีมือที่ต้องการให้แรงงานพัฒนา รวมทั้งประเด็นการพัฒนาประเภทกิจการที่คนในท้องถิ่นต้องการ และ ประเด็นสำคัญ อย่างยิ่ง คือ การสร้างงานที่มีคุณค่า (Decent work) ที่ประชาชนในพื้นที่ได้สะท้อน ถึงความสำคัญที่อยากให้เกิดขึ้นมากกว่าการส่งเสริมเพียงทักษะตาม กระแสการส่งเสริมแรงงาน ควรเป็นเรื่องที่ถูกหยิบยกมา รวมกันขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานเตรียมพร้อมการขับเคลื่อนไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้ง

การร่วมกับภาคีเครือข่ายภาควิชาการในการผลิตองค์ความรู้และสร้างสรรค์การพัฒนาด้านแรงงาน อาทิ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นต้น

ประเด็นที่สอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานระดับจังหวัด อาทิ หอการค้า ฝ่ายความมั่นคง กรมธนารักษ์ สาธารณสุขจังหวัด ควรเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในรูปแบบ หุ่นส่วนการพัฒนา (Partner) และเพื่อนร่วมทางเชิงวิพากษ์ กล่าวคือ การเป็นหน่วยงานที่ร่วมหนุนเสริมและคอยให้ข้อมูลข่าวสาร และเข้าร่วมการวิพากษ์ การขับเคลื่อนการพัฒนาด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากหน่วยงานเหล่านี้มีความเข้มแข็งด้าน ข้อมูลข่าวสาร วิธีปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับระบบราชการ และมีรูปแบบการทำงานที่สามารถนำข้อมูลมาร่วมหนุนเสริม กับ สำนักงานแรงงานจังหวัดได้ ในเรื่องการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประเด็นที่สาม หน่วยงานระดับพื้นที่อำเภอ อาทิ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โรงเรียนประจำอำเภอ องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอ โรงพยาบาลอำเภอ ควรมีบทบาทเป็นกลไกพื้นที่ เป็นผู้สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร (Support) รวมถึงเป็นหน่วยงานหนุนเสริมข้อมูลร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานระดับจังหวัด เพื่อทำการร่วมขับเคลื่อนข้อมูลและเป็นฐานข้อมูลสำคัญระดับพื้นที่อำเภอให้กับ เจ้าภาพหลัก คือสำนักงานแรงงานจังหวัด โดยบทบาทนั้น เป็นการให้ข้อมูลเชิงรุก และ ให้ข้อเสนอให้กับหน่วยงานเจ้าภาพในแต่ละวาระประเด็นการขับเคลื่อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

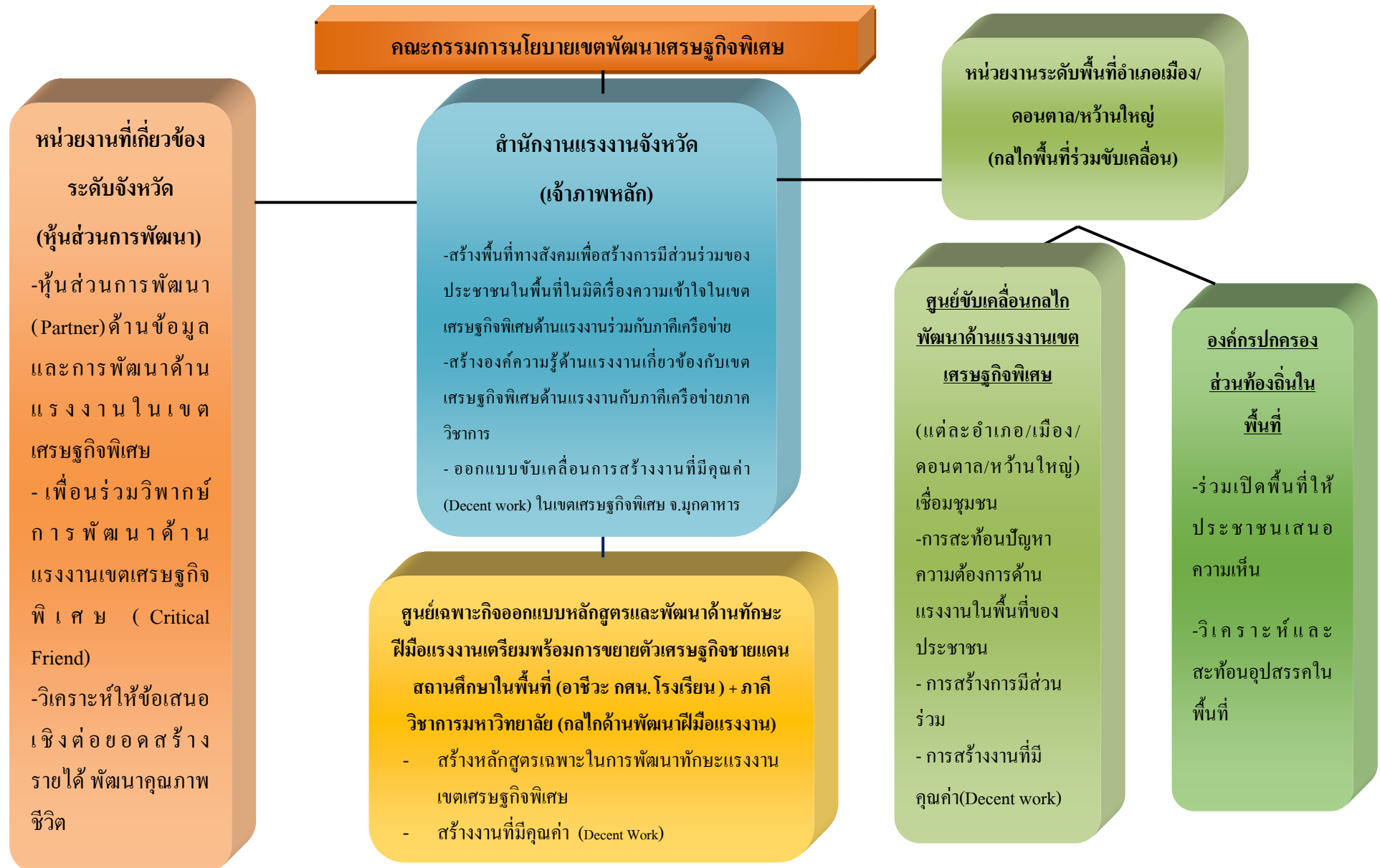
ประเด็นที่สี่ คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ควรกระจายอำนาจการตัดสินใจมาให้หน่วยงานระดับจังหวัด โดยเฉพาะในเรื่องแรงงาน โดยเน้นเป็นผู้รับฟังข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ร่วมกับการกำหนดมาตรการ มากกว่า การเน้นกำหนดมาตรการมาสู่พื้นที่ (Top-Down) เพียงอย่างเดียว

ประเด็นที่ห้า ควรมีศูนย์ข้อมูลเฉพาะด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ตั้งอยู่ในอำเภอและมีเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเรื่องดังกล่าวโดยอาจเริ่มจาก อาสาสมัครแรงงานระดับตำบล เป็นต้น ที่เน้นเป็นผู้ทำงานด้านข้อมูลข่าวสาร สร้างพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล และสะท้อนปัญหาในพื้นที่ และเชื่อมร้อยไปที่

สำนักงานแรงงานจังหวัดในการนำข้อมูลด้านแรงงานในพื้นที่ ไปออกแบบการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษ
จ.มุกดาหาร ต่อไป

ประเด็นที่หก ควรมี ศูนย์เฉพาะกิจออกแบบหลักสูตรและพัฒนาด้านทักษะฝีมือแรงงานเตรียมพร้อม
การขยายตัวเศรษฐกิจ โดยเป็นศูนย์เพื่อการออกแบบหลักสูตรการพัฒนาแรงงานเฉพาะพื้นที่ จ. มุกดาหาร
เนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยให้สำนักงานแรงงานจังหวัดร่วมกับภาคีอาท
สถานศึกษาในพื้นที่ (อาชีวฯ กศน. โรงเรียนในพื้นที่) และ ภาควิชาการมหาวิทยาลัย (กลไกด้านพัฒนาฝีมือ
แรงงาน) ร่วมกันขับเคลื่อนออกแบบหลักสูตรพัฒนาฝีมือแรงงานที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ต่อไป

ตัวแบบ (Model) การขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร (พัฒนาโดยผู้วิจัย)

บทที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

จากการวิจัย สามารถอภิปรายผลรายประเด็นได้ ดังนี้

ประเด็นแรก ความต้องการประเภทกิจการ จำนวนแรงงาน ทักษะฝีมือแรงงานที่จำเป็นนั้น เมื่อดำเนินการวิเคราะห์ ฉากทัศน์ (Scenario) ที่เป็นไปได้ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร โดยการวิเคราะห์ระดมสมอง (Brainstorming) ร่วมกันโดยผู้วิจัยและภาคีเครือข่ายด้านแรงงานในพื้นที่ที่สำคัญ ได้แก่ สำนักงานแรงงานจังหวัดหกอการค้า หน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายความมั่นคง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครแรงงานอำเภอ ตัวแทนแรงงาน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประเภทกิจการ ที่เป็นไปได้และควรพัฒนาส่งเสริมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ใน 3 อำเภอ คือ อ.เมือง อ.ดอนตาล อ.หว้านใหญ่ มี 5 ประเภทกิจการ นาร่อง ที่สำคัญ ที่พื้นที่เห็นว่าควรเป็นประเภทกิจการนาร่อง คือ 1.ประเภทกิจการด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2.ประเภทกิจการด้านโลจิสติกส์ 3.ประเภทกิจการโรงงานภาคเกษตร 4.ประเภทกิจการการท่องเที่ยว ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม 5.ประเภทกิจการการแพทย์ทางเลือก ซึ่งจากการวิจัยจะเห็นได้ว่า ประเภทกิจการจากการวิจัยครั้งนี้นั้น มีความสอดคล้องเป็นไปได้ในทิศทางกับข้อเสนอของ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ที่ได้เสนอ 5 ประเภทกิจการ ได้แก่ 1.อุตสาหกรรมเกษตร ประมง และกิจการที่เกี่ยวข้อง 2.อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 3.กิจการโลจิสติกส์ 4.นิคมหรือเขตอุตสาหกรรม 5.กิจการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว (เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มุกดาหาร : สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร 2559) หากแต่ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจจากการวิจัยคือ ประเภทกิจการที่พื้นที่ได้สะท้อนและให้ความเห็นร่วมกันนั้น ในเชิงรายละเอียดของประเภทกิจการนั้น พบว่า มีความแตกต่างในรายละเอียด ซึ่งมาจากการที่ได้ร่วมกันวิเคราะห์ ฉากทัศน์ (Scenario) ความเป็นไปได้ในอนาคตของพื้นที่ ที่มองภาพแบบเป็นระบบขั้นตอน คือเรื่อง

ของประเภทกิจการที่ควรส่งเสริมในลำดับต้น คือ การต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กล่าวคือ การดำเนินไปของ
 เขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น จะเห็นได้ว่า เงื่อนไขสำคัญของเขตเศรษฐกิจพิเศษทั่วโลก คือต้องมีการพัฒนาเรื่อง
 โครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ถนน การขนส่งมวลชน ระบบเมือง และทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนตามบริบทที่
 เหมาะสมของพื้นที่แต่ละแห่งซึ่ง ไม่สามารถใช้สูตรสำเร็จหรือรูปแบบนโยบายแบบเดียวกับทุกพื้นที่ (One Size
 Fit all) ได้ ซึ่ง จ.มุกดาหาร นั้นต้องมีการมาทบทวนเรื่อง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเปิดพื้นที่ให้ทุกภาค
 ส่วน ภาครัฐ ภาคประชาสังคมได้เข้ามาร่วมกันออกแบบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดต่อไป และจะ
 เห็นได้ว่า มีประเภทกิจการเฉพาะที่สะท้อนทุนทางสังคมของพื้นที่ (Social Capital) อาทิ การแพทย์ทางเลือก
 ที่ได้สะท้อนถึง เงื่อนไขสำคัญ ของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ นั้น จึงต้องฟังเสียงจากฐานล่าง (Bottom –
 Up) ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในอนาคต เพราะข้อมูลจากพื้นที่นั้น จะทำให้เราได้เห็น ในเชิง คุณค่า
 มากกว่า เชิงมูลค่า จากการประมาณการโดยใช้สูตรคำนวณ หรือข้อมูลทางเทคนิคต่างๆ จากนักเทคนิค จาก
 ส่วนกลาง (ศูนย์ราชการ) โดยกล่าวได้ว่า เชิงคุณค่าในที่นี้ ได้สะท้อนถึง ศักยภาพ อาทิ ทุนมนุษย์ (Human
 Capital) ความรู้ความสามารถของคนในพื้นที่ จ.มุกดาหาร ที่จะเห็นข้อมูลความเป็นจริงเพื่อการพัฒนาได้ถูกที่
 ถูกทาง ตรงตามเป้าหมายและความต้องการจากพื้นที่ กล่าวได้ว่า ในอนาคตนั้น การวิเคราะห์ถึงทิศทางการ
 พัฒนาหรือวางแผนความเป็นไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ควรให้ความสำคัญ ของข้อมูลในเชิงคุณค่าโดยเน้น
 วิเคราะห์ในมิติ ทุนจากพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นทุนทางสังคม (Social Capital) ทุนมนุษย์ (Human Capital)
 ศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลที่แท้จริงผูกโยงกับวิถีชีวิตสถานการณ์ความเป็นจริงในพื้นที่เป็นสำคัญเพื่อ
 นำมาสู่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกแบบการพัฒนาที่เป็นไปได้และได้ประโยชน์กับพื้นที่อย่างแท้จริง

ประเด็นที่สอง จากการวิจัยพบว่า มีช่องว่างที่สำคัญในเรื่องการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขต
 เศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ที่พบ คือ 1) ช่องว่างด้านการรับรู้ ที่สะท้อนได้จากผลการวิจัย ที่ประชาชนใน
 พื้นที่ยังต้องการการเติมเต็มเรื่องความเข้าใจ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงาน ในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มมาก
 ขึ้น ให้ตามทันสถานการณ์การรับรู้จากรัฐบาลหรือผู้กำหนดนโยบาย 2) ช่องว่างด้านความรู้ กล่าวคือ หากจะ

พูดถึงเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น ในภาพรวมของข้อมูลและมิติที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนั้น ล้วนเป็นข้อมูลเชิงเทคนิค ที่ประชาชนทั่วไปในท้องถิ่นเข้าถึงได้ยาก ทำความเข้าใจได้ยาก เป็นข้อมูล ของนักเทคนิค แขนงต่างๆ อาทิ เรื่องผังเมือง เรื่องแผนการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรม การสรุปย่อ ข้อมูล การแปลงสารเพื่อให้สื่อสารได้ เข้าถึงประชาชนทั่วไปจึงมีความสำคัญในแง่ การดึงการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนเข้ามาร่วมออกแบบ ทิศทางความเป็นไปของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ในอนาคต 3) ช่องว่างด้านนโยบาย กล่าวได้ว่าเป็นอีก หนึ่งช่องว่างที่สำคัญที่ต้องได้รับการเติมเต็ม เนื่องจาก รูปแบบนโยบายของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ. มุกดาหาร นั้นเป็นรูปแบบ บนลงล่าง (Top Down) จากคณะกรรมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ซึ่ง ลักษณะของการดำเนินนโยบายแบบดังกล่าว ต้องอาศัยการกำกับ ออกแบบทิศทาง โดยรวมศูนย์การตัดสินใจ ที่ส่วนกลางเป็นหลัก ซึ่งพบว่า มีภาวะของการที่ฐานพื้นที่ที่มีความสนใจเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องแต่ ต้องรื้อรื้อ คำสั่ง หรือมาตรการจากส่วนกลาง จึงทำให้ในการดำเนินการที่เป็นประโยชน์เชิงพื้นที่นั้น ไม่ทันท่วงที หรือเสียโอกาส อาทิ เรื่องการสนใจในการพัฒนาออกแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของจังหวัด มุกดาหาร ที่มีข้อมูลด้านการค้าการลงทุนและข้อมูลศักยภาพพื้นที่ ที่พร้อมในการ ขยับ ขยับเคลื่อน การพัฒนา เขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่เป็นประโยชน์ในพื้นที่ ดังนั้นประเด็นสำคัญ คือการปรับรูปแบบการดำเนินนโยบายที่ เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษและแรงงาน โดย กระจายอำนาจการตัดสินใจที่พื้นที่มีศักยภาพสามารถ ออกแบบเองได้ อาทิ ด้านแรงงาน ประเพณีกิจการที่ต้องการ ทักษะฝีมือแรงงานที่ต้องการ มิติด้านแรงงานที่ ควรส่งเสริมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและพื้นที่ จ.มุกดาหาร เป็นต้น โดยให้พื้นที่ได้มีโอกาส สะท้อนข้อมูล (Bottom up) โดยมีการส่งเสริมให้เปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็น รวมถึงจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการสร้างการมี ส่วนร่วมในพื้นที่ มิติการพัฒนาด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประเด็นที่สาม จากการวิจัย พบว่า กลไกการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร นั้น มีตัวแสดงสำคัญสามภาคส่วนใหญ่ คือ สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร หน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องด้านแรงงาน หน่วยงานพื้นที่อำเภอ ซึ่งปัจจุบัน ได้ดำเนินการในลักษณะ เตรียมความพร้อมด้าน

แรงงานในบริบทการเป็นเมืองชายแดน ซึ่งจากการวิจัยได้มีการสะท้อนว่า ทางกระทรวงแรงงาน ดำเนินการ พัฒนาทักษะแรงงานให้เป็นแรงงานทักษะสูง เพื่อรองรับการเติบโตของธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีใน ภาคอุตสาหกรรมที่จะเข้ามาลงทุนในพื้นที่ และเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน มีความสอดคล้องกับ 13 กลุ่ม กิจกรรมที่ส่งเสริมการลงทุน อาทิ การแปรรูปสินค้าเกษตร อาหาร ธุรกิจบริการ เช่น โลจิสติกส์และการ ท่องเที่ยว หลักสูตรการฝึกจะเน้นการฝึกสำหรับปูพื้นฐานด้านความรู้และทักษะเบื้องต้น ซึ่งสามารถนำมา พัฒนาต่อยอดให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรมใหม่ที่จะเข้ามาลงทุนได้ รวมถึงการฝึกทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และความปลอดภัยในการทำงาน จากการวิจัย มีข้อสังเกตสำคัญ คือ ความต้องการเชิงพื้นที่นั้น สนใจในการ ขับเคลื่อนกลไกนโยบายด้านแรงงานที่มีทิศทางเคลื่อนที่ รุดหน้าเพิ่มเติม (Beyond) ในประเด็นที่สนใจการ พัฒนาทักษะฝีมือแรงงานโดยให้เป็นหลักสูตรเฉพาะที่สอดคล้องกับ 5ประเภทกิจการ นำร่อง 1.ประเภท กิจการด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2.ประเภทกิจการด้านโลจิสติกส์ 3.ประเภทกิจการโรงงานภาคเกษตร 4.ประเภท กิจการการท่องเที่ยว ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม 5.ประเภทกิจการการแพทย์ทางเลือก โดยมีการสร้างหลักสูตร เฉพาะโดยการร่วมกันของภาคีเครือข่าย คือ สำนักงานแรงงาน พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด สถานศึกษา อาชีวศึกษา และเครือข่ายมหาวิทยาลัย เพื่อร่วมกันดำเนินการเป็น **“ศูนย์เฉพาะกิจออกแบบหลักสูตรและ พัฒนาด้านทักษะฝีมือแรงงานเตรียมพร้อมการขยายตัวเศรษฐกิจชายแดน”** ที่มุ่งเน้น การเตรียมพร้อมด้าน แรงงานที่ไม่ได้มอง ว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษ จะเกิดขึ้นหรือไม่ แต่สนใจในการวางแผนและดำเนินการด้าน แรงงานเพื่อการเตรียมพร้อมปรับตัวของเขตเศรษฐกิจชายแดนซึ่งที่ผ่านมา นั้น ตัวเลขการขยายตัวของ เศรษฐกิจชายแดน จ.มุกดาหารนั้น มีมูลค่ากว่าแสนล้านบาท สะท้อนถึงเรื่องการเตรียมการเรื่องการปรับตัวให้ เท่าทันการขยายตัวและกระแสการพัฒนาของเศรษฐกิจชายแดน รวมถึงสิ่งที่พื้นที่ได้สะท้อนร่วมกันเรื่อง แรงงาน อาชีพ นั้นไม่ใช่อาชีพที่ทำไปเพียงใช้ชีวิตในแต่ละวันแต่ควรมีความก้าวหน้า ยกระดับคุณภาพชีวิต กล่าวได้ว่า การสร้างงานที่มีคุณค่า (Decent work) เป็นอีกโจทย์สำคัญที่พื้นที่มุ่งจะขับเคลื่อนให้บรรลุ เป้าหมาย ไปไกลกว่า การที่จะให้มีเพียงการมีงานทำเพียงเท่านั้น

ประเด็นที่สี่ จากการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร นั้น ไม่สามารถมองเพียงมิติความต้องการ ทักษะ จำนวนแรงงาน ในประเภทกิจการที่มุ่งหวังในเขตเศรษฐกิจพิเศษ แล้วนำมาयरระดับขับเคลื่อนกลไกและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร ตามความมุ่งหวัง ฉากทัศน์(Scenario) ในอนาคต ในเรื่องดังกล่าวได้เพียงมิติเดียว ซึ่งจากการวิจัย ทำให้เห็นแง่มุมสำคัญ จากการสัมภาษณ์ที่สะท้อน มิติที่สำคัญไม่แพ้การมุ่งแต่ประเด็น ความต้องการประเภท กิจการและจำนวนแรงงาน คือ มุมมอง เรื่องความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ (Economic Sustainable) ที่การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารนั้นไม่สามารถมองได้เพียง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) แบบดั้งเดิม อาทิ เรื่องมูลค่าทางเศรษฐกิจ หรือ ภาวะการว่างงาน แล้วจะเป็นเงื่อนไขชีวิตความสำเร็จแบบเบ็ดเสร็จตายตัว หากแต่มีเรื่องที่ถือเป็นจุดรากฐานสำคัญในการวิเคราะห์ มองไปข้างหน้าในพื้นที่ ที่ได้สะท้อนมุมมองเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ไปในทิศทางร่วมกัน คือ โจทย์ความท้าทายไม่ได้มีแต่เพียง จะต้องใช้แรงงานเท่าไร ทักษะแบบใด กิจการแบบใด หากแต่เป็นเรื่องของการมีเขตเศรษฐกิจพิเศษแล้วนั้น แรงงานในท้องถิ่น จะได้รับการพัฒนาทักษะแรงงานและคุณภาพชีวิต มากน้อยเพียงใด และจะต้องพัฒนา ไปในทิศทางของ การสร้างระบบการจัดสรรที่เป็นธรรม (Distributive justice) ทั้งเรื่อง รายได้ คุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน ที่ต้องได้รับการจัดสรรอย่างเป็นระบบ ทั้งบทบาทของภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่น ทั้ง ภาคประชาชน ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวได้มีบทบาทร่วมพัฒนา รวมถึงเรื่องที่ผูกโยงเกี่ยวข้อง อาทิ ภูมิสังคม ที่ พื้นที่ใด ควรที่จะสร้างโรงงาน หรือ พัฒนาแบบใดจึงจะสอดคล้องกับสภาพชีวิต รวมทั้งการจัดสรร ที่ดินที่จะต้องใช้ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการขยายฐานอุตสาหกรรมและเพิ่มจำนวนแรงงานตามความมุ่งหวังอนาคตร่วมกัน ที่จะจัดสรรอย่างไร ให้เกิดความเป็นธรรมและไม่เป็นการพรากสิทธิของประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งเรื่องสิ่งแวดล้อม ที่ต้องได้รับการดูแล ใส่ใจ ควบคู่กับการพัฒนาอุตสาหกรรมของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้ซึ่งได้อภิปรายมาแล้วนั้น สอดคล้องกับงานศึกษาของ Farole and

Akinci (2011) เรื่อง *Special Economic Zones Progress, Emerging Challenges, and Future directions* ที่ได้เสนอกรอบคิดสำคัญ ห้าประการในการพิจารณาความสำเร็จหรือล้มเหลวของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ 1) การสร้างแรงดึงดูดในการลงทุน 2) การสร้างงาน 3) การสร้างผลประโยชน์อันเป็นพลวัต โดยเฉพาะการกระจายความรู้และเทคโนโลยีสู่ท้องถิ่น 4) การสร้างหลักประกันด้านความยั่งยืนและการปฏิรูปเศรษฐกิจ 5) การรักษาสิ่งแวดล้อม โดยกล่าวได้ว่า 5 ประการสำคัญที่กล่าวมานั้น ถือเป็นการวัดความสำเร็จเชิงพลวัต (Dynamic measure of success) ที่ไปไกลจากการวัดแค่เพียงมุมมอง มูลค่าทางเศรษฐกิจ หากแต่ไปไกล ด้วยการมองความพลวัต ที่สอดคล้องกัน ของทั้งเรื่อง เศรษฐกิจ แรงงาน สิ่งแวดล้อม บทบาทของท้องถิ่น ซึ่งสะท้อน จากการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งการพัฒนาของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนากลไกการจัดการแรงงาน ในอนาคตนั้นต้องวิเคราะห์ความเชื่อมโยง และความเป็นพลวัตของมิติ 5 ประการดังกล่าวอย่างเป็นองค์รวม เพื่อให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น ประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่อย่างแท้จริง

ประเด็นที่ห้า จากการวิจัยพบว่า ประเด็นสำคัญที่ถูกนำมาถกเถียงและพูดถึงอย่างมากจากการวิจัยครั้งนี้ คือ บทบาทของตัวแสดงในระดับพื้นที่ ในการขับเคลื่อนกลไกการจัดการแรงงานเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร กล่าวได้ว่า ตัวแสดงอันเป็นภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบจากการวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้ 1) ภาคแรงงาน (ตัวแรงงานในพื้นที่) 2) ภาครัฐ (หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านแรงงานเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร) 3) ภาคเอกชน (หอการค้า / ผู้ประกอบการ) 4) ภาคประชาสังคม 5) ภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้สะท้อนข้อมูลน่าสนใจ จากวิจัย นั้น ทำให้เห็น ถึง ความพยายาม และสนใจในการพัฒนาด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร หากแต่ระดับความเข้มข้นและการแสดงบทบาท นั้น มีข้อจำกัดของแต่ละภาคส่วนอันผลมาจากปัจจัยสำคัญ อาทิ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับต่างระดับกัน บทบาทหน้าที่ หน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย การเข้าถึงข้อมูลและการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันตามวาระ ซึ่งจากการวิจัยนั้น พบข้อมูลสำคัญจากพื้นที่ ที่ได้สะท้อนร่วมกันคือ งานที่เกิดจากความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงาน

โดยไม่ได้เน้นเพียงความสัมพันธ์เชิงทางการนั้น จะทำให้งานประสบความสำเร็จโดยมาจากความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ อาทิ การพัฒนาฝีมือแรงงานในพื้นที่ในการยกระดับความรู้ ความเชี่ยวชาญทักษะแรงงาน ที่ใช้กลไก ความไม่เป็นทางการ ความไว้วางใจ เชื่อใจ ร่วมกัน ของสำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร ที่ได้ร่วมกับ อาสาสมัครแรงงาน ร่วมกับภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งภาคประชาสังคม เช่นเครือข่ายประชาสังคม จ.มุกดาหาร ในการชักชวนร่วมคิด ร่วมทำ ซึ่งสะท้อนถึงการร่วมกันในรูปแบบ การบริหารจัดการแบบ ผนึกกำลัง (Collaborative Governance) ซึ่งจะเห็นได้จากมีตัวแสดงที่เป็นภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับวิธีคิด วิธีการทำงานด้านแรงงาน ร่วมกัน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ โดย Donahue (2004) จากบทความ *On Collaborative Governance* ที่ได้เสนอการบริหารจัดการโดยการผนึกกำลังร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนพัฒนาไปด้วยกัน และที่สำคัญคือ การขับเคลื่อนกลไกที่น่าสนใจส่งเสริมระดับในการพัฒนา ด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารต่อไปในอนาคตนั้น คือการใช้โมเดลการขับเคลื่อนนโยบายด้าน แรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่ได้ค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้ร่วมกับการส่งเสริม มุ่งเน้นการบริหาร จัดการแบบผนึกกำลัง (Collaborative Governance) ซึ่งได้สะท้อนถึงการบริหารจัดการแบบผนึกกำลัง ร่วมกันของภาคส่วนต่างๆในพื้นที่ จ.มุกดาหาร ซึ่งจะไม่ใช่กลไกทางการบริหารที่อยู่ในโครงสร้างการจัดการที่ ชัดเจนตายตัวขาดความยืดหยุ่น แต่เป็นการบริหารจัดการที่เฉพาะเจาะจง กับบริบท และเป้าหมายของจังหวัด มุกดาหาร สอดคล้องกับข้อเสนอของ (Ausell and Gash, 2007) *Collaborative Governance in Theory and Practice* ที่ได้ อธิบายถึงการบริหารจัดการแบบผนึกกำลังจะไม่ใช่กลไกทางการบริหารที่อยู่ในโครงสร้าง การจัดการที่ชัดเจนแน่นอน ตายตัว ทว่า มักเป็นปรากฏการณ์การบริหารจัดการเป็นเรื่องราว ที่เฉพาะเจาะจง กับบริบท และเป้าหมายของท้องถิ่น นั้นๆ นั่นเอง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหารนั้น ควรมีนโยบายในการหนุนเสริมการขับเคลื่อนกลไกด้านแรงงานโดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจการตัดสินใจมาให้ระดับกลไกนโยบายพื้นที่จ.มุกดาหาร เป็นการลดช่องว่างเชิงนโยบาย ให้องค์กรและประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบทิศทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับการพัฒนาด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงในบริบทเมืองชายแดน ของ จ.มุกดาหาร ต่อไปในอนาคต
2. ภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายในรูปแบบการทำงานในลักษณะการร่วมรังสรรค์ (Co creation) ในพื้นที่ จ.มุกดาหาร โดยมุ่งเน้นนโยบายการเปิดพื้นที่ทางสังคม ให้เกิดการพูดคุยสะท้อนข้อมูลความคิดเห็น และมีหน่วยงานศูนย์เฉพาะทางที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการพัฒนาแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษในระดับพื้นที่อำเภอที่ทำหน้าที่ รวบรวมข้อมูล จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนข้อมูลทั้งในระดับจังหวัด และสะท้อนข้อมูลไปยังภาครัฐส่วนกลาง
3. ภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายผลักดันให้เกิด ศูนย์เฉพาะกิจเพื่อออกแบบหลักสูตรและพัฒนาด้านทักษะฝีมือแรงงานเตรียมพร้อมการขยายตัวเศรษฐกิจชายแดน เพื่อเป็นหน่วยงานสำคัญที่ทำหน้าที่เฉพาะในการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาด้านทักษะฝีมือแรงงาน รวมทั้ง การสร้างงานที่มีคุณค่า (Decent Work) ในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร รวมทั้งการเตรียมพร้อมสำหรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจชายแดน จ.มุกดาหารต่อไปในอนาคต
4. มีนโยบายการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในพื้นที่ เขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้มีอำนาจในการตัดสินใจ นอกจากที่สถานการณ์ปัจจุบัน มีเพียงหน้าที่ ที่ต้องเข้าร่วมประชุม ตามวาระ แต่ควรดึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เข้ามาร่วมเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาโดยให้เกิดอำนาจหน้าที่ชัดเจน เพราะเป็นกลไกที่สามารถ

เข้าใจรับรู้ข้อมูลปัญหารวมทั้งสามารถปรับบทบาท ตามสถานะความจำเป็นในเป็นเจ้าภาพในระดับพื้นที่ ที่เป็น ผู้เชื่อมโยงข้อเสนอของพื้นที่และเป็นหน่วยงานในการเปิดพื้นที่สร้างการมีส่วนร่วมโดยรัฐมีการสนับสนุนด้าน งบประมาณในการทำงานเฉพาะเรื่องการออกแบบการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษรวมทั้งการขยายตัวของความ เป็นเมืองชายแดน ของ จ.มุกดาหาร ต่อไป

5.การพัฒนากลไกการจัดการแรงงานเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ. มุกดาหาร ในอนาคตต่อไปนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายที่เชื่อมโยงกับเรื่องความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ (Economic Sustainable) ที่เน้นการพัฒนาองค์กรความร่วมมือร่วมรังสรรค์ (Co creation) ในประเด็นด้านการพัฒนา ทักษะแรงงาน คุณภาพชีวิตแรงงาน การยกระดับศักยภาพท้องถิ่นเพื่อพัฒนาแรงงาน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่มีผล ต่อสภาพชีวิตของแรงงาน

6.มีนโยบายที่มุ่งเน้นส่งเสริม ต่อยอด การบริหารจัดการแบบฉันทกกำลัง (Collaborative Governance) ที่ให้ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องด้านแรงงาน ได้มีบทบาทตั้งแต่ร่วมคิดออกแบบ ร่วมทำ ร่วมประเมินความสำเร็จจากการ ออกแบบการประเมินร่วมกันของพื้นที่ จ.มุกดาหารในการพัฒนาด้านแรงงาน อันจะทำให้การขับเคลื่อนกลไก นโยบายด้านแรงงานนั้นเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่ จ.มุกดาหาร มาจากความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ต่อไปใน อนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเรื่องแรงงาน ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ทรัพยากรเรื่องข้อมูลข่าวสาร ในมิติเรื่องแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.มุกดาหาร อย่างสม่ำเสมอ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการติดตามเชื่อมโยง ข้อมูล มีรายงานสรุปมีข้อมูลในแต่ละปี เพื่อลดช่องว่างเรื่องการรับรู้ และช่องว่างด้านความรู้
2. ควรมีการนำตัวแบบ (Model) การขับเคลื่อนกลไกนโยบายด้านแรงงาน ที่ได้เสนอในงานวิจัยนี้ ไป ประยุกต์ใช้ขับเคลื่อนงานด้านแรงงานในพื้นที่ เพื่อจะเกิดการขับเคลื่อนในลักษณะเครือข่ายนโยบาย (Policy

Network) ทั้งยังเป็นการขับเคลื่อนเพื่อเป็นการเตรียมการทำให้เกิดการพัฒนาเต็มเต็มกลไกที่จำเป็นต่อบริบท
สถานการณ์การพัฒนา จ.มุกดาหาร ต่อไปในอนาคต

3.ภาคประชาชนในพื้นที่ ควรเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงาน ทั้งที่ภาครัฐและภาคเอกชนได้จัดขึ้น
อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ยกระดับข้อมูล องค์ความรู้ในพื้นที่ เพื่อใช้ให้เกิด
ประโยชน์กับพื้นที่ต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์. กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง: GMS (ออนไลน์). แหล่งที่มา: www.dft.go.th/Portals/5/.../กรอบ%20GMS@20110808-1744546017.doc

กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย. 2559, **การประชุมรับฟังความคิดเห็นร่างประกาศกระทรวงมหาดไทยในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร**, 25 กุมภาพันธ์ 2559 ณ ห้องประชุม 205 ชั้น 2 ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร. มุกดาหาร: สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. “การเดินทางเยือนกัมพูชาของคณะผู้แทนทางการค้า-กรมเจรจาการค้า” (ออนไลน์). แหล่งที่มา :www.dtn.go.th/filesupload/Cambodia_2013.pdf

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. “เขตระเบียงเศรษฐกิจ ของมาเลเซีย” (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://aec.ditp.go.th/attachments/article/1483/Malaysiaeconomic-corridor-sent.pdf>

กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. “กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค” (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.mfa.go.th/business/th/cooperation/245/44874-การประชุม_ผู้นำ-BIMSTEC-ครั้งที่-3.html

กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน กรมการค้าต่างประเทศ. “สถิติการค้าชายแดนและการค้า ผ่านแดนของประเทศไทย ปี 2554-2557 (มกราคม-กรกฎาคม)” (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://bts.dft.go.th/btsc/index.php/documentanalysis/myanmar>

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. “บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศไทยรายสัปดาห์” ฉบับที่ 42/56 29 กรกฎาคม-5 สิงหาคม 2556 (ออนไลน์). แหล่งที่มา: www.sscthailand.org/index.php?option=com_docman.th

กองอาเซียน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. “ประเทศสมาชิกอาเซียน” (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.mots.go.th/asean/th/asean.php?action=Content&asean_ID=3 (27/9/57)

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ทุกภาคส่วนร่วมกำหนด “เส้นทางประเทศไทย...สู่ประชาคมอาเซียน” ในการประชุมประจำปี 2556 ของ สศช. (ออนไลน์). แหล่งที่มา [http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=58\(26/10/2557\)](http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=58(26/10/2557)).

คณะกรรมการวิสามัญศึกษาจุดผ่อนปรน จุดผ่านแดนชั่วคราวและจุดผ่านแดนถาวร วุฒิสภา. “สภาพข้อเท็จจริง นโยบายและแนวทางปฏิบัติในการเปิดจุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ” (ออนไลน์) แหล่งที่มา: [http://www.chanidservice.com/index.php?option=com_content&view=article&id=966:2014-01-02-05-40-55&catid=16:2012-06-22-06-28-03&Itemid=22\(1/10/57\)](http://www.chanidservice.com/index.php?option=com_content&view=article&id=966:2014-01-02-05-40-55&catid=16:2012-06-22-06-28-03&Itemid=22(1/10/57))

ชาตีส สัมมะวัฒนา. 2557. แต้มต่อการค้าชายแดนไทย : เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน. สำนักความร่วมมือการค้าและการลงทุน กรมการค้าต่างประเทศ

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. “การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอินเดีย” (27 เมษายน 2548). (ออนไลน์). แหล่งที่มา: www.exim.go.th/

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับหาดใหญ่จังหวัดสงขลา (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.thaicity-climate.org/cms/upload/0ae768eepolicy.pdf>

บริษัทสำนักงานกฎหมาย. (2547). มีชัย ฤชุพันธุ์รายงานการวิจัย “โครงการรูปแบบเขตเศรษฐกิจ พิเศษ (Special Economic Zone)”

ปิยะพงษ์ บุชบงก์และคณะ. (2560). การสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการท้องถิ่นสำรวจแนวปฏิบัติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ: รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

มหานครคอนซัลแตนท์. 2559. โครงการศึกษาและจัดทำผังเมืองรวมชุมชนห้วยใหญ่ จ. Mukdahan, 4 เมษายน 2559 ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร. มุกดาหาร: สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร

เรวดี แก้วมณี. มปป. ส่องความคืบหน้ากฎหมายเดินเครื่อง “เขตเศรษฐกิจพิเศษ”. (ออนไลน์) เข้าถึงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2559 จาก <http://www.oie.go.th/article/>

ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2557). การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. สำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 14(19), 1-36

ศุภชัย วรรณเลิศสกุล. (2550). “เขตเศรษฐกิจพิเศษสะพาน-เซโน : โอกาสและอุปสรรคสำหรับ ประเทศไทย” คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://dric.nrct.go.th/bookdetail.php?type=1&book_id=222431

ศุลกากร อรัญประเทศ. “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการค้าชายแดน” (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://www.arancustoms.org/index.php?lay=show&ac=article&id=570872>

สกวรัตน์ศิริมา. “ASEAN+สหภาพเมียนมาร์เปิดประตูเมือง 'เมียวดี'” หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ (6 มีนาคม 2557) (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/finance/asean-plus/20140306/>

สถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต. “เขตเศรษฐกิจพิเศษสะพาน-เซโน” (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.thaisavannakhet.com/savannakhet/th/data-service/sub-savannakhet/savannaket/economic.php>

สถาบันการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. “คำศัพท์-คำย่อทางการทูต” (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://mfa.go.th/web/865.php?code=f>, 4 February 2007.

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. “แนวระเบียนเศรษฐกิจ ในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง”. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://itd.or.th/research-trade-and-dev/217-4>

สมชาย ศักดาเวคีอิสร. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน “เอกสารเสวนา เรื่อง เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ AEC ครั้งที่ 2/2557”

27 สิงหาคม 2557 ณ ธนาคารกรุงเทพ สำนักงานใหญ่.(ออนไลน์) .แหล่งที่มา [http://www.bangkokbank.com/BangkokBankThai/Documents/Site%20Documents/AEC/SpecialEconDevZone.pdf\(20/10/59\)](http://www.bangkokbank.com/BangkokBankThai/Documents/Site%20Documents/AEC/SpecialEconDevZone.pdf(20/10/59))

สิริวิชา สิทธิชัย. (2551). สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/la/0915/01TITLE.pdf>

สุมาลี วงษ์วิฑิต. (2550). ยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : http://dric.nrct.go.th/bookdetail.php?type=1&book_id=188402

สำนักความร่วมมือการค้าและการลงทุน (คท.). “ภาพรวมการค้าชายแดน 2557”. (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://bts.dft.go.th/btsc/files/Border%20Trade%20Service%20Center/3.Trade%20statistics/1.Border%20trade/2557/4.pdf>

สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ. “การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” . (ออนไลน์). แหล่งที่มา: [http://tica.thaigov.net/main/th/aid/3252/38069-กรอบ-AEC-\(ASEAN-Economic-Community\).html](http://tica.thaigov.net/main/th/aid/3252/38069-กรอบ-AEC-(ASEAN-Economic-Community).html) 02203-5000

ส่วนพัฒนาความร่วมมือภาคเอกชนและกิจการพิเศษ สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. “ผลการประชุมหารือแนวทางการขับเคลื่อนโครงการ พัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนไทย-มาเลเซีย จังหวัดนราธิวาส แผนงานการพัฒนา เขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย -มาเลเซีย -ไทย ” (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.jpp.moi.go.th/detail.php?section=4&id=216>

สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร.(2559).แผนแม่บทเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ระยะ5ปี พ.ศ. 2559-2563 (รายงานผลวิจัย).มุกดาหาร : สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร.

สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร. 2559.สถานการณ์และดัชนีชี้วัดภาวะแรงงานจังหวัดมุกดาหารปี2559 .มุกดาหาร : สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร.

สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร. 2559.สรุปผลการจัดประชุมสัมมนาและศึกษาดูงานความร่วมมือด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว แรงงาน และการประชาสัมพันธ์3จังหวัด/แขวง 3ประเทศ ระหว่างจังหวัดมุกดาหาร ราชอาณาจักรไทย – แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และจังหวัดกว๋างตรี สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ภายใต้โครงการส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในระดับจังหวัด/ท้องถิ่นและกลุ่มประเทศอาเซียน. (รายงานการประชุม).มุกดาหาร : สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร.

สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ. ความเป็นมาของ ASEM (ออนไลน์).^๙ แหล่งที่มา: [http://www.bic.moe.go.th/th/index.php?option=com_content &view=article&id=74:about-asem&catid=44:2009-05-31-06-08-45](http://www.bic.moe.go.th/th/index.php?option=com_content&view=article&id=74:about-asem&catid=44:2009-05-31-06-08-45)

หนังสือพิมพ์ข่าวสด. “เปิดคำแถลงนโยบายรัฐบาล” (10 กันยายน 2557).(ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.matichon.co.th/khaosod> (1/10/2559)

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก. “ปีนเขตพัฒนาเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์คสช.รับเออีซี” (8 สิงหาคม 2557) . (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.komchadluek.net/detail/20140814/190109.html>(25/10/2559)

หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ. “บุกสำรวจ "เกาะกง" กัมพูชา คู่ค้าเศรษฐกิจชายแดนไทยหมิ่นล้าน !” (17 ก.ย. 2556). (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1379411739

Economic Intelligence Center. “การค้าชายแดน...โอกาสใกล้ตัวที่ไม่ควรมองข้าม” (ออนไลน์) แหล่งที่มา: https://www.scbeic.com/THA/document/topic_border_trade/

ภาษาอังกฤษ

AsianDevelopmentBank.2016.“TheRoleofSpecialEconomicZonesinImprovingEffectivenessofGMEconomicCorridors”,<https://www.adb.org/sites/default/files/institutionaldocument/214316/role-sez-gms.pdf>, Retrieved 07/09/2017.

Ausell, C., and A. Gash. (2007). Collaborative Governance in Theory and Practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543-71

Baissac, C. 2011. Brief History of SEZs and Overview of Policy Debates. In T. Farole, ed. Special Economic Zones in Africa: Comparing Performance and Learning from Global Experiences. Washington, DC: The World Bank. <http://elibrary.worldbank.org/doi/pdf/10.1596/978-0-8213-8638-5>

Carter, C., & Harding, A. 2011. “SEZs: Policy Incubators or Catalysts for Development?,” In Special Economic Zones in Asian Market Economies, C. Carter & A. Harding, editors. New York: Routledge.

Casanova, A. P. D. 2011. "Special Economic zones and freeports: Challenges and Opportunities in the Base Conversion and Development Experience in the Philippines," In C. Carter & A. Harding, editors. *Special Economic Zones in Asian Market Economies*, pp. 108-123. London; New York: Routledge.

Cheesman, A. 2012. "Special Economic Zones & Development: Geography and Linkages in the Indian EOU Scheme," DPU Working Paper No. 145. London: The Bartlett/University College London. <http://www.bartlett.ucl.ac.uk/dpu/publications/dpu/latest/publications/dpu-workingpapers/WP145.pdf>, retrieved 22/9/2017

Chen, Xiangming and Tomas de Medici. 2010. "The 'Instant City' Coming of Age: Production of Spaces in China's Shenzhen Special Economic Zone," *Urban Geography*, 31(8): 1141-1147.

Cling, J. P., Razandrakoto, M., & Roubaud, F. 2005. Export processing zones in Madagascar: A Success Story Under Threat? *World Development*, 33(5), 785-803. <http://doi.org/10.1016/j.worlddev.2005.01.007>, retrieved 2/2/2017

Donahue, J. (2004). *On Collaborative Governance*. Working Paper No.2. Boston: John F. Kennedy School of Government, Harvard University

Farole, T., ed. 2011. *Special Economic Zones in Africa: Comparing Performance and Learning from Global Experiences*. Washington, DC: The World Bank. <http://elibrary.worldbank.org/doi/pdf/10.1596/978-0-8213-8638-5>, retrieved 25/8/2017

Farole, T. and G. Akinci, eds. 2011. *Special Economic Zone*. Farole, T. and G. Akinci, eds. *Special Economic Zones Progress, Emerging Challenges, and Future Directions*. Washington, DC: The

World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/2341/638440PUBOExto00Box0361527BOPUBLICO.pdf?sequence=1>, retrieved 25/8/2017

Hinckley Jr., S.R. (2006). *A History Of Organization Development*. In **The NTL Handbook of Organization Development and Change: Principles, Practices, and Perspectives**. (pp. 28-45) San Francisco: Pfeiffer

ภาคผนวก

ภาพการดำเนินการวิจัย

